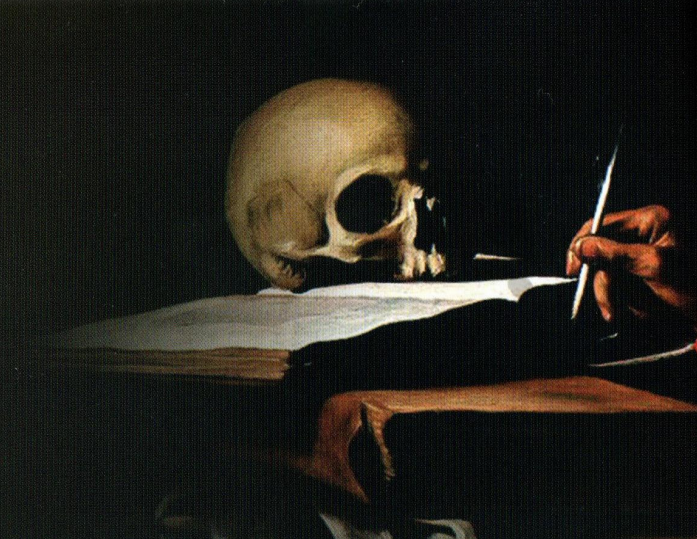
O aventură care te ține cu sufletul la gură, într-o carte a devenirii, a înțelegerii timpului și mai ales a libertății.

Cele patru oglinzi ale adevărului

Ana-Maria Negrilă

Hyperliteratura

(...) după ce mori, sufletul se desprinde de tot ce era corporal, de nevoia de a mânca, a bea, a iubi, de toate celelalte sentimente care l-au animat în viață, de ură, de mânie și așa mai departe, iar acestea dispar în neant, așa că sufletul se înalță și trece prin opt ceruri, guvernate fiecare de arhonții celor șapte planete, adică de un fel de spirite. Și află, caro Ștefan, că sufletul lasă în fiecare câte ceva: în primul, capacitatea sa de a crește și descrește, în al doilea, viclenia, în al treilea, dorința, în al patrulea, ambițiile măririi, în al cincilea, puterea de afirmare temerară sau nelegiuită, în al șaselea, foamea de bogăție, în al șaptelea, capacitatea de a minți, și astfel curățată de cele șapte învelișuri ale lui psyche, rămâne doar partea ce mai pură, pneuma, care se înalță în al optulea cer, unde întâlnește suflete asemenea ei, ce vor urca spre Tatăl.

Ana-Maria Negrilă
Cele patru oglinzi ale adevărului

Copyright © Hyperliteratura, 2021, pentru prezenta ediție.

www.Hyperliteratura.ro
www.Facebook.com/Hyperliteratura
www.Instagram.com/Hyperliteratura
e-mail: office@hyperliteratura.ro

DISCLAIMER: Pentru o viață sănătoasă,
consumați minimum două cărți pe lună.

Detalii online despre carte:
www.Hyperliteratura.ro/produs/Cele-patru-oglinzi

Redactor: Adrian Pârvu
Corector: Andrei Ruse
Tehnoredactor: Dan Iancu

Copertă: Andrei Ruse
Fotografie copertă © *Narcissus*, de Caravaggio
(pictat în 1597-1599)

Tiraj 1 (septembrie 2021): 1.000 exemplare

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CHISEGA-NEGRILĂ, ANA-MARIA
Cele patru oglinzi ale adevărului / Ana-Maria Negrilă. -
București : Hyperliteratura, 2021
ISBN 978-606-9671-16-0
821.135.1

Cele patru oglinzi ale adevărului

Ana-Maria Negrilă

Hyperliteratura

Ana-Maria Negrilă (n. 1972, București) este absolventă a Facultății de Limba și Literatura Română a Universității București, doctor în literatură veche, scriitoare și traducătoare.

A debutat în 1993, cu povestirea *Fragile*, în Jurnalul SF. A publicat în nenumărate alte antologii, inclusiv internaționale (*ArtPanorama*, *Haemus Revistë Evropiane*, *Argos*, *String, New Weird* ș.a.), iar prozele sale au obținut numeroase premii la concursurile de profil.

A publicat și numeroase articole și studii științifice în reviste din țară și din străinătate. A scris mai multe romane și culegeri de povestiri: *Orașul ascuns* (2005), *Împăratul ghețurilor* (2006, reed. 2018, 2019, tradusă în Ungaria la ed. Metropolis Media cu titlul *Jégcsászár*, în 2019) pentru care a obținut *Premiul Vladimir Colin*, *Lumile se prăbușesc* (2015). În 2016, i-a apărut *Regatul sufletelor pierdute*, primul volum al seriei *Stelarium,* un space opera unic în peisajul românesc de gen. A fost urmat la câteva luni de volumul al doilea, *Ascensiunea stelară*, iar în 2019 de ultima parte, *Agenții haosului*. În 2020, a publicat primul volum al unei serii fantasy, *Stăpânul umbrelor – Trezirea. Cele patru oglinzi ale adevărului* este primul ei roman istoric.

Orice carte istorică are la bază truda unor oameni care au studiat, au excavat situri și au descoperit urmele lăsate de civilizațiile trecute, ușurându-mi astfel munca mea, ca scriitor. Acestor oameni le adresez mulțumirile mele. Fără lucrările lor, nu aș fi știut cum arăta lumea acum cinci sute de ani.

Mulțumesc mamei mele, întotdeauna prim-cititor al textelor mele, și soțului meu, care m-a ajutat să înțeleg mai bine chimia ce se ascunde în spatele experimentelor realizate de alchimiști. Mulțumiri speciale se îndreaptă spre pictorul Horea Gabriel Florea, care a zugrăvit alături de mine biserica de la Negrea, răspunzându-mi cu răbdare la întrebările legate de pictura murală, și spre artistul Ionuț Bănuță, care a realizat harta Sucevei din secolul al XV-lea și cu care am avut o mulțime de discuții interesante.

Dragă prietene,

Sper ca scrisoarea mea să te găsească în bună sănătate, iar necazurile despre care ai vorbit în ultima ta epistolă către mine să nu fi fost decât pasagere. Când ai plecat de la Florența, rana ta se vindecase, dar ți-am atras atenția că s-ar putea să te mai necăjească. Am credința însă că tinerețea și vigoarea ta te vor face să treci ușor peste asta. Este important – și te povățuiesc atât ca prieten, cât și ca medic – să ai grijă să trăiești o viață cumpătată, nu cum a fost cea care te-a adus într-un mod atât de dramatic în casa mea, lovit de pumnalele unor neisprăviți. Trebuie să dormi și să lași deoparte, pe cât posibil, ieșirile pe timp de noapte, să mănânci trei mese pe zi, dar fără să faci excese, fiindcă, se știe, un stomac încărcat tulbură umorile la fel ca lipsa de somn și bolile. Sper să nu te deranjeze recomandările acestea și să le iei ca pe sfaturile date nu numai de un doctor, ci mai ales de un prieten mai vârstnic care cunoaște prețul plăcerilor și al nebuniilor tinereții. Nu uita că vei avea la o anumită vârstă roadele a ce sădești acum.

Cât despre mine, mă aflu într-o stare de sănătate deplină, mai bună, aș zice, decât s-ar aștepta cineva la vârsta mea. Trăiesc știind că fiecare zi ar fi ultima, dar

acest lucru nu mă îndeamnă la excese, ci mai degrabă la cumpătare, iar când Dumnezeu mă va chema la El, pot mărturisi cu mâna pe inimă că nu voi avea prea multe regrete. Am umblat pe acest pământ mai mult decât m-aș fi așteptat, am avut parte și de bune, și de rele, iar paharul mi-a fost plin și de mâhniri, și de bucurii. Acum, în amurg, am puține regrete și mă bucur că nu ai devenit și tu unul dintre ele.

Cât ai stat în casa mea, de când mi-ai fost adus rănit și agonizând, până când am reușit să te pun pe picioare, s-au întâmplat multe lucruri care m-au tulburat și despre care nu pot încă să-ți vorbesc, dar care m-au hotărât să aștern pe hârtie o parte a poveștii vieții mele. Poate că rândurile mele sărace o să-ți lămurească și unele lucruri despre care m-ai întrebat, dar trebuie să știi că anumite amintiri sunt atât de dureroase, încât mi-e greu încă să le las să se întrupeze în cuvinte. Totuși, timpul vindecă toate, și bucuriile, și tristețile, iar după un număr de ani, amintirile unui om devin poveștile de viață ale altor oameni, mai ales dacă sunt și scrise. Vei descoperi asta și tu, drag prieten, când vei mai înainta în vârstă, ceea ce îți doresc din tot sufletul. Poate te-a mirat interesul meu pentru tine, un necunoscut care avea toate motivele să se teamă și să privească cu neîncredere dorința mea de a ajuta, dar să știi că nici viața mea nu a fost întotdeauna la fel de așezată ca acum și am avut și eu parte de dureri mari peste care am trecut, fiindcă s-a găsit cineva care să-mi întindă o mână de ajutor.

Am făcut această introducere ca să explic motivele care au stat în spatele deciziei de a-ți trimite manuscrisul

alăturat. Dacă l-ai frunzărit, ai văzut că este scris ca și când ar fi vorba despre altcineva, dar trebuie să-ți mărturisesc că Ștefan, băiatul din poveste, nu este altul decât versiunea mea mai tânără și mai nefericită. Cum am devenit Stefano Moro și cum am ajuns dintr-un orfan fără căpătâi, aproape crescut de sălbăticiunile codrului, doctorul respectat de acum, vei afla din manuscris, dacă vei avea răbdare să îl parcurgi până la sfârșit. Cum spuneam mai devreme, nici chiar mie nu-mi vine să cred că viața lui Ștefan este și a fost a mea, de aceea nu îți voi găsi pricină dacă și tu o vei privi cu neîncredere. Trebuie însă să știi că nu am adăugat nimic de la mine, iar dacă unele povestiri par greu de crezut, nu înseamnă că n-au fost așa și că le-am înfrumusețat eu. Sub soare sunt mai multe lucruri decât putem noi înțelege!

În tinerețe credeam, la fel ca doctorul Ruggiero, al doilea tată adoptiv cadorisit de soarta mea vitregă, că vom ajunge la cunoaștere dacă vom cerceta cât mai riguros legile naturii și temeiurile credinței, dar, cu cât mă apropii mai mult de marele sfârșit, cu atât îmi dau seama că nu știu cu mult mai multe decât atunci când eram copil și umpleam pietrele cu desenele mele, alergând prin pădure cu sălbăticiunile. Așa că nu îți voi mai ține predici despre ce trebuie să faci și ce nu și îți voi încredința acea părticică din sufletul și visele celui care a fost băiatul Ștefan. Fii blând cu el și nu îi judeca prea aspru nebunia, pentru că a suferit mult!

Florența, 1480

Prima oglindă

1415-1423

Copilul se opri o clipă ca să-și lovească una de alta mâinile amorțite, apoi o porni repede după tatăl său adoptiv. Pământul era înghețat, copacii de pe margine gârboviți de promoroacă. Fusese îmbrăcat gros de dimineață, înfășurat în șaluri, și de abia se mișca – o mogâldeață în peisajul neclintit, ca de început de lume. Ninsese cu săptămâni în urmă, câmpia mai păstra petece de zăpadă, drumul era însă bolovănos. Ridică fruntea spre cerul gri, se împiedică și căzu, apoi se ridică fără un scâncet, tot cu ochii la silueta bărbatului. Acesta se opri și se întoarse, ținând calul de dârlogi, însă nu spuse nimic, doar dădu din cap spre el și zâmbi.

Călăreții apărură de după un cot al drumului, iar copilul păși împleticit spre un tufiș ca și când ar fi vrut să se ascundă. Câteva crenguțe îi atinseră fața, se feri speriat, iar când le îndepărtă, o pulbere se cernu pe pământ. Tatăl îl trase lângă el, lipindu-l de pulpanele lungi ale hainei din postav gros, cenușiu. Calul fornăi, dar rămase liniștit, cu nările întunecate adulmecând

curioase aerul și urechile mișcându-se dintr-o parte în alta. Era frig, vântul bătea tăios iarba înghețată, iar răsuflările li se vedeau clare, dispărând între ramurile tufișului. Copilul avea fața albă, ochii închiși la culoare și un fel neliniștit de a privi în jur, iar atunci se lipise de trupul tatălui său și scruta de acolo grupul de oameni călare.

Erau patru bărbați acoperiți de blănuri, pe cai ce păreau și ei la fel de blănoși. Mergeau la pas, doi în frunte, doi ceva mai în spate. Unul dintre ei îi privi cu atenție, apoi se întoarse și strigă ceva către ceilalți.

Tatăl se aplecă și-i spuse încet.

– Rămâi aici.

Îi dădu dârlogii și bătu încet greabănul calului.

– Iar tu stai cu el, îi spuse animalului, care încuviință încet din cap.

Copilul și calul îl priviră cum se îndepărtează spre conducătorul grupului. Acesta descălecă și în curând discutau aprins, privind din când în când în spatele lor, spre direcția din care veniseră. Copilul încercă să prindă cuvintele, dar și acestea erau purtate de vântul câmpiei. Oamenii nu erau amenințători, altfel tatăl lui nu s-ar fi purtat așa, dar el nu-i cunoștea. Trăiau atât de izolați, încât era posibil ca necunoscuții să provină din orașul de la poalele dealului, dincolo de pădure. Acolo existau multe lucruri despre care doar i se vorbise, dar pe care nu le văzuse niciodată – case înalte din piatră, prăvălii multe, biserici strălucitoare, muzică cu instrumente necunoscute, oameni care nu făceau nimic toată ziua, dar și alte lucruri despre care

nu trebuia să vorbească. Lui însă îi era bine în adâncul pădurii, cu tatăl și cu calul.

Omul care descălecase nu părea însă din partea locului, pentru că se înfofolise mai mult decât ceilalți, din vârful degetelor, până la obrazul învelit în șalul gros, de parcă iarna l-ar fi învins. Vântul îi agita blana din spinare, transformându-l într-un animal enorm. Dintr-odată se făcuse mai frig.

Calul fornăi, mișcându-și nările, iar copilul își lipi fruntea de gâtul lui și gândi: *O să fie bine. Tata o să se descurce.* Calul îl simți și se liniști, îndreptându-și botul sensibil spre drum. Totuși, exista ceva neobișnuit dincolo de grupul înconjurat de frig. Copilul privi într-acolo, mirat de lucrul ce se afla în spatele ultimilor călăreți. Era ceva căzut sau așezat pe pământul rece, o mogâldeață de înălțimea lui. Își îndreptă gândul spre ea, încercând s-o facă să capete formă. Era prinsă cu sfoară groasă de una dintre șei, ca un balot mai mare, doar că nu era balot. Dacă ar fi fost unul, nu l-ar fi târât astfel ca să nu-l strice – oricine știa asta! Copilul ridică nedumerit din umeri, iar calul dădu din cap. Băiatul avea dreptate, l-ar fi pus sus, în șa, ca să nu se rupă în bolovanii drumului. Acolo era altceva. Copilul făcu pași mărunți spre grupul bătut de vânt, iar calul îl urmă.

Să stai pe loc!

Calul rămase în cumpănă, iar copilul ocoli tufișurile și se furișă pe lângă călăreți. Nimeni nu era atent la el, toți discutau și gesticulau agitați. Știa că vorbeau despre grupurile de hoți care împânziseră drumurile, despre orașul de dincolo de pădure, despre câmpurile

de luptă îndepărtate, despre o răscoală a țăranilor, care rămăseseră fără hrană pe timp de iarnă, despre lucruri care nu îl priveau, pentru că nici hoții, nici războinicii, nici răsculații nu aveau de ce să-i deranjeze. Ce să fure sau să distrugă din sărăcia satului Râpa?

Se opri o clipă să asculte, apoi reapăru în drum, în spatele ultimului călăreț. De șaua acestuia fusese prinsă o sfoară, iar de ea o grămadă de zdrențe, cum erau cele folosite de femeile din sat la țesutul preșurilor. Acelea erau însă curate, pe când cele de aici nu. Se apropie și mai mult și atinse mormanul cu piciorul. Era tare, plin de miez. Când se mișcă, apărură două mâini, aninate de capătul sforii, un cap cu păr sălbatic și o față plină de dâre întunecate. Copilul se retrase și chipul i se boți a plâns. Dintr-odată nu mai era curios. Ochii omului îl priveau, dar nu-l vedeau, plini de durere. Tremura. Când își dădu seama în sfârșit de prezența lui, întinse mâinile legate și mormăi ceva. Copilul nu înțelese ce, dar bănui că îi cerea ajutorul. Se răsuci și se consultă cu calul. Acesta îl fixă cu ochii căprui, dădu din cap într-un mod comic și lovi pământul cu copita. Era semn bun, așa că se apropie de bărbat și se aplecă spre el. Acesta se mișcă gemând și întinse palmele zdrelite înainte, ca și când ar fi vrut să-l atingă și se asigure că era real.

Copilul întinse mâna la rândul lui și îi atinse fața lovită, ochii cu cercuri vinete, urmele întunecate, tăieturile, în același timp vorbindu-i și liniștindu-l, așa cum făcea cu toate ființele bolnave. Era mult întuneric în mintea omului, iar el îl simțea și putea să-l facă să

fie mai puțin dens. Când unii oamenii sufereau, era ceva în ei ce se usca, fărâmițându-se și pătrunzând în ceilalți cu fiecare respirație, otrăvind astfel case și sate întregi. Când unii oameni erau răniți, sufletul lor sfâșiat îngheța ca o câmpie iarna, ca apoi șuvoaiele de primăvară să ducă și nefericirea lor departe. Când alți oameni se tânguiau, durerea le săpa adânc în inimă, iar cu anii, albiile acestea se umpleau, se ramificau, apoi se vărsau în marea de dureri a lumii. Era însă ceva în ochii tânărului care îi amintea de cei sortiți morții. Pierdere, asta era. Ce pierduse, nu știa, poate libertatea, poate alte lucruri, care atunci nu mai aveau nicio importanță.

Simți pe umăr mâna tatălui său și se retrase încet. Bărbatul gemu și se târî atât cât îi permitea sfoara. Și el avea ochi închiși la culoare și părul negru, doar că decolorat de murdărie. Ultimul călăreț sări din șa, potopindu-l cu lovituri și, dintr-odată, sub ochii lor, bărbatul se metamorfoză la loc într-un morman de zdrențe legat cu o sfoară.

– Tată Toader, poate veni cu noi?

Vocea copilului sună straniu. Toader se apropie de călăreț și îi prinse mâna tocmai când voia să o coboare din nou. Bărbatul se încordă, privindu-l încruntat, neștiind ce să facă. Toader era un om cu ceva stare, care vâna animale, dar avea legături și cu negustorii din Baia, așa că nu trebuia să se pună cu el, și apoi strânsoarea era îngrijorătoare, atât știa și el. Se uită mai mult nedumerit în ochii întunecați ai acestuia și coborî încet mâna. Mormanul de zdrențe nu se mișcă.

– O să-l iau cu mine, spuse Toader încet spre căpetenia grupului. Dacă nu vă e cu supărare.

Nu le era cu supărare, pentru că tot îi încetinea pe vremea aceea geroasă. Nu era nicio pagubă, oricum. Primiseră ordin de la boierul ținutului să mai subțieze grupurile de hoinari ce băteau drumurile și atacau satele mărginașe. Pe tânăr îl prinseseră împreună cu alții; pe unii reușiseră să-i lase pe la ferme ca să muncească și să aibă ce mânca, alții muriseră la margine de drum, așa cum avea să se întâmple și cu acesta. Pentru că se arătase sălbatic, nimeni nu dorise să-l ia, iar acum, după ce bătăile îl înmuiaseră, nu mai era bun de nimic. Poate că venise din țara frâncilor sau de dincolo de fluviul cel mare, din cetățile tătărești sau cele locuite de un furnicar de negustori veniți de peste mare. Oricum, chiar dacă o fi fost unul din nefericiții care-și pierduseră banii în combinații prin Weissenburg sau Chilia, zisă și Lycostomo, la gurile de vărsare ale Dunării, nenorocul îl făcuse să se pună pe furat ca să aibă de trai. La cetățile acelea se gândeau să-l ducă și ei și să-l vândă în târgul de robi, dacă reușea să supraviețuiască drumului.

Căpetenia se uită cu îndoială la Toader și la copil și își zise că era vreo toană a acestuia, dar și așa îi ceru câțiva bani, nu prea mulți, sublinie, pentru că le dăduse sfaturi bune, totuși fiecare lucru are prețul lui, cât de mic, și așa e drept. Dacă îl strunea pe rob, își făcuse rost de un argat pe care nu trebuia să îl plătească. Mai era problema că nimeni nu înțelegea ce limbă vorbea tânărul, dar nici asta nu conta dacă știa ce i se cerea.

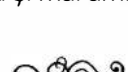
Îi văzu pe însoțitorii lui că se încruntă, dar nu-i luă în seamă. Brute cu capete mici, gata să se pună cu un om care voia să dea și bani pentru ceva ce ei oricum ar fi aruncat!

Bătu palma cu Toader, iar oamenii lui îl dezlegară pe tânăr și îl îndemnară cu lovituri de picior să se pună în mișcare. Acesta se duse șchiopătând la cal, apoi se lăsă pe pământul înghețat, așteptând ca funia să-i fie din nou legată de șa. Privi la stăpânul său de până atunci, la copilul care țopăia nepăsător pe lângă el, apoi la bărbatul care-l cumpărase, și se întrebă când avea să fie lovit din nou.

Fusese prins umblând pe drumuri cu o șleahtă pestriță ce mai jefuia așezările când nu mai avea de mâncare, dar se gândise că era un noroc că nu fusese mutilat sau omorât, că avea șansa să scape la un moment dat. Fusese însă din ce în ce mai rău, deși se rugase și se căise pentru faptele pe care le comisese. Nu ajutase la nimic și curând începuse să le dea dreptate celor care spuneau că, dintre toate, doar suferința este veșnică, după ce averile câștigate, bucatele alese, femeile și servitorii dispar ca un fum. Dacă e vară, fumul se duce în înaltul cerului și nu-l vezi, dacă e iarnă, stai doar cu inima frântă și îl urmărești cum se ridică drept și se subțiază în slavă. Așa se subțiase și el, cu fiecare lovitură, cu fiecare bucată de pâine ce se înjumătățea, pentru că – spuneau călărețiii din câte înțelegea el din limba lor greoaie – ce muncea el ca să merite hrana? Acum, nici cu sudoarea frunții, nici cu tăria brațelor sau a minții, nu mai făcea doi gologani.

Cu o seară înainte îi spuseseră, și apoi îi arătaseră, că aveau să-i arunce trupul pe un maldăr de gunoi sau să-l anine într-un copac, că nu mai aveau trebuință de el, și atunci se rugase din toată inima, gândindu-se că până atunci nu fusese sincer și de aceea nu fusese ascultat. Era sărac, cu adevărat sărac, dar și dacă ar fi fost bogat, ce importanță ar mai fi avut în acel moment?

Grupul de călăreți și câmpia cu tufișuri înghețate îi jucară înaintea ochilor, dar copilul îi atinse fața, iar imaginea redeveni clară. Își răsuci capul și privi în sus la fețișoara albă și privirile la fel de întunecate ca ale lui și o clipă uită unde se afla. Exista o forță pe lume ce putea învinge sărăcia și bogăția deopotrivă, doar că în acel moment nu reușea să-și mai amintească numele ei.

Stefano se născuse în jurul anului 1410, iar prima lui amintire era o poveste despre un cal vorbitor și un sclav, pe care i-o spusese tatăl lui adoptiv. Pe atunci i se zicea Ștefan și nu prea vorbea, fiindcă, dacă discuți mai mult cu dobitoacele, nu ai nevoie de multe cuvinte nici când dai peste oameni. Ștefan aflase că avea și el un nume când era destul de mărișor, iar tatăl lui cel nou îl adunase de pe drumuri. Unde se aflau părinții lui nu știa, dar probabil că răsărise și el de undeva, la fel ca toți oamenii. Era mic cât un viteluș, îmbrăcat cu niște haine rufoase, dar se pricepea de minune să găsească rădăcini și fructe prin pădure. Știa să întrebe lighioanele pădurii și găsea repede apă și tot felul de

minunății. Așa că rămăsese cu vânătorul Toader în coliba din codru și nu fusese dornic să se ducă în satul Râpa, unde ar fi fost oameni cu familie care să-l țină pe lângă odraslele lor. Preotul care venea la biserica de lemn a satului vorbise cu Toader despre asta, dar micul Ștefan, care nici nu se știa ce vârstă avea din cauza staturii mărunte și a năravului de a vorbi mai mult cu câinii din bătături, cu vacile și purceii, decât cu oamenii, spusese de data aceasta răspicat că voia să rămână în casa din pădure. Și așa făcuse.

Datorită robului cel străin, care stătea la ei de când iarna trecuse în primăvară, apoi în vară, Toader se simțea mai liniștit când pleca la vânătoare, pentru că băiatul nu mai rămânea singur. Tânărul, căruia îi spuseseră Oană, și care, de altfel, nu avea să petreacă prea mult timp în povestea lui Ștefan, nu vorbea niciunul dintre graiurile pe care vânătorul să le fi auzit la târgul dintre dealuri, unde veneau negustori de departe, nu numai dinspre Cetatea Sucevei. Acolo Toader vindea blănuri de vulpe și veveriță, care luau apoi calea Liovului, trecând din mâinile intermediarilor în cele ale străinilor, dar și cele de jder, care prin poruncă domnească trebuiau să rămână în țară. Cum jderul era la mare preț, Toader auzise că Domnul cumpăra primul această marfă. Carele armenești și nemțești străbăteau țara în lung și în lat, de la Chilia și Cetatea Albă, la Cernăuți, Trotuș și Tighina, dar erau și alți negustori care veneau de peste mare, din Genova sau Veneția, dar care se opreau la cetățile de pe marele fluviu.

Ștefan se pricepea la orice fel de vorbe, așa că el și robul se înțelegeau de minune. Dacă voia să-i ceară ceva, Toader îi spunea lui să-i transmită, iar Oană asculta cu atenție și se punea pe treabă. Toader găsise pentru el opinci din scoarță de copac și mușchi, apoi, pentru că tremura în vântul rece, îi făcuse rost de undeva și de un cojoc de oaie, așa cum purtau toți din Râpa. Astfel înțolit, robul ajuta la jupuirea animalelor, spăla blănurile și, în curând, învățase cum să le pregătească, înlocuindu-l pe Toader când acesta pleca în pădure după vânat. Se pricepea să afume carnea, dar și să o usuce, strângea cu Ștefan plante, fructe și ciuperci, mereu cuprins de neliniște, tresărind la zgomotele pădurii sau privind speriat peste umăr, ca și când s-ar fi temut să nu fie atacat din nou. Deși oamenii care treceau pe la cabana lor erau puțini, tânărul tremura când le auzea pașii sau glasurile. E adevărat că mulți încercau să intre în vorbă cu el, iar atunci Ștefan îi era de ajutor pentru că răspundea în numele lui, punând de cele mai multe ori de la el. Deși înțelegea în mare ce îi spunea tânărul Oană, erau multe cuvinte care sunau ciudat și pe care nu le putea asemăna nici cu graiul oamenilor din zonă, nici cu cel al animalelor.

La sărbătorile mari, Ștefan mergea cu Toader la biserica din sat, chiar dacă deseori vânătorul se pierdea prin codrii și-l lăsa singur. Bisericuța avea două cămăruțe strâmte, una în care intrau și alta dincolo de ea, cu pereții nezugrăviți, cu două icoane frumoase primite de preot în dar de la ctitorul lor, boierul Miron, a cărui moșie se întindea până hăt-

departe, cale de mai multe dealuri și vâlcele. Picturile i se părură lui Ștefan atât de frumoase, încât a doua zi începu să mâzgălească fețe de oameni și lighioane pe pereții cabanei lor, folosind întâi cărbunii din vatră, apoi și alte culori care-l uimiră atât pe Toader, când se întoarse acasă cu prada legănându-i-se pe umeri, încât scăpă carcasele însângerate pe podeaua de pământ și rămase cu ochii holbați și gura căscată de uimire.

Preotul îi vizită într-o zi, după slujbă, și dădu din cap uimit în fața imaginilor strălucitoare. Era minune mare, pentru că păreau și mai bine alcătuite decât cele din biserică. Întâlnindu-se în ziua următoare, ca din întâmplare, pe poteca spre sat, preotul îl mângâie pe Ștefan pe cap și îl întrebă dacă n-ar vrea să meargă într-un oraș mare să învețe să zugrăvească imagini și mai frumoase decât cele pe care le făcea deja, având ca model doar animalele și ierburile.

Băiatul îl privi gânditor, îndreptându-și hainele. Nu se fâstâci în fața bărbatului cu umeri largi, de luptător, cu barbă și plete lungi, îmbrăcat într-un anteriu destul de ponosit, legat cu o funie groasă.

– Mi-ar plăcea, spuse Ștefan cu glasul lui subțire, uitându-se în sus la el, dar nu vreau să las pădurea și pe tatăl meu. Și nici pe Oană.

Preotul îi aruncă o privire încruntată tânărului rob, care îl însoțea. Nu mai era murdar, dar hainele îi erau încropite din ce îi dăduse Toader și atârnau pe trupul lui uscățiv. Auzise că vânătorul îl cumpărase de la marginea drumului, probabil de milă, că prea multă vlagă în el nu avea, așa palid cum era – mai palid decât

văzuse pe cineva viu, cu umerii obrazului ieșind prin piele, cu mâinile ca niște rămurele și gâtul ca un lujer plăpând, înălțându-se din haină.

– Tatăl tău greșește când te lasă în paza lui și i-am și spus-o. E un om adunat de pe drumuri și nici măcar unul de-al nostru. Cine știe ce spune și ce gândește?

Ștefan privi din nou la ochii negri, clari, ai lui Oană.

– Dacă a gândit vreodată rău, acum n-o mai face!

Vru să adauge că și lupii îi ziseseră același lucru când îi adulmecaseră urmele, dar era mai bine să nu dezvăluie prea multe din câte i se întâmplau. Acesta fusese și sfatul lui Toader, iar el asculta de tatăl lui adoptiv.

Preotul clătină din cap, apoi își luă rămas bun de la el, nu înainte de a-i repeta că era bine să se gândească la ce îi propusese.

Ștefan aprobă fără prea multă convingere.

Știa el ce știa. L-ar fi atras perspectiva de a da naștere figurilor din mintea lui, iar asta însemna nu numai să-i părăsească pe Toader și pe Oană, dar și pădurea și animale ei.

Privind silueta întunecată a preotului, apărând și dispărând printre copaci, se gândi la lupul sur care venise cu câteva seri înainte la ușa lor. Toader era tot plecat după vânat, iar Oană dormita pe cuptor. Ștefan îi simțise mirosul, se ridicase și ieșise în răcoarea nopții. Luna veghea împrejurimile, agățată de un vârf de brad, așa că se vedea destul de bine.

– Am auzit zvon că vei pleca, îi spuse lupul, așezându-se pe coadă și ridicând botul spre el. Poate că e bine s-o faci.

Ștefan clătinase și atunci din cap.

– N-o să plec, îi răspunse. Sunt atâtea lucruri dincolo de pădure, dar cine le poate vedea într-o viață de om? Așa i-am auzit pe bătrâni zicând, deci așa o fi. Eu n-am de unde să știu. Uite la Oană, picioarele i-au umblat prin ținuturi îndepărtate, dar ce s-a ales de el?

Lupul rânjise.

– Asta cam așa e. Nici bun de ros nu mai e!

– Spre câștigul lui!

– În acest caz, aș zice că ai dreptate, adeverise lupul sur și se ridicase dintr-odată pe picioarele dindărăt ca și când ar fi fost și el om. N-o să-i facem nimic, că mult nu mai are de trai.

Ștefan îl privise uimit. Oană era slab și prăpădit, dar trăia destul de bine cu ei, nu îi lipsea nimic, iar Toader era un stăpân bun.

– Vezi tu, urmase lupul, are o boală ascunsă, care îl macină și care n-o să-l lase să mai facă multă vreme umbră pământului. Așa că gândește-te bine. În oraș vei avea parte de prăzi bogate și mâncăruri alese, multe vite, oi și felurite bucăți de carne fragedă, iar dacă preotul te vrea acolo, poate ar trebui să îți iei inima în dinți și să te duci. Ce vei face aici, în pădure?

– Voi sta cu Toader și voi vâna și eu, iar când mă voi face flăcău, voi găsi o fată în sat și mă voi așeza la casa mea.

Lupu mârâise și își arătă colții.

– Pe cine vrei să păcălești tu cu vânătoarea? Nici pe jder nu l-ai omorî, darmite vreo căprioară sau vreun iepure! Doar dacă te apuci de scormonit pământul ca

să crească ierburi din el pe care să le mănânci, doar de asta ai fi bun. Apoi ai umple cu forme de animale toate pietrele de hotar și toate stâncile și ai ofta după ce nu ai. Și apoi, nici Toader nu va trăi atât cât crezi, pentru că face deja pagubă în pădure de multe ierni.

Ștefan rămăsese gânditor. Toader era zdravăn, avea părul doar puțin nins de ani, dar era ca o piatră și rumen în obraji. Poate tusea care-l apuca din când în când ar fi fost prilej de îngrijorare, dar, în afară de Oană, nimeni nu părea să se sinchisească de asta. Tânărul tresărea, după felul lui, când tusea lui Toader se pornea și nu-l scăpa din ochi până nu se potolea.

– Ascultă ce-ți zic! Mergi în oraș, chiar dacă acum n-o să-ți placă!

Coborâse de pe picioarele dindărăt și se gudurase pe lângă el.

– Noi n-o să te uităm niciodată, iar dacă îți va fi dor de noi, vei putea să ne pui fețele pe alte pietre!

Ștefan îi mângâiase blana aspră, cu miros înțepător.

– Să ai grijă să nu îi mânieți pe oameni, că o să vă ia pielea.

Lupul scosese un lătrat scurt ca un hohot de râs.

– Se povestește că acum mult timp, unul din stirpea noastră își dăduse seama că nu mai poate trăi așa, prigonit de oameni, și aflase că învățătura stă la baza schimbării. Drept care, se dusese în târg, întrebase în dreapta și în stânga și cineva îl îndrumase spre casa unui dascăl. Ajuns la acesta, după ce îl lămurise că nu vrea să-l mănânce (dascălului îi cam sărise inima din piept văzând dihania), îi spusese și ce dorea: „Dascăle,

de când cu neamul lupilor, suntem meniți să mâncăm carne și să tragem și noi la o ciozvârtă de animal, că e oaie, că e vită. Acum, însă, nu mai e trai pentru noi, că ciobanii ne alungă cu bâtele. De aceea, am venit să învăț carte ca să îmi schimb năravul și să pot trăi în mijlocul oamenilor." Dascălul stătuse și să gândise, și apoi spusese: „Bine, dacă asta ți-e voia, te învăț eu buchea cărții. Zi, lupe, A, B, V![1]" Dar lupul, privindu-l cu luare-aminte zisese: „La oi, la miei, la purcei!" Așa că, vezi bine, noi suntem cum suntem și nu ne vom schimba!

După ce lupul plecase, Ștefan se întorsese în casă și dăduse cu ochii de Oană, așteptându-l în mijlocul camerei cu un retevei în mână. Vrusese, pesemne, să iasă afară să-l apere de jivină, dar nu îndrăznise. Îi făcuse semn să se liniștească, dar tânărul nu se potolise până nu trăsese un cufăr în dreptul ușii. Oricum, agitația îi priise pentru că obrajii îi deveniseră rumeni, iar ochii îi străluceau.

Anul următor, munții se cutremurară, iar biserica, făcută din lemn și întărită cu pământ, se crăpă și trebui reparată. Ștefan, care acum stătea destul de mult timp în casa preotului, simți de cu seară neliniștea animalelor. Nu presimți însă că a doua zi, întorcându-se din pădure și răsuflând greu, după cum se tot întâmpla în ultima

1 A, B, V (Az, Buki, Vedi) sunt primele litere ale alfabetului slavon, corespunzătoare lui A, B, C

vreme, Toader Vânătorul căzu la pământ și rămase acolo nemișcat, împovărat încă de trupurile animalelor cărora tocmai le curmase viața. Fu găsit de câțiva țărani, care alertați de Ștefan, la rugămintea lui Oană, se duseră prin codru în căutarea lui. Îl înmormântară în cimitirul de sub Râpa, iar Ștefan și Oană se treziră de pripas.

Până să se hotărască ceva pentru el, Ștefan rămase să se ocupe de biserică alături de rob și așa descoperi primele cărți. Băiatul împlinise deja 11 ani, și mintea îi era avidă de cunoștințe. Nu știa să scrie și să citească, nici măcar nu avea habar că exista o astfel de îndeletnicire pe lume, iar socotitul era ceva ce făcea pe degete când urmărea iepurii zburdând prin poieni și strigând unul la altul: *Fratele acesta! Fratele de acolo! Fratele celălalt!* Pentru el, cutremurarea de pământ, însoțită de vuietul ce venea din străfunduri, fusese și un semn că viața avea să i se întoarcă cu susul în jos, așa cum pățeau și sufletele ce cădeau în Iad.

Începu să meargă din ce în ce mai des la stâncile albe din pădure, care îl atrăgeau prin goliciunea lor ce se cerea acoperită. Și le acoperi el, la început cu trupurile de animale, pe care le întruchipase de atâtea ori, apoi cu capetele de oameni, ce i se păreau mai interesante de reprezentat decât trupurile din haine, iar în cele din urmă cu slovele văzute în cărțile pe care preotul le ținea cu sfințenie. Un cerb primise între coarne, ca o podoabă, un Ж frumos pictat, mai mulți iepuri săreau peste un alt semn, Ш, ca peste un gard de nuiele, un zimbru cu cap mare și leneș își

freca spinarea de un Φ. Treptat, stâncile se umplură la partea de jos cu imagini din ce în ce mai colorate. Mai sus, Ștefan nu ajungea, dar socoti că nici nu era nevoie, pentru că pânza aceea încremenită avea să-i ajungă încă mulți ani.

Că fusese spionat, nici nu încăpea îndoială. Când pleca spre casa din sat, cineva venea să descopere ce lucrase în acea zi. Ștefan, însă, se ducea prin prisacă și asculta glasul subțirel al albinelor. Acestea vorbeau despre alte sate și alte prisăci și, într-un fel, îl linișteau și îl pregăteau pentru plecarea spre locul unde avea să învețe să aștearnă pe pergament sau pe pereți lucruri și chipuri și mai minunate decât cele pe care le închipuia acum.

Într-o zi, la puțin timp după moartea lui Toader, preotul îl chemă și îi spuse:

– Aș vrea să te am aici, dar cred că menirea ta este în altă parte. Acolo vei afla lucruri pe care eu nu ți le pot spune, pentru că depășesc cunoștințele mele, dar aș dori să te întorci mai târziu, dacă vei voi, și să acoperi cu fețe de sfinți și biserica noastră săracă.

Îi zise toate acestea cu tristețe, ca și când și-ar fi dat seama că, odată plecat în lumea mare, aceasta avea să-l prindă în mreje și să nu-l mai lase să se uite înapoi.

– Sigur că mă voi întoarce! promise Ștefan, aproape supărat că îl bănuia de nerecunoștință.

Și nu era doar preotul pentru care venea înapoi, era și Oană, erau și toate vietățile. Se gândi la lupul sur, dar nu îndrăzni să-l pomenească, știind că neamul oamenilor și cel al lupilor erau în vrăjmășie.

Preotul dădu iar din cap a îndoială.

– Robul va rămâne aici și, dacă boierul cel mare nu va dori să-l ducă în altă parte, îi voi găsi eu ceva de lucru ca să-și ducă zilele. Dacă va fi eliberat, cum s-a mai întâmplat cu alți robi înaintea lui, va trăi aici ca toți românii, după legea românească.

De ceva timp, boierul Miron, cel care stăpânea Râpa, biserica și satul, dar și alte teritorii până la un râu îndepărtat, dăduse poruncă țăranilor care aveau aplecare și spre alte meșteșuguri decât cel strămoșesc, să lase câmpurile și vitele și să apuce barosul, sau foalele, sau roata olarului. Produsele vândute la târg aduceau bani buni dacă erau bine întocmite. Oană se pricepea să sculpteze în lemn, așa că putea ușor să-și rânduiască traiul, chiar dacă era rob.

– Însă el e liber, protestă Ștefan. A fost prins de alții când nu se putea apăra, dar tot liber e și nelegat de pământul acesta. Ar trebui să fie slobozit să se întoarcă în țara lui.

Preotul îl mângâie pe cap, dar nu zise nici da, nici ba.

– La tine trebuie să ne gândim acum.

La 12 ani, Ștefan se găsea deja la mânăstirea Negrea și începuse să uite de Râpa, de albine și de lupul cel sur. Și aici existau animale, dar, pe măsură ce literele și cifrele îi intrau în minte, iar cuvintele scrise căpătau sens, glasurile animalelor deveneau din ce în ce mai greu de înțeles. Încă mai recunoștea

sunetele, dar ajunsese să spună, la fel ca alți oameni, despre orăcăitul broaștelor, spre exemplu, că anunța perioada de rut, sau despre cotcodăcitul precipitat al găinilor, că hultanul le pândea din înalt.

Ajunsese la Negrea cu o toamnă înainte și se trezise că trebuia să stea închis într-o odaie și să învețe buchea cărții. De hoinăreală, nici vorbă. Pergamentul și hârtia erau prețioase, așa că nici gând să i se dea voie să le împodobească, deși erau călugări ce întruchipau frontispicii frumos colorate pe cărțile ce se copiau în mânăstire. Și literele lui Ștefan erau frumoase, doar că el era învățăcel. Deși le putea copia cu ușurință, nu înțelegea nimic din spiritul lor, așa cum îi atrăsese atenția Teofan, unul dintre călugării ce se ocupau de tinerii de la școala mănăstirii. Unii dintre aceștia veneau din familii însemnate, alții erau băieți de notari, doar Ștefan nu era nici una, nici alta. Cum îi spusese fiul unui boiernaș din regiune: el nu era nimic. Pe Ștefan nu îl deranjase ce auzise, pentru că era mai bine să fii nimic, decât ceva prost.

La Negrea, descoperise că una era limba pe care o vorbea cu țăranii și cu preotul din sat și alta cea în care se copiau manuscrisele, de parcă un obiect putea fi același, chiar dacă i se zicea în mai multe feluri. Și literele îl puneau în încurcătură. Încercă să compare scrierea cu semnele pe care le citea în pădure și care îl trădau pe lup, sau pe vulpe, sau pe cerb. Apoi i se păru că nu merge, pentru că animalele își lăsau amprentele de gheare sau lăbuțe numai prin nisipul sau pământul moale, nu și prin cărți. Chiar dacă unele litere semănau

cu urmele lăsate de labele de gâscă, nu proveneau de la acestea, fiind rod al mâinilor omenești. Se gândi apoi la Oană și la faptul că la el cuvintele sunau altfel, totuși, cum acesta nu se născuse în țara lor, era de așteptat să nu cunoască rânduiala de acolo. Cum de ajunseseră însă cei de la Negrea, născuți în același pământ cu el, să spună una și să scrie alta, nu înțelegea în ruptul capului.

Unde ceilalți acceptau fără să murmure, el punea întrebări. De ce trebuiau atâtea cărți – minee, evangheliare, psaltiri, apostole, octoihuri, liturghiere, cazanii – ca să spună același lucruri, dar în alt mod. Acest *alt mod* îl urmărise în primele luni și cu greu reușise să se dezbare de el. La fel era și cu alte cuvinte. De ce *domnului* sau *voievodului* i se spunea *dux, palatin* și *domine*, dar și *господарь*, și *воевод* – el fiind același Alexandru Vodă?

Dintr-odată, vorbele, fără de care oamenii nu s-ar fi înțeles, deveneau din punte între indivizi, un zid pe care cei care nu le cunoșteau nu puteau să îl depășească. Singurii care treceau de vama acestei alcătuiri – ca o cetate a cuvintelor adunate în același loc și conduse de un pârcălab ce avea grijă ca ele să sporească și să nu se piardă – erau numai cei care le învățau rostul. Aceștia deveneau ambasadori, tălmăcind vorbele dintr-un grai în altul, în absența obiectelor la care făceau referire cuvintele. Totuși, uitându-se prin cărți, Ștefan studiase cu atenție imaginile ce reprezentau scene din text și astfel se dumirise repede că și picturile își aveau rostul și codul lor, fără de care nu ar fi înțeles nimic.

Mânăstirea Negrea era mai mare decât văzuse el vreodată, plină de oameni cât să umple mai multe sate ca Râpa. Un mare conducător, numit Iosif Mușat, ce domnise loc îndepărtat, numit Cetatea Sucevei, dăduse poruncă cu câțiva ani înainte ca mănăstirile să ia în stăpânire un număr de cărți, unele venite dintr-un loc pe care călugării îl pomeneau cu venerație – muntele Athos –, iar altele din zone mai apropiate, dar tot necunoscute. Pentru Ștefan, care nu știa decât de Râpa și de ce îi povestiseră animalele, lumea se dezvăluia treptat tot prin cuvinte.

Chir Dometian conducea mânăstirea, însă despre asta îi spusese alt călugăr, numit Calist, care avea și el grijă de cei care învățau în școală. Nu cu mulți ani înainte, se întăriseră daniile, iar Negrea primise altele noi. Ștefan văzuse mulți țărani veniți la slujbe, apoi pe unii dintre ei trudind pe ogoare sau în vii. De la un frate grădinar aflase și despre satele, date de voievodul Petru Mușat, despre cele două mori de pe râul Negrea, despre vii și despre tot felul de odoare date de domni pentru salva și odihna sufletului lor. Vocile animalelor – oi, boi și cai – răsunând dimineața devreme, îi vorbiseră despre o mare bogăție și putere ce se întindea dincolo de pădure. În apropiere, exista și o prisacă, unde se gândise să meargă dacă reușea să scape de sub supraveghere.

Obișnuit cu libertatea, se trezise în mijlocul unor rânduieli mai stricte, care nu îi veneau la socoteală. De exemplu, albinele de pe florile din curtea mânăstirii îl chemau la stupii lor, dar el nu putea decât să-și plece

urechea la zumzetul lor plăcut și să le pună pe deget pentru a le auzi mai bine. Oamenii observaseră ce făcea și cum nu se temea de înțepătura lor – uneori înșira chiar trei-patru albine pe un deget, ca și când ar fi stat la sfat cu ele – , iar călugărul Calist îl chemase de-o parte ca să-i cerceteze acest obicei. Ștefan lăsase capul în jos, pentru că deja descoperise că era mai bine când făcea asta, și spusese că în satul lui se ocupase și de prisacă, iar albinele îi erau dragi, fiind harnice și socotite. Calist, bărbat cu părul și barba albite de vremuri, clătinase din cap, ca atâția alții înaintea lui, și nu îl mai mustrase.

Totuși, cineva apreciase faptul că nu semăna cu alții. Chir Antim, călugărul care se ocupa de grădină, dar și de sănătatea confraților lui, îi observase obiceiurile ciudate și încăpățânarea cu care reușea să scape de corvezile zilnice pentru a sta la taifas cu popândăii, cu câinii și cu albinele. Deseori, când lucra în grădina de ierburi, îl vedea ascuns pe după vreo tufă, ținând în mână vreun chițcan, ridicat pe picioarele din spate, cu lăbuțele strânse în față ca în rugăciune, și cu botul ascuțit și mustăcios, mișcându-se parcă mai agitat decât de obicei. Flăcăul își apropia fața de botul acela și chiar păreau să stea amândoi la taifas. De câteva ori se apropiase de Ștefan, încercând să prindă mai mult din discuția lor, dar acesta, ca un făcut, punea mica făptură jos și o împingea ușor de la spate, ca și când ar fi îndemnat-o să fugă și să se ascundă. Apoi îl privea cu ochii neclintiți și atât de clari, încât Antim avea impresia că fața lui zbârcită și părul alb se regăseau în oglinzile

lor. Atunci, între tânăr și bătrân se stabilea o înțelegere ce trecea dincolo de vorbe.

Chir Antim era și el un bărbat interesant, iar Ștefan nu putea să nu observe asta. Avea o chilie plină de cărți și de tot felul de recipiente ciudate. Chir Antim cunoștea limbajul plantelor, așa cum și el îl știa pe cel al animalelor. Chir Antim nu era la fel ca alți călugări, părea blând și discuta cu drag cu el, întrebându-l una și alta sau lămurindu-l una și alta. Chir Antim avea plete și barbă albă, împodobită de două smocuri negre, rămase așa din tinerețe prin cine știe ce minune. Cel mai important lucru în ochii lui Ștefan era însă că Antim părea la fel de apropiat de natură ca și el.

– Stă toată ziua printre plante și vorbește cu ele, îi spuse un câine sur, care semăna atât de mult cu prietenul său, lupul, încât crezuse la început că era vreun frate de-al acestuia.

Totuși, pe câine nu îl chema Surul, ci Baros, fiindcă își trăise o parte din scurta lui viață pe lângă atelierul unui fierar. Avea capul mai alungit și mai tare decât alți câini și se folosea de el ca să lovească și să deschidă ușile caselor în căutare de feluri mai bune de mâncare. Din cauza acestui năravi, ajunsese pribeag, iar mânăstirea era tocmai ce-i trebuia, fiindcă, dacă nu primea pomeni, fura. Frumos năravi!

– Nu e ciudat să discuți cu o floare sau cu un tufiș? se minună Ștefan.

Câinele se așeză pe coadă, cu botul în sus și cu nasul umed, ca o prună mare și nu tocmai uscată, adulmecând văzduhul. Avea o blană deasă, lucioasă,

înspicată cu smocuri întunecate, deși cam plină de scaieți. Ștefan se chirci în fața lui și începu să-i îndepărteze cu grijă, încercând să nu îi smulgă firele aspre, dar nici el să nu-și înțepe degetele. La sfârșit, câinele râse, așa cum numai ei știu să o facă, se scărpină cu piciorul după urechea dreaptă și îi mulțumi pentru grijă.

– Păi, îi spuse, nu e mai ciudat decât să vorbești cu un câine. Și plantele au glasurile lor, slabe, ce-i drept, dar le au.

Ștefan fu nevoit să îi dea dreptate. Nu văzuse mulți oameni să vorbească cu dobitoacele și mai ales să și primească răspuns de la dânsele.

– Îmi place de chir Antim, îi mărturisi Ștefan.

– Și mie așijderea!

Căzând astfel de acord, o porniră prin grădină, câinele sur țopăind în jurul lui și anunțându-l când se apropia vreun călugăr. Ștefan știa că va fi pus la treabă dacă era găsit umblând fără rost, așa că Baros își ridica nasul de prună și își încrețea botul ca să-i simtă pe cei ce se apropiau.

Exista un călugăr, chir Nicodim, de care amândoi se cam temeau și pe care nu ar fi vrut să-l întâlnească. Deși acesta era încă tânăr, se făcuse cunoscut printr-o asprime pe care mai mult ca sigur că o învățase prin locurile îndepărtate prin care urmase. Ștefan ar fi fost interesat de astfel de călătorii, însă chir Nicodim părea să nu-l placă deloc, de vreme ce îl certa de fiecare dată când punea ochii pe el. Așa că prefera să se plimbe cu Baros și să nu întâlnească țipenie de om, ceea ce

era greu într-o mânăstire atât de mare și de plină de călugări și mireni.

– Sunt multe lucruri de văzut și pe aici, îi spuse Baros într-o doară când ajunseră aproape de un zid vechi ce mărginea grădina.

– Sunt și nu prea sunt. Adică, și dacă ar fi, tot le-aș afla pe toate, apoi nu aș mai avea ce face.

Baros râse pe tăcute și îl invită să-l urmeze. Îl conduse spre câteva tufișuri dese de mure și îi făcu semn cu capul să se ascundă și să stea liniștit. Ștefan îl ascultă, plin de curiozitate, se ghemui sub ramuri și privi dincolo de tufe. Îl recunoscu pe chir Antim și lângă el o figură necunoscută, un bărbat cam de vârsta lui Toader Vânătorul, dar neavând nimic din acesta, decât ochii negri și fața prelungă. Purta o haină până la genunchi, dintr-un material de lână, aproape mătăsos de bine ce era țesut, de un roșu aprins, cu guler tăiat în V, garnisit cu blană roșcovană, de vulpe, sub care se vedeau colțișorii albi ai unei cămăși brodate. Haina – avea să afle mult mai târziu de la prietenul său, Miro cel trădător – se numea *giornea* și avea mâneci largi, căzând până dincolo de genunchi, iar deasupra ei bărbatul purta și o mantie dată peste un umăr și prinsă cu o bijuterie ovală, frumos decorată cu frunze de viță. Pe cap, pe părul întunecat și tuns scurt, avea mai multe fâșii de material de culoare neagră, ce fuseseră răsucite în fel și chip, lăsând capetele franjurate, ca niște mici triunghiuri, să atârne spre față. Ștefan îl privi pe Baros și zâmbi ca și când ar fi crezut că era victima unei farse.

– Cică e un negustor dintr-o țară îndepărtată, îi spuse câinele. L-am auzit vorbind cu chir Antim despre plante, animale și pietre și despre cum cresc ele.

Ștefan începu să râdă, la fel ca Baros, pe tăcute.

– Cum adică despre creșterea plantelor, animalelor și... pietrelor? Precis n-ai priceput bine!

Baros se scărpină în cap, iar botul îi căpătă expresia încurcată a unui om.

– Ei, prietene, tu crezi că ziua se întâmplă lucruri mari, dar te înșeli. Dacă vrei să vezi ceva interesant, trebuie să fii aici noaptea, când toți dorm, obosiți de rugăciuni și muncă. Îți arăt eu dacă vrei.

Ștefan îl privi cu îndoială, apoi se hotărî să riște. Trecuse aproape un an de la venirea lui la Negrea și începuse să învețe rânduielile locului atât de bine, încât ajunse să se folosească de ele în folosul lui. Învățătura îi plăcea, așa că nu de ea se ferea, în schimb, alte corvezi îi erau nesuferite. Cât fusese cu Toader, era prea mic să i se dea lucruri mai grele de făcut, apoi venise Oană și muncise cât el umbla pe munte după ierburi. Aici avea multe de făcut: mergea la slujbă în fiecare dimineață, clătinându-se de somn și cu ochii cârpiți, cam înghețând în zilele de iarnă, în ciuda înghesuielii din biserică, apoi urmau lecțiile la lumina zilei sau cea chioară de lumânare, apoi ajutatul la masă, după rânduiala fiecăruia, curățenia, și mai apoi alte slujbe și altă muncă în grădină sau unde era nevoie. Totul era atât de bine rânduit, încât îi devenise nesuferit, mai ales că natura lui era, pesemne, mai degrabă năvalnică decât așezată.

Stabili, deci, cu Baros să se întâlnească în noaptea aceea lângă chilia lui Antim din apropierea grădinii.

În timpul lecțiilor nu avu astâmpăr, privind tot timpul spre ușă până când călugărul ce încerca să le bage în cap ceva învățătură se enervă și îl croi de câteva ori pe spinare. Atunci, necăjit că fusese lovit fără rost, se concentrase mai bine la pasajul pe care îl rosteau toți în cor, fără însă să își deschidă și porțile minții ca să-l lase să se strecoare înăuntru. Dacă l-ar fi întrebat cineva cu ce se alese de pe urma dascălului, ar fi răspuns pe bună dreptate: *Cu nimic!* Și, mai târziu, în timpul corvezilor zilnice, acest nimic îl urmări, nelăsându-l să își vadă de treabă. Se împiedică de mai multe ori, mergând prin curtea mănăstirii, vărsă niște apă, se duse la cuhnii, fără să-l fi trimis nimeni acolo, și rămase zgâindu-se la cuptorul mare pe care se rumeneau niște pâinici.

Seara veni cu greu, apoi așteptarea se dovedi și mai anevoioasă. Dacă și-ar fi găsit de treabă, timpul ar fi trecut mai ușor, doar că nu avea chef să se ocupe de ceva. În cele din urmă, ajunse pe salteaua sa din dormitorul comun și se puse pe așteptat. Când luna se aplecă să privească înăuntru prin fereastra strâmtă, își dădu seama că sosise vremea să plece la întâlnirea cu Baros. Se ridică cu grijă ca să nu calce peste ceilalți învățăcei adormiți, tresărind la fiecare geamăt sau fornăit pe nas și temându-se să nu se trezească vreunul și să-l vadă. Chiar și așa, ce mare scofală ar fi fost? Ar fi zis că se duce să se ușureze!

Ajunse în curte și de acolo o zbughi ca un iepure spre grădină.

– Ei, că mult te-am așteptat, îi spuse Baros din umbra gardului.

Ștefan se aplecă spre el și îl mângâie pe cap, știind că gestul îi făcea mare plăcere.

– Hai cu mine, că au venit deja de ceva vreme și stau de vorbă în chilia lui Antim.

O luară spre chilie, iar Baros îl conduse sub o fereastră îngustă, cu două gratii de lemn. De acolo, vocile celor doi se auzeau destul de bine. Ștefan ciuli urechile la fel ca prietenul său, dar nu înțelese niciun cuvânt. Felul în care vorbeau cei doi semăna cu slovele pe care le învăța, doar că, la fel ca unele dintre ele, nu păreau încă să aibă vreun sens.

Baros se ridică pe picioare dindărăt, își sprijini labele din față pe perete și privi în încăpere.

– Hai și tu! îl îndemnă.

Ștefan se ridică pe jumătate și se uită înăuntru. Era o chilie ca oricare alta, doar că pe unul dintre pereți se vedeau câteva policioare pline cu tot felul de vase de sticlă. Antim și musafirul lui stăteau aplecați asupra unui vas așezat pe o masă. Ciuli urechile și își dădu seama că, deși bărbatul părea străin după straie, i se adresa călugărului într-o limbă apropiată de cea vorbită de ei, doar că mai aspră și mai repezită, tratând vocalele ca pe o furtună de sunete, iar consoanele ca pe niște grâne ce trebuiau mărunțite într-o piuă. Acum înțelegea destul de bine cuvintele ce-i ieșeau pe gură, deși nu avea nicio idee la ce se referea.

– Dragul meu Antim, tocmai îi spunea acesta călugărului, o să vezi că nu am vorbit în dodii când

am spus că în nordul Europei și chiar și la noi, în Hermannstadt, învățații știu o sumedenie de lucruri, dintre care am aflat și eu în lungile mele călătorii pe alte meleaguri. Deși nu sunt decât un negustor, am vorbit cu acești oameni care pot fi găsiți pe la curțile nobililor Europei și care mi-au arătat cum metalele, la fel ca orice altă ființă vie, pot crește și se pot dezvolta dacă, la fel ca oricărei plante, le dai condiții prielnice ca să facă lucrul acesta.

Antim clătină din cap, iar lui Ștefan i se păru că privise spre fereastră și îl observase. Se chirci repede, apoi, fiindcă nu se întâmplă nimic, îndrăzni să se ridice din nou.

– Sunt multe credințe sub soare, am auzit și eu de tot felul de erezii ale barbarilor și necredincioșilor, iar dacă te ascult, prietene Peter, este numai fiindcă vreau să aflu mai multe despre substanțele folosite de aceștia pentru a vindeca, îi replică Antim. Am știință că unele dintre amestecurile lor chiar au succes în tratarea rănilor, iar dacă se dovedește a fi așa, o să cumpăr de la tine o cantitate din acestea. Am citit și eu despre ele, să nu crezi că suntem așa ignoranți în această margine de lume. Și aici oamenii au boli, și aici au existat încă din vechi timpuri unii care au încercat să vindece folosind puterea plantelor, ai văzut doar grădina mea. Sigur că sunt și frați de-ai noștri care nu privesc cu ochi buni ce fac eu aici, de aceea trebuie să fim cu băgare de seamă.

Negustorul Peter dădu din cap, asigurându-l că avea să-i dovedească tot ce spusese și că nu-i trecuse

prin cap să insinueze că Antim nu ar fi avut toate cunoștințele trebuincioase.

– Ce vreau, deci, să aflu sunt acele lucruri la care eu nu am acces, acele amestecuri despre care vorbesc unele cărți, doar că nu spun deslușit cum și din ce se fac.

– E normal ca rețetele să nu fie prea clar explicate, altfel toți oamenii ar face după cum i-ar tăia capul și ar deveni mari filosofi, împăunându-se cu descoperirile și munca altora. Totuși, fiindcă suntem prieteni și ne cunoaștem de atâta timp, îți voi arăta cum se fac unele dintre acestea, chiar dacă am cunoștințe ce nu se ridică nici până la genunchiul învățaților despre care ți-am vorbit. Așa că îți voi arăta cum dintr-un metal ca toate metalele va crește un copăcel, aproape la fel ca toți copăceii și nimic nu va avea loc în vreun mod necurat, ci natural, așa cum se întâmplă și pe câmp, unde din semințe ies iarbă, flori, tufișuri și pomi. Te asigur că nimeni nu ar avea nimic de cârtit la ce fac eu.

– Așa o fi, îi întoarse Antim vorba, numai că în mânăstirea aceasta sunt mulți ochi și multe limbi slobode, care fac din țânțar armăsar, și din metalul tău care crește, cine știe ce lucrătură diavolească ar putea ei să scornească, așa că ar fi bine să ținem totul pentru noi.

– Așa vom face, nici nu am de gând să suflu vreo vorbă despre asta, doar ar fi și spre paguba mea, mai ales că ochi sunt mulți pe lumea asta, dar minte mult mai puțină.

Antim păru mulțumit de cuvintele lui Peter, care nu mai adăugă nimic, în schimb se aplecă asupra mesei,

luă un vas transparent, în care presără un praf alb și turnă un lichid dintr-o sticlă pe care o scoase dintr-o desagă. Ștefan lungi gâtul așteptând să se întâmple cine știe ce minune, însă lichidul se așeză cuminte în vas. Peter scoase din același loc și o cutiuță din care turnă într-un castron de porțelan un lichid gros, ca un lapte prins, dar care avea culoarea argintului și păru să oglindească pentru o clipă lumina lumânărilor.

Antim se aplecă spre lichidul acela argintiu și exclamă:

– Acesta este argintul viu? Am citit despre el, dar nu l-am văzut niciodată!

Peter adeveri că așa era.

– Există multe rețete care au la bază acest metal, care este uimitor și o să-ți arăt ce face când întâlnește aurul, dar acum îți spun despre creșterea metalelor. Am dizolvat deja o uncie de argint folosind *aqua fortis*[2], apoi am încălzit-o până n-a mai rămas decât pulberea albă pe care am pus-o în vasul acesta, iar acum voi folosi apă purificată prin fierbere pentru a transfera puterea pulberii în ea. Am mai multă pulbere din asta, așa că pot să-ți vând din ea dacă ți-e pe plac.

Amestecă energic în vas până pulberea păru să dispară, deși Ștefan nu vedea prea bine din locul în care se afla. Apoi, mai căută prin desagă și scoase o bucată roșiatică și netedă, ce i se păru băiatului o pietricică de râu.

– Am aici niște cupru pe care o să-l pun în vasul nostru cu amestecul de argint, *aqua fortis* și apă.

2 acid azotic

Trebuie să-ți spun că acest metal, cuprul, este unul deosebit, chiar dacă oamenii de rând îl nesocotesc. Există o carte, *Rosarium philosophorum*, pe care am cumpărat-o acum câțiva ani de la un negustor venețian, și care vorbește despre transformări, despre creștere și descreștere, și despre acest metal, numindu-l „aurul filosofilor" și considerându-l de mare preț, chiar dacă mulți văd în cocleala lui verde un fel de trup al leproșilor. Află însă că tocmai acest verde arată puterea acestui metal de a crește asemenea unei plante cu care și seamănă la culoare. Și se știe că tot ce este verde crește și înmugurește. Și mai află că acești înțelepți vorbesc despre înnegrire și albire și despre cum negrul devine alb, apoi galben, roșu și violet înainte de a deveni o piatră sau un elixir care poate transforma orice metal în aur, iar dacă e băut, dă viață veșnică.

La aceste cuvinte, Antim își făcu cruce.

– Nu spune mai mult, fiindcă va trebui să te cert pentru nebunia ta și să te dau pe ușă afară, ceea ce nu ar fi bine nici pentru unul, nici pentru celălalt.

Peter rămase tăcut, privindu-l cu o expresie mirată pe chip, apoi își dădu seama că spusese un lucru ce nu trebuia spus, așa că murmură ceva și făcu un gest pripit, ca și când ar fi dat de-o parte toate cuvintele de până atunci.

– Atunci, mai bine să vezi cu ochii tăi ce se va întâmpla.

Lăsă cu grijă bucata de metal pe fundul vasului și apropie de el una dintre lumânările de pe masă.

– Și acum vom observa creșterea.

Ștefan se ridică și mai mult, având însă grijă să rămână în umbră. Voia să vadă și el arborele despre care vorbise negustorul, deși știa că orice plantă crește în zile sau chiar în luni sau ani întregi și trebuie pusă în pământ și udată. Negustorul Peter nu dădea semne că ar fi dus vasul afară, iar Antim se aplecă peste el, fiind atras de ceva ce se întâmpla în interiorul lui, dar era invizibil pentru Ștefan.

– Vezi înmugurirea? îl întrebă Peter.

Antim se aplecă și mai mult, ca și când nu ar fi avut încredere că lumina sau vederea nu-i jucau feste. Luă chiar vasul în mână și îl ridică în dreptul ochilor.

– Văd, dar nu îmi vine să cred. Deja suprafața cuprului s-a albit și au apărut niște firișoare subțiri ca niște rădăcini!

– Așa se întâmplă. Aceste firișoare se vor dezvolta, din ele vor crește altele și tot așa, până când vom obține un mic arbore, cât să încapă în vasul nostru, hrănit de amestecul acela și de apă. Acum arată ca zăpada proaspătă pe un câmp, dar nu va rămâne așa. Să nu ne grăbim! Până vom vedea întreaga transformare și putere a acestei ape, o să-ți arăt altceva.

Antim puse paharul jos și îl urmări cum scoate din desagă o altă cutiuță, din care extrage cu grijă o foiță subțire și aurie.

– Aici am aur, dar tras astfel, încât să poată acoperi unele obiecte, fără însă a se cheltui mult din acest metal prețios.

Călugărul păru uimit de subțirimea acelui metal, așa că-l luă cu grijă și începu să îl miște între degete.

Foița sclipi în lumina lumânărilor la fel ca ochii albaștri de sub pleoapele grele. Peter dădu încântat din cap.

– Mai am destule și pot face rost de și mai multe dacă vei vrea să repeți ce îți voi arăta acum.

Luă de la călugăr aurul, trase mai spre el vasul cu mercur, apoi aruncă foița înăuntru. Ștefan nu putea vedea ce se întâmplă, dar ceva se întâmpla cu siguranță, pentru că Antim scoase o exclamație și se aplecă din nou peste masă.

– Îl înghite, exclamă el, privindu-l pe negustor ca și când ar fi încercat să afle o explicație pe fața acestuia.

Peter râse ușor, vădit încântat de el și de efectul lucrurilor pe care le arăta.

– Da, puternicul mercur înfulecă aurul pe care nici măcar *aqua fortis* nu îl poate distruge! Întocmai ca un leu înfometat!

Mai aruncă o foiță, apoi îi dădu lui Antim una și îl lăsă să hrănească singur bestia flămândă. Ștefan se simți tentat să se aplece și mai mult, dar Baros îl prinse de poalele sutanei, atrăgându-i atenția că risca să fie văzut. Așa că trebui să se mulțumească numai cu exclamațiile de uimire și încântare ale călugărului care, cu tot părul său alb și barba ce-i acoperea pieptul, părea ca un copil care descoperea lumea. Peter se apucă să amestece ceva în vasul acela folosind o baghetă de lemn, iar la final scoase din el o mărgică argintie pe care o modelă între buricele degetelor.

– Aici avem amalgam de mercur și aur, cu care se pot face și alte lucruri pe care ți le voi arăta cu altă ocazie, fiindcă nu am mai adus *aqua fortis* cu mine. În

prăvălia mea de la Baia am tot felul de lucruri ascunse care te-ar putea interesa dacă ai avea bunătatea să mă vizitezi acolo.

Mișcă de câteva ori mărgica în palmă, apoi i-o dădu lui Antim spre examinare. Deși nu se compara cu lichidul ce fusese, era încă maleabilă ca un miez de pâine. Ștefan îl urmări pe călugăr cum o sucește în fel și chip, schimbându-i forma de la mărgică la turtiță și invers. După ce se sătură de ea, călugărul i-o întinse înapoi lui Peter, însă acesta nu o primi și îl îndemnă mieros să o păstreze, ca să o studieze pe îndelete la lumina soarelui.

– Acum trebuie să ducem copăcelul nostru și să-l plantăm în pământ, apoi să așteptăm până mâine și toată lucrarea va fi împlinită. Ne trebuie un loc mai ferit ca să nu îl găsească altcineva din greșeală și să creadă cine știe ce. Apoi, ne vom întoarce aici ca să-ți spun despre *spiritus vitrioli* și despre cum îl folosesc unii ca să usuce rănile.

Acoperi vasul cu o bucată de piele peste care trase un cerc mic de metal și îl invită pe Antim să-i arate unde să-l îngroape. Ștefan nu mai așteptă urmarea, ci se îndepărtă repede de fereastră și fugi să se ascundă după niște butoaie, la ceva distanță de chilie. Baros îl urmă fără să se grăbească, legănându-și tacticos coada și privind peste umăr la cei doi, care se afundaseră deja printre tufele grădinii.

Ștefan îi urmări un timp, arzând de dorința de a vedea și el copacul acela crescut din metal. Ar fi dat orice să fie alături de ei, dar nu îndrăznea să se ia

după ei, temându-se de reacția lui Antim, care, deși părea un om blând, nu ar fi fost prea mulțumit că fusese spionat.

– Ce crezi că fac acum? îl întrebă pe Baros, care tocmai îl împunsese cu botul în umăr, așteptând să fie scărpinat între urechi. Ștefan știa că multe animale simțeau o mare plăcere să fie mângâiate astfel, așa că îi făcu pe plac.

– Cred, spuse Baros după ce se sătură de mângâieli și se așeză pe coadă drept în fața lui, cred că îngroapă vasul acela în care au zis că au pus metalul.

– Va crește un copac din metal? Se poate altfel decât din pământ?

Baros căzu pe gânduri.

– Posibil, spuse. Când eram mai pui, am fost mai departe pe munte și am văzut ierburi și tufișuri crescând din piatră, așa că de ce să nu se poată și din altceva, care poate tot o piatră e, de vreme ce am văzut niște fierari mărunțind rocă și scoțând metal din ea.

– Așa să fie? Ștefan nu era sigur, dar nici nu văzuse lucrurile de care povestea câinele.

– Dacă vrei, aflu unde au îngropat vasul și mergem amândoi să-l dezgropăm, doar nu l-or duce la capătul lumii.

Ștefan zâmbi și îl mângâie din nou pe cap, apoi îl îmbrățișă. Cum stătea așezat, câinele era chiar mai înalt decât el.

Baros îi ceru să aștepte, apoi dispăru în întuneric. Ștefan se așeză mai bine, începând să simtă răceala nopții, totuși inima îi bătea de nerăbdare, așa că frigul

muntelui nu mai conta. După un timp, văzu două umbre – cei doi bărbați se întorceau în chilie ca să-și continue discuția. Băiatul nu avea chef să-i mai asculte, mai ales că nu înțelegea nimic, dar ideea copacului crescut din apă și metal îl atrăgea așa cum l-ar fi atras orice lucru ce părea mai presus de puterea omului.

Când Baros se întoarse, păreau să fi trecut deja ore în șir și aproape își pierduse răbdarea, gândindu-se la salteaua lui și la somn. Poate și moțăise puțin, deși nu credea. Vederea câinelui îl învioră pe dată și sări în picioare, gata să-l urmeze. O luară prin grădină și trecură printre plantele de mușețel, de cicoare sau de gălbenele, pe care Antim le folosea uscate sau amestecate în uleiuri ca să vindece tot felul de boli. Ajunseră aproape ce zidul străvechi ce mărginea grădina, dincolo de toate acareturile mânăstirii, iar acolo, sub o tufă de mure, Baros îi arătă o groapă pe care o săpase singur ca să ajungă la vasul cu planta de metal. Ștefan de abia se abținu să nu bată din palme și să chiuie. Nici măcar nu trebuia să se străduiască prea mult să-l scoată la lumină. Se aplecă și curăță cu grijă capacul, apoi cu degetele scurmă pământul de jur-împrejur, până eliberă cu totul corpul de sticlă.

– O fi înțelept ce facem? întrebă cuprins de îndoială.

– Eu nu fac lucruri înțelepte! îi răspunse câinele, așa că băiatul scoase vasul din îmbrățișarea pământului și îl ridică ca să-l admire în lumina lunii.

Apa din interior se mișca ușor și avea o culoare albăstrie, pe care Miro cel trădător urma s-o pomenească din nou peste câțiva ani – pe când îi

povestea despre un experiment asemănător – numind-o *color turchese* pe limba lui. În centrul vasului se afla bucata de cupru pusă acolo de negustorul Peter, însă pe suprafața ei crescuseră cu adevărat rămurele ce păreau argintii. Nu era chiar un copac, mai degrabă un mușchi cu fire lungi, mișcându-se lenește prin lichid, totuși apariția acestei plante, aproape din nimic, era o minune în sine.

– Dacă îl lăsăm la loc, poate mai crește, își dădu Baros cu părerea.

Ștefan încuviință și îl încredință din nou pământului, acoperindu-l cu grijă.

– Ne întoarcem pe seară, spuse, privind cerul și văzând o urmă argintie tivind colțul unui nor.

Era deja târziu, așa că alergă la salteaua lui și se prefăcu adormit. Calculă bine, pentru că nu după mult timp se dădu trezirea. Prima parte a zilei trecu destul de repede, apoi oboseala puse stăpânire pe el. Se târî cu greu până seara, iar când ajunse din nou pe saltea, își zise să închidă ochii doar câteva clipe, apoi, după ce ceilalți adormeau, să se strecoare afară și să meargă în grădină. În timpul după amiezii, nu-l văzuse pe Antim decât de la distanță, dar Peter nu era de găsit, deși se uitase după el. Pesemne petrecuse doar o noapte-două în mânăstire și plecase mai departe cu negoțul lui.

Închise, deci, ochii, iar când îi deschise, era deja a doua zi și păsările ciripeau prin copaci. Luă prima masă a zilei înciudat pe sine însuși, fiindcă se lăsase

cuprins de somn, dar nu mai avea ce face. Folosi primul moment liber ca să-l găsească pe Baros și să meargă amândoi la tufele de mure. Din păcate, Antim și Peter le-o luaseră înainte, iar vasul nu se mai afla în groapă. Se simți ca omul acela care știa că Iisus Hristos avea să poposească în satul lui, dar dormise prea mult, așa că ajunsese prea târziu ca să-l mai audă predicând și să-l vadă făcând minuni.

– Nici nu era cine știe ce, încercă Baros să-l consoleze. Ce să faci cu un copac metalic?

Câinele avea dreptate, dar Ștefan rămase neconsolat.

– Când voi crește, voi călători prin lume și voi vedea mii de astfel de copaci! îi spuse el câinelui, strângând îndârjit pumnii.

– Nu este mare scofală de lume, dacă mă întrebi pe mine. Decât să umbli prin frig și zloată, mai bine ai un culcuș cald și mâncare. E bine să călătorești din când în când, dar nu tot timpul!

Era un sfat înțelept, dar băiatul nu se putea împăca cu el.

– Dacă îți plac pomii aceștia, de ce nu vorbești cu călugărul Antim? Mie îmi dă tot timpul să mănânc dacă mă gudur pe lângă el, sigur ți-ar face și ție un tufiș cât de mic.

Ștefan îl privi gânditor, apoi dădu din cap. Antim era cheia, trebuia să găsească un mod de-a se apropia de el, problema era că nu putea să se gudure ca Baros și nici nevoie de mâncare nu avea.

Viața la Negrea era liniștită, bine socotită și fără grija zilei de mâine, pentru că pâinea, vinul, mierea și peștele nu lipseau, la fel și carnea dobitoacelor sau anumite legume. Încetul cu încetul, Ștefan se îndepărta de tot ce-i fusese drag până atunci, cum îi prorocise și lupul sur, dar amintirile ce se ștergeau erau înlocuite de altele noi, așa că nu suferea și nici nu îi părea rău după Râpa.

Ar fi vrut să afle vești de la Oană, dar nu se făcea să întrebe de un rob, iar preotul din sat nu mai venise să-l viziteze. Simțea totuși o lipsă, de care învățătura cărților și toate minunățiile pe care le afla nu reușeau să îl vindece.

Ca un burete, Ștefan prindea din zbor totul, știa totul și, cum spunea unul dintre profesorii lui, dacă ar fi căscat ochii mari, ar fi cuprins cu privirea lumea întreagă. Deocamdată, privirea i se oprea la zidurile mânăstirii și la bisericile construite în vremuri vechi. Prima, făcută din lemn și lipită cu lut, fusese numită Biserica Albă, datorită zidurilor ei văruite, și fusese construită de monahii care ajunseseră între culmile acoperite de păduri ale locului și făcuseră o sihăstrie.

Apoi, cu ajutorul unui Domn, la al cărui nume Ștefan se minunase pentru că era întocmai ca al lui, se înălțase și biserica de piatră necioplită din mijlocul mânăstirii, tencuită însă și întărită cu contraforți mari. De jur-împrejur exista un rând de ferestruici ce

dădeau în interior, dar și un rând de ocnițe[3], al căror scop Ștefan nu îl înțelese, dar nici nu întrebă.

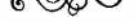
Biserica era cea mai mare construcție pe care o văzuse vreodată, mai mare decât casa boierului, cu ziduri ce păreau să nu se termine și cu acoperișul înalt, de draniță[4], gata să dispară în nori. Avea forma unui dreptunghi mărunțit în trei spații despărțite prin ziduri masive, iar pridvorul era susținut de pilaștrii meșteșugit lucrați. În zona altarului, peretele ieșea în exterior într-o rotunjire plăcută, dând acestuia forma unui semicerc. Pronaosul și naosul erau încăperi cu pereți albi, acoperiți de cruci negre puse în cercuri brune, aflate – cum îi spusese un alt tânăr mai avansat cu studiul – în așteptarea picturii ce avea să fie făcută când venea vremea. Cu timpul, în interiorul mânăstirii apăruseră tot felul de acareturi din lemn, care ajunseseră să înghită, ca o imensă lighioană, alte construcții mai vechi din acea zonă.

De curând, prin grija Domnitorului, mânăstirea fusese înconjurată de un zid și primise și un turn de piatră doar de un cat. Lui Ștefan i se păruse că așa cum iepurele era mâncat de lup, și pentru clădirile vechi era bine dacă nu se ruinau, ci ajungeau să dea viață altora noi. Micile bisericuțe, care apăruseră cu vremea, începeau treptat să dea semne de oboseală, mărturie că lemnul, dacă nu era îngrijit, se întorcea în pământ la fel ca orice alt trup de ființă odată vie. Alteori însă, nu timpul era de vină pentru distrugeri, ci

3 firidă mică, element decorativ în partea exterioară a zidului unei clădiri

4 șindrilă

mâna oamenilor și mai ales cea a vrăjmașilor, care își îndreptaseră mânia asupra mânăstirii în vremile vechi.

După escapada cu Baros, băiatul începu să-l întrebe pe Antim despre puterile ierburilor și despre cum să le folosească la bolniță pentru cei ce se îmbolnăveau de vârstă sau din alte cauze. Ar fi vrut să știe mai mult și despre copacul misterios și despre musafirul său, dar nu îndrăznea încă să aducă vorba despre asta.

După o răceală care îi dăduse multă bătaie de cap, fu iertat de alte treburi și trimis să lucreze în grădină. De când cu boala, parcă și capul i se mai îngreunase, așa că se plânse că nu poate ține minte mare lucru din ce i se preda la școală. Doar Baros spunea că boala aceea venise la momentul potrivit ca să-l ajute să stea mai mult pe lângă Antim. Pentru Ștefan era oricum o perioadă frumoasă, care ar fi vrut să nu se termine prea curând. Grădina era liniștită, ordonată, dar mai important era că vedeai miracolul nașterii și morții într-un spațiu restrâns, pentru că grădinarul – ca un mic voievod – avea putere deplină asupra norodului vegetal.

– Vezi tu, îi spuse într-o zi chir Antim, bun cunoscător în ale plantelor, grădina este cel mai apropiat model al lui *παράδεισος*, pentru că acest cuvânt folosit pentru Rai vine dintr-o limbă și mai veche decât greaca, însemnând tocmai o grădină, așa ca a noastră. De aceea, nu e de mirare că noi muncim aici cu spor, iar

cei care folosesc rodul ei se însănătoșesc și capătă din nou poftă de viață. Așa am făcut și eu aici, după modelul vechi, o grădină de plante medicinale și alta de legume. Primăvara, culegem urzicile, ciuboțica cucului și leurda, apoi vara vin coada-șoricelului, sunătoarea, gălbenelele, pătlagina, păpădia, cimbrișorul, în timp ce spre toamnă, cătina și măceșele. Din ele facem ceaiuri pentru răceli, așa cum a fost și a ta, pentru tusea rea și pentru alte probleme ale trupului.

Ștefan ascultă totul cu atenție, amintindu-și de niște învățături mai vechi auzite de la femeile din Râpa. Buni erau și mugurii de brad, dar și zmeura, pătlagina, busuiocul și menta. Aproape orice plantă își avea rolul ei, iar dacă unele nu erau bune pentru oameni, atunci sigur făceau bine celorlalte viețuitoare.

Când nu lucrau, chir Antim îi dădea câteva foi ca să deseneze pe ele plantele. Zicea că ar fi vrut să scrie o carte ca să lase învățătură monahilor ce aveau să vină după el, iar dacă se descurca bine, urma să-l lase să împodobească și manuscrisul lui. De aceea, Ștefan stătea ore în șir studiind plantele, rădăcinile, frunzele și florile lor, mlădierea tulpinilor, apoi dezvoltarea și împrăștierea semințelor. Păpădia i se părea o floare minunată, foarte folositoare și foarte înțeleaptă, fiindcă fiecare sămânță avea prinsă de ea un acoperiș diafan care o ajuta să se ridice în aer la suflarea vântului și să călătorească departe. Uneori, urmărind semințele de păpădie, se gândea că, asemenea lor, ar fi mers și el departe.

Într-o primăvară, Baros plecă în pribegie, iar alt prieten nu mai reuși să-și facă printre animalele de la

mânăstire. Deja nu prea îl mai interesau discuțiile cu dobitoacele, de oameni nu se prea apropia, însă lipsa asta de înțelegere deschisese o foame de depărtări pe care nu o deslușea.

Neastâmpărul păru să crească pe măsură ce se apropia de vârsta de 13 ani și se punea problema să rămână în mânăstire. Colegii lui, care aveau să devină notari sau grămătici, știau că vremea lor acolo avea să se încheie la un moment dat, dar pentru el, care era orfan, Negrea urma să-i fie casă de atunci încolo. De aceea, nu se grăbea să arate că se vindecase și robotea prin grădina de plante medicinale ca și când locul acela l-ar fi ținut, oarecum, în afara timpului.

Stătea la Negrea de destul timp ca să se fi obișnuit cu rigorile vieții aceleia, dar într-un fel, deși îi plăcea învățătura, simțea că nu i se potrivea să facă lucrurile după un anumit tipic pe care nu-l înțelegea și care fusese rânduit cu sute de ani înainte. Când alerga prin curte sau vorbea neîntrebat și râdea fără rost, i se spunea că era plin de duh lumesc, dar așa era el și, la fel ca Lazor, unul dintre învățăcei, trăgea cu ochiul la fetele de țăran când apuca arareori să întrevadă vreuna la vreo sărbătoare sau pe drum.

Trebuia să se culce la ore la care afară mai era încă lumină, în special vara, să se trezească la a treia strajă, să meargă la slujbe și să asculte cuvinte pe care încă nu le înțelegea pe deplin, cu toată osârdia dascălilor. Spre a șasea strajă nu mai putea ține ochii deschiși și moțăia de-a binelea. Când se întorcea în chilie, înainte de masa de dimineață, se lupta din nou cu somnul, iar

rugăciunile celorlalți erau o melodie ce îi legăna visele. Apoi începeau lecțiile și până la prânz împletea studiul cu munca. După amiaza se odihnea, dar nu-i ajungea.

Spre seară, grădinărea și i se părea o binecuvântare să stea singur numai cu gândurile lui. Atunci își amintea cum alerga pe dealuri, însoțit de lupul sur și cum împodobea pietrele cu desenele lui. Acum nu prea mai desena, decât dacă îi cerea chir Antim să zugrăvească plantele din grădină. Era deseori mustrat, dar cuvintele călugărilor treceau ca un șuvoi pe lângă urechile lui și nu lăsau nicio urmă.

De aceea, privind la zidurile clădite să îi țină pe dușmani afară, se gândea că fuseseră ticluite mai degrabă să îl țină pe el înăuntru. Când îi vedea pe țărani și pe călugării numiți cu treburi de negustorie intrând și ieșind din mânăstire, îi venea un dor de ducă pe care îl oprea cu greu. Tot trupul îi tresărea de nerăbdare, iar mâinile și picioarele i se mișcau singure ca și când ar fi vrut să-i ducă trupul departe.

Într-o zi, pe când robotea prin grădină, pe lângă niște straturi de gălbenele, auzi râsete subțirele, așa că ridică fruntea îmbrobonată de sudoarea zilei călduroase. La început i se păru că ar fi fost glasuri subțiri de albine, apoi își dădu seama că nu puteau fi ele, fiindcă nu le mai auzise demult. Privi mirat în jur, simțindu-se tulburat și gândindu-se la o nălucire din cauza soarelui. Râsul se auzi din nou de dincolo de zid. Nu era puternic, dar avea niște note înalte, care îl făcură să se simtă amețit. De obicei nu băga în seamă aceste lucruri, dar hohotul de fată, apoi vocile aduse

de vânt, îl făcură curios. Cuprins de neastâmpăr, privi în jur. Chir Antim plecase cu un ștergar plin de flori ca să le lase la uscat în magazia astfel întocmită, iar altcineva nu se vedea. Putea să lase săpăliga pe alee și să se ducă să afle cine râdea cu așa poftă.

În ultima vreme, nu prea mai avea chef de muncă și ar fi hoinărit dacă i s-ar fi dat voie. În timpul cursurilor, literele se uneau pe măsură ce umbrele alunecau spre amiază, devenind câmpuri cu flori legănate de-un vânt răcoros. Visa cu ochii deschiși, iar joarda pe care-o primea pe spate era o trezire dură la realitate. Fusese mustrat de multe ori, pus să postească și să se roage, dar degeaba. Ce îi făcea cu câteva luni în urmă inima să tresalte acum nu-i mai spunea nimic. Capul îi era greu, somnul îi era tulburat și deseori se trezea în miez de noapte și nu reușea să pună geană pe geană. Asculta respirațiile celor cu care împărțea chilia, deschidea ochii și, dacă luna răsărise, privea umbrele copacilor pe pereții goi.

Se apropie de zid și trase cu urechea. Nu se mai auzeau râsete, doar voci înăbușite ca un gâlgâit de apă. O luă de-a lungul împrejmuirii de pământ și de câteva ori își sprijini mâinile de ea, ascultând cu atenție. Dintr-odată nu mai era neliniștit, ci doar curios și nerăbdător să afle cine era dincolo. Câteva fire de iarbă, crescute printre crăpături, îi gâdilară obrazul, așa că un chicot i se desprinse de buze. Fetele se deplasau dincolo de zid în aceeași direcție cu el. Asta era bine, pentru că mai încolo exista o trecere ascunsă de un zmeuriș, unde câteva pietre

se prăbușiseră. Lazor, fiul unui negustoraș de ierburi și alte prafuri din cele din care luau și zugravii, îl învățase cum să treacă de el fără să se zgârie. Acesta folosea ieșirea ca să se întâlnească cu părinții lui și să se ospăteze cu mâncare aleasă. După ce se îmbuiba, o lua îndărăt nevăzut.

Ștefan dădu de rugi și o apucă pe poteca ascunsă de ramurile țepoase. Dacă Antim ar fi venit în clipa aceea, l-ar fi văzut, dar monahul nu se zărea nicăieri. Și apoi, nu conta, pentru că ar fi putut să spună că se dusese după zmeură. Se chirci, atent să nu-și agațe haina și, când ajunse la zid, pipăi de jur-împrejur până dădu de trecere. Se trase mai aproape, simțind pe piele atingerea aspră a crengilor. Râsul se auzea acum și mai tare. Se răsuci, așezându-și trupul în fel și chip ca să încapă prin deschizătură. Zidul era mai gros decât crezuse, deși îl avea sub ochi în fiecare zi, mărturie că lucrurile cunoscute deveneau greu de descris și aproape invizibile prin uzura la care erau supuse zilnic. Spațiul era strâmt și, de fiecare dată când simțea pe trup apropierea aspră a pietrelor, se cutremura. Atinse cu un deget un colț de piatră și i se păru că se fărâmița sub ochii lui. Dacă și restul peretelui s-ar fi transformat în nisip și s-ar fi scurs ca într-o clepsidră, nu i-ar fi curmat tot firul de timp care-i mai rămăsese?

Nu se gândea să iasă afară pe partea cealaltă a zidului, ci doar să arunce o privire dincolo, apoi să se întoarcă în grădină, însă, teama de spațiul strâmt îl făcu să țâșnească, împiedicându-se de pietre, gata să cadă la picioarele celor două fete. Acestea scoaseră

strigăte ascuțite, văzându-l cum se împleticește spre ele – o apariție neagră, cu părul plin de praf și cu fața acoperită de dâre umede de sudoare. Ștefan rămase cu gura căscată la ele, dar o lovitură de la spate îl făcu să cadă în genunchi. O mână puternică îl apucă pe chică și o voce răstită i se adresă:

– Cine ești tu, măi călugăraș? Fugi de bunătățile sfintei mânăstiri?

Ștefan miji ochii spre atacatorul lui, smucindu-se și lovind peste brațul cu care-l ținea. Una dintre fete îi ceru să-l elibereze, așa că se trezi aruncat în genunchi, spre hazul general. Întoarse furios capul spre cel care-l umilise așa. Era un bărbat cu fața lată, arsă de soare și brăzdată de două cicatrice încrucișate pe unul dintre obraji. Avea un păr negru, destul de lung, și ochi la fel de întunecați. Deși se încrunta, nu părea furios, ci doar amuzat. Purta o tunică ajustată pe corp, dintr-un material mătăsos de culoare închisă, cu mâneci largi, strânse la încheieturi, iar peste ea un pieptar azuriu, închis cu nasturi mari de metal și încins cu o curea subțire de piele neagră de care atârna sabia. Peste părul negru avea o scufie și o bonetă de mătase.

Una dintre fete, cea mai frumoasă, se apropie de el și se aplecă puțin în față. Avea părul ca spicul, acoperit de un voal roz și, peste el, un lanț de care erau prinse mai multe mărgele de metal și doi cercei în formă de inimă. Lanțul îi trecea pe sub bărbie, coborând aproape de gulerul de horbotă și însoțindu-i mișcările capului cu un zornăit plăcut. Voalul îi era prins cu cinci ace ce aveau la capăt figuri în formă de pasăre. Rochia avea o croială cum Ștefan nu mai văzuse până atunci și era compusă

din mai multe straturi de material lucios, țesut cu flori aurii și împodobit tot cu nasturi mari din metal, ca niște candelabre de dimensiuni reduse. Mijlocul subțire îi era strâns într-o centură, iar pe brațe purta brățări frumos meșteșugite din sârmă subțire. Degetele îi erau lungi și împodobite cu inele. Unul dintre ele îi atrase atenția, pentru că în găoacea metalului galben se odihnea profilul de piatră al unei femei. Se holba la el, încă ametit de ce i se întâmplase, când primi un alt ghiont.

– La ce te uiți, hoțule? Ia să te duc înăuntru, să văd ce căutai tu să strici pe aici rânduiala.

Fata cea frumoasă interveni din nou.

– Ia spune, cine ești tu flăcăiaș?

Cu toată spaima, i se păru că termenul flăcăiaș ar fi desemnat un copil și se burzului.

– Înaltă jupânească, spuse aproape înghițindu-și cuvintele, nu sunt un copil, sunt învățăcel la mânăstire.

Fata râse de felul în care fusese numită, nefiind decât cu câțiva ani mai mare decât el. Cealaltă fată, probabil o însoțitoare a ei, mult mai trupeșă și cu mai puține podoabe, interveni cu dispreț.

– Nu mai vorbi cu neamurile astea proaste!

Fata îl cercetă din nou cu priviri albastre și curioase, râse și îi întoarse spatele, făcându-i celeilalte semn să o urmeze. Se mai întoarse o singură dată, dar nu ca să se uite la el, ci ca să i se adreseze bărbatului.

– Lasă-l să se întoarcă liber în mânăstire. A fost paguba lui că a dat peste noi.

Totuși, Ștefan nu ar fi numit pagubă întâlnirea cu fata ale cărei podoabe, e drept, străluceau în soare, fără să fie însă mai presus decât cea care le purta.

Bărbatul îl apucă de umăr și îl trase în picioare, apoi îl împinse spre deschizătura din care ieșise, indicându-i cu bărbia și cu o încruntătură a sprâncenelor să se facă nevăzut. Dintr-odată, Ștefan uită și de copacul magic și de plante, fiindcă descoperise cea mai frumoasă floare dintre toate, catifelată și înmiresmată, dar bine păzită de spini ce amenințau să-i străpungă sufletul.

O luă cât putu de repede pe calea din zid, speriind câțiva chițcani care își făcuseră vizuini la poalele lui.

– Ei, unde zorești așa? îi strigă unul dintre ei, dar Ștefan nu se opri ca să-i răspundă.

A doua oglindă

1423-1426

Bogdan era un bărbat de vreo treizeci de primăveri, cu barbă neagră și părul strâns într-un nod la ceafă. Purta haine ce aminteau de cele ale soldaților ce mai veneau de la cetatea din apropiere, cămașă de postav, pantaloni strânși pe picior și pavăză îmbrăcată în piele, asemănătoare cu a tătarilor. Peste acestea avea o mantie de postav, iar pe umăr ducea în echilibru o lance de lemn cu vârful metalic. De ea agățase o chivără și o boccea colorată, din care se iteau contururi misterioase. Ajunsese la mânăstire împreună cu un grup de alți zugravi, care fuseseră găzduiți într-un șopron mare și gol, ce se învecina cu biserica.

Ștefan, care robotea după obiceiul lui printre plante, rămăsese cu gura căscată când îl văzu însoțit de doi călugări pe care nu îi cunoștea decât din vedere. Bogdan îi depășea pe toți cu un cap, dar nu asta îi atrase atenția asupra lui, ci modul în care ochii înconjurați de umbre întunecate prindeau în lumina lor lucrurile și viețuitoarele. Când privirile lui Bogdan

se opreau asupra lor, părea deja să le schițeze cu un penel nevăzut ca parte dintr-un peisaj pe care îl avea deja în minte. Poate că nu era decât obiceiul unui fost soldat de a verifica locurile unde se afla, pentru cazul în care ar fi fost atacat de vreun dușman necunoscut, dar lui Ștefan nu i se păru așa.

El înlemni, deci, când îl văzu, simțindu-se fără voie prins ca un gândac într-o picătură de miere. Reuși să se dezmeticească cu greu doar când o albină prinse a-i bâzâi pe la urechi. Bogdan era demult plecat, iar dincolo de răzoare, unul dintre călugării care-l însoțiseră îl certa că visa cu ochii deschiși. Își ceru iertare, îl întrebă cine erau călătorii, dar fu din nou certat pentru curiozitate, așa că nu mai adăugă nimic și își aplecă spatele peste straturile de gălbenele. Ridică însă capul de câteva ori ca să privească spre ferestrele chiliei unde intrase bărbatul acela ciudat. Când chir Antim se întoarse cu un coș pe brat, Ștefan îi spuse ce văzuse și începu să-l iscodească fără să dea impresia că făcea asta.

– Sunt zugravi din Cetatea Sucevei, îi spuse călugărul. Au o lucrare în biserica mare și o să stea aici ceva vreme.

– Ce vor să facă în biserică? întrebă Ștefan, pentru care un zugrav era la fel de necunoscut ca jupâneasa pe care o văzuse cu câteva luni în urmă.

Călugărul dădu din cap.

– Ce să facă? Să o zugrăvească! și văzând uimirea de pe fața lui, adăugă: să o acopere de imagini cum sunt cele de icoane. Despre sfinții din vechime.

Ștefan căscă gura și mai mult. Să faci mici desene era una, să acoperi de desene pereți întregi era alta.

– E cu putință așa ceva? Să reprezinți lumea pe care nu o mai vezi în fața ochilor? Ce pot să pună acolo? Cine știe cum arătau sfinții, ce culoare a ochilor, a părului aveau, dacă erau înalți, scunzi, slabi sau puternici? De multe ori, poveștile despre viețile lor nu ne spun nimic despre toate acestea!

Antim își mângâie barba albă și îl privi cercetător. Ștefan se înroșise, repetând ca un copil care dorește foarte mult un lucru, că tocmai acela nu era cu putință.

– Tu cum zugrăvești plante și animale pe toate pietrele? Crezi că alții mai mari nu ar fi în stare? Aceștia vor umple totul de minunății așa cum am văzut la alte mănăstiri. Vor fi plătiți cu bani buni și vor zugrăvi lucruri minunate despre viețile sfinților noștri. Cât despre cum arătau ei cu adevărat, dacă erau firavi sau puternici, dacă aveau sau nu bărbi, dacă o sfântă era la fel de înaltă cât un sfânt, ce importanță are pentru viața și sfinția lor, pentru minunile pe care le-au înfăptuit în numele Domnului? Și te înșeli, despre unii se știu destule cât să fie deosebiți de alții. În plus, unele lucruri sunt cunoscute numai de zugravi ca parte din meșteșugul lor, de exemplu, în funcție de ierarhie, sfinții au aceeași înălțime sau nu, însă Domnul nostru, Isus Hristos, va fi întotdeauna mai impunător decât ceilalți. Cum nu pictează ce văd, și nici nu s-ar putea în multe cazuri, regulile după care se ghidează sunt cunoscute doar de ei. Deși țara noastră este săracă în astfel de reprezentări, eu le-am văzut în bisericile de

la Răsărit și sunt exact așa cum ți le-am zis. Bisericile sunt austere în exterior, dar strălucitoare în interior – o reprezentare a lumii de dincolo.

Ștefan tăcu, părându-i-se că era mustrat, și se aplecă cu obrajii în flăcări asupra plantelor. Nu se gândise niciodată că putea să pună o față umană pe un perete, doar oamenii nu erau plante sau animale și, în plus, nu credea că se putea întruchipa ceea ce nu mai exista, cum ar fi fețele sfinților adormiți. Cu toate acestea zumzăindu-i în minte, începu să muncească cu mai multă râvnă, ascunzându-și nerăbdarea și dorința de a-l urmări pe zugrav și chiar de a vorbi cu el. Nu știa cum avea să facă asta, dar spera să i se ivească un prilej. Ce-i spusese chir Antim trezise în el o foame a formelor pe care nimic nu părea să o mai ostoiască. Soarele, cerul, plantele, dobitoacele, clădirile mănăstirii, oamenii din ea, niciunele nu se comparau cu puterea de a pune pe un perete ceea ce nu se vedea cu ochii și nu mai exista nicăieri pe lume.

Mai târziu, îl urmă pe călugăr în șopronul de lângă chilia lui și îl ajută cu plantele pe care trebuia să le usuce, să le sorteze și să le pună în săculețe. Mai erau și alți doi novici, dar Antim era singurul care dădea porunci și ținea socoteala tuturor substanțelor din șopron.

– Toate plantele de aici fac bine dacă sunt folosite cu cap, iar dacă nu, pot face cât se poate de rău. Așa că e important să știm ce avem în fiecare săculeț, oală, sticluță, și să nu ne înșelăm asupra lor.

Îi arătă rafturile pline, dar nu îl lăsă pe Ștefan să pună mâna pe niciunul dintre recipientele de acolo.

– Astea ne ajută să ne menținem sănătoși. Unele sunt pentru dureri, altele pentru răni, altele pentru slăbiciunea trupului și a sufletului. Sunt unele care ne ajută să stăm treji, dar altele care, din contră, ne ajută să dormim.

Ștefan se minună că existau și așa plante, de vreme ce el nu avea probleme să adoarmă. Antim râse și îi spuse:

– Pentru un tânăr ca tine, somnul nu e o problemă, dar pentru un bătrân bolnav ar putea fi, și atunci facem infuzie din flori de lavandă sau una de flori de tei. Sunt bune și fructele și florile de păducel, dar și alte plante de care doar am citit în cărți și mi-au fost aduse cu greu de vreun negustor.

Ștefan se simți ispitit să aducă vorba despre copacul metalic, dar se opri la timp, iar Antim îi arătă o cutiuță plină cu un praf maroniu, cu miros puternic și înțepător, și îi spuse că o obținuse cu greu și că aducea somnul mai repede și mai bine decât alte plante.

– Trebuie însă folosită cu mult cap, pentru că așa cum aduce somnul, dacă se pune prea multă, îl va chema și pe cel de moarte.

Ștefan strănută din cauza mirosului, iar Antim puse cutiuța la locul ei, sus pe un raft.

– Deocamdată, e mai bine să uităm de ea, adăugă zâmbind, mai ales că sunt sigur că pe lângă ce mi s-a spus, mai conține și alte lucruri.

Ștefan îl aprobă ca și când ar fi înțeles ce responsabilitate apăsa pe umerii călugărului.

Curând, el începu să-l urmărească pe zugravul Bogdan, mai întâi cu privirea, apoi prinse curaj,

crezând că nu era luat în seamă, și își făcu de lucru din ce în ce mai des prin preajma lui. Era anevoie să îndeplinească treburile zilnice, să nu fie observat de chir Antim, sau de alții, dar să găsească și o scuză credibilă pentru prezența lui în zona bisericii. Acum, construcția dreptunghiulară, ca o casă de boier mare, îl atrăgea și mai mult decât înainte, știind că acolo se desfășurau lucruri ce aveau mare însemnătate. Încercase să îl mai descoasă pe chir Antim despre pictura din interior, dar acesta ori nu știa, ori nu voia să-i mai spună mai multe.

De la o vreme, chiar începuse să vorbească despre faptul că părea să se simtă destul de bine ca să participe din nou la lecții împreună cu ceilalți. Așa că Ștefan, cum îi era felul, nu mai spuse nimic. Vorbi, în schimb, cu animalele curții și le întrebă despre Bogdan, dar singura informație interesantă îi veni de la un motan negru, care îl anunță că mai mult chiar și decât el, zugravul bătea noaptea drumurile mănăstirii. Vru să-l întrebe mai multe, dar motanul îi întoarse coada, se puse cu burta de pământ, apoi se strânse ca un arc și sări asupra unor porumbei care veniseră imprudent de aproape. Până să deschidă Ștefan gura, dus era. Povestea aceasta cu Bogdan îi aminti de cea cu negustorul Peter și copacul fermecat, așa că își zise să o deslușească, însă nu îndrăzni să mai umble noaptea, cel puțin nu cât avea atât de mult de lucru ziua, încât nici nu ajungea bine pe salteaua lui și dormea cât șapte.

Într-o zi, își luă inima în dinți, luă cu el un mănunchi de ierburi și se îndreptă spre biserică. Într-un fel

destul de nebulos, se gândea că îi putea folosi ca pretext în cazul în care îl întreba cineva ce făcea acolo. Mai devreme auzise bocănituri din interior, iar afară crescuse o moviliță albă și apăruse un hârdău, dar și multe alte materiale, paie și câlți. Câteva unelte zăceau lângă intrare, dar cercetarea lor nu îi spuse nimic. Alături era și o copaie mare, acoperită; se aplecă și privi printr-un spațiu rămas liber și văzu un amestec alb în care se găseau forme misterioase ce se iveau la suprafața untoasă. Un tânăr cu păr nisipiu și față acoperită de pistrui îl salută cuviincios, apoi își văzu de ale lui.

Ștefan se apropie de el și îl urmări un timp cu interes. Băiatul îi zâmbi, în timp ce mâinile îi lucrau harnice, împletind câlți de cânepă într-o funie groasă, apoi, când o termină, luă o secure și începu s-o toace mărunt pe un butuc. După ce funia se transformă în bucățele, le puse pe un loc curat și începu să le bată cu o nuieluș până când fire fine căzură într-o parte. La urmă, le adună într-un ciur și se duse la copaia mare de lângă zid. Îndepărtă acoperișul acesteia și presără câlții înăuntru, răsfirându-i cât putea de mult, apoi se puse pe amestecat, și toate acestea în cea mai mare liniște, fără să îl întrebe ce făcea acolo și de ce îl privea atât de curios.

În fața bisericii, se afla și un bărbat îmbrăcat cu iți și cămașă albă, strânsă cu un brâu de piele. Stătea așezat pe o băncuță și pisa ceva într-un mojar, foarte concentrat la ce făcea. Avea părul și barba pline de strălucir albe și fața brăzdată de cicatrici ce îi coborau

de sub ochiul drept până spre bărbie. Deși era încălțat în opinci, totuși nu părea țăran. Ștefan spera să treacă de el fără să fie observat, așa că o luă încet spre interiorul bisericii. Dar nu făcu decât un pas, că bărbatul și ridică privirile din mojar și i se adresă.

– Ai adus ce-a cerut meșterul?

Ștefan dădu din cap nu prea convins, dar bărbatul nu-l mai iscodi și se întoarse la treaba lui. Pe pereții mojarului se întinsese o pulbere ce părea albăstruie în lumina puternică.

În timp ce pășea pe fâșia luminoasă din dreptul ușii, își simți inima bătând cu putere în cușca pieptului. Înăuntru mirosea ciudat, umed parcă, dar și înțepător. Din naos, se auzeau voci înăbușite și foșnete. Deși fusese în interior de nenumărate ori, se simți cuprins de sfială, dar nu se gândi că ar putea fi alungat. Nu știa la ce să se aștepte – poate să fie înconjurat de culoare, așa cum visa uneori, să ajungă într-o altă lume, așa cum îi spusese chir Antim, să se simtă atât de copleșit încât să cadă în genunchi ca în fața unei minuni. Mai văzuse icoane, doar că erau de mici dimensiuni și, într-un fel, nu se gândise niciodată că ieșiseră din mâini omenești, ci mai degrabă că făceau parte din acel mister ce înconjura bisericile.

În pronaos nu mai era întuneric. Dincolo de ușă era acum o altă lume, una plină de culoare și umbre, cu oameni înalți ce îl priveau mustrător de sub schelele din lemn de brad, rânduite de-a lungul pereților. Rămase cu gura căscată, îngânând cuvinte de scuză pentru prezența lui acolo. Unul dintre bărbați, aflat

chiar în fața lui, pe peretele din dreapta, un bătrân plesuv și cu barbă albă, lungă peste poate, se uită spre el, iar buzele i se mișcară în tremurul lumânărilor. Avea pleoapele căzute, cearcăne adânci și riduri prelungi în colțul ochilor și pe frunte. Îl certa? Voia să-l alunge? Cine era și cum ajunsese acolo? Era îmbrăcat cu robă lungă, gălbuie, peste care avea o haină verzuie, prinsă cu patru nasturi mici. În mâna dreaptă, cea dinspre ușa naosului, avea o cruce, iar în cea stângă ținea un pergament pe care erau scrise câteva cuvinte. Capul îi era încoronat de un soare auriu, care, ciudat, nu împrăștia prea multă lumină.

Ștefan făcu un pas în spate, aplecându-se în același timp ca să îl salute, dar se împiedică și căzu pe spate. Bătrânul îl fixă cu o privire neclintită. Lângă el era un șir de bărbați, ca niște vlădici adunați la sfat. Toți erau de-un stat și toți foarte înalți. Chiar în dreapta lui, se afla alt bătrân, cu barbă mai scurtă, despărțită în două și cârlionțată, cu capul acoperit de o bucată lungă de material albastru ce îi cădea pe umeri, înconjurându-i gâtul. Un al treilea bărbat era cu păr alb, des, și cu barba albă, răsfirată pe piept, peste vesmântul albastru închis și mantia roșie. La rândul său, ținea în stânga un pergament, în timp ce mâna dreaptă îi era ridicată, cu palma întoarsă spre băiat ca și când i-ar fi făcut semn să se oprească unde era. Și el avea capul înconjurat de un soare, ce părea la fel de strălucitor ca al celorlalți.

Ștefan înghiți în sec. Podeaua de piatră era rece și îl treceau deja fiorii. Se sprijini într-un cot și se căzni să își găsească o poziție mai puțin umilitoare, deși

membrele îi erau nevolnice. Privirile i se ridicară fără să vrea deasupra șirului de bărbați și rămaseră pironite acolo unde păreau că se adunaseră toate culorile lumii. La început crezu că întrezărește o poiană plină de flori multicolore, așa cum văzuse pe dealul Râpei, mici pete colorate pe o suprafață mai întunecată verde sau albastră. Nu era încă posibil ca, uitându-se în sus, să descopere ce ar fi trebuit să se afle jos, pe pământ.

Când se obișnui cu imaginile, diferite chipuri începură să se desprindă dintre petele de culoare. Văzu un pat cu un acoperământ bogat pe care stătea o femeie ce părea adormită, înveșmântată cu mantie roșie peste o haină albastră. Avea mâinile împreunate la piept, iar capul, înconjurat tot de un soare, i se odihnea pe o pernă roșie. La capul și picioarele patului, se găseau câte o construcție și de jur-împrejur o mulțime de norod ce o privea cu tristețe. Cu cât se uita mai bine, cu atât înțelegea mai multe. Nu era diferit de ce așternea el pe pietre folosind cărbunii din foc, doar că mult mai frumos și ascunzând lucruri despre care el nu știa nimic.

O poveste căpătă totuși formă sub ochilor lui. În momentul în care formele se desprinseră din haosul de la început, narațiunea începu să curgă în cuvinte ce se întruchipau în imaginile pictate. Uite! Acolo, la căpătâiul Maicii Domnului, se afla apostolul Petru cu mantie ocru, ținând în mână o cădelniță și tămâind, în timp ce în partea cealaltă, la picioarele ei, se găsea apostolul Pavel, cu mantie de chinovar, plecat spre ea ca și când ar fi plâns-o. Norodul nu era norod, ci

apostoli și sfinți ierarhi în veșminte liturgice albe, împodobite cu cruci negre. În centru, se afla Isus Hristos înconjurat de îngeri și ținând în mână sufletul mamei sale sub forma unui prunc înfășat. Mai în față, apărea un bărbat cu mâinile tăiate și atârnate de pat, iar în fața lui un înger cu sabia goală.

Ca și când ar fi fost un om flămând, care și-ar fi aflat dintr-odată hrana prin imaginile ce-i pătrundeau în ochi, Ștefan începu să privească și celelalte scene din fața lui, fiecare ocupând un dreptunghi. Așa cum zilele mergeau unele după altele, și poveștile se dezvăluiau în fața lui într-o înșiruire al cărei sens nu îl găsea întotdeauna. Probabil ochii lui avuseseră până atunci ceva, de putea vedea, dar nu înțelege! A, uite acolo, Adam și Eva, cu frunze de smochin în jurul coapselor, goniți din Rai de un Serafim cu șase aripi și sabie de foc. Dincolo, un om avea doi fii, și cel mai tânăr dintre ei îi zicea tatălui său: *Tată, dă-mi partea ce mi se cade din avuție...* Deci cuvintele erau imagini până la urmă, sau imaginile cuvinte, de vreme ce el auzea povestea în urechi pe când se uita pe pereți. Dar, parcă nici povestea nu era așa cum o știa el, ci doar ideea uneia era reprezentată acolo. Pe o hârtie pictată, Hristos grăia către fiul cel mare, sau poate către Ștefan, care citea pilda risipitorului: *Fiule, tu în toată vremea ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt!*

Și aceste glasuri îi vorbeau toate odată înșirate ca pe o ață de un povestitor care știa să le deslușească, așa cum se înălțau pe pereți, până hăt, sus, la tavan. Oriunde întorcea sau ridica privirile, fețele sfinților

se mișcau, iar din gură li se desprindeau cuvinte ce pluteau spre el. Era un zbor ca al frunzelor de toamnă care, deși nu cuvântau, vorbeau clar despre moartea din timpul iernii, dar și despre renașterea primăverii. Printre aceste imagini zugrăvite, existau și sunete de dobitoace – ici, un măgar ce zbiera într-o limbă pe care Ștefan nu o mai înțelegea, colo, niște lei, niște vite, un cal alb, o pasăre neagră, un delfin ducând în spate moaște. Cadrele pictate sus se pierdeau în penumbră, iar șoaptele lor de abia se auzeau.

Când un glas puternic, bărbătesc, se ridică peste hărmălaia celorlalte, i se păru că venea tot dintr-o pictură. De abia când simți că o mână i se lasă pe umăr, se dezmetici și scoase un strigăt de spaimă. Imediat toate celelalte voci amuțiră ca prin farmec.

Cu ochii mari și tremurând din toate mădularele, i se păru că unul dintre sfinți se desprinsese de pe perete și venise să-l alunge. Lângă el, în picioare, se afla însă zugravul căruia i se spunea Bogdan. Era îmbrăcat cu pantaloni închiși la culoare și o cămașă albă, acoperită de un șorț de piele, iar în jurul capului avea o bandă pe care erau prinse mai multe lumânări aprinse. Flacăra lor acapară privirile lui Ștefan, iar băiatului se năzări că semănau cu un soare, cum erau și cei de pe pereți. Icni și, în loc să se ridice, rămase pironit locului.

– Ce e, flăcăiaș? îl întrebă bărbatul, mai mult amuzat decât aspru.

Ștefan nu reuși să scoată un cuvânt, dar întinse o mână ce tremura și-i arătă fresca din spatele lui. Zugravul se întoarse puțin uimit de ce dihanie ar fi putut fi acolo, dar nu dădu decât peste un chip de sfânt.

– Nu văd nimic să te înspăimânte, spuse ferm, întinzându-i mâna ca să-l ajute să se ridice. Ai alunecat și pesemne că te-ai lovit la cap.

Ștefan negă, dar reuși să-și adune curajul și să accepte ajutorul. Pus pe picioare, aruncă încă o privire nesigură spre picturi și le văzu tremurând și mai tare în lumina lumânărilor de pe fruntea pictorului. Dacă nu i-ar fi simțit mâna caldă și fermă, ar fi crezut că și el era zugrăvit, iar picturile nu, atât de strălucitoare erau culorile lor, de păreau mai vii decât ce era viu.

– Trăiesc, nu-i așa? îngăimă.

Bogdan îl privi pe sub cununa strălucitoare, apoi începu să râdă.

– Undeva, în mintea noastră, da, dar nu aievea. Nu acum cel puțin, mulți au adormit de mulți ani. Dacă zugrăveala mea ți se pare atât de minunată, nu poate decât să mă bucure.

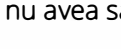
Ștefan dădu din cap, dar fără să pară convins. Era mai liniștit, deși începea să se întrebe ce credea zugravul despre el. Își dăduse seama de dorința care îl mânase acolo? Îl va crede mincinos, și, în ciuda zâmbetului, îl va alunga?

– Pari că te îndoiești de ce-ți spun... Nu sunt făpturi vii!

Bogdan îi apucă dintr-odată palma cu a lui și i-o lipi de perete. Băiatul dădu să se smucească, simțind răceala pietrei, dar interpretând-o ca pe un semn al existenței vieții. Frescele nu trăiau, desigur, iar ce i se păruse a fi viață nu era decât culoare aplicată cu meșteșug – straturi ce se vedeau clar la fața la care Bogdan lucra în acel moment și care nu era decât o

pată pământie. Trăsăturile ieșeau stângace la iveală, pictate în stratul maroniu, la fel ca desenele lui de pe stânci. De la ele, la fețele terminate, erau atâtea nuanțe încât Ștefan se simți pierdut.

Când părăsi biserica, se ciocni de Lazor, scăpând ierburile pentru a doua oară pe acea zi. Băiatul doar se încruntă, dar se grăbi să intre în pronaos ca și când nici nu l-ar fi observat. Ținea mâinile la piept, dar mânecile îi păreau mai grele decât în mod obișnuit. Ștefan observă toate acestea, dar nu le dădu importanță, fiindcă nici el nu avea ce căuta acolo la acel ceas al zilei. Se grăbi să dispară în grădină și se prefăcu ocupat până ce bătăile inimii i se mai liniștiră și se încredință că zugravul nu se plânsese de el, așa că nu avea să fie pedepsit.

Pictura era un lucru minunat! Din momentul în care o descoperi, începu să facă vizite la biserică de fiecare dată când nu era nimeni prin preajmă. În rest, trebuia să-i dea ascultare lui Antim și să se ocupe și de învățătură, alături de ceilalți tineri. Nu erau mulți în mica școală a mânăstirii, dar destul de amestecați, fii de negustori, de grămătici, novici, urmând să devină călugări, și el, copilul de pripas.

Colegul lui, Lazor, i se lăudă într-o zi că, pe lângă drumul printre rugi și vechiul zid de pământ, mai cunoștea și alte lucruri. Mic de statură, cu cap cu tâmple scobite, cu membre lungi și subțiri, care dădeau impresia că rasa fusese așezată pe un mănunchi

de crengi, Lazor avea ochii cei mai vii pe care Ștefan îi văzuse vreodată. Pe cât era el de tăcut, pe atât de vorbăreț era această odraslă de negustor. Venise la Negrea să învețe să scrie, să citească și să socotească. Ceva slavonă și greacă – doar că nici el nu se omora cu firea și, după năravul părintesc, se ocupa cu o mică negustorie. Dacă nu aveau bani – și de obicei nici nu era cazul – găsea alte modalități de plată, de cele mai multe ori din corvezile zilnice.

Vorbea tot timpul despre fete și le studia cu atenție când le mai întâlnea în curtea mânăstirii, ca și când le-ar fi măsurat și le-ar fi încadrat în niște tipare pe care le avea în minte. Ștefan nu îl asculta decât cu o ureche, pentru că povestirile lui despre femeile pe care le cunoscuse îl încântau la început, dar îl lăsau apoi buimac ca să se perpelească pe salteaua rece. Erau ca niște vise tulburi, iar a doua zi realitatea în care femeile acelea deveneau străine și greu de atins îl făcea să simtă totul ca pe o pierdere.

Curând, veni ziua când nu mai avu stare și când viața începu să i se pară fără rost. Călcă distrat în picioare câteva plante, uită să care gălețile cu apă, lăsă jgheabul gol pe jumătate, îi răspunse părintelui Antim în doi peri, încât acesta îl întrebă pe bună dreptate dacă nu se simțea din nou cuprins de fierbințeală. Sigur că era, deși nu din cea de care credea bătrânul.

Seara se suci și se răsuci pe salteaua lui de paie, la început ascultându-și gândurile care îl îmboldeau să meargă la zugrav și să-l roage să-l ia ucenic, apoi

pe cele care îl îndemnau să nu se grăbească și să nu ceară mai mult decât putea primi. Totuși, ce însemna asta? Fusese orfan, dar găsise un adăpost în casa vânătorului, apoi părăsise cătunul și ajunsese mai departe decât merseseră cei pe care-i cunoștea. Și atunci de ce nu ar fi putut avea și mai mult decât atât?

Într-o noapte, se ridică și privi în jur la cei care dormeau. Respirațiile se auzeau liniștite, iar fețele licăreau albe ca niște fantome. Gândul acesta îl neliniști, așa că ciuli urechile. Și afară era liniște. Cum tot nu reușea să doarmă și se tot pepelea de pe-o parte pe alta, se ridică, împinse ușa de lemn și ieși afară. Nu se gândise să se ducă undeva, noaptea era încă rece, iar când ieși din umbra chiliei, văzu luna clară și rotundă, prinsă ca un ornament de acoperișul bisericii. Era suficientă lumină să vadă pe unde merge.

Poate, dacă se plimba prin grădină, avea să doarmă mai bine, așa că o luă întra-acolo, privind în jos și atent să nu se împiedice. I-ar fi prins bine ajutorul prietenului său, Baros, dar din păcate acesta nu mai era de găsit. Curtea era liniștită, ferestrele chiliilor erau întunecate, nu se auzeau decât sunetele naturii. Nu ar fi vrut să fie văzut și întrebat ce făcea acolo, pentru că nu ar fi putut să dea un răspuns mulțumitor. Plimbările nocturne nu se prea potriveau cu rânduielile mânăstirii și probabil al niciunui loc. Cei care se plimbau noaptea în cătunul de munte riscau să întâlnească vreo lighioană necurată și să-și piardă mințile, chiar și viața. Aici, avea să fie mustrat fără doar și poate și pus la vreo nouă corvoadă.

Mânăstirea era compusă din mai multe clădiri din lemn, ce păreau să se aplece peste curtea luminată de lună. Contururi, pe care nici nu le observa ziua, îi făceau acum inima să bată cu putere de parcă absența soarelui i-ar fi dezvăluit o altă față a lumii. Dintr-odată, distanța de la un loc la altul devenea ciudat de mare.

Când ajunse la gardul de uluci al grădinii, își dădu seama că respira din greu și avea picioarele reci. Se udase când umblase prin iarbă, iar răcoarea nopții îl cuprinsese pe nesimțire. Ce căuta acolo? Brusc, plimbarea lui nu mai avea niciun sens. Dacă se întorcea în așternut, ar fi fost doar înfrigurat, fără urmă de somn pe gene. Dincolo de gard, ierburile păreau argintii, la fel ca arborele metalic al negustorului Peter, și foșneau cu un glas pe care nu îl mai auzise în timpul zilei, deși probabil că existase acolo și înainte, doar că el nu-l luase în seamă. Nu avea ce să facă, trebuia să se întoarcă în chilie. Privi spre casa lui chir Antim, dar nici acolo nu se mai vedea vreo lumină.

O porni înapoi pe poteca de pământ, când i se năzări că vede o umbră venind dinspre zona de îngropăciune. Dacă viii păreau fantome în lumina puțină, morții cum aveau să i se pară? Nu se auzise prin cătunul de munte zvonul că un morar bântuia prin pădure după ce fusese găsit prăbușit lângă piuă cu capul plin de sânge? Povestea cu morarul îi veni în minte și picioarele i se tăiară. Se lăsă greu lângă o tufă ce crescuse atât de mare încât crengile îi ieșeau printre uluci. Spera să nu fie văzut de umbra aceea – om sau altceva.

Rămase respirând ușor, nesigur dacă întunericul nu-i jucase vreo festă. Își încordă auzul și atunci prinse pașii ușori pe pietriș. Cineva venea spre grădină. Se lipi de tufiș până ce crengile îi zgâriară fața și mâinile, împungându-i coastele cu degete de lemn. Se mustră pentru nesocotință, dar era prea târziu ca să mai fugă la adăpostul chiliei.

Rămase pe loc în timp ce pașii se apropiau și, la un moment dat, închise ochii ca și când, dacă el nu l-ar fi văzut, nici omul nu ar putut să-l vadă. Inima îi bătea atât de tare încât se temu că bubuitul ei putea fi auzit de la distanță. Omul trecu pe lângă ascunzătoarea lui și nu-l băgă în seamă. Când simți că se îndepărtase suficient, Ștefan se ridică pe jumătate, ascuns încă de umbra tufișului, și îndrăzni să privească după el. Poate era tot un suflet fără somn, deși mersul lui era al cuiva grăbit să rezolve o problemă.

Silueta era a unui bărbat înalt și vânjos, îmbrăcat în haine de mirean. Îl urmări cum se îndreptă spre casa lui chir Antim, ducând pe umăr un săculeț. Se opri și șovăi înainte să bată la ușă, privi în spate, dar nu-l descoperi pe Ștefan. Plimbarea aceea nocturnă putea să fie la fel de inocentă ca a lui, dar ceva din gesturile bărbatului îl făcu să bănuiască mai mult. Silueta avea ceva cunoscut, deși fața bărbatului nu se vedea clar. Deocamdată nu era decât o umbră mișcătoare.

O lumină licări la fereastra lui Antim și călugărul ieși afară. Cei doi începură să gesticuleze, încercând să rezolve astfel ce nu îndrăzneau să spună cu voce tare, pentru a nu tulbura liniștea celor ce dormeau. Curând,

sacul ajunse de pe umărul bărbatului în mâinile și apoi în chilia călugărului. Cei doi se salutară, iar bărbatul plecă pășind la fel de ușor ca la venire. Dacă Ștefan nu ar fi fost treaz, nici nu l-ar fi auzit. Se ghemui la loc și aștepta până natura reveni la sunetele ei nocturne. Când se ridică, la fereastra lui chir Antim era întuneric, iar bărbatul dispăruse.

De abia atunci îndrăzni să iasă pe potecă și să fugă spre dormitor. Făcu zgomot, stârnind câteva hămăieli somnoroase, dar nu se opri din alegat până nu ajunse înapoi pe salteaua lui. Se acoperi bine și rămase tremurând cu ochii închiși, așteptându-se să intre cineva pe ușă și să-l întrebe ce făcuse pe afară. Nu veni nimeni, dar nici el nu reuși să se liniștească prea curând. Ziua, mânăstirea părea să aibă reguli clare de la care puțini se abăteau, noaptea însă era altceva. Atras de perspectiva de a descoperi ce se ascundea dincolo de aparențe, se perpeli ore în șir înainte de a se lăsa pierdut în brațele somnului, iar când fu trezit pentru *Utrenie*, i se păru că nu dormise deloc.

A doua zi, se trezi la a treia strajă, participă la slujbă, ascultă cele două *catisme* și *Ceasul Întâi* al zilei până la a șasea strajă, încordându-și fălcile ca să nu caște precum ar fi dorit. Totuși, se pare că se strâmba destul de mult pentru că-și atrase mustrări și câteva ghionturi de la elevii mai mari, care își dădeau deja aere de maturitate. La lecții, ochii i se închideau, iar slovele se

prindeau de mâinile de tuș și dănțuiau pe pagină. La un moment dat, tresări scuturat de umăr – adormise cu nasul în tăblița de lut pe care de abia scrijelise câteva litere. Era obosit, obosit! După citirea *Ceasului al Șaselea*, moțăi cu nasul în farfuria cu legume, deși masa de obște era pentru foamea lui de adolescent o sărbătoare în sine. La orele amiezii, adormi neîntors și așa ar fi continuat dacă nu ar fi fost din nou trezit pentru ascultările dinainte de *Vecernie*.

Ziua i se transformă într-un imens căscat care nu se termină decât când ajunse în cele din urmă pe salteaua lui de paie. Dormi neîntors și se trezi când era deja trecut de prima strajă, deși luna lumina chilia ca și când ar fi fost zorii zilei următoare.

Asta crezu și el, mirat că restul mai dormeau, așa că ieși în curte așteptându-se să vadă forfotă. Cerul era gri, luna la fel de strălucitoare, vântul părea mai rece decât în seara dinainte, nicio licărire la ferestrele chiliilor, doar un câine care se trezi când îi auzi pașii și mârâi somnoros, dar curând se liniști, se încovrigă la loc și adormi. Ștefan ocoli biserica, apoi se uită prin ușa cuhniei și iar nu văzu pe nimeni. Era prea devreme ca frații să se fi trezit ca să pună pâinea în cuptoare. Ce făcea el pe afară în crucea nopții? Începu să se simtă ciudat, ca și când ar fi fost urmărit de ochi nevăzuți.

Auzi un fâlfâit de aripi și privi în sus. Îl întâmpină umbra mare a unei buhe, care se așeză pe marginea acoperișului și i se adresă:

– Și tu după șoareci?

Ștefan clătină din cap. Ce treabă avea el cu șoarecii? Buha scoase un sunet pe care Ștefan îl interpretă ca

o mustrare, își întinse aripile și se lansă spre biserică, unde își făcuse cuib.

– Nu e bine să umbli așa, fără treabă!

Se îndreptă spre chilia lui, sperând să nu fie simțit de nimeni. Mânăstirea îi părea străină, iar casele erau negre și pline de umbre. Se pregătea să deschidă încet ușa chiliei și să se strecoare înapoi pe saltea, când ceva îi atrase atenția lângă biserică. Câțiva saci aparținând zugravilor fuseseră lăsați lângă un perete împreună cu alte materiale, dar unul părea să freamăte, iar umbra îi tremura pe zidul alb. Putea să își continue drumul, să se arunce pe saltea și să își tragă velința peste cap, sperând că nu fusese observat, dar nu făcu asta. Lăsă ușa și se ascunse lângă un ciubăr mare, profitând din nou de întunericul din zona opusă razelor lunii. Dacă ochiul uman nu îl vedea, era valabil și pentru ochiul duhurilor?

Rămase nemișcat, iscodind pe după corpul de lemn cu iz plăcut de fructe. Umbra de lângă saci se agită, crescu, deveni o spinare, apoi un om care ducea ceva în mâini. Din nou nu reuși să-i întrevadă trăsăturile, ci doar îl urmări cum, la fel ca în noaptea dinainte, se îndrepta spre grădină. Din ascunzătoarea lui nu vedea casa lui Antim, dar era sigur că într-acolo se dusese. Orice s-ar fi întâmplat nu era treaba lui, dar curiozitatea îl mâna înainte fără să se gândească la pericole, de parcă așa ceva nu ar fi existat în lume.

Părăsi adăpostul ciubărului și o porni pe lângă zidurile chiliilor, ferindu-se de zonele mai luminate. Bărbatul mergea cu pași mari și nu privi decât o dată

în urmă ca să verifice dacă nu era urmărit. Se mișca plin de siguranță, iar o clipă chiar se opri să admire luna. Atunci îi văzu fața năpădită de barbă și părul strâns la spate. Era Bogdan zugravul. Ce făcea acolo în toiul nopții? Se opri simțind că se amesteca în treburi ce nu-l priveau, mai ales că văzu din nou lumina aprinzându-se la fereastra lui chir Antim și pe cei doi discutând. Sacul trecu din nou din mâna lui Bogdan în cea a călugărului. Trebuia să ia o hotărâre, așa că se folosi din nou de umbra gardului și de tufe pentru a se retrage.

Credea că nu-l văzuse nimeni, dar deodată auzi pași și văzu o siluetă ce se grăbea spre ascunzătoarea lui. Cineva îl descoperise, așa că o luă la fugă prin grădină, gândindu-se că va fi greu să explice ce făcea acolo, fără să-i implice pe cei doi. Era important să scape, apoi să se întoarcă pe furiș în chilie.

Se afundă printre tufișuri, nesigur dacă mai era încă urmărit, măsurându-și ritmul cu fiecare respirație. Simțea un gol în stomac, iar mâinile și picioarele îi erau reci. Teama îl făcea să tremure ca și când ar fi fost aruncat într-un râu înghețat. Se opri și îngenunche sub un tufiș, convins că nu mai putea face un pas până nu își liniștea respirația. Se ghemui, strângându-și mâinile la piept. Picioarele îi tremurau, iar urmăritorul căpăta dimensiuni supranaturale. Dacă nu era om? Dacă era vreun diavol ce bântuia mânăstirea în căutarea sufletelor pe care să le ispitească? La asta, simți cum părul i se ridică de spaimă. Văzuse Diavolul zugrăvit prin cărți, cu copitele de țap, cu trup blănos, cu botul

lung și capul împodobit de coarne, o jumătate de om suprapusă peste o jumătate de animal. Cum el putea vorbi și cu dobitoacele, însemna că s-ar fi înțeles și cu vreun demon în cazul în care vreunul ar fi poftit să iasă din Iad. Dacă punea problema așa, nici spaima de Necuratul nu ar fi trebuit să fie atât de mare. Poate teama era doar în mintea lui, ca orice nălucire a nopții.

Se ridică pe jumătate, sigur că nu mai auzise zvon de pași. Se folosi de tufiș ca de un scut și privi în jur. Astrul nopții transformase plantele în umbre argintii, grădina dormea, iar vântul se oprise. Fereastra lui chir Antim era din nou întunecată ca și când nicio luminiță nu ar fi pâlpâit vreodată acolo. Acum era momentul să fugă.

O luă pe una dintre poteci privind mai mult în jos, atent să nu calce în picioare tulpinile plantelor. Când o mogâldeață se repezi la el, ieșind din umbra unui copac, strigă de spaimă, se smuci din mâinile ce i se păreau niște gheare, și o luă la fugă fără să mai vadă pe unde mergea. La început o luă spre biserică, dar își dădu curând seama că gardul grădinii avea să-l întârzie și că nu-i mai rămânea timp să ajungă la poartă. Umbra alerga după el cu aripi negre, desfășurate și fâlfâindu-i în spate, o siluetă înaltă cu umeri largi și picioare sprintene. Nu scotea niciun zgomot, părea să facă cinci pași când el făcea unul și în curând avea să-l ajungă. Nici nu-și dădea seama dacă mergea sau nu cumva zbura pe urmele lui.

Un demon?

Încercă să-l încurce, schimbându-și direcția printre tufișuri, doar știa grădina ca în palmă, dar se trezi

împins pe nesimțire spre zidul din spate. Diavolul acela voia să-l încolțească acolo ca să-l prindă în gheare și să-i ia sufletul, pentru că se arătase curios la treburile altora și umblase pe afară în puterea nopții, în timp ce alții stăteau în paturile lor sau se rugau. Șansa lui era să ajungă la trecerea din zid și să iasă afară. Se îndreptă spre rugi, nesigur dacă avea să găsească intrarea. Luna îl ajuta, dar îl și trăda, mincinoasă precum era firea ei. Văzu o umbră mare pe valul de pământ și se repezi într-acolo, dând peste crengile țepoase. Căută înfrigurat printre tufișuri, fără să ia în seamă tăieturile de la mâini și de pe față și reuși să ajungă în pasajul care-l scotea afară. Înăuntru era întuneric, pentru că luna nu ajungea în spațiul strâmt, așa că merse mai mult pe pipăite, cu mâinile murdare de glod, până văzu din nou un licăr de lumină.

Se opri chiar la capăt, neștiind dacă să fugă mai departe sau să aștepte acolo până trecea primejdia. Ieșise într-o zonă cu pomi răzleți, chiar dacă până la poala pădurii nu mai era mult. La nevoie, putea să se ascundă acolo, deși nu știa ce primejdii îl așteptau într-un codru așa de vechi. Dacă lupul sur ar fi fost cu el, nu s-ar fi temut de nimic, pentru că el știa rânduielile străvechi ale naturii, dar așa, nu voia să se îndepărteze prea mult. Făcu socoteala că trebuia să mai aștepte puțin, apoi să se întoarcă pe potecă și să iscodească grădina. Dacă diavolul plecase, putea să meargă în chilie și să se culce. A doua zi, lucrurile aveau să intre cu siguranță pe făgașul obișnuit.

Încetul cu încetul, se liniști și privi în jur. Aici suflarea vântului era mai puternică, iar copacii foșneau cu alt

glas decât cel din timpul zilei. Se simți cuprins de frig, de singurătate, de strălucirea aspră a lunii. Când era copil, noaptea era doar o zi fără soare, dar acum întunericul îl speria. Nu își amintea când simțise asta prima dată, dar cu siguranță fusese după ce venise la Negrea, ca și când, cu fiecare lucru învățat, ar fi început să piardă din ce știuse înainte. Arătările negre, cu ochi de foc și cu aripi de vânt nu îi bântuiseră niciodată visele, iar acum tocmai văzuse una aievea, gata să-i înhațe trupul și să-i ia sufletul.

Privi neliniștit în jur, întrebându-se dacă trecuse suficient timp ca să se întoarcă în mânăstire. Făcu câțiva pași și simți dintr-odată durerea a mii de ace ce îi înțepau mâinile și fața. Ridică palmele spre ochi și le văzu acoperite de murdărie și brăzdate de umbre negre. Să fi fost sânge? Obrajii îl furnicau, iar când îi atinse, începură să-l doară. Ce i se întâmplase? Fusese ars de respirația de lad a demonului? I se făcu și mai frică și i se păru că aude voci și râsete purtate de vânt. Să fi nimerit în vreo horă a dracilor? Poate ar fi fost mai bine să se fi refugiat în biserică.

Nesigur pe ce auzea, se apropie de spărtură, când un hohot de râs subțire, ca de fată tânără care e gâdilată pe neașteptate, se ridică din niște tufișuri din apropiere. O nălucire albă se ridică spre el, dar parcă nu era trup de om, ci de altă arătare, cu patru brațe în loc de două și mai multe capete care își întoarseră lumina ochilor spre el. Ștefan scoase un urlet, sigur că un drac împrumutase glas omenesc ca să-și bată joc de el, și se întoarse să fugă. Ceva sări din tufiș, un trup

lucios ca de pește, și se năpusti asupra lui. Se prăbuși sub greutatea celuilalt, icnind de durere. Nu se lăsă însă, ci începu să lovească cu mâinile și cu picioarele în trupul acela de drac. Reuși să se elibereze și se ridică pe jumătate, însă ghearele procletului i se înfipseră în rasă și-l traseră în jos. Strigă din nou, se smuci, hotărât să-și lase hainele în mâinile celuilalt, dar măcar să-și salveze sufletul. Se auzi un pârâit de material sfâșiat, iar Ștefan se trezi eliberat, gata să se prăbușească din nou din cauza avântului. Reuși să se pună pe picioare și o luă la fugă prin spărtură, fără să mai privească în urmă. I se păru că aude un glas omenesc care se jeluia și îl blestema, dar nu se opri să vadă cine era.

Pătrunse pe partea cealaltă mai repede decât se aștepta, trecu printre rugi și ajunse în mijlocul grădinii, unde lumina lunii era mai clară. Acolo îl aștepta însă o altă siluetă înaltă și întunecată, ce își întinse mâinile spre el. Nu i se mai vedeau aripile negre, poate și le strânsese asemenea păsărilor, dar ochii îi păreau de foc, iar pe cap avea o pereche de coarne. Ștefan strigă, dar cuvintele i se opriră în gât, se simți cuprins de întuneric și se prăbuși ca mort printre straturile de levănțică, adusă cu atâta trudă de chir Antim dintr-o țară îndepărtată.

Se trezi cuprins de neliniște, fiindcă i se păru că dormise peste măsură și că avea să fie mustrat. Când deschise ochii, era ziuă, era singur și nu se mai afla

în chilia unde dormea împreună cu ceilalți învățăcei. Capul îi era greu și ceva îi cădea peste un ochi. Ridică o mână și își trase de pe frunte o cârpă udă. Clipi des, apoi căscă, dar cu durere, ca și când pielea feței i-ar fi fost țintuită de saltea. Când își văzu mâinile, zgâriate de rugi și acoperite de bucăți de pânză pline de un amestec maroniu ce miroseau a ierburi, i se făcu și mai frică.

Se ridică cu greu, conștient acum că aventura lui nocturnă fusese descoperită. Ușa bolniței era deschisă, iar ziua însorită pătrundea prin toate ungherele. De grinzi atârnau mănunchiuri de ierburi aromate, alungătoare de boală, într-un colț se afla un ciubăr cu apă, pentru cei arși de setea febrei, pe o masă erau vase de lemn, un mojar și câteva săculețe, care îi amintiră de Bogdan și de sacul pe care acesta i-l dusese lui chir Antim.

Se ridică amețit și bău apă. Îl durea tot trupul, ca și când ar fi fost bătut, iar capul îi zvâcnea. Nu își dădea seama dacă sufletul îi era la locul lui, dar poate că durerea surdă din piept tocmai asta îi arăta.

– Te-ai trezit în sfârșit! spuse o voce din prag.

Se răsuci tulburat, gata să-și piardă echilibrul. Era ziuă, Necuratul nu putea să umble așa printre oameni, dar inima îi tresărise de spaimă. Învăluit în lumina puternică, era un călugăr pe care-l cunoștea și de care se temea, chir Nicodim, unul dintre cei care stăteau în preajma starețului și despre care se zvonea că fusese mai mulți ani într-o mânăstire dincolo de marea cea mare. Era un om încă tânăr, cu statura potrivită, cu

barba șatenă și păr asemenea, dar cu niște ochi care vorbeau despre el mai mult decât orice cuvinte. Ștefan îl ocolea, deși ceilalți tineri încercau destul de șovăielnic să îi aţină calea. Avea niște ochi mari, în care ardea o flacără care ar fi pârjolit cu siguranță dacă nu ar fi fost ținută în frâu. Cât îl costa să țină această flacără numai pentru el, Ștefan nu știa, dar când ochii ajungeau din întâmplare asupra lui, simțea cum luminița aceea fierbinte voia să-i intre până în adâncul sufletului.

Ameți și se sprijini de masă, apoi se întoarse ținându-se de perete până la patul unde se trezise. Trebuia să dea o explicație pentru ce se întâmplase cu o seară înainte. Dar ce se întâmplase de fapt? La lumina zilei, orice diavol își pierdea din putere, iar el risca să pară un copil îngrozit de umbrele nopții. Era mai bine să nu spună nimic despre asta.

Închise ochii pentru o clipă și lăsă să-i scape un oftat. Ar fi preferat să discute cu chir Antim sau cu oricine altcineva.

– Ar trebui să te fi întremat deja, chir Antim a spus să te lăsăm să te odihnești, și asta am și făcut, îi spuse Nicodim. Au trecut însă două zile și sunt întrebări pe care voi să ți le pun.

Ștefan făcu ochii mari. Totul se întâmplase doar cu câteva ore în urmă, de unde zile? Îi spuse și lui asta și obținu o clătinare din cap.

– Slavă Domnului că nu a fost mai rău, ai avut fierbințeală și ai aiurat despre Necuratul. Te-am vegheat și m-am rugat pentru tine, iar acum văd că ți-e mai bine.

Îi puse mâna pe frunte, iar Ștefan o simți rece și se cutremură. Văzută de aproape, luminița din ochii călugărului părea primejdioasă. Era sigur că dacă ar fi știut să-i pună întrebările care trebuiau, nu i-ar fi putut ascunde adevărul. Nu-l plăcea, nu-l plăcuse niciodată, deși nu avea niciun motiv și nici nu auzise ca vreun alt călugăr sau mirean să fi avut vreunul.

– Încă mai ai febră, îi spuse Nicodim, aruncând o privire spre ușă.

Ștefan dădu să se ridice, apoi renunță și se întoarse iar spre el.

– Chir Antim va veni și îți va da din leacurile lui, care ți-au făcut bine până acum. Nopțile sunt încă reci, dar nu e numai asta, curiozitatea e și ea un păcat de care trebuie să ne ferim, iar tu ai lăsat rugăciunile deoparte pentru alte desfătări.

Îi spuse toate acestea pe un ton ce nu avea urmă de mustrare, ci era doar o constatare a unei evidențe. Ștefan înghiți în sec. De când venise la Negrea, se odihnise cu mare plăcere, desprinzându-se cu greu din mrejele somnului, se bucurase de bucatele de la masa de obște, visase cu ochii deschiși la vremea când vorbea cu dobitoacele, pictase în minte siluete de oameni și animale. Adică nu prea făcuse ce se așteptaseră toți de la el.

– Nu, părinte, spuse cu glas tremurat.

Cu toată slăbiciunea, îi venea să se ridice și să iasă în grădină. Vânătorul nu-l mustrase niciodată, Oană nici atât, iar când venise la mânăstire, faptul că nu părea să facă nimic bine îl îndepărtase treptat de ideea de a rămâne acolo.

– Nu? Te-am urmărit, ai ceva în tine, ceva ce nu am mai văzut la ceilalți, urmă Nicodim. Când am auzit ce s-a întâmplat, nu am fost mirat. Aș fi fost dacă ai fi urmat învățătura și ai fi rămas aici slăvindu-l de Dumnezeu prin rugăciune și nevoindu-te alături de ceilalți frați. Ai putea însă să te lupți cu orice-ai în suflet și să învingi, deși ai avea nevoie de multă forță și de mulți ani.

Se aplecă spre el, iar Ștefan se retrase și mai mult pe salteaua de paie, lipindu-se cu spatele de peretele rece. Răcoarea îi intră prin roba subțire, așa că începu să tremure. Luminița din ochii lui Nicodim devenise acum un foc mare.

– Ce ai văzut în noaptea aceea?

Ștefan încercă să mintă, dar cuvintele nu îl ascultară. Începu să-i spună cum nu reușise să doarmă gândindu-se să vorbească cu Bogdan și să zugrăvească și el oamenii pe care îi avea în minte. Apoi cum văzuse o umbră și se luase după ea. Pe măsură ce istorisea, povestea căpăta viață proprie, așa că se trezi că putea să o zugrăvească, să scoată la lumină sau să pună în umbră tot ce dorea, ca și când ar fi mânuit un penel. Oamenii nu erau atenți la ce le spuneai, oamenii voiau să audă de pe buzele tale povestea ce li se potrivea. Privind lumina din ochii lui Nicodim, i se păru că nu mai era atât de înfricoșătoare, ci doar avidă. Îl interesa plimbarea lui Bogdan spre grădină? Voia să știe despre diavolul care-l urmărise? De îndată ce cuvintele îi zburau de pe buze, aveau alt înțeles pentru Nicodim de parcă el ar fi vorbit o limbă, iar călugărul alta. Așa că nu îi vorbi despre Bogdan, ci despre umbra neagră

ce-l urmărise prin curte, apoi despre cea albă care îi vorbise dincolo de zidul străvechi.

Când încheie cu răsuflarea întretăiată de șuvoiul de vorbe, Nicodim își făcu cruce și clătină din cap. Fața îi avea o expresie meditativă.

– Mi-ai povestit lucruri de spaimă.

– Nu mă credeți? îl întrebă mai mult ca să-și dea seama dacă simțise că îi ascunsese ceva. A fost chiar așa cum am spus.

– Știu că nu ai mințit, dar de ce crezi că te-ar fi căutat un diavol tocmai pe tine?

Ștefan tăcu încurcat. Nu știa nici el.

– Poate pentru că nu am învățat suficient și am adormit la slujbă, și...

Ar fi găsit și păcate mai mari, cum ar fi fost cel pe care tocmai îl comitea. Ascunzând adevărul nu însemna că mințea? Nu asta fusese intenția lui, doar că nu putea să arunce vreo umbră de îndoială asupra a doi oameni care-i făceau mai suportabilă viața la mânăstire.

– Nu cred să fie asta, altfel mulți mireni, novici, sau chiar și dintre călugări, ar avea de pătimit de pe urma lui. Până acum ispitele, și au fost multe, nu au prins trup de diavol, așa cum s-a întâmplat la tine.

Ștefan se cutremură, în loc să se simtă ușurat.

– Am visat?

– Nu cred. Și visele conțin ispite, dar în cazul tău, loviturile sunt reale. Te-ai luptat cu cineva și nu cu un coșmar. Cineva ți-a făcut rău.

– Nu știu ce ființă a fost, dar s-a ridicat din pământ și avea pielea strălucitoare și voce omenească, dar

ciudată. Atunci s-a aruncat asupra mea și a încercat să-mi ia sufletul, dar eu m-am luptat.

Atâta timp cât nu trebuia să vorbească despre Bogdan, era mult mai slobod la gură.

– Când m-am întors în grădină, un alt drac a încercat să mă prindă. Era înalt, avea aripi mari, negre, și ochii aprinși de focul Iadului. Ochii aceia sunt ultimul lucru pe care mi-l amintesc.

Nicodim îl privi tăcut. Dacă simțise că fusese mințit, nu spuse nimic. Ștefan își dădu seama că nu trebuia să insiste, dar nici să-și schimbe povestea. Ce văzuse, văzuse, și numai el putea să dea mărturie despre asta. Auzi zgomot de pași și privi spre ușă, bucuros că avea un pretext să se sustragă întrebărilor.

Chir Antim pătrunse în încăpere ducând în mână o cupă de lemn, dar, când îl văzu treaz, scoase un strigăt, care i se păru lui Ștefan mai mult de surpriză, decât de bucurie. Poate ochii îi jucau feste, însă călugărul părea îmbătrânit și îngrijorat, fața i se boțise, iar părul îi era mai zburlit ca de obicei.

– Te-ai trezit! exclamă ca și când nu s-ar fi așteptat să se întâmple asta.

Se repezi și-i puse mâna pe frunte, la fel ca Nicodim mai devreme. Înconjurat de atâta atenție, Ștefan nu reuși să se simtă recunoscător. Probabil că era natura lui păcătoasă care-l atrăsese și pe Diavol cu câteva zile înainte.

– Mă simt bine, spuse sfidător și încercă să se ridice din nou.

– Nu așa de repede! Nicodim îl împinse ferm la loc. Mai devreme ți-a fost rău, crezi că nu am observat? Vei

rămâne aici, iar chir Antim te va îngriji. Apoi vom vorbi din nou.

Chir Antim mormăi un *Doamne ajută!* și îl urmări cum se îndrepta spre ușă. Înainte să iasă, Nicodim întoarse capul și-i prinse pe amândoi în lumina neliniștitoare a ochilor.

– Dacă socoți că ești în vreun pericol din partea Celui Nenumit, să dormi în pace. Nu el te-a urmărit noaptea trecută, ci eu. Aveam altă treabă, dar te-am văzut cum umblai prin curte și m-am luat după tine ca să văd ce faci. Când te vei simți mai bine, poate îți vei aminti și ce căutai dincolo de zidul mănăstirii.

Ștefan înghiți în sec și dădu din cap. Când rămase singur cu Antim, privi spre el ca și când ar fi cerut lămurire asupra cuvintelor călugărului. Cum să-l ia pe acesta drept Necuratul? Și apoi, ce socoteală avea Nicodim în crucea nopții și de ce se ținuse după el? Căzuse în păcatul iscodirii? Cum asta nu era cu putință, alta trebuia să fie cauza.

– Nu știu ce mi s-a întâmplat, îi spuse lui Antim, deși acesta nu-i ceruse nicio explicație.

Bătrânul oftă, puse cupa pe masă, apoi se așeză lângă el pe un scaun de lemn cu trei picioare.

– Nu ar trebui să minți! Dacă așa îți vei trăi viața aici sau aiurea, mă tem că nu te vei alege decât cu durere.

Băiatul protestă, sigur că orice ar fi ascuns îi făcuse și lui un bine. Dacă Nicodim nu îl întreba și pe Antim ce treburi avea cu Bogdan și ce se găsea în săculețele aduse de acesta, era meritul lui, pe care acum voia să i-l ia.

– Nu am mințit, părinte. Așa a și fost, am ieșit afară pentru o treabă, apoi m-am dus să văd grădina la lumina lunii. Când să mă întorc, am văzut o umbră cu aripi mari negre și cu coarne pe cap, care fugea după mine. Așa că am alergat, am ieșit dincolo de zid și...

Antim îi opri vorbele cu un gest.

– Cum ai ajuns acolo? Ai zis că ai fost în grădină, apoi ai fost afară. Cum ai trecut de vechiul zid?

Ștefan deschise gura, dar din ea nu ieși nimic. Cuvintele i se răsuceau în minte, dar niciunul nu voia să iasă la lumină.

– Fiule, urmă Antim, nu minți și nu acoperi pe altul. Tu ai fost fără cunoștință, dar între timp s-au aflat lucruri grave.

Ștefan își ținu fălcile încleștate și dădu din cap a mirare. Dacă s-ar fi aflat că Antim și zugravul se vedeau în taină când n-ar fi fost mare lucru să se întâlnească ziua în amiaza mare, călugărul ar mai fi fost așa liniștit? Sau avea o explicație pentru asta?

– Ce lucruri părinte? Că un om face pe Diavolul?

Ideea că Nicodim jucase acest rol ar fi fost amuzantă dacă fața lui Antim nu ar fi fost atât de gravă. De altfel, nici nu credea ce i se spusese, deși nici nu se gândea că Nicodim l-ar fi înșelat.

– Nimeni n-a făcut pe Diavolul! exclamă Antim supărat. Asta e doar în mintea ta, care nu stă la lucrurile sfinte. Nici nu l-a văzut altcineva pe acest diavol, în afară de tine, care aveai de ce să încerci să ne înșeli. Nu te mai ascunde! Toți au aflat ce făceai tu și Lazor cu fata aceea. Dacă și-a băgat Necuratul coada,

atunci diavolița aceea a fost adusă ca să vă sucească minţile puţine.

Ştefan se înroşi şi păru atât de uimit, încât asta nu-i scăpă călugărului.

– Poate că tu nu ai păcătuit, dar nu înseamnă că nu ai ştiut nimic de asta, spuse ceva mai potolit.

– Dar chiar nu am ştiut! protestă Ştefan cu gura uscată.

Cunoştea faptul că bărbaţii şi femeile aveau treburi considerate necurate, doar că el nu văzuse picior de muiere în noaptea aceea. Se gândi la diavolul cu pielea albă şi glas subţire şi nu i se păru că ar fi semănat cu ce îi spusese Antim. Să fi fost chiar Nicodim umbra neagră care-l urmărise, aşa cum zisese, deşi el îşi amintea aripi şi coarne negre? Atunci, şi celălalt diavol era tot rodul minţii lui?

– Dacă nu ai fi ştiut, cum de-ai fost noaptea tocmai acolo? Tu şi Lazor, ca prieteni, voiaţi să împărţiţi tot ce aveaţi. Ştiu că ţi-a dat şi din bucatele primite şi ce ţi-o mai fi dat!

Antim se aplecă spre el şi îl apucă de piept scuturându-l. Faţa îi devenise dintr-odată ca focul, iar glasul i se schimbase. Ştefan se înspăimântă. Parcă nu mai era călugărul pe care-l ştia, ci altcineva care-i furase sufletul.

– Să îmi spui pe cine ai mai văzut în noaptea aia pe afară! Şi să nu mai minţi, ticălos mic! Dacă nu ţi-a dat-o de bună voie, v-aţi bătut pentru ea şi de aici şi loviturile de pe trupul tău. De abia eşti un flăcău cu caş la gură şi te lupţi cu altul pentru o curvană fără ruşine

în curtea unei sfinte mânăstiri, ca să ne faci de ocară printre oameni și să ni se ducă buhul!

Ștefan începu să tremure, apucă mâinile care-l împingeau spre perete și își înfipse degetele în ele, încercând să le clintească. Când fața călugărului se apropie și mai mult de el, repetând vorbe de ocară, începu să strige și să lovească din picioare pentru a se elibera. Atunci, Antim se retrase uimit de ce reacție stârnise. Vorbele îi rămaseră în gât și își fixă mâinile mari, acoperite de pete, de parcă nu i-ar fi aparținut.

– V-am văzut cu zugravul Bogdan, mărturisi Ștefan într-un suflet.

În momentul în care o spuse, se simți ușurat, de parcă vorbele acestea i-ar fi stat până atunci cocoțate pe piept și nu l-ar fi lăsat să răsufle.

Călugărul se trase mai departe de el și nu spuse nimic. Ridică ochii spre tavan, apoi se uită la cupa de lemn de pe masă. Se ridică să o ia, se întoarse și i-o întinse, ca și când discuția de mai devreme nici nu ar fi avut loc. Ochii îi erau opaci și gura strânsă, iar Ștefan cugetă că mărturisirea lui făcuse mai mult rău decât bine. Antim nu era mai mulțumit, ci din contră, mai întunecat și mai îngrijorat.

Luă cupa șovăind și o bău înecându-se. Amestecul de ierburi era îngrozitor de amar.

– E bine că mi-ai spus, băiete. Întâlnirile mele cu zugravul au legătură cu niște probleme ale sufletului pe care nu voia să le descarce în văzul tuturor. Nu te mai gândi la asta.

Ștefan ridică privirile spre el. Nu își dădea seama dacă făcuse bine sau nu când îi spusese ce văzuse.

– Nu ar fi trebuit să ies noaptea, de aceea și Diavolul...

Antim zâmbi și privirea i se mai îmblânzi.

– Nu te mai gândi la asta. N-ai fost urmărit de Necuratul – ce păcate ai tu ca să te fi încercat? –, dar nici nu ai făcut bine să iscodești așa. Dacă nu umblai prin întuneric, nici nu luai un călugăr drept ce nu era și nici nu ajungeai să agiți spiritele fără rost. Chir Nicodim a explicat asta și dacă nu ar fi fost vorba de un om de o sfințenie ca a lui, Dumnezeu știe ce s-ar fi întâmplat. Mulți oameni au minți slabe și sunt gata să creadă orice nălucire. Iar noaptea e bună pentru astfel de năzăreli. Fiule, uită ce am spus mai devreme mânat de păcatul mâniei. Nici nu cred că ai fost ademenit de pehlivanul de Lazor să îți întinezi trupul cu împreunări murdare și să lași învățătura deoparte. Uită asta și iartă-mă.

Ștefan dădu din cap cam uimit de întorsătura lucrurilor, apoi căscă îndelung ca și când ar fi vrut să elibereze toată oboseala și tot zbuciumul ultimelor zile. Ochii i se închideau fără voie, de parcă o greutate i s-ar fi așezat pe pleoape și nu s-ar fi lăsat dusă.

Când deschise ochii din nou, era noapte, iar răcoarea îl înconjura. Se dezmetici cu greu și se ridică într-o rână. Nu se simțea bine, îl durea capul și avea gura uscată. Să fi avut din nou febră? Își puse mâna pe frunte și o simți rece. Trupul îi era cuprins de un tremur ciudat, ca și când ceva din interiorul lui l-ar fi zgâlțâit

încercând să-i atragă atenția. Se ridică înfrigurat, cu spatele aplecat și mâinile strânse la piept. Părea că n-o să se mai încălzească niciodată, iar un curent de aer îi făcu părul să se ridice în cap. Bău apă din ciubăr, apoi se repezi din nou pe saltea și se înveli la loc. Trebuia să chibzuiască.

Nu înțelegea prea bine ce i se întâmplase, dar îi era clar un lucru – niciun diavol nu îi dorea sufletul. Îl văzuse pe Nicodim urmărindu-l, iar restul tabloului fusese creat de mintea lui. Totuși, Antim fusese foarte supărat pe el și simțea că nu din cauza lui Lazor și a fetei cu care fusese prins. Îl nemulțumise că îl văzuse împreună cu Bogdan, iar un gând mic îl îmboldea că motivul nu era cel pe care i-l mărturisise. Bogdan nu venise la el pentru treburi ale sufletului.

Descoperirea îl făcu să tremure și mai tare.

Fusese adus la mânăstire, pentru că nu mai avea pe nimeni pe lume și aici putea să învețe și să-și facă un rost. El nu se gândise să rămână, ci doar că va picta și își va câștiga traiul din asta. Acum își dădea seama că nu înțelesese ce însemna asta. Cum nu avea o familie, cel mai bine era dacă rămânea la Negrea și intra în cadrul obștii, însă pictatul manuscriselor nu-l atrăgea în mod deosebit, chiar dacă slovele îi erau acum prietene. Ar fi preferat oricând să iasă afară, în loc să stea în sala friguroasă, ascultând o voce monotonă citind din cărțile sfinte, și ar fi vrut să vorbească din nou cu animalele, iar nimeni să nu vadă în asta ceva necurat.

Se ridică din nou. Parcă nu-i mai era atât de frig, deși capul îi ardea de gânduri. Dintr-odată, lucrurile ce

i se întâmplaseră la mânăstire nu mai erau decât vise, iar în curând avea să se trezească înapoi, în cabana vânătorului, să iasă afară și să alerge cu lupul sur drept prin mijlocul codrului. Mai târziu, Toader avea să-i povestească despre Oană și despre cum îl salvaseră amândoi de soldații care voiau să-l vândă în târgul de sclavi de la Cetatea Albă. Asta ar fi vrut, dar nu se putea, fiindcă era prins în capcana unei vieți pe care nu și-o dorea. Cu creierul arzând de febră vedea mai bine acest lucru decât atunci când era sănătos.

I se făcu din nou sete și zări cupa adusă de Antim. O duse la gură, dar se opri. Lichidul care rămăsese mirosea ciudat. Cu ceva timp în urmă, călugărul îi arătase praful ce aducea somnul, iar în cantități mari moartea. Atunci, simțise mirosul înțepător și, la fel ca acum, strănutase. Scăpă cupa pe jos și se dădu câțiva pași în spate. Își amintea ce-i spusese Antim. Trebuia să aibă grijă cu unele dintre substanțe și să-l întrebe înainte să le ia.

Se aplecă și puse cupa la loc. Lichidul se îmbibase deja în podeaua de pământ și formase o pată întunecată. Mai devreme adormise fără să știe de el. Fusese obosit, învins de febră sau ceaiul lui Antim îi venise de hac? Se sprijini de masă și chibzui cu ochii pe jumătate închiși. De când venise la mânăstire, mai crescuse, iar mâinile și picioarele i se lungiseră. Avea o față îngustă, cu trăsături destul de regulate în care se putea citi adultul ce avea să devină. Fruntea i se încreți se de îngrijorare, dar dacă ar fost mai multă lumină, s-ar fi văzut că avea obrajii roșii și o luminiță fierbinte în ochi.

Pe când stătea pierdut în presupuneri, observă o umbră pe podeaua de pământ, iar un șoricel gri ieși de sub o cofă. Când îl văzu, se opri și se ridică pe picioarele din spate, adulmecându-l cu botul roz. Avea ochii ca niște boabe de rouă, colorate în roșu de pensulele lui Bogdan, și își agita mustățile aidoma unor fire de lumină. Poate el avea răspuns la întrebarea care îl chinuia.

– Ai văzut pe cineva punând ceva în ceaiul meu? îl întrebă, lăsându-se în genunchi în fața lui.

Șoricelul își ridică lăbuțele cu gheare subțiri și îl apucă de un deget.

– A fost multă lume pe aici! Cam prea multă, toți pereții se clătinau de pașii lor, i-am simțit din culcușul meu, îi răspunse acesta.

– Dar ai mai văzut pe cineva punând ceva în ulcica asta după ce mi-a fost adusă? insistă el, punându-i sub nas vasul dat de Antim.

Șoricelul păru nedumerit, apoi se apucă cu lăbuțele de buza vasului și îl adulmecă la fel de agitat ca înainte.

– Nu știu ce vrei să spui prin pus *ceva*, dar aici nu este doar apă!

Ștefan se ridică tremurând, puse ulcica pe masă, apoi ieși în fugă din bolniță și se îndreptă spre biserică. Voia să vorbească cu Bogdan, să-l descoasă despre ce treburi avea cu Antim. Nicodim îl întrebase dacă nu fusese și altcineva noaptea în grădină, iar Antim păruse neliniștit, poate chiar înfricoșat de perspectiva aceasta. Să fi fost ceaiul lui mai mult decât ce i-ar fi dat oricărui bolnav de febră?

Bogdan dormea împreună cu ceilalți într-o chilie, în apropierea bisericii. Ștefan nu mai fusese înăuntru niciodată, ziua nici nu s-ar fi gândit la asta, dar acum fierbințeala îi dădea aripi, așa că împinse ușa și pătrunse în interior. Pe jos erau mai multe saltele și oameni adormiți, înfășurați în pături, dar îi era greu să-și dea seama care dintre ei era zugravul.

Ieși afară, nehotărât ce să facă. Nu ar fi vrut să-i trezească pe ceilalți și nici nu știa ce explicație să născocească dacă era întrebat ce treabă avea cu Bogdan în crucea nopții.

– Ce cauți aici, băiete?

Glasul, deși șoptit, i se păru că răsunase în toată curtea.

Se răsuci, gata să cadă din picioare. Era un bărbat pe care-l mai văzuse lucrând lângă biserică și care ieșise, probabil, să se ușureze și dăduse peste el.

– Vreau să vorbesc cu jupân Bogdan, spuse într-un suflet.

Celălalt se scărpină nedumerit și îl privi prostește, încercând să-l recunoască în ciuda întunericului.

– Ce treburi ai cu el? A plecat de câteva ore și dus a fost.

– Unde a plecat?

– Probabil înapoi, în Suceava, dar ce ai cu el? insistă acesta.

Ștefan dădu repede din cap, murmură scuze și plecă spre bolniță. Bărbatul rămase privind în urma lui, dădu să-l strige, dar renunță și făcu un semn a lehamite. Tinerii de acolo erau toți niște ciudați,

începând cu fiul acela de negustoraș care fusese alungat și nici nu trecuse o zi de venise taică-său ca să-l ia în pumni acasă.

– Mergi de te culcă. Nu mai umbla pe aici noaptea! îi strigă, dar Ștefan nu îl mai auzi, fiindcă ajunsese deja la gardul grădinii și se îndrepta spre spărtura din zid.

Trecând prin grădină, i se păru că alerga repede ca vântul, că sângele îi bubuia prin vene, că mintea îi era dintr-odată liberă.

Părăsi mânăstirea fără să se mai uite în urmă, ca o mică vietate scăpată din colivie, și o luă spre drumul ce o lega de Cetatea Sucevei. Auzise că era cale de jumătate de zi și mai bine, dar se simțea în stare să meargă până acolo și să-l roage pe Bogdan să-l ia ucenic. Dacă avea noroc, urma să-l ajungă pe acesta înainte de Baia, Civitas Moldaviae, de care auzise de la călugări. Mai erau și alte așezări, Orțești, Bogata, Târgul Siretului, Rădăuți, dar nu avea habar dacă se aflau pe drumul lui sau dincolo de el. Unii negustori veneau de la Baia și aduceau de acolo postavuri, dar și oale de lut și obiecte din piele.

Lazor l-ar fi ajutat cu siguranță să deslușească mai bine drumul, dar și el fusese alungat. Își dădu seama că, deși fusese singurul învățăcel de care se apropiase, nu ar fi putut ajunge în orașul lui nici dacă ar fi vrut. Nu își amintea ca Lazor să-i fi vorbit prea mult despre casa părintească, decât poate ca să-i povestească de vreo slujnică cu nuri care-i încălzise așternutul din când în când. Poveștile astea nu îl ajutau însă să-l găsească în Baia. Mai degrabă, ar fi fost în stare să

vorbească despre cele câteva sladnițe[5] din oraș, pe care le lăudase Lazor, și despre calitatea berii produse în acestea, decât despre altceva.

O porni la drum, binecuvântând lumina lunii și simțul lui de orientare. Noaptea nu era așa friguroasă, capul îi ardea, dar simțea o energie neobișnuită care îl făcea să continue în pas vioi. Pătrunse în pădure și începu să înainteze mai greu. Lumina nu mai ajungea acolo, așa că se poticni de câteva ori, apoi se împiedică și căzu zdrelindu-și genunchii. Se ridică anevoie și privi în jur. Dacă se oprea să se odihnească, avea să fie învins de oboseală și de fierbințeală. Cum dispariția lui nu putea trece neobservată mult timp după ce obștea se trezea pentru slujba de dimineață, aveau să trimită pe cineva după el. Deci trebuia să pună o distanță cât mai mare între el și mânăstire și să ajungă într-un oraș mare unde să-și piardă urma.

Lazor îi povestise că existau așezări de așa întindere, cu case cu un cat sau mai multe, cu turnuri și ziduri groase, cu locuințe din piatră și biserici mărețe, în care era atâta lume, că un tânăr s-ar fi rătăcit chiar fără să vrea. El nu intenționa însă să se piardă pe vreun drum, ci doar să plece de la Negrea, unde nu-și aflase locul. Se gândea că va fi oricum alungat, la fel ca Lazor, sau că va primi din fiertura lui Antim și nu se va mai trezi, așa că era mai bine să-și caute singur un alt adăpost.

Era prima dată când pleca de capul lui prin codru. Până atunci fusese însoțit de felurite animale și de lupul

5 loc adăpostit, pivniță unde se păstrează sau se usucă malțul/ loc în care se producea berea în zona Moldovei

sur, așa că nu se simțise singur. Pădurea de aici îi era străină, avea un miros diferit, mai umed, mai periculos, ca de putreziciune, fiarele pădurii nu se auzeau, deși îl pândeau din întuneric. Copleșit de singurătate, începu să cânte o melodie pe care o învățase la Râpa. Imită foșnetul copacilor, strigătele păsărilor de noapte, chemările lupilor, și se simți în siguranță.

Pe măsură ce se îndepărta de mânăstire, pustietatea devenea tot mai mare, iar picioarele i se împleticeau. Acum era întuneric aproape de tot, iar copacii îi apăreau ca ulucile unui gard închipuit de uriași ca să despartă tărâmul lor de cel al oamenilor.

La un moment dat, văzu că era urmărit de un lup mare, așa că se opri și îl salută cât putu de respectos. Nu îi era frică de el, dar știa că lupii erau vanitoși și că puteau fi atât prieteni buni, cât și dușmani feroce, depinde de cum puneai problema. Lupul păru mulțumit de cum fusese întâmpinat, așa că i se adresă cu un mârâit prietenos:

– Nu e cam târziu să umbli singur prin pădure?

– Caut pe cineva, un bărbat care arată așa și pe dincolo. A trecut pe aici?

Lupul îl încredință că așa și era.

– Poți veni cu mine, că și eu am treabă mai încolo.

Merseră alături un timp, fără să mai vorbească, fiecare ocupat cu gândurile lui, iar lui Ștefan i se păru că lupul îl mâna într-o anumită direcție. Pe măsură ce noaptea se făcea mai adâncă, își simțea picioarele din ce în ce mai grele. La un moment dat, rămase în urma lupului, iar acesta își întoarse capul bănos spre el și-i

spuse, arătându-i cu un gest vag să o ia pe o potecă ce cotea spre dreapta:

– N-are rost să mergi așa, mai bine te duci să te odihnești. Găsești un culcuș și ceva hrană într-acolo, nu prea departe. E mai bine să stai cu ai tăi, pădurea asta nu e așa liniștită precum pare.

Apoi, îl salută și, cu un salt, dispăru ca o nălucă.

Ștefan o apucă în direcția arătată, știind că animalele nu sufereau de păcatul minciunii. Continuă un timp pe cărare, apoi i se păru că mergea deja de câteva ore, când văzu în sfârșit printre copaci o geană de lumină. Se gândi la răsărit, doar că părea mai mult un abur strălucitor plutind deasupra solului. Se apropie clătinându-se de oboseală, dar călcând cu grijă. Era pregătit să se retragă dacă vedea vreo primejdie, să-și găsească un copac potrivit și să-și facă un culcuș pe ramurile lui.

Curând, ajunse la marginile unui luminiș în mijlocul căruia ardea un mic foc mărginit de pietre. Nu era nimeni prin preajmă, deși se vedeau doi desagi de piele lăsați în apropiere. Privi în jur cu luare aminte și îndrăzni să se apropie de foc. Când ajunse lângă el, simți miros de carne friptă și descoperi două țepușe lăsate pe pământ, ca și când cineva le-ar fi abandonat în grabă. Nu se mai gândi că nu era bine să rămână acolo, luă una dintre țepușe și devoră carnea, apoi o dădu gata și pe a doua. Erau calde, puțin arse, dar foarte bune. Dormise, zăcuse de fierbințeală și nu mai mâncase demult. Cât să fi trecut de la aventurile lui în curtea mânăstirii?

Cu foamea odată potolită, își dădu seama că stăpânul fripturilor nu avea să fie fericit să-l vadă după isprava asta, așa că fugi din nou în pădure, dar rămase prin preajma luminișului, pentru că nici singurătatea nu i se părea de preferat. Ar fi vrut să știe cine era cel care poposise la ceas de noapte în pădure, dar era mai bine să-l iscodească de la distanță înainte de-a intra în vorbă cu el. Se urcă într-un copac, așa cum plănuise mai devreme, și își găsi locul pe o creangă de unde vedea bine luminișul și focul din mijlocul lui. La puțin timp, din pădure ieși un bărbat purtând o suliță. Se opri o clipă și privi în jur ca și când l-ar fi căutat, dar fără să pară îngrijorat, iar când nu văzu nimic, se așeză lângă foc, se înveli cu o mantie și păru să adoarmă. Ștefan se ghemui în culcușul de ramuri și închise ochii o clipă, plănuind să-i deschidă imediat și să se uite la ce făcea bărbatul, dar adormi pe loc.

Se trezi cu lumina zilei mângâindu-i ochii, apoi își aminti că se urcase într-un copac și că nu era bine să se miște prea mult. Se ridică pe jumătate, dar descoperi uimit că se afla într-un culcuș moale de mușchi și frunze și era învelit cu o manta. Cineva făcuse din crengi un fel de adăpost. Clătină din cap și se frecă la ochi, gândindu-se că încă mai visa, dar era cât se poate de treaz. Cum ajunsese acolo? Dădu la o parte mantaua de postav și ieși de-a bușilea din adăpost. În fața ochilor avea spatele lat și pavăza de piele a unui

bărbat care-și făcea de lucru pe lângă un foc. Avea părul negru strâns într-un nod la ceafă.

Probabil că bărbatul îl auzi mișcându-se, pentru că întoarse capul, iar Ștefan îi văzu chipul năpădit de-o barbă la fel de neagră ca părul.

– Te-ai trezit, băiete, îi spuse. Vino lângă foc!

Ștefan se trase mai aproape, uimit să-l găsească în fața lui pe ce pe care îl urmărea. Nu zise nimic, nici nu avea idee ce, dar îi acceptă invitația. Un timp, niciunul nu vorbi, Ștefan cu privirile ațintite asupra focului, celălalt continuându-și treaba. Băiatul îl urmări cu coada ochiului cum mânuia cuțitul ca să jupoaie un iepure. Făcu crestături la picioarele din spate, apoi pe fețele interioare ale coapselor până spre coadă și trase ușor de blană. Repetă procedeul și la labele din față, după care îl spintecă și îi scoase măruntaiele. Un miros înțepător se răspândi în aer, iar pe Ștefan îl apucă greața. Se ridică și se așeză de partea cealaltă a focului. Acum vedea bine fața zugravului.

– Cum m-ați găsit? îl întrebă.

Acesta îi răspunse fără să ridice privirile.

– Asta ar trebui să te întreb eu pe tine. Te-am lăsat la mânăstire, bolnav, după câte mi s-a spus, apoi dau de tine gata să cazi dintr-un copac. Când vorbesc cu tine, îmi răspunzi în doi peri și vrei să fugi. Norocul tău a fost că nu te-ai împotrivit prea mult, un om bolnav trebuie să-i asculte pe cei sănătoși și nu să meargă de capul lui.

Ștefan încercă să-și amintească toate acestea, dar nu avea în minte decât ceață.

– Te-am adus aici, ți-am făcut culcușul acesta și te-am îngrijit cât ai avut fierbințeala. Acum văd că te simți mai bine, așa că ai avea nevoie de mâncare să te întremezi.

– Cei de la Negrea știu de mine?

Bogdan îi aruncă o privire scurtă. Nu părea mirat de întrebare.

– Că ai plecat, știu fără îndoială, că ești aici, cu mine, nu au habar. Suntem departe de drum, așa că ești în siguranță. Ce voiai să faci?

Băiatul îi povesti ce se întâmplase în noaptea în care îl urmărise pe el și Antim, de diavolul care îl fugărise și de întruchiparea albă care îi vorbise cu glas ademenitor. Bărbatul râse cu poftă, iar Ștefan îl privi jignit de neîncrederea lui. Nimic din ce-i spunea nu era amuzant. Fusese bătut, urmărit de Necuratul, iar, dacă se dovedise că nu era cel adevărat, el nu avusese de unde să știe, fiindcă teama lui fusese cât se putea de reală.

– Să îl văd pe chir Nicodim într-o astfel de situație, spuse Bogdan cu o satisfacție care nu îi scăpă, ar fi fost un spectacol ce merita toți banii. Păcat că l-am ratat. Ai multă imaginație, băiete, și am văzut asta după desenele pe care mi le-a arătat chir Antim. Să nu crezi că nu știam că dai târcoale bisericii și tragi cu ochiul la ce fac ucenicii.

Ștefan se înroși și negă.

– Mă plimbam, nu aveam alte gânduri!

– O plimbare așa cu folos ar fi vrut mulți să aibă. Din păcate, aceștia doar umblă aiurea prin mânăstire,

pândindu-i pe alții fără să aibă treabă cu dânșii, deși, cum bine spunea cineva, unii oameni sunt precum lupul care are ca muncă să sucească gâtul tuturor oilor. Dacă nu am fi fost urmăriți de chir Nicodim, nimic din astea nu s-ar fi petrecut, dar mă tem că dânsul e ca...

– Un câine de pază?

– Ba chiar ca lupul cu oile păstorilor. A venit să iscodească unde nu trebuia și să afle pricini de care nu avea habar. Băiete, chir Antim nu ți-ar fi făcut niciodată rău, de asta poți fi sigur și Dumnezeu îmi e martor că nu umblu cu minciuni. Nu făceam nimic rău, doar că Antim lua de la un negustor de la Baia, al cărui fiu învăța la Negrea, unele substanțe pe care voia să le folosească pentru puterea lor, despre care citise în cărți. Asta a fost tot și așa ar fi rămas. Prafurile erau în desagii mei și eu i le duceam când nu era nimeni să ne vadă. Ce s-a întâmplat în rest nu e decât râcă, fabulațiile unui băiat cu caș la gură care umblă noaptea pe afară și are vise, așa cum alte vise le avea și un alt tânăr, care stând într-o mânăstire, se credea în ograda lui taică-său și în patul lui de acasă unde siluia slujnice.

Încheie înfigând într-o buturugă cuțitul pe care-l folosise să taie iepurele. Ștefan tresări de parcă lama i s-ar fi înfipt lui în piept. Bogdan îl privi pe sub sprâncene, apoi urmă ceva mai potolit.

– Nu e vina ta pentru ce s-a întâmplat. Dacă aș fi crezut altceva, ai fi arătat ca iepurele acesta și fiarele s-ar fi ospătat din tine. Vinovat e acela care vrea să-și construiască faimă pe spezele altora și scormonește

lucrurile. Dacă nu ar fi fost Nicodim, am fi stat toți liniștiți pe saltele noastre. Visează și el ceva mărire, sper să-i ajute Dumnezeu să capete exact ce merită. Cu noi toți plecați, poate ca lui chir Antim să-i fie bine, doar nu are cine să depună mărturie împotriva lui. De aceea, și tu vei veni cu mine!

Inima lui Ștefan tresăltă de bucurie, dar nu vru să-i arate ce-i umbla prin minte, așa că dădu doar din cap. Nici nu dorea altceva decât să-l urmeze. Nici nu-i trecea prin cap să se întoarcă la Negrea sau în alt loc unde să stea treaz, să-și țină gura închisă și să murmure rugăciuni. Măcar dacă ar fi fost pus să deseneze, dar așa cum i se părea, nu era chip să fie lăsat să facă tot ce dorea.

– Voi veni dacă mă luați ucenic, spuse ca și când nu ar fi acceptat decât un răspuns afirmativ.

Bogdan râse și îi dădu un ghiont zdravăn.

– Așa să fie, doar că să știi că vei avea mult de învățat, iar meseria de zugrav nu e ușoară așa cum își închipuie unii. Trebuie să uiți de mânăstire, viața ta liniștită s-a încheiat, vei fi tot pe drumuri și te vei opri acolo unde vei avea de muncă. Vei lucra ca să mănânci, dar vei lucra în primul rând pentru că-ți va plăcea.

Ștefan îl aprobă – era gata să muncească dacă asta însemna să deseneze, iar mâncare nu-i trebuia prea multă, doar nici în casa lui Toader nu fusese obișnuit cu huzurul.

Drumurile Moldovei urmau cursurile de apă și străbăteau așezări de care Ștefan abia auzise. Trei

dintre cele mai importante se întâlneau în Suceava și așa era normal, deoarece *mille viae ducunt homines per saecula Romam*[6], iar, cum Roma Moldovei era Suceava, era normal ca pe oriunde o apucai să ajungi tocmai acolo. În piața din fața bisericii Sfântul Dumitru, se adunau trei căi – drumul cel mare, dinspre Siret și Rădăuți, cel al Cernăuțiului, ce venea tocmai din Polonia, și cel ce mergea spre Câmpulung. Mai erau și alte drumuri, dar cum toate se numeau *cele mari* și treceau prin locuri de care nu auzise niciodată, lui Ștefan îi era greu să le țină minte. Bogdan îi vorbise însă despre toate acestea, pentru că el le bătuse în tinerețile de oștean, înainte să schimbe sabia cu pensula.

Înainte să ajungă în vechiul oraș Ciciov, acum numit Suceava, Ștefan își imaginase un loc cât două mânăstiri Negrea, dar descoperise o cetate cu ziduri cum nu crezuse să existe, cocoțată sus pe un deal înalt, având la poale un târg, de fapt, o aglomerare pestriță de case de lemn, cu pivnițe încăpătoare, ce aparțineau meșteșugarilor și negustorilor de toate felurile. Era o zonă frumoasă și împădurită, cu climă plăcută și cu ape limpezi. Târgul era condus de un șoltuz sau voit[7], ajutat de niște pârgari aleși din rândurile orășenilor români și armeni ce formau populația locală.

---

6 O mie de drumuri vor duce întotdeauna oamenii la Roma (Alain de Lille, *Liber Parabolarum*, 1175).

7 Șoltuzul cârmuia un oraș din Principatul Moldovei, în perioada Evului Mediu și era ajutat de un sfat format din 6-12 pârgari. Comunitatea armenească își alegea un reprezentant numit voit, ajutat tot de 12 pârgari, care avea autoritate numai asupra acestui grup.

Spre deosebire de zona întărită a cetății, orașul era atât de puțin apărat în fața năvălitorilor încât avea să fie pârjolit de mai multe ori. Totuși, nu părea să-i pese nimănui de acest lucru, iar viața se scurgea printre ateliere de tot felul și strigăte de negustori. Era un loc plin de viață, de meșteșugari și calfe, de veselie, de glume aruncate din pragul prăvăliilor și atelierelor, dar și de pehlivani, care erau atrași de astfel de aglomerații de norod ca musca de miere. Foarte des, cei din cetate mai stăpâneau câte o casă și în târg, așa că între cele două așezări se circula, deși erau distincte administrativ. La fel se întâmpla și cu curțile domnești și cu cele ale mitropolitului, deși cele din oraș erau mai sărace, iar adevărata splendoare, păzită de ziduri și greu de atins, se afla în cetate, la adăpost de oștile străine. Dacă târgul ardea și era prădat de toată munca oamenilor, cetatea de pe deal se închidea rămânând curată de toate nelegiuirile. Ca orice oraș ce se respecta, Suceava avea și bogații ei, deseori legați de curtea Măriei sale din cetate, dar și pe alții, care având știință de carte, se credeau deasupra oamenilor de rând.

Bogdan găsise repede de lucru, chiar dacă unele comenzi mici, pe la bisericile din zonă. Fusese câteva săptămâni la Adormirea Maicii Domnului, ctitoria lui Iațco din Ițcani, chiar și la Mitropolia de la Mirăuți, oriunde era nevoie de un om care-și știa meseria, iar Bogdan era serios și părea să pună mai mult suflet decât alții în ceea ce picta. Parcă și culorile lui erau mai strălucitoare, sfinții mai vii, peisajele din planul

al doilea mai asemănătoare cu cele ale Moldovei. Bogdan zugrăvea fresce minunate, dar, dacă i se cerea, picta și icoane pentru ctitoriile boierilor. Banul trebuia să se câștige cu sudoarea frunții, apoi să fie lăsat să umble pe drumul lui. Banii strânși, spunea zugravul, sunt ca un foc ce-l atrage de Necuratul cu strălucirea lui, așa că nu erau bogați, dar nici nu duceau lipsă de ceva. Dacă ar fi fost să se plângă, Ștefan ar fi zis că prepararea culorilor și pregătitul pereților îl plictiseau peste măsură. Până să apuce să dea culoare pe un perete, erau multe alte lucruri de care trebuia să țină seama conform tipicului. Înțelegea de ce trebuia să facă așa și nu altminteri, dar tot bombănea. Lăsase rigoarea de la Negrea pentru altă rigoare, o tiranie a cuvintelor, pentru una a culorilor.

De când ajunsese la Suceava, se împlinise și mai mult, mânca de îl speria pe Bogdan și avea energie cât zece, dar așa cum spunea zugravul, nu o folosea la nimic bun. Ar fi fost în stare să alerge pe străzi toată ziua, să caște gura la târgul de vite din preajma Curții Domnești, să umble fără treabă prin cartierul olarilor și fierarilor, să lege prieteșug cu calfele, dar și cu unii fără căpătâi, și să irosească orele date de Dumnezeu pentru muncă.

Când stătea să lucreze lângă Bogdan, tot ofta, pentru că nu mai îndrăznea să bombăne după ce fusese mustrat de atâtea ori. Îi plăcea să picteze, pierdea o mulțime de timp ca să migălească vreo floare sau vreo pasăre, dar zugravul îl tot zorea, pentru că nimeni nu se uita la păsări, și flori, și case, toți priveau

fețele sfinților și deslușeau poveștile lor. Avea și el o socoteală în funcție de câți bani primea și de cât de subțiri erau obrazele celor care-l plăteau.

Cum Ștefan se ocupa de târguielile micii lor gospodării, ajunsese să bată piețele, iar locul unde pierdea cel mai mult timp era Piața cea Mare sau Târgul de Gios. Mai umbla și spre biserica Mirăuți – despre care auzise că era altfel decât cele ale locului, bolniță și biserică domnească – și unde se ajungea mergând pe Ulița Mare sau Fruntea, până Sub Cetate și Ulița Mirăuți, dincolo de târgul de animale. Orașul se dezvoltase mult de când devenise capitală, iar în zece ani ajunsese să își dubleze suprafața și să treacă peste primul șanț de apărare. Acum, apăruseră un al doilea șanț și o mulțime de ulițe, de case, dar și de bordeie. Curtea Domnească se extinsese, vegheată de o măreață locuință-turn, construită cu mulți ani înainte, în zona primului șanț.

Fiecare uliță pe care Ștefan o străbătea era un prilej de a vedea ceva nou, de la marfa pusă în pragul prăvăliilor, la hainele și fețele negustorilor. Pe Ulița Rusească și cea Armenească auzise vorbe pe care nu le înțelesese, iar când îl întrebase pe Bogdan despre ele, primise o palmă peste cap, pentru că nu avea de ce să hoinărească pe acolo, și explicația că în lume, la fel ca în Biblie, erau multe popoare, fiecare cu limba și portul lui. Așa că Ștefan nu-i mai povestise niciodată pe unde umbla chiar dacă uneori se ducea pe Uliță-ce-duce-drept-la-Cetate, până la albia pârâului Areni,

unde erau și meserniță[8] de vite, și căsca gura la oamenii îmbrăcați cu straie fine, strălucitoare și străine.

Între cetate și biserica Mirăuților se spunea că existase înainte un pod umblător peste apă, făcut din piei de bivol, și care era coborât când se duceau Domnul și boierii lui la slujbă, apoi era ridicat din nou și așa stătea în special noaptea, sau dacă se anunțau dușmani, pentru a fi coborât numai când era liniște în preajma cetății.

La est de Areni, se afla un cartier locuit în mare parte de românii ce se închinau la biserica Sfânta Treime, în timp ce în vest, se afla centrul târgului și o populație mixtă de lipscani, leși, germani și mulți alții. Și aceștia își aveau biserica lor cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul, ctitorie a doamnei Margareta a voievodului Petru I Mușatinul.

Existau ruși, așezați în zona Uliței Rusești, dar și genovezi, turci și tătari și câte alte nații. Văzuse și soldați și cai, dar și căruțe pline ce urcau în cetate. Strada era un spectacol permanent cu meșteșuguri necunoscute lui, de vreme ce la Râpa fiecare își rânduia singur cele necesare traiului. În târg existau croitori, plăcintari, măcelari, curelari, tâmplari, care își făceau meșteșugul în pragul caselor. Cele mai multe ulițe erau pline de praf și, când ploua, se umpleau de noroi, dar câteva, cum erau și Străzile Armenească și cea Domnească, fuseseră podite cu lemn sau piatră. Cartierul armenesc fusese ridicat în partea de nord-vest a târgului și părea o altă lume chiar și pentru ochiul lui neobișnuit cu o aglomerație atât de mare și pestriță de norod.

8 măcelării

Umblase și aproape de cele trei porți ale târgului, de nord, de sud și de est, spre Șcheia, urmărind cum se vămuiau mărfurile ce intrau în oraș. Târgul nu era apărat ca o cetate, dar era împrejmuit de un șanț ce se arcuia în jurul lui, de un val de pământ și de o palisadă din trunchiuri de copaci, înaltă cât două case puse una peste cealaltă. Oricum ar fi fost, i se păruse cea mai mare minune, neegalată decât de zidurile Cetății de Scaun.

Totuși, piața cea mare de lângă Curtea Domnească îl atrăgea mai mult decât orice alt loc. Acolo casele erau mai bine clădite, iar biserica aceea străină, cu două turnuri înalte de-o parte și de alta intrării, dar parțial ruinată, îl făcea să se gândească la ce alte minuni ar putea să existe în lumea largă. Avea 16 ani și călătorise mai mult decât orice om pe care-l cunoscuse, mai puțin decât Bogdan, desigur, care ca oștean părea să fi bătut toate locurile de care pomeneau unii negustori, deși nu-i plăcea să amintească despre ele decât dacă venea vorba sau Ștefan îl întreba direct.

Peste ani, după ce îl va fi părăsit deja pe Bogdan, avea să se întrebe dacă îl cunoscuse vreodată cu adevărat sau doar visase că zugravul îl salvase și încercase să-i fie învățător. Atunci își dăduse seama că nu știa nimic despre el, decât că muncea cu îndârjire de dimineața până seara, de parcă acest lucru ar fi putut să descrie pe cineva anume. În rest, Bogdan fusese soldat, așa cum îi repetase de multe ori, însă niciodată nu îi vorbise despre familia lui, despre locul unde se născuse, despre ce își dorise să facă în viață, despre cum ajunsese să schimbe sabia cu pensulele.

Ștefan ar fi putut să afle, dacă ar fi vrut, dar la 16 ani aceste lucruri i se păreau lipsite de importanță, ca și când Bogdan ar fi fost doar un spirit al picturii, fără trup și fără istorie.

Totuși, cu toate aceste incursiuni printre atracțiile târgului, Ștefan își petrecea mare parte a zilei ajutându-l pe zugrav. Învățase să macine culorile ca să fie mai bune decât ce vindeau negustorii, ce uneori le mai botezau ca să tragă mai mult la cântar. Învățase să cumpere var curat, gras, și fără pietre în el, să îl pună într-o covată de lemn, apoi să adauge apă până obținea un lapte ce trebuia apoi strecurat printr-un coș de nuiele și lăsat într-o groapă ca să se închege până era nevoie de el și se scotea cu lopata. Amestecase și var cu paie sau cu cârlți, făcuse și tencuială și o sclivisise. Învățase ce este *lazurul*, *bolosul*, *ombra*, cum să picteze baza și ce culori să pună deasupra pentru desen, dar și pentru umbrele și luminile ce făceau ca orice pictură să aducă cu realitatea.

Obținea verdele deschis pentru hainele sfinților cu pământ verde și var uscat la soare, albastrul cu *lazur* și puțin alb de var, sau cu *linău* de câmpuri, în funcție de locul unde avea să-l folosească, *mavra* sau maroniul cu cerneală de nuci și ocru închis. Când picta, nu se plictisea, în schimb, ar fi vrut să aibă pe altcineva, așa cum Bogdan îl avea pe el, pentru a-i pregăti totul. În plus, trebuia să se ocupe și de spălat, și de gătit. În schimb, cumpărăturile nu-i puneau probleme și, după o zi de muncă, în loc să cadă pe salteaua din mica odăiță închiriată de zugrav, picioarele i se mișcau

singure și pleca să admire spectacolul pieței mari. Bogdan bombănea că iar mergea să viseze cu ochii deschiși, dar nu îi interzicea să iasă din casă.

Într-o seară, pierzând vremea prin târg și urmărind cu ochi critic cum decurgea tocmeala pentru o pereche de boi, văzu un tânăr înalt, cu părul de culoarea mierii, acoperit de un fel de căciulă cu calota turtită, dar lățindu-se în lateral și împodobită cu pietre colorate. La început, nu-i desluși decât capul iținду-se prin aglomerație. Nu părea să aibă vreo treabă, pentru că mergea încet, privea tarabele din piață, lua câte un obiect, apoi îl punea cu dispreț la loc ca pe un lucru de nimic. Avea un fel de a-și ține bărbia în sus, iar trăsăturile îi exprimau o mândrie pe care Ștefan o consideră princiară. Nu îl văzuse niciodată pe Domnitor decât de la distanță, dar i se povestise despre el, așa că tânărul arăta ca și când ar fi fost unul dintre fiii lui Vodă sau, oricum, odrasla vreunui mare boier sau dregător.

Se apropie de el, atras de aerul lui ciudat. Pe măsură ce distanța se micșora, alte amănunte ieșeau la lumină – gulerul brodat al unei cămăși ascunse de haina de un albastru închis, cu mâneci bogate, încheiată cu o serie de bumbi îmbrăcați în același material. Ștefan nu mai văzuse niciodată așa o îmbrăcăminte. Nu era neapărat bogată, cum văzuse la boierii ce mergeau în Cetate sau cei de pe lângă Curtea Domnească, ci deosebită, cu multe încrețituri și tăieturi realizate cu meșteșug. În

partea de jos, purta niște pantaloni foarte strânși pe picior de aceeași culoare cu haina și pantofi de catifea. Nici nu se putea mai prost pentru glodul de acolo, dar Ștefan nu se gândi la asta.

Începu să-l urmărească pe tânăr, întrebându-se și el de ce o făcea. Își spuse că întâmplător aveau același drum, apoi că poate intra în vorbă cu el și-l convingea să comande vreo icoană, deși nu avea habar dacă străinul se închina la vreuna.

Casele din preajma Curții Domnești erau atât de apropiate unele de celelalte încât păreau să formeze un zid întrerupt de câteva treceri. Pivnițele erau înalte, din piatră, iar deasupra lor se ridicau caturi din lemn cu două încăperi dacă stăpânul era mai înlesnit. Ștefan păși cu grijă pe ulița noroioasă, atent să nu-l piardă din ochi pe tânăr, dar nici să nu se apropie prea mult, ca să nu fie descoperit înainte a ști ce să-i spună. Totuși, nu părea vreo primejdie. Tânărul nu se uita deloc în urmă, ci mai curând de jur-împrejur, ca și când ar fi căutat pe cineva.

La un moment dat, se opri și rămase cu ochii ațintiți drept în față. Ștefan îi urmări privirea și înțepeni – din sens opus veneau un bărbat și trei femei, cu poalele rochiilor ridicate pentru a nu se târî prin praful drumului. Una dintre fete era cea pe care o văzuse la Negrea, cea cu părul ca spicul de grâu, acoperit de un voal roz și cu lănțișor cu mărgele de metal și inele în formă de inimă. De la distanța aceea nu le auzea zornăind, dar era sigur că tânărul o făcea, pentru că rămase ca vrăjit cu ochii ațintiți asupra lor.

Ștefan se uită neliniștit în jur și se trase după ușa deschisă a atelierului unui olar. Dacă era văzut și recunoscut de fată sau de bărbatul care o însoțea și acum, nu știa cum avea să explice prezența lui în târg. Se gândi să fugă, profitând de faptul că nu-l observaseră încă, dar curiozitatea îi pusese greutăți în picioare și moliciune în trup. Dacă fugea, nu avea să o mai vadă nici pe fată, nici pe tânărul care-i atrăsese atenția, așa că rămase pe loc urmărind ce se întâmpla.

Tânărul se apropie de grup, fixând-o cu îndrăzneală pe fată, care îi aruncă o ocheadă, semn că îl cunoștea deja. În acea zi, purta o rochie de un galben potolit, împodobită cu broderii și strânsă la mijloc cu o centură argintie, iar peste ea o mantie roșie, garnisită cu blană. Bărbatul care o însoțea îi spuse câteva cuvinte, apoi scrută strada, dar tânărul se întorsese deja cu spatele și se prefăcea atras de niște oale cenușii, de lut. Grupul trecu mai departe, dar fata întoarse capul, prinse din nou privirea tânărului și îi zâmbi. Înainte de-a coti pe una dintre ulițe, lăsă să-i cadă o batistă, apoi își urmă însoțitorii ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Era aproape de ascunzătoarea lui Ștefan, așa că băiatul se repezi dintr-un impuls și ridică ghemotocul, rămânând pironit cu ochii la silueta subțiratică ce se îndepărta.

Când fata dispăru după un cot, privi batista fină și foșnitoare și aproape se temu să o strângă mai mult între degete ca să n-o rupă. Era albă, brodată cu mici buchete de flori albastre și galbene. Când o despături, descoperi un bilet scris cu slove mici și ordonate pe care nu reuși să le citească, pentru că primi o palmă peste cap și se sperie, gata să scape batista pe jos.

– Dă-mi-o!

Tânărul pe care-l urmărise îl privea mânios. Îl fixă buimac, neînțelegând ce i se spunea, atât din cauza loviturii, cât și a felului în care acesta pronunțase cuvintele.

– Dă-o! *Porco schifoso!*

Glasul poruncitor și mâna întinsă, gata să apuce batista, îl făcură să i-o înmâneze, fără să se mai gândească. Tânărul era mai înalt cu un cap decât el, avea fața deschisă la culoare și dinții curați și regulați, cu caninii de jos mai lungi și mai ascuțiți decât văzuse până atunci la cineva, ceea ce îl făcu să se gândească la botul alb al unei vidre. Îl și vedea sfâșiind burta unui pește pe care îl vânase prin apele reci ale unui râu. Oricum ar fi arătat și oricât de frumos ar fi fost îmbrăcat, dacă ar fi fost provocat, l-ar fi făcut bucăți ca o vidră pe prada ei.

Tânărul luă batista, dar rămase cu ochii la el ca și când ar fi mai așteptat ceva, așa că Ștefan se fâstâci și începu să-și ceară iertare că luase ce nu era al lui. Tânărul se răsti la el într-o limbă necunoscută, totuși i se păru că nu mai era atât de mânios. Linia dintre sprâncene îi dispăruse, iar ochii îi erau mai degrabă curioși.

– Cine ești? reuși Ștefan să înțeleagă.

Îi zise numele lui, că era ucenicul unui zugrav din târg și că fusese câtva timp la o mânăstire. Spuse totul într-o suflare, iar când încruntătura apăru din nou între sprâncenele șatene, își dădu seama că nu fusese înțeles.

– Îmi cer iertare! încheie, gândindu-se că ar fi fost cazul să plece, de vreme ce nici nu putea fi vorba să îl întrebe pe tânăr dacă nu voia vreo icoană.

Se ploconi și se întoarse pe călcâie, când se simți înșfăcat din nou.

– Stai!

Se răsuci, gata să protesteze, fiind hotărât să ceară chiar ajutorul trecătorilor dacă tânărul, care nu părea capabil să spună mai mult de un cuvânt inteligibil o dată, nu îl lăsa în plata Domnului. Întâlni ochii de culoarea teilor, înțelese amenințarea din spatele lor și nu se mai împotrivi când acesta îl trase în spatele șirului de case ce mărginea ulița. În spate, se aflau alte construcții, afundate în sol, cu intrări joase și cu pereții și podelele lutuite. Acestea nu mai erau așezate într-un șir, ci fuseseră construite după un plan mai puțin ordonat, fiind mărginite de grădini, dar și de multe zone lăsate la cheremul naturii.

Tânărul îl trase într-un loc mai ferit și îl împinse cu putere spre trunchiul unui copac. Ștefan se lovi la spate, simțind durere până în măduva oaselor, așa că icni surprins.

– Ștefan, ai zis, începu tânărul în felului lui repezit și neclar, cine te-a trimis să mă urmărești? E chir Ioannidis, nu-i așa? Îmi caută pricină?

Ștefan clipi uimit, fiindcă nu-l trimisese nimeni, în ciuda siguranței cu care i se vorbea. Îi spuse asta și tânărului, dar acesta scoase un sunet nemulțumit, îl trase de pieptul cămeșii, apoi îl trânti din nou de trunchi, până simți că îl dureau nu numai șalele, ci și capul.

– Oprește-te! strigă, încercând să se apere, deși nu avea forța necesară să-i țină piept. Oprește-te, nu m-a trimis nimeni. Te-am văzut în târg și te-am urmărit!

– De ce-ai făcut-o? strigă tânărul, dându-i o scatoalcă peste cap și lovindu-l cu genunchiul în pântec.

Ștefan scânci privind în jur. Ca un făcut, nu era nimeni, deși, de obicei, oamenii mișunau și prin locurile acelea. Simțea că pretextul cu icoana nu avea să țină, dar tot i-l spuse. Celălalt se opri din lovituri, ținându-l încă de cămașă, apoi îl privi urât.

– Ești prost sau ce?

Ștefan nu înțelese bine ce îi spusese, dar încuviință spre hazul celuilalt.

– De ce iei lucruri care nu sunt ale tale? îl întrebă deja mai potolit.

Mâna care îl ținea de cămașă se relaxă, iar Ștefan reuși să respire în voie. Profită de asta, se trase mai în spate și se aplecă de mijloc, respirând greu. Locul era pustiu, dar undeva, dincolo de tufișuri, se auzeau voci. Dacă reușea să fugă într-acolo, tânărul nu ar mai fi îndrăznit să-i facă vreun rău, de teamă să nu fie arestat pentru tulburarea târgului și să ajungă în fața pârgarilor. Loviturile de bici nu ar fi arătat bine pe pielea lui albă, gândi cu satisfacție. Deși bine îmbrăcat, părea mai degrabă un pierde vară care amăgea fetele de condiție bună, decât vreun negustor de alt neam. Se îndreptă și clătină din cap.

– Nu am vrut. Am văzut că i-a scăpat batista și m-am gândit să o iau și să i-o înapoiez.

Tânărul începu să râdă și îi mai dădu un ghiont.

– Ca să intri în vorbă cu ea, de bună samă. Crezi că s-ar uita la unul zdrențăros și murdar ca tine? continuă ceva mai clar.

Vorbea limba locului cu un accent moale pe care Ștefan nu-l mai auzise. Nu era nici cel al rutenilor, nici al armenilor, nici al tătarilor, nici al valahilor din alte părți. Ciuli urechile, pentru că vocile de după tufișuri se auzeau mai clar. Își încordă picioarele, gata să țâșnească, profitând de neatenția tânărului. Avea nevoie să îi distragă atenția, așa că îi spuse:

– De ce nu s-ar uita, doar o cunosc și am mai vorbit cu dânsa! spuse ferm, observând cu satisfacție întâi uimirea, apoi furia de pe chipul dichisit al celuilalt, apoi nu mai așteptă urmarea și o rupse la fugă spre Ulița Mare, trecând ca o furtună printre tufișuri și dispărând în șuvoiul de lume ce mergea spre târg.

Auzi strigăte și pași ce-l urmăreau, dar nu făcu decât să-și miște și mai repede picioarele, ca și când ar fi căpătat aripi la ele. Alergă, cotind printre case și ulițe, până când nu mai putu să respire de atâta goană și se opri, luându-și răgaz să privească în spate. Nu mai era nimeni, tânărul renunțase la un moment dat, temându-se, de bună seamă, să nu ajungă de râsul târgului, urmărind un ucenic zdrențăros și murdărindu-și pantofii de catifea. Ștefan zâmbi cu toată durerea de șale. El nu se temea de glod și de noroi.

Când ajunse înapoi în curtea bisericii, Bogdan îl aștepta furios foc pentru că dispăruse fără să-i spună unde și pierduse vremea căscând gura la unii care-și câștigau traiul cu sudoarea frunții. Palmele pe care

le primi îl trimiseră suspinând pe salteaua de paie, țesând planuri de răzbunare. Parcă îi era mai bine la Negrea, dar era prea târziu să se întoarcă! Era furios pe el însuși, pentru că se băgase singur în încurcătură, pe tânăr pentru lovituri și pe Bogdan pentru cuvintele grele. Ce mai triadă a durerii! Se perpeli din nou până în zori și, când adormi în cele din urmă, i se păru că pământul se cutremura, iar cerul se despica lăsând să se vadă dincolo de el coloanele de sfinți zugrăviți ce zburau prin eter, fluturând spre el batiste albe, foșnitoare.

A doua zi, se trezi o dată cu zorile și încercă să anime focul din mica sobă zidită în colț. Cu o seară înainte, se culcase supărat, își trăsese pătura peste cap și nu mai voise să știe de nimeni și de nimic. Acum, la lumina slabă ce pătrundea printre crăpăturile peretelui de lemn prost întocmit cu pământ și lut, visa încă cu ochii deschiși. Bogdan se pornise să căptușească încăperea cu un strat de chirpici, dar se oprise când o lucrare venită pe neașteptate îi luase și puținul timp de care dispunea. Continuase el, dar nu cu prea multă tragere de inimă. De abia acum vedea cât de prost lucrase!

Era cuprins de frigul nopții, dar se apucă să trebăluiască, ațâțând focul, pregătind o fiertură lungă, ca în fiecare dimineață, și strângând din resturile aruncate pe jos. În acest timp, Bogdan dormea, dar se trezi curând în zgomot de oale și clipi mirat când îl văzu ce făcea. De obicei, trebuia să tragă de el ca să-l dea jos din pat și să spună o rugăciune scurtă. Mâncară în liniște, iar zugravul nu mai glăsui nimic față

de ce îi zisese deja cu o seară înainte. Băiatul părea să fi înțeles că trebuia să se pună pe muncă dacă voia să picteze și să se mai și aleagă cu bani din asta.

Ziua se scurse liniștită, iar Ștefan roboti de parcă s-ar fi așteptat la vreo nenorocire dacă s-ar fi oprit. Pregăti culorile, pregăti peretele pe care urmau să picteze în ziua aceea, apoi luă o pensulă și se ocupă de picturile mai puțin importante, lăsându-l pe Bogdan să îi întruchipeze pe Adam și pe Eva cu figuri de bătrâni, plângându-l pe Abel, întins pe pământ, cu fața în sus și cu o rană la cap din care curgea sânge. Un înger ținea în mână o hârtie pe care scria: *Nu plânge, învia-va în ziua cea mai de pe urmă!* Ștefan știa să citească acum destul de bine ca să înțeleagă slovele slavonești, scrise de Bogdan pe perete.

Petrecură toată ziua pictând, cu o scurtă pauză în care mâncară brânza și pâinea pe care le-o aduse femeia unui brutar din apropiere.

Spre seară, Bogdan avea treburi cu un preot care voia niște icoane, iar Ștefan îi spuse că-l durea capul și voia să rămână să se odihnească. Muncise toată ziua, așa că Bogdan nu insistă, deși îi aruncă o privire mirată – băiatul era mereu dornic de plimbare și niciodată nu refuzase să-l însoțească.

După ce plecă, Ștefan se apucă din nou de curățenie, privind din când în când spre poteca ce mărginea terenul pe care fusese clădită biserica de lemn. Aceasta fusese plătită de un grup de negustori de piei și era înconjurată doar de câteva case și bordeie, în rest erau pomi fructiferi și câteva grădini. Era liniște

și doar din când în când se auzeau voci și lătrături. Ștefan spălă pensulele și vasele, rândui săculețele cu culori, apoi întră în cameră și se apucă să mătură. Se simțea mai în siguranță în preajma casei decât dacă ar fi mers cu Bogdan și ar fi riscat să se întâlnească din nou cu tânărul. Deși era sigur că nu fusese urmărit, se temea că străinul avea să-l caute și să-l bată din nou.

Trebuia să stea la adăpost, să se ferească de târguri și de hoinăreală și să fie cu ochii în patru ca să nu intre în vreo încăierare, cum se mai întâmplau prin piețe, dar și prin cârciumi, inclusiv în Hanul Polonez, unul dintre cele mai vechi din zonă. Oamenii Sucevei aveau ori o îndeletnicire a mâinilor cu care-și câștigau traiul, ori una a minții, totuși, ca în orice loc aglomerat, apăreau și cei fără niciun căpătâi, puși pe furtișaguri și înșelăciuni. Era străinul unul dintre aceștia? La nevoie, putea să îi mărturisească lui Bogdan ce se întâmplase și să îi ceară ajutorul. Totuși, poate nu era nevoie, tânărul era străin și cum negustorii veneau și plecau, așa că avea să dispară și el în curând.

Îmbărbătat de acest gând, se puse și mai mult pe treabă. Ieși în curte și aruncă gunoaiele dincolo de gardul de lemn. Tot se alesese cu ceva din ce se întâmplase – zugravul nu mai avea să se plângă de lenea lui.

– Ai dispărut cam repede ieri seară, auzi un glas în spatele lui.

Se răsuci brusc, gata să cadă în nas. Tânărul la care se gândise toată ziua se afla în fața lui, dar nu părea amenințător, din contră, îi zâmbea prietenos.

Se gândi la o capcană și se uită rapid în jur. Nu părea să mai fie altcineva.

– Fii pe pace, îi spuse tânărul observându-i teama. Nu îți fac niciun rău. Am vrut doar să știu cine ești și nu a fost greu să și aflu. Nu sunt atâția zugravi în Suceava care să fi venit de curând și nici atâtea biserici de-ale voastre.

Îi zâmbi într-un fel care-l liniști, cu ochii sclipind veseli, ca și când ar fi vrut să-i joace o festă. Ștefan zâmbi și el fără să știe de ce. Parcă inima nu-i mai bătea atât de tare și nici picioarele nu-i mai tremurau.

– Eu sunt Miro del Voglia, îi spuse tânărul. Și vin din Moncastro sau Cetatea Albă, cum îi spun alții, de pe malurile râului Nistru.

Ștefan dădu din cap ca și când ar fi știut despre ce era vorba, deși cunoștințele lui despre orașe se limitau la Baia, Suceava și târgul leșilor, despre care Bogdan îi vorbise la un moment dat.

– Sunt genovez după tată, deși mama mea a fost valahă, urmă tânărul, ca și când ce i-ar fi spus ar fi avut vreo importanță.

Totuși, Ștefan se simți obligat să îi spună numele lui și să-i repete că stătuse un timp la mânăstirea Negrea, pentru că nu avea părinți, iar cel care-l crescuse murise la rândul lui.

– Îmi pare rău să aud asta, *povero scemo*! îi spuse Miro fără să pară prea impresionat. Noi nu am început prea bine ieri, așa că vreau să-mi cer iertare pentru ce am zis și făcut. Să bem ceva pentru asta și să vorbim puțin, să ne cunoaștem.

Ștefan tăcu, neștiind cum să răspundă invitației. Nu i se mai întâmplase să-i ceară cineva să bea împreună și nici nu vedea ce rost ar fi avut. Privi mirat în jur, temându-se că nu îl înțelesese prea bine.

– Nu, *stupido*, nu aici. Mergem la un han pe care-l ține un cunoscut de-al meu!

Ștefan ascultă năucit amestecul de cuvinte valahe și străine și dădu din cap, uitând că avea alte treburi de făcut și că Bogdan urma să se mânie din nou pe el.

Porniră pe uliță, Ștefan ținându-se după Miro ca un cățeluș. Tânărul arăta impresionant, nu numai prin haine, dar și prin statură. Avea la brâu o sabie împodobită, care i se păru lui Ștefan și foarte scumpă, și vorbea despre lucruri de care el nu mai auzise. Chiar și cuvintele pe care le folosea sunau ca o muzică, deși, dacă își pleca urechea la ritmul lor, nu le mai înțelegea sensul. Un lucru înțelegea, totuși, și anume că Miro nu voia să se răzbune pe el.

Hanul se afla pe o uliță ceva mai lată, aproape de cartierul tătăresc, și mărginită de ateliere modeste. Coborâră câteva trepte până în odaia scundă și se așezară la o masă. Miro făcu semn unei femei slabe și în curând două ulcele de lut se odihneau în fața lor. Ștefan privi în jur destul de dezamăgit de simplitatea locului. Se așteptase la altceva, la o odaie mai mare, nu la același pământ pe jos și lut pe pereți. Mai băuse vin la Negrea, așa că băutura nu i se păru decât ceva mai tare și mai proastă.

Miro luă o înghițitură, se strâmbă, apoi își scoase bereta de pe cap și își trecu mâna prin păr. Ștefan nu

se putu abține să nu o atingă cu vârful degetelor și să se mire de cât de mătăsos era materialul. Bobițele albe, cusute din loc în loc, nu semănau cu nimic din ce văzuse el vreodată.

– Sunt pietricele, nu? îl întrebă în timp ce le mângâia cu vârful degetelor.

Miro pufni, iar buzele formară un cuvânt ce semăna cu acel *stupido*, pe care i-l adresase mai devreme.

– Nu, sunt perle care cresc în scoici și sunt culese de pe fundul mării, de aceea sunt foarte scumpe, îi spuse, părând satisfăcut de uimirea de pe chipul lui. Nu ai călătorit prea mult, bag de seamă, dar eu am fost în multe locuri, chiar și dincolo de mare, unde este orașul de baștină al tatălui meu.

– Ai fost dincolo de mare?

Miro încuviință.

– Tatăl meu, care a fost un negustor de vază, a vrut să mă învețe cu negoțul, așa că am călătorit cu el în multe locuri, spuse umflându-și pieptul și zâmbind. La vârsta ta vindeam și cumpăram, adăugă în timp ce apucă bereta, cu un gest ce păru întâmplător, și o puse în siguranță pe genunchi.

Un timp niciunul nu spuse nimic, iar Miro salută doi bărbați care intraseră în han. Aceștia dădură să se apropie de ei, dar tânărul clătină din cap, așa că unul dintre ei îi făcu cu ochiul în timp ce se așezau la altă masă. Ștefan văzu toate astea, dar nu înțelese nimic.

– Și unde ai mai fost? îl întrebă, avid să afle de la cineva în carne și oase ce citise prin cărți și văzuse pictat pe manuscrise sau pe pereții bisericilor din

Suceava. Ai văzut și balene așa cum e cea care l-a înghițit pe Iona, vreun balaur ca al sfântului Gheorghe, sau alte lighioane?

Miro zâmbi și îi făcu pe plac în timp ce îl îndemna să încerce vinul.

– Am mers cu o corabie, care e ca o copaie, dar de mărimea unei case, și am traversat o apă care e mult mai mare decât cel mai mare râu. Când vânturile se supără, apa asta se agită ca și când ar vrea să își arunce apele dincolo de marginea lumii, iar dacă nu ești atent, poți să cazi peste bordul corabiei și să fii înghițit de valuri. În adâncurile mării, locuiesc tot felul de creaturi, din cele care nu se văd în biserici, nu numai balene, ci și femei foarte frumoase cu glas minunat, dar cu coadă de pește, și pe care, dacă le asculți, îți pierzi mințile și vrei să le urmezi. Sunt și păsări enorme, care te pot ridica cu corabie cu tot, dar și broaște țestoase peste măsură de mari, pe carapacele cărora s-au ridicat orașe. Tot felul de minunății se găsesc în lume!

– Eu nu am văzut nimic, spuse Ștefan cu invidie în glas. Am trăit prin codrii, dar acolo nu erau decât animale obișnuite, ca lupul, iepurele sau căprioara, nimic din ce mi-ai spus.

– E, spuse Miro făcând din nou un gest vag, dacă vrei, poți veni cu mine data viitoare când merg la Cetatea Albă și chiar și mai departe, dacă așa socotește cel în slujba căruia mă aflu acum. O să vorbesc cu el despre tine! E un drum lung, plin de primejdii, dar în care întâlnești tot felul de oameni și obiceiuri. Ar fi păcat să-ți trăiești toată viața aici, în țara asta de abia

întocmită, alergând după o comandă sau alta și trăind de azi pe mâine, când lumea este mare. Dacă mergi în alte părți, înveți să negociezi, să cunoști valoarea lucrurilor, să te descurci în tot felul de situații, să te aperi de tâlhari, de acei *perfidos tatharos,* și de alți păgâni, să îți găsești tovarăși buni, să îți faci relații, să faci negoț. Apoi, să câștigi bani, să treci de vămi și câte altele. Altfel, rămâi prost și sărăntoc.

– Și cum înveți toate astea? Doar călătorind? îl întrebă Ștefan, care nu voia să rămână nici prost, nici sărăntoc.

Miro zâmbi, luă un gât din ulcică, apoi își roti ochii prin odaie ca și când ar fi căutat un public mai mare.

– Da, numai călătorind și însoțindu-te cu oamenii care cunosc locurile. De exemplu, aici, la voi, e o altă orânduială decât în alte părți. Dacă nu știi ce să faci, se ia și pielea de pe tine, pentru că mulți caută să profite. Există *camena*, o taxă pentru ceară, care se ia și de la negustorii străini, dar cum în Polonia există *kamień*, o unitate de măsură care este egală cu greutatea a 30 de livre, mulți nu știu că e și o taxă și folosesc același cuvânt când cântăresc cantitățile de seu sau de piper. În rest, sunt și alte vămi, mari și mici, dar și cele de la margine sau de la graniță. Toți se uită să câștige de la negustori, și, de fapt, de unde din altă parte, de vreme ce paralele sunt la noi?

– Și plătiți la fiecare din vămile astea? întrebă Ștefan uimit, imaginându-și șuvoiul de bani ce se scurgea din mâinile negustorilor.

Se uită la palmele fine, cu degete lungi și unghii curate și frumos rotunjite ale lui Miro și i se păru că aurul împrumutase pielii lui o nuanță aurie.

– Da, trebuie. Unele dintre ele sunt ale Domnitorului, dar altele au fost date unor boieri locali, așa că nu te poți pune cu ei. Vama cea mare se aplică mărfurilor aduse de noi de peste mări, iar cea mică produselor locale, dar nu e așa de simplu. Vama mare se ia în *grive*[9] și pentru marfa depozitată în unele orașe, iar cea mică se ia de car pentru marfa ce trece doar prin oraș, dar nu rămâne acolo. Sunt multe lucruri de știut, dar dacă vrei să rămâi zugrav, nu te prea privesc, doar dacă vrei să faci altceva. Nu te cunosc demult, dar cred că te-ai pricepe și la altele, pari isteț, așa că, dacă vrei, te ajut, încheie Miro, privindu-l drept în ochi și surâzând din nou.

Ștefan se grăbi să-i mulțumească, uitând pe moment, prins de povestea lui, că avea și alte treburi de făcut. Bogdan ar fi avut ceva de spus împotriva planurilor sale și, de fapt, nici el nu se gândea serios să-l lase pe zugrav și să abandoneze visul de a picta. Lumea lui Miro era însă minunată și putea, măcar câteva zile, să își imagineze că ar fi făcut parte din ea. Totuși, era încă uimit că Miro, în loc să-i mai dea câteva scatoalce, îl invitase la han, deși nu exista vreun motiv pentru asta și nici nu credea că reușise să-l impresioneze în vreun fel la prima lor întâlnire.

Îl privi din nou pe furiș, încercând să ghicească de ce-l invitase acolo. Tânărul nu avea astâmpăr – când nu vorbea, își făcea semne cu oamenii care intrau sau

9 monede de argint

ieșeau pe ușa scundă a hanului, sau își trecea mâinile prin părul des și scurt, de culoarea mierii. În rest, când privea spre el, părea să nu-l vadă, cu toată invitația pe care i-o făcuse. Asta-l îndârji. Trebuia să-l impresioneze la rândul lui!

Începu să-i povestească despre Negrea și, cu toate că la început Miro nu-i acordă prea multă atenție, lăsându-și privirile să umble slobode prin încăpere, pe măsură ce povestea avansa, tânărul deveni din ce în ce mai interesat, întrerupându-l ca să-l întrebe câte ceva sau scoțând exclamații de mirare.

– Și ce era în săculețele aduse de zugrav? se interesă.

Ștefan ridică din umeri. Nu știa, dar probabil ceva ce nu ar fi trebuit să ajungă acolo, de vreme ce se stârnise atâta agitație. Îl spuse și de Lazor, singurul mai apropiat de ideea de prieten, și așa ajunse și la jupânița pe care o întâlnise în afara zidului. La acest punct la poveștii, Miro păru și mai interesat.

– Și crezi că Lazor acesta o cunoștea la rândul lui? Doar îi plăceau muierile, din câte zici, și nici nu a iertat multe cât a fost acolo.

Ștefan ridică din umeri, pentru că nici prin minte nu-i trecuse așa ceva.

– E posibil, știi! Doar ce altceva să caute diavolii într-un loc sfânt dacă nu să ia trup de femeie și să-i ispitească pe cei de acolo? *Caro amico*, ai avut noroc să scapi din așa loc. Cred că jupânița pe care o știm amândoi are ceva coaste drăcești, așa că a fost un noroc că ne-am întâlnit și mi-ai dezvăluit asta. Altfel,

cine știe dacă sufletul meu nu ar fi fost în pericol! Femeia aceasta se pare că e fiică de negustor, părinții i-au murit, apoi și soțul, așa că acum este singură și stăpână pe viața ei, cu ceva stare moștenită. Tocmai bună să sucească mințile tinerilor, așa că îți mulțumesc că mi-ai povestit toate aceste lucruri despre dânsa! încheie râzând.

Ștefan se simți mândru că îi atrăsese atenția, deși nu înțelegea bine cu ce. Miro mai ceru încă o ulcică ca să sărbătorească întâlnirea lor. Băiatul încercă să refuze, dar nu fu ascultat, deci trebui să mai golească o jumătate din vin pe nerăsuflate. Tânărul îl lămuri că așa era bine când onorai o invitație și, dacă n-o făcea, el, Miro, ar fi fost jignit. Ștefan simți cum vinul îi bubuie în tâmple și începe să-i împleticească limba, dar nu vru să arate că nu era obișnuit cu alcoolul, așa că dădu repede gata și cealaltă jumătate de ulcică.

– Crezi că drăcoaica aceea te-ar recunoaște dacă te-ai duce să vorbești cu dânsa? întrebă Miro privindu-l gânditor. Am înțeles că are un unchi fără căpătâi și stare, care veghează asupra ei și a banilor și-o ține din scurt. Cred că ar trebui dată în vileag pentru nelegiuirile ei, mai ales că un obraz frumos poate face mai mult rău decât unul urât.

Ștefan clătină vehement din cap, gata să spună că nu voia să dea în vileag pe nimeni, dar simți că amețește și îl cuprinde greața, așa că închise gura la loc.

– Poate c-o să-i trimit o scrisoare ca să văd ce zice, deși e mai înțelept să las lucrurile așa cum sunt, urmă Miro. E bine că ai scăpat și c-am scăpat și eu de dânsa,

fiindcă sunt sigur că voia să mă prindă în mreje cu biletele ei. Știi cumva unde locuiește în târg?

Ștefan nu știa.

– Lasă că aflu eu. Ar fi bine să o urmărim și chiar să și vorbim cu ea ca să nu cumva să ne înșelăm. Nu putem da pe mâna vlădicii un om nevinovat, dar alta e socoteala dacă se dovedește a nu fi o femeie care înșală tinerii și îi ușurează de bani. Deși, mai bine nu aș mai căuta-o și m-aș feri de ea. Crezi că te-ar recunoaște dacă te-ar vedea?

– Nu știu, îi spuse Ștefan simțindu-și limba din ce în ce mai grea.

Nu înțelegea nimic din ce-i spunea Miro, ca și când ar fi avut paie în loc de creier. Dacă nu voia să se vadă cu fata pe care tocmai o urmărise, gata să se ia la harță cu el, de ce n-o lăsa în plata Domnului și îl tot descosea despre dânsa?

Dădu să se ridice, dar se legănă în față și în spate, apoi se sprijini de masă. Miro își puse bereta pe cap și se repezi să îl sprijine. Ieșiră amândoi din han, bălăbănindu-se pe uliță, spre hazul trecătorilor. Începuse să se întunece, iar pe Ștefan îl durea capul. După ce apunea soarele, era greu să te descurci prin târg dacă nu aveai vreun felinar cu tine. Aerul se răcorise deja, iar lui Ștefan i se făcu greață. Era ca și când mirosul ulițelor l-ar fi înăbușit dintr-odată. Se aplecă și vomă lângă un gard, sprijinindu-se cu o mână de un stâlp și cu cealaltă de Miro.

– Lasă, nu-ți face probleme, *stupido,* nu rămâi afară, îți găsesc eu un acoperiș deasupra capului!

Ștefan vru să protesteze, dar un nou val de greață îl făcu să se chircească lângă gard. Până la urmă, Miro urma să aibă grijă de el, doar așa promisese. Se lăsă în voia acestuia, sprijinindu-i-se greu de braț și murmurând nedeslușit. O clipă i se păru că nu era bine ce făcea și că Bogdan avea să se îngrijoreze de lipsa lui, dar fu doar o clipă înainte de a-și pierde cunoștința.

Când se trezi, era dimineață și păsările ciripeau. Miji ochii, însă odată cu lumina pătrunse și durerea de cap. Era mahmur, dar nu îi mai era greață. Cel puțin așa i se păru pe când încă nu deschisese ochii. Când o făcu în cele din urmă, descoperi că nu era pe salteaua lui, în cămăruța închiriată de Bogdan. Se ridică într-un cot și privi buimac în jur. Era într-o odaie ceva mai mare decât a lor, cu dale de piatră pe jos, cu pereți albi și cu o sobă cu cahle frumos întocmite, clădită într-un colț. Văzu și o măsuță, un cufăr și câteva polițe, toate destul de împodobite și mult mai scumpe decât și-ar fi putut Bogdan permite. Un câine cu blană scurtă, aurie, îl privi cu atenție de pe podea, apoi se încovrigă la loc.

Curând își dădu seama că se găsea într-un pat înalt, pentru că era așezat mult mai sus decât fusese vreodată pe o saltea de paie. Miro dormea netulburat lângă el, acoperit de așternutul țesut cu modele colorate. Deși avea ochii închiși, lui Ștefan i se păru că nu era adormit, ci doar se prefăcea ca să vadă ce avea să facă. Chiar și așa, arăta foarte dichisit, cu cămașă

din pânză subțire cu volane și broderii și cu părul aranjat în bucle largi, de parcă s-ar fi așezat în pat doar cu o clipă mai înainte. Respira ușor și uneori buzele îi fremătau, ca și când ar fi avut cuvinte pe care nu mai apucase să le rostească.

Cum ajunsese acolo?

Își amintea că băuseră împreună cu o seară înainte, apoi plecaseră amândoi, iar lui i se făcuse rău. După aceea nu mai știa nimic. Probabil că Miro îl adusese în odaia lui ca să nu dea cu ochii de Bogdan și să înfrunte supărarea acestuia.

Se dădu jos din pat, atent să nu-l trezească, și se îmbrăcă cât putu de repede, cu obrajii arzând de rușine, pentru că se făcuse de râs în fața noului său prieten, lăsându-se doborât de o biată ulcică de vin prost. Pe măsură ce își punea cămașa peticită și cam murdară, apoi pantalonii din material trainic, dar grosolan, diferența dintre el și Miro devenea și mai clară. De ce venise acesta la el? Ce voia de fapt? Nu putea crede că un negustor tânăr, cu ceva stare, putea fi interesat de el, de aceea trebuia să fie și altceva la mijloc. Cel mai înțelept era să plece, să îi ceară iertare lui Bogdan și să îi povestească totul. Era sigur că zugravul avea să îi dea un sfat bun.

Totuși, ceva îl ținea acolo.

– Ești matinal, se auzi vocea somnoroasă a lui Miro.

Se întoarse spre el și îl văzu în capul oaselor, căscând cu poftă și privindu-l cu ochii mijiți. Ștefan tresări, gata să-și scape pe jos brâul.

– Aici e casa ta, nu? spuse nevenindu-i altceva în minte.

– Odaia mea, mai degrabă. Aici e un *fondaco* de-al nostru, o casă de negoț adică, iar eu am închiriat o cameră. Îți place, nu? Stau mai comod decât tine, asta-i clar. Nu arăți prea bine, comentă Miro, căscând din nou, iar hainele astea te fac să semeni cu un șerb. Așa e și stăpânul tău, un șerb?

Ștefan se supără și protestă. Bogdan era om liber, fost soldat, care alesese calea grea a credinței. Miro îi șterse vorbele cu un semn din cap și se ridică destul de sprinten pentru un om care se trezise doar cu câteva clipe înainte.

– Stai puțin! îi ceru poruncitor.

Ștefan rămase cu brâul în mâini, urmărindu-l cum deschidea capacul cufărului și scotocea în el. Scoase o cămașă albă și o pereche de pantaloni vechi, dar în stare bună. I le întinse pe amândouă lui Ștefan ca și când ar fi fost de la sine înțeles să facă asta.

– Ia-le, îi spuse. Mi-ai spus că știi să pictezi, așa că îți fac o comandă. Dacă lucrezi pentru mine, nu vreau să umbli așa, că ne facem de ocară.

– Ce fel de comandă? întrebă Ștefan cu ochi strălucitori, acceptând hainele fără să-și dea seama ce făcea.

Miro ridică din umeri, scotoci din nou prin cufăr și scoase un pachet lung de trei palme și lat de două. Avea o învelitoare de postav verde și părea destul de subțire. Miro îl puse pe masă și îl despachetă încet, ca și când ar fi fost o comoară. Era o pictură realizată pe lemn și o reprezenta pe Sfânta Fecioară cu pruncul Isus, dar într-un mod care nu semăna deloc cu ce văzuse Ștefan până atunci.

– Crezi că poți să-mi faci o copie? îl întrebă tânărul, privindu-l cu îndoială. A fost al mamei mele, dar vreau să dăruiesc unui prieten una aidoma, păstrând însă originalul, care îmi este foarte drag.

Ștefan se aplecă să studieze ciudata pictură. Fața Fecioarei nu era cea cunoscută, iar pruncul arăta rotofei și vesel. Totuși, dacă Miro o voia copiată, nu conta părerea lui. Ridică privirile spre el.

– Pot să o copiez, îi spuse, deși sunt multe lucruri pe care nu le-am învățat încă.

Miro ridică din umeri.

– Le înveți acum, nu? Nici eu n-am vreo grabă și, dacă vrei, te pot găzdui aici cât timp lucrezi. Mă ocup eu de vopseluri și de ce îți mai trebuie. Nu trebuie să îți faci probleme, mi-am permis să vizitez biserica pe care o zugrăvești cu maestrul tău și sunt sigur că o să te descurci. Am plătit un servitor să mi-o deschidă ieri noapte, după ce te-am adus aici, încheie râzând, ca și când totul ar fi fost un renghi pe care i-l jucase.

Ștefan râse alături de el, conștient că nu se putea supăra pe străinul ce părea atât de prietenos.

– Să nu spui nimănui de planul nostru și să vii să mă cauți când poți, îi spuse la plecare îmbrățișându-l. Dacă meșterul tău te întreabă de haine, spune că m-ai ajutat când am fost atacat de niște hoți, că m-ai dus acasă și că te-am ținut peste noapte la mine și de dimineață ți-am plătit cu astea. O să vin și eu mai pe seară să vă vizitez ca să-i zic același lucru. Nu vreau să intri în bucluc din cauza mea, mai ales că o să ne tot întâlnim.

Ștefan încuviință și plecă vesel pe uliță, admirându-și hainele curate și mai fine decât ce purtase el vreodată. Se privi într-o băltoacă și i se păru că arăta la fel ca negustorii cu stare. Sentimentul că purta hainele lui Miro era unul plăcut, ca și cum rufăria fină ar fi putut să-l transforme din ucenicul sărac al unui zugrav în negustorul care știa atât de multe despre locuri la care el doar visa.

Parcurse drumul până acasă într-o stare de euforie, care îi puse aripi la picioare. Nu văzu pe nimeni, deși erau destui oameni în jur, și nu ascultă decât de vocea din mintea lui care îi spunea că era norocos și că viața avea să i se schimbe în curând.

Când ajunse în curtea bisericii, îl găsi pe Bogdan adâncit în muncă. Acesta îl certă la început și îi dădu și câteva după ceafă, apoi îl lăsă în pace, dar îl puse să se schimbe cu niște haine proaste din bagaje și îl trimise la muncă. Era clar că nu îl credea, își zise Ștefan, atingându-și plin de ciudă urechile ce îi zvâcneau de durere. Nu îi spuse nimic despre copierea icoanei, simțind că Miro nu ar fi vrut să se știe despre asta.

Tânărul apăru pe seară. Tocmai terminau o porțiune a peretelui sclivisită de dimineață, profitând încă de lumina de afară.

– Sunt Miro del Voglia, se prezentă el, zâmbind cuceritor. Pe mine m-a ajutat aseară ucenicul dumitale. A fost vina mea că am băut peste măsură și m-am dus singur spre casă, dar ajutorul e ajutor.

Bogdan se ridică și se șterse pe mâini cu șorțul pătat de vopseluri. Dădu din cap spre tânăr, apoi îi

aruncă o privire scurtă lui Ștefan, care se mișca de pe un picior pe altul.

– Mă bucur să aud asta, îi răspunse fără să lase să se înțeleagă ce gândea de fapt. E drept că nu prea l-am crezut.

Miro râse molipsitor, ca și când ideea nu i-ar fi fost complet străină.

– M-am gândit eu, de aceea am și venit. E un tânăr de toată isprava, deși nu s-ar zice. Sper că lipsa lui nu v-a pus mult pe gânduri.

Spuse totul pe un ton ușuratic. Bogdan se încruntă la început, dar farmecul lui Miro îl copleși și pe el, așa că se arătă măgulit când tânărul lăudă zugrăveala spunând că, deși el avea altă credință, era sigur că pictura făcută de ei o egala pe cea a marilor biserici din țara lui. Cum Miro îi povestise că se născuse undeva prin sudul țării, Ștefan se miră când îl auzi vorbind astfel, dar tăcu de teamă să nu zică vreo prostie și să îi încurce socotelile. Deși Miro îi plăcea, stătu încordat tot timpul cât tânărul rămase de vorbă cu Bogdan și se liniști doar când îl văzu trecând de poartă.

După ce îl petrecură cu privirea, Bogdan se întoarse spre el și îi mai dădu un palmă peste cap.

– Nu știi să te porți cu oamenii mai însemnați și mă cam faci de ocară! îi zise înciudat. Am crezut că vrea să se plângă de tine, că i-ai furat hainele alea cu care te făleai aseară, dar, din fericire, a fost mulțumit. Te și vedeam urcat în furci.

– Nu sunt hoț! protestă Ștefan roșu la față.

– Nimeni nu e până nu pune mâna prima dată pe ce nu-i aparține. Haine ca astea nu vei avea niciodată,

așa că lasă-le unde le-ai pus și mulțumește-te cu ce ți-a dat Dumnezeu!

Doar că hainele date de Domnul erau mult prea sărăcăcioase și vechi de când lumea, așa că nu putea să simtă prea multă recunoștință pentru ele.

Nu se aștepta să-l mai vadă pe Miro, în ciuda invitației pe care i-o făcuse să vină să lucreze în odaia lui, dar nu trecu o zi și îi aținu din nou calea. Aproape îl sperie când apăru într-o dimineață și îl luă de umeri.

– Am nevoie de ajutorul tău, îi spuse cu ochii verzui râzându-i în cap.

Băuse ceva înainte, dar nu era beat, ci doar plin de chef.

– Știi să scrii ceva slavonește? îl întrebă.

– Puțin, mărturisi Ștefan, înciudat că nu învățase mai mult și că nu putea să-i răspundă din toată inima.

Totuși, Miro păru mulțumit. Îl trase după el, deși băiatul protestă.

– Meșterul Bogdan m-a trimis în târg după mâncare.

Miro râse din nou.

– Îți dau eu oricâtă după ce mă ajuți, doar că trebuie să te scap din nou de straiele astea proaste.

Ștefan se uită în jos, ca și când și-ar fi evaluat starea hainelor. Nu i se părea să fie vreo problemă cu ele, arăta ca orice ucenic.

– Păi, tocmai asta e problema, îi spuse Miro râzând în timp ce-l trăgea după el pe uliță. Trebuie să ai ceva față pentru treaba pe care te pun s-o faci.

Îl duse tot în zona târgului, la o casă impozantă ce domina o uliță mai largă și ceva mai curată decât celelalte, pentru că pe jos fuseseră aruncate scânduri

de lemn folosite de trecători ca să-și apere încălțările și poalele straielor. Casa avea o pivniță încăpătoare, din piatră, întocmită cu lut, un parter din zidărie unde păreau să se găsească magaziile și un cat de lemn unde se aflau locuințele.

Miro îl urcă pe o scară de lemn cu balustradă împodobită, apoi îl conduse pe un balconaș, tot de lemn, pe care se deschideau mai multe uși. Camera în care intrară, își dădu seama, era aceeași cu cea în care se trezise cu câteva zile înainte.

– Uite aici! îi atrase Miro atenția. Schimbă-te cu astea.

Îi întinse o cămașă curată dintr-o pânză subțire, o haină de postav cenușiu cu nasturi argintii, pe care se vedea o emblemă cu un scut având în mijloc o cruce mare. Îi dădu și o pereche de pantaloni din același postav și o pereche de ciorapi gri deschis. Apoi îl privi cu atenție, cu ochii sclipindu-i veseli.

– Arăți bine, Ștefan, îi spuse, pe când băiatul începea să se întrebe dacă nu cumva straiele îl făceau să pară ridicol.

Îl privi cu îndoială, arătându-i mânecile prea lungi. Miro se răsuci în jurul lui, aranjându-i gulerul, ajustându-i haina, adăugând o centură, mormăind din când în când într-o limbă necunoscută. La sfârșit, își udă palmele și i le trecu prin păr, aranjându-i-l într-un anumit fel. Apoi, păru mulțumit și-l învălui într-un zâmbet strălucitor. Miro era simpatic când voia și avea un fel de a privi oamenii care îi făcea să se simtă importanți.

– Ce treabă ai cu mine? îl întrebă Ștefan, măgulit din nou de atenția ce i se dădea, dar și neliniștit pentru slujba cerută.

Miro îi mai îndreptă haina, apoi rămase cu mâinile pe umerii lui și îl privi serios.

– Nu-ți face probleme. Trebuie să întocmești un act pe care să-l semneze un datornic de-al nostru.

– Dar eu nu știu nimic despre acte și despre cum se scriu acestea!

Miro râse, ca și când cuvintele lui ar fi fost amuzante.

– Nici nu vei scrie mai mult decât numele datornicului. Altcineva va fi întocmit documentul, dar nu vrem să se știe asta, așa că vei veni tu, care arăți ca un mielușel, și vei adăuga un rând-două.

– Și acela nu se va prinde?

– Nu, pentru că nu știe să scrie, deși e obișnuit cu documentele. Își recunoaște însă numele, așa că să ai grijă să-l scrii corect.

Ștefan dădu din cap, cu toate că nu se simțea prea liniștit.

– Dar eu nu sunt grămătic.

– Nu are treabă. Oamenii cu care lucrez nu vor să plătească unul din târg, pentru că vor și luna de pe cer pentru nimic, așa că mai bine îți dau ție un ban, că tot ai nevoie. Ai să scrii pe document un nume de grămătic pe care ți-l zic eu și cu asta basta. Nu-ți face gânduri, îi spuse Miro, învăluindu-l din nou cu zâmbetul lui molipsitor. O să fiu lângă tine, dar să te prefaci că nu mă știi! Însă, dacă ți-e teamă, nu trebuie să faci asta. Gândește-te bine, eu nu vreau să te forțez cu nimic!

Ștefan căzu pe gânduri câteva clipe. Dacă nu accepta, mai avea să-l vadă pe Miro? Mai avea să asculte poveștile lui? Dintr-odată își dădu seama că nu ar fi suportat să se întoarcă la munca lui, să doarmă pe o saltea de paie și să aștepte să primească o bucată de pâine tare și o cană cu vin slab. Dacă învăța, dacă îl ajuta pe Bogdan, dacă își rupea spatele cocârjat pe schele, atunci putea spera să-și câștige singur pâinea tare și vinul slab. Pictatul nu-l îmbogățise pe Bogdan și nu avea să îmbogățească pe nimeni din Suceava. Miro îi vorbise însă despre bisericile ce se ridicau până la cer și de pictorii care aveau case mari și propriii ucenici. Asta ar fi fost viață adevărată! Străzi largi, pavate cu piatră, nu ulițele de pământ ce se umpleau de nămol la fiecare ploaie. Case cu mai multe caturi, case din piatră, nu bordeiele de acolo. Astfel, răspunsul nu putea fi decât unul.

Ieșiră din cameră și coborâră la parter, într-o încăpere cu podea de piatră în care se aflau trei bărbați așezați la una dintre mesele mari de lemn.

Miro îi salută destul de rezervat.

– Am găsit un grămătic până la urmă, li se adresă, împingându-l pe Ștefan în față.

Acesta dădu din cap, dar nu spuse o vorbă, de teamă să nu greșească și să trădeze aranjamentul. Îl invitară să se așeze la masă și îi puseră în față o coală de pergament pe care erau scrise câteva rânduri. Ștefan o luă în mână și se apucă să o citească, fără să știe dacă asta se aștepta de la el.

Un bărbat trecut de treizeci de ani, cu barbă neagră, înspicată cu fire cărunte, cu ochi negri, atenți, îi spuse

că actul înregistra o datorie pe care o avea meșterul olar. Ștefan îl privi buimac, neînțelegând la început cine era datornicul. I se arătă, așa că dădu din cap și spre el, ca și când ar fi fost încântat să-l cunoască. Nu reuși însă să rețină multe la început, doar palmele îngălbenite și o față slabă cu ochi neliniștiți, dar îl mai privi pe furiș în timp ce scria cu sârg ce îi dicta Miro. Avea părul lung și șaten și o barbă scurtă, iar pe față o pată vineție, rotundă, ca și când soarta l-ar fi atins cu un deget și l-ar fi însemnat.

Fața olarului nu îl făcu să se simtă mai bine, stomacul i se urcase în gât de emoție, iar mâinile îi tremurau. Rândurile îi jucau în fața ochilor, totuși i se păru că înțelege că actul înregistra o datorie. Se apucă să scrie încet numele ce i se spusese, apoi împinse pergamentul spre olar. Acesta îl luă, îl apropie de ochi și se prefăcu că îl descifra. În acest timp, Miro îi făcu cu ochiul peste capul plecat, dar Ștefan nu zâmbi, ci rămase încordat ca și când s-ar fi temut să nu se întâmple ceva rău.

Nu se întâmplă însă nimic, olarul puse o cruce în dreptul numelui său, apoi câteva ulcele apărură pe masă. Ștefan își înmuie buzele într-una, dar se scuză curând că are treabă și plecă însoțit de Miro, care se oferi să îl conducă. Îl duse însă tot în camera de la etaj, unde îl ajută să se dezbrace și puse hainele la loc în cufăr. Atunci se întoarse spre el și râse ușor, felicitându-l pentru cum se purtase.

– Ștefan, ai fost *magnifico*!

– Dacă spui tu! Nici nu știu ce am făcut, sper că am scris bine, așa de tare îmi tremurau mâinile.

Miro râse amuzat.

– Arătai ca și când ai fi înghițit o muscă, dar nu contează. Omul a semnat și nici nu a bănuit că nu erai cine spuneam noi că ești.

Ștefan vru să-l întrebe de ce nu căutaseră un grămătic adevărat, dar nu o făcu de teamă să nu-l jignească. Sigur că unul ce aparținea orașului ar fi trebuit plătit din gros, pe când el nu primise decât un bănuț. Era însă mândru de câștig – primul pe care-l obținuse vreodată.

– Mai vrei să-ți fac copia aceea? îl întrebă pe când mângâia figura ștanțată pe monedă.

– Sigur, doar eu te-am rugat! Să îmi spui doar ce-ți trebuie și voi cumpăra totul, îl liniști Miro, apoi adăugă cu voce joasă: Ne vom întâlni în camera mea, dar să uiți că ai fost aici. Dacă te întrebă cineva, nu știi nimic de asta, pentru că există niște oameni care ar vrea să mă scoată din afaceri dacă ar afla cu ce mă ocup. Mulți dau bani cu împrumut, dar eu cer dobândă mai mică, așa că multora nu le-ar conveni și ar zice că le stric piața.

Ștefan îi promise că așa avea să facă, deși era nedumerit. Ce era un împrumut? Ce era o dobândă? Ar fi întrebat dacă nu s-ar fi temut să nu pară ignorant în ochii lui Miro.

– E mai bine. Stăpânirea are grămăticii ei și nu am vreau să ne iasă vorbe. Apoi, mai sunt și alții care ar fi interesați de ce facem noi! În oala acoperită nu dă nimic, așa că mai bine să păstrăm tăcerea.

Peste câteva zile, veni cu o altă rugăminte. Îl chemă la el și îl puse să scrie o misivă unei doamne, spuse el, care îl iubea de ceva vreme. Ștefan întocmi biletul cât se pricepea de bine și i-l întinse, gândindu-se că, și în situația în care scrisul nu era prea bun, nu avea cum să primească lovituri cu joarda peste degete, așa cum i se întâmpla la Negrea. Miro stătea cu picioarele încrucișate, cocoțat în moțul patului, iar câinele cel mare, cu ochi rotunzi și blânzi, își lăsase capul pe genunchii lui și îl privea cu adorație. O clipă, își înălță capul și i se adresă lui Ștefan fără nicio legătură cu discuția ce se înfiripase:

– E un stăpân bun, să știi.

Băiatul ar fi vrut să-i răspundă, dar nu avea cum atâta timp cât Miro era de față, așa că dulăul își lăsă capul la loc pe genunchii stăpânului său, care îl scărpina neglijent între urechi.

– O cunosc pe fată de câteva luni, urmă Miro, privindu-l pe Ștefan într-un fel aparte. Ea mi-a scris, dar eu niciodată, doar i-am trimis vorbă prin servitoarea ei. Aș vrea acum să îi întorc și eu politețea. Sper să se uite și ea la mine, cum spune poetul:

...appresso d'un pio sospiro,
li occhi drizzò ver me con quel sembiante
che madre fa sovra figlio deliro[10]

---

10 „...atunci oftând cu-ndurerat suspir / 'nălțându-și ochii-asemeni unei mume / privind spre fiul ei ce e-n delir", Dante Alighieri, *Divina Comedie,* traducere George Coșbuc

Ștefan îl privi cu îndoială, mângâindu-și bărbia cu vârful penei. Nu pricepea de ce Miro era atât de atras de vorbele acelea fără sens, pe care le tot repeta, și de ce ar fi deschis acestea sufletul unei femei mai bine decât cuvintele pe care le foloseau oamenii în fiecare zi. Spera, însă, că înțelesese cât de cât și redase bine poezia ticluită de tânăr, deși nu pricepuse mare lucru din ea și fusese chiar gata să izbucnească în râs. Se înfrânase, pentru că Miro făcea fețe-fețe când vorbea de doamna lui.

– Cred că am terminat, îi spuse, ridicând hârtia cu două degete.

Tânărul împinse câinele deoparte și se apropie de el. Îi luă pergamentul din mână și începu să citească cu voce ciudată:

Amor m-a pus ca țintă demult săgeții sale;
Și-s ca zăpada-n soare; ca ceara-n foc; și sunt
Ca norul care fuge pe cer bătut de vânt...
Și în zadar, Madonă, cer sprijin milei tale.
Din ochii-ți lovitura porni ucigătoare,
Că nu mi-i leac nici timpul, nici solitarul loc;
Și numai de la tine purced vânt, soare, foc,
Cari m-au adus în astă nefericită stare.

Obrazul tău mi-i soare; gândirile-s săgeata;
Dorința – foc. Cu astfel de arme, Amor e gata
Să-mi ia vederea, să mă aprindă și străpungă.

Iar îngerescul cântec și dulcile-ți cuvinte
Cu gingașul lor suflu, care m-au scos din minte,
Sunt vântul fără milă ce viața mi-o alungă.[11]

Când termină, îl privi din nou pe Ștefan, care de abia îți stăpânea râsul.

– Sună bine, nu-i așa?

Ștefan chicoti.

– Da, foarte bine! Nu credeam că știi să faci versuri ca în Biblie.

Fu rândul lui Miro să râdă.

– Nici chiar ca în Biblie, deși nici departe nu sunt. Și urmă declamând cu voce crescută: *Trage-mă după tine! Și haidem să alergăm! Împăratul mă duce în odăile lui... Ne vom veseli și ne vom bucura de tine; vom lăuda dezmierdările tale mai mult decât vinul! Pe drept ești iubit.*[12] Sau poate așa e mai bine: *Dar fiindcă mă găsești robit mai mult ca alții, / Nu ai nicio îndurare pentru a mea durere: / De ai putea tu să îi simți tăria!*[13]

Ștefan nu mai râse când îi văzu flacăra din ochi. Nu știa cine era doamna, dar ar fi făcut bine să se ferească de el.

Miro îi explică unde să se ducă, îi dădu din nou hainele bune și îi spuse că avea să-l aștepte cu răspunsul. Era încă dimineață, dar Ștefan se grăbi să ducă misiva, aproape alergând pe Ulița Mare

---

11 Francesco Petrarca, *Amor m-a pus ca țintă de mult săgeții sale. Întru moartea Madonei Laura, Sonete*, traducere Lascăr Sebastian.

12 *Sfânta Scriptură, Cântarea Cântărilor* 1:4.

13 Dante Aligheri, *Divina Comedie*, traducere George Coșbuc

Armenească, până trecu de o bisericuță de lemn, ce purta hramul Sfintei Cruci. Cum puține ulițe aveau nume și multe fuseseră botezate după meseriile celor care își deschiseseră ateliere pe ele, îi luă ceva timp să găsească locul, fiindcă, deși era așezată în zona caselor de negustori, locuința era ceva mai ferită, înconjurată de o grădină mare.

Șovăind să intre de-a dreptul în ogradă, temându-se și de câini, mai întrebă pe trecători, care îi spuseră că acolo era ceea ce căuta. Așa că rămase dincolo de poartă, așteptând pe cineva ca să întrebe de slujnica doamnei. Când un argat ieși pe uliță ducând două coșuri mari, îl salută politicos și îi spuse ce dorea. Biletul îl avea împăturit într-o batistă și pus bine. Bărbatul îl privi surprins pe sub căciula de oaie, apoi rânji și îi spuse că o va chema de îndată. Ștefan roși sub privirea lui cercetătoare, fără să știe de ce, iar bărbatul păru mulțumit.

În curând, la poartă veni o fată cu păr lung, prins în două cozi șatene ce îi încadrau fața subțire și cam palidă. Avea o rochie închisă la culoare, cam prea sobră pentru ea, de sub care se vedea o cămașă albă, brodată cu colțișori tot albi. Îi făcu semn să se apropie, privindu-l în același timp cu atenție, ca și când i-ar fi evaluat hainele și starea. Îi spuse pentru ce venise, temător să nu fie alungat, dar fata nu zise nimic, doar îi făcu semn cu capul să o urmeze.

Traversară grădina plină de servitori, care alergau după treburi, cărând valuri mari de postav și tot felul de alte mărfuri. Casa se găsea în mijlocul curții și era

înconjurată de construcții mai mici de lemn. Avea o pivniță înaltă, din piatră, peste care fusese ridicat catul întâi, împărțit în câteva camere, apoi încă unul din lemn, pus sub acoperișul ascuțit. Intrarea în pivnița largă se făcea printr-un gârlici în pantă, perpendicular pe latura de est, pe care-l ocoliră îndreptându-se spre scara exterioară.

Camera în care fu condus se afla la ultimul cat și ar fi semănat cu cea a lui Miro, dacă nu ar fi fost zugrăvelile de pe pereți și ștergarele cu cusături meșteșugite, puse pe masă și pe cele două lăzi mari din lemn. Față de lumina de afară, în interior părea destul de întuneric. Când intrară, o fată ridică privirea de pe ghergheful din poală. O salută înclinându-se până la pământ și ferindu-se să se uite prea stăruitor la ea.

– Dă-i jupâniței ce-ai adus! Repede!

Glasul slujitoarei îl făcu să tresară. Se căută la brăcinar cu mâini tremurânde, scoase batista și dădu să i-o întindă stăpânei.

– Ia-o tu, Mărie!

Vocea poruncitoare îl făcu să se zăpăcească și mai mult, așa că își descleștă cu greu degetele de pe batistă când slujnica încercă să i-o ia, dând impresia că șovăia dacă să se despartă de ea sau nu. Fata cu chip palid pufni, iar stăpâna ei chicoti în timp ce Ștefan simți o căldură neplăcută urcându-i-se în obraji. Ridică privirile spre ea și își dădu seama că o cunoștea, că o mai văzuse la Negrea, că era cea căreia îi luase biletul în ziua în care Miro îl urmărise. Se înroși și mai tare. Deci Miro îl mințise când îi spusese că jupânița era o

drăcoaică care ar fi meritat să fie dată pe mâna vlădicii! Se simți ciudat, ca și când tocmai ar fi descoperit că fusese furat în târg.

În timp ce stăpâna citea scrisoarea, Ștefan o privi pe ascuns. Arăta exact cum și-o amintea de la Negrea și din visele lui nebunești. Părul blond avea acum un voal alburiu, pe care se aflau tot mărgelele și cerceii în formă de inimă. Văzu cele cinci ace cu capete de pasăre și se gândi ce însemna soarta și cum îi adusese din nou împreună. Jupânița nu avea să fie a lui decât în nălucirile nopții, dar trebuia să recunoască faptul că se potrivea mai bine cu Miro, care era negustor și avea stare, decât cu el, care era un pârlit de ucenic de zugrav, fără nimic pe lume decât un dar de la Dumnezeu. Fata era prea frumoasă și de neam prea bun pentru un coate-goale ca el. O clipă simți toată umilința celui care își descoperă propria nimicnicie, iar ochii i se umeziră.

Fetele începură să chicotească.

– Te știu, îi spuse stăpâna, însoțindu-și mișcările cu zornăitul brățărilor și al cerceilor ca niște mici candelabre. Te-am întâlnit la mânăstirea Negrea, apoi pe stradă. Și ser Miro mi-a vorbit de tine.

Ștefan se frânse din nou de spinare, neștiind ce să spună. Avea buzele pecetluite într-un zâmbet tâmp. Stăpâna se apropie de el, privindu-l cu luare aminte.

– Câți ani ai, băiete? îl întrebă.

Ștefan fu învăluit de o mireasmă plăcută ce se ridica din hainele ei. Avea o piele fină, acoperită de un puf subțire ca razele de soare, iar umbre îi jucau pe sub

ochii zâmbitori. Îl apucă amețeala, dar nu cea pe care o mai avusese din cauza foamei sau a bolii, ci alta, mai ciudată. Ar fi vrut să fugă, să se ascundă, dar nu putea.

– Aproape șaisprezece, spuse atât de încet încât nici nu se auzi.

Tânăra dădu din cap, apoi îl mângâie pe obraz cu degetele lungi și parfumate.

– Și tu ești frumușel, să știi!

Ștefan tresări și făcu un pas în spate privind-o cu ochi mari, deși nu se cădea. Ea râse mulțumită.

– Ești frumușel, dar nu ca el, desigur. Să-i spui că îi mulțumesc pentru slovele meșteșugite și că poate să mă aștepte la locul știut. Vreau să-i dai și lucrul acesta ca să-și amintească de mine în toate ceasurile zilei.

Slujnica se apropie de el și-i arătă o altă batistă în care se afla o bijuterie lucitoare, rotundă ca o monedă, pe care fusese modelat un leu cu ochii de pietre verzi.

– Acesta este zălogul meu de dragoste, îi spuse, apoi îi făcu semn să plece.

Ștefan puse batista în chimir, apoi se aplecă din nou de spate și ieși fără să știe pe unde calcă, împiedicându-se și gata să se prăbușească pe scări, spre hazul slujnicei.

Când ajunse înapoi pe uliță, urechile îi ardeau și capul i se învârtea. O luă la pas spre casa lui Miro, rumegând în cap ce i se întâmplase și ce sens aveau cuvintele spuse de ea. Nu ajunse la nicio concluzie, dar Miro păru mulțumit când îi povesti ce se întâmplase. Suci și răsuci bijuteria, spunând că lucrurile începeau bine dacă primea astfel de daruri doar pentru o misivă și niște versuri.

– Nu s-a înșelat cine mi-a spus că are o căruță de bani și doar pe nevolnicul ei de unchi care s-o vegheze. Dar cum el are negustoria lui, se pare că e mai mult singură. L-ai văzut pe undeva?

– Nu, nu era acolo.

– Foarte bine, dacă vreodată dai de el, să te prefaci că te-ai rătăcit și că nu o cunoști pe doamnă. Nu cred că i-ar conveni să o vadă încurcată cu mine.

Îl privi pe Ștefan ca și când s-ar fi așteptat să-i amintească de discuția lor de la han, dar acesta nu spuse nimic.

– Ei, până la urmă e frumoasă și bogată, iar pe lângă bijuteriile acestea precis o să mai primesc și altele, care o să ne prindă bine la amândoi.

– Dar și tu ai bani, nu-i așa? îl întrebă Ștefan, mirat de ce auzise.

Miro tăcu o clipă, apoi râse.

– Sigur că am, dar niciodată nu strică mai mulți. Apoi, pentru o fată frumoasă merită să te iei la trântă și cu Diavolul. Ce se poate întâmpla?

Ștefan îl aprobă, deși nu înțelegea cum Miro putea într-o zi să susțină cu vervă un lucru, iar a doua zi altul, absolut cu aceeași convingere. Nu-i mărturisi, totuși, că fata îi spusese că era frumos, simțind că nu i-ar fi folosit la nimic, dimpotrivă, să pomenească ceva de asta. Nici nu îi reproșă că îl înșelase când spusese că nu avea să se mai întâlnească cu ea. Într-un fel, știa că fata nu era de nasul lui și că gândurile îi erau nebunești.

În seara aceea, o visă că îi mângâia din nou fața cu degetele ca razele de lună, doar că nu se mai oprea

acolo, ci îl numea stăpân și lumina ochilor ei. Când se trezi, se ruși nă însă de ce-i trecuse prin cap noaptea, iar toată ziua păru fără chef și cu gândurile aiurea. Munci cu sârg, jurându-și să nu-l mai vadă pe Miro, așa cum și zugravul îi ceruse. Toată dimineața copie o icoană a Maicii Domnului de pe un pergament ca să-și mai dea mâna la desen, apoi stătu chircit lângă Bogdan ca să picteze niște draperii și alte decorațiuni în partea de jos a pereților din pronaos. Bogdan i se plânsese că lucrul era puțin în târg, că multe biserici nu aveau și nici nu urmau să aibă zugrăveli cu sfinți și că le-ar fi fost mai bine să meargă spre Constantinopol sau poate în țara Sârbească, unde ar fi avut mai multe de făcut. Dacă mai rămânea acolo, era doar pentru că nu mai voia să pornească din nou la drum.

Spre seară, plecară amândoi spre Curtea Domnească, fiindcă se zvonise că Vodă avea să treacă cu alai, iar acesta era un spectacol pe care mulți nu voiau să îl ocolească. Ajunseră când mulțimea se strânsese deja și cu greu mai puteai să găsești un loc de unde să vezi ceva. Ștefan se înghesui alături de ceilalți. Cineva le spuse că Vodă se ducea să se închine la moaștele sfântului Ioan cel Nou de la Mirăuți pentru niște supărări de-ale sale. Ștefan urmări uimit cortegiul ce îl însoțea pe Vodă și pe doamna lui, Ana. Era plin de dregători cu dulame lungi până în pământ și cu haine de mătase colorată, scurte până la mijloc și încheiate cu mulți nasturi după moda orientală. Pe cap, boierii purtau căciuli deschise la culoare, căptușite cu mătase și împodobite cu tot felul de mărgele și cu clapete de-o

parte și alta, ce se petreceau deasupra calotei scurte, după moda apuseană. Era o risipă de materiale și bijuterii scumpe, cum rar văzuse în târg.

Vodă Alexandru avea barba lungă și căruntă, răsfirată pe piept, și purta un caftan roșu, cu guler de samur, plin de broderii de aur la poale și la mâneci, iar pe cap coroană înaltă. Doamna Ana părea însă și mai strălucitoare, cu un minunat caftan fără mâneci, de sub care ieșea o rochie subțire, decorată cu alesături ca de ie și cu manșete împodobite cu perle. Haina de deasupra era prinsă în față cu nasturi din aur și ceaprazuri de fir, iar de la genunchi în jos era desfăcută pentru a se vedea poalele rochiei de mătase de dedesubt, ce avea mici încrețituri ca niște volane. Fața slabă îi era încadrată de cercei lungi, iar pe cap purta o coroană ce sclipea în soare.

Ștefan rămase cu ochii pironiți asupra ei și cu gura căscată, uitând să și respire. Un ghiont al unui om din mulțime îl readuse la realitate, dar tot încercă să-și facă loc cu coatele ca să ajungă cât mai în față și să o poată urmări mai mult timp cu privirea. Nici el nu știa dacă îl fulgerase strălucirea hainelor sau fața ei frumoasă. Din nou visa la ce nu putea obține, iar inima îl durea.

– Așa apare Vodă zugrăvit și pe peretele de la biserica Mirăuți când primește moaștele sfântului Ioan, îi spuse Bogdan făcându-și cruce.

Ștefan încuviință, gândindu-se să ajungă și acolo în peregrinările sale, fiindcă nu prea își mai făcuse rugăciunile de când plecase de la Negrea și nici la cele sfinte nu se mai gândise. Își promise din nou să nu îl

mai vadă pe Miro, să nu mai umble aiurea prin târg și să-și petreacă timpul cu folos, muncind și învățând ca să-și urmeze visul.

Totuși, în seara următoare, Miro îl fluieră de după gard, iar el se grăbi să îl urmeze.

– Nu te mai schimba, îți dau eu haine, îi spuse Miro și îl trase după el.

Era vesel și îi arătă o pungă rotunjoară ce i se legăna la cingătoare.

– De la niște platnici, așa că avem cu ce petrece în noaptea asta.

Ștefan râse, pentru că vinul nu îi plăcea în mod deosebit și nici alte distracții nu știa prin târg. În schimb, voia să fie lângă Miro, cu toate promisiunile pe care i le făcuse lui Bogdan, dar și sie însuși.

Merseră întâi în odaia tânărului, unde se spălă și se îmbrăcă în hainele noi. Miro își puse și el altă vestă și o beretă din mătase neagră, compusă din mai multe bucăți prinse între ele cu un șnur decorat la capete cu o foiță de aur modelată în forma unor mici conuri. Ștefan le admiră impresionat, temându-se să le atingă ca să nu le strice.

Coborâră foarte veseli, și în fața casei se întâlniră cu un bărbat între două vârste, foarte slab, dar la fel de elegant îmbrăcat. Miro deveni brusc serios și îl salută cu respect. Bărbatul dădu din cap, apoi întră în camerele de la parter, unde se aflau depozitele. Ștefan întoarse capul și îl surprinse urmărindu-i din prag. Ochii negri nu era îndreptați spre el, ci spre spatele lui Miro și nu păreau binevoitori.

– Cine este? îl întrebă neliniștit pe tânăr când ajunseră pe uliță.

Miro ridică din umeri.

– Negustorul cu care am venit aici, Bartolommeo Calvo. *È un vecchio porco schifoso!* Nu mă crede bun de nimic. E stăpân pe timpul meu, oarecum, și pe banii mei, tot oarecum, la fel și pe viitorul meu. Dacă îmi doresc ceva, *caro* Ștefan, este să pun cât mai multe mile între învățăturile lui și persoana mea, deși deocamdată nu pare posibil.

Felul în care o spuse îl făcu pe Ștefan să râdă.

– De ce nu pleci dacă nu îți place ce faci?

– Tu de ce nu pleci?

– Pentru că mie îmi place ce fac și vreau să devin zugrav.

– Și eu negustor, doar că nu în condițiile lui ser Calvo, care ia șapte piei de pe o oaie și tot o găsește datoare. A avut grijă să profite destul de pe urma mea și să nu mă lase să fac rost de bani, pentru că știe, nenorocitul, că l-aș lăsa dacă aș avea capital.

Ștefan căzu pe gânduri. Miro avea mai mulți bani decât orice om pe care-l cunoscuse până atunci, dar și cheltuia cât șapte. Îi spuse și lui asta, iar tânărul râse cu poftă, îi trecu brațul după gât și îi dădu în glumă câteva ghionturi.

– Banii nu sunt făcuți să stea în pungă. Cine dorește un lucru va găsi și o cale să îl obțină. O să vină și vremea mea, nu-ți face griji. *Ogni cosa a suo tempo*[14]. Știi, acum câțiva ani, un doctor în trecere prin Cetatea Albă mi-a

14 Fiecare lucru la timpul lui (it.)

spus că există oameni care pot transforma orice metal în aur și argint, folosind un elixir știut numai de ei, numit *Lapis philosophorum*.

Ștefan se gândi la copacul de argint pe care-l văzuse la Negrea, dar socoti că era mai bine să nu aducă vorba despre el, așa că se arătă mirat de ce auzea.

– Cum se poate așa ceva? Dacă orice metal ar deveni aur și argint, ce valoare ar mai avea acestea?

Miro păru încurcat, apoi râse după felul lui.

– Da' să știi că nu ești prost deloc! Sigur că nu toți pot avea puterea lui Midas, altfel ce valoare ar mai avea, cum bine zici? Ei, tocmai de aceea elixirul este un secret și numai unii oameni știu de el sau îi folosesc puterea. Doctorul acela a venit la tatăl meu, care pe atunci suferea de o meteahnă a lui mai veche, și i-a spus că i-l poate vinde, iar când părintele meu s-a arătat neîncrezător, a promis să-i facă și o demonstrație a spuselor lui ca să nu îl creadă unul dintre hoinarii aceea care zic că știu tot felul de secrete, deși singurul truc stăpânit de ei este cum să ia banii de la oamenii proști.

– Ai fost și tu de față la această minune? întrebă Ștefan, simțind că el și Miro împărtășeau, fără să știe, secretul înmuguririi metalelor.

Miro tăcu o clipă, pentru a mări efectul spuselor sale, deși se vedea că de abia aștepta să-i povestească.

– A fost în felul următor. Bărbatul a venit în casa noastră, iar tatăl meu l-a chemat întâi pe fratele meu, apoi s-a gândit că poate e bine să asist și eu, așa că l-a trimis să mă aducă. Acel doctor avea o înfățișare cu totul neobișnuită, pe cap purta o pânză răsucită ce

semăna cu acoperământul necredincioșilor, iar peste haine își pusese o mantie albastră, brodată cu stele aurii. Nu-și lăsase barbă și avea fața netedă și rumenă, ca la tineri, deși ochii îi erau destul de tulburi, la fel cum sunt cei ai bătrânilor. Ne-a spus că are 100 de ani, deși eu nu l-am crezut. S-a lăudat și că are un elixir care te scapă de toate bolile și îți prelungește viața. Când am ajuns eu, tocmai așezase pe o masă un vas de sticlă, iar în el pusese câteva cuie de fier. Tatăl meu i-a spus să se grăbească și să înceapă, de vreme ce al doilea fiu al lui era acolo. Doctorul a încuviințat și a turnat peste cuie o soluție albastră dintr-o sticluță. Nu a trecut mult, iar albastrul acela frumos a prins a păli și am văzut toți cu uimire cum pe bucățile de metal gri creșteau acum, ca printr-un miracol, firișoare aurii. Doctorul ne-a lămurit că era normal ca soluția lui să își piardă din putere și să treacă de la albastrul acela puternic la un verde deschis, dar ce mai conta, când sub ochii noștri fierul devenea metal prețios! La început, cuiele s-au acoperit de un strat subțire și galben-roșiatic, apoi stratul a devenit din ce în ce mai gros, până când firișoarele se puteau vedea ușor cu ochiul liber. Sigur că aurul pe care îl știam avea o nuanță mai deschisă, dar doctorul a insist că era doar impur, încă amestecat cu fierul din cuie, și că urma să-l mai supună de câteva ori focului înainte de a-l purifica și a-l face să arate galben ca soarele.

– Ce lucru minunat! Și tatăl tău s-a făcut bine după aceea? De la elixir, adică.

Miro privi în jos și o umbră îi trecu peste chip.

– Doctorul a cerut o sumă foarte mare pentru licoarea lui, așa că tatăl meu a negociat cu el să-i dea doar din elixirul dătător de viață lungă, nu și din cel cu care se obținea aurul. A socotit că sănătatea era mai importantă decât aurul, totuși nu s-a lăsat până nu l-a făcut pe doctor să accepte un sfert din prețul propus inițial. A fost foarte mândru de asta și s-a lăudat în fața noastră cu comoara lui, iar un timp chiar a fost mai bine, s-a ridicat din pat și a și mers prin târg după treburi. L-am văzut și eu și chiar arăta roșu la față și însuflețit, însă starea aceasta nu a durat mult, fiindcă s-a simțit din nou rău, a căzut la pat, iar Dumnezeu l-a chemat la el. Din păcate, înainte să moară, nu rânduise prea multe lucruri pentru mine, care nu eram decât fiul unei femei cu care trăise, și mă tot dusese cu vorba, așa că m-a lăsat la mâna fratelui meu vitreg, care, îți imaginezi, nu s-a arătat prea dornic să își rupă din averea moștenită ca să îndeplinească jurământul făcut tatălui meu pe patul de moarte. Un ticălos, dar lasă că va veni și vremea mea, ai să vezi, Ștefan! Poate a uneltit să mă alunge de la Cetatea Albă, dar lucrurile nu vor rămâne așa, fiindcă voi face rost de bani și-o să-i râd în nas calicului de frate-meu cu prima ocazie.

Ștefan îi ură să izbândească în ceea ce dorea, deși nu vedea cum ar fi făcut Miro să țină de banii care-i curgeau cu atâta ușurință printre degete, de parcă ar fi fost apă de ploaie.

– Ți-ar trebui și ție elixirul acela ce transformă fierul în aur, îi spuse râzând.

– Ba bine că nu, *caro* Ștefan! Lasă că aflu eu cum se face, după ce scap din gaura asta plină de glod și mă întorc în patria tatălui meu, Genova. Sunt sigur că acolo există mulți oameni învățați care ar putea să îmi vândă secretul, dacă aș avea banii necesari. Până atunci însă trebuie să ne bucurăm și de viață, doar suntem tineri, nu doar să strângem galbenii la ciorap ca bătrânii, de parcă am pleca pe lumea cealaltă în calești de aur! Știi ce mi-a zis doctorul acela după ce i-a arătat părintelui meu puterea elixirului său? A zis că a citit măreția pe chipul meu și mi-a cerut să-i spun când și unde m-am născut. Apoi, m-a invitat să-l vizitez peste câteva zile, fiindcă avea să-mi deslușească mai multe despre soarta mea.

– De unde să știe el așa ceva?

– Cum de unde? Chiar nu știi nimic! Există oameni care pot citi în stele, așa cum noi citim în cărți, și chiar mai bine, de vreme ce văd acolo și lucrurile ce se vor întâmpla, nu numai cele care deja s-au scurs pe apa timpului. Să nu crezi că sunt vreun ignorant care nu deosebește grâul de neghină. Sigur că i-am pus tot soiul de întrebări meșteșugite acelui doctor, ca să văd dacă nu vrea doar să mă înșele și să-mi ia banii, însă mi-a răspuns cum nu se putea mai bine la toate. Vezi tu, Ștefan, sunt menit unui destin la fel ca al oamenilor antichității de care aflăm că au trăit, au gândit și au făcut minuni la care noi nu mai suntem în stare să gândim măcar, darămite să mai și realizăm vreuna. Tu n-ai văzut, așa ca mine, dar sunt orașe, cum este și Roma sau Ierusalimul, unde merg atâția pelerini, și în

care descoperi ruine măreţe sau, dacă sapi în pământ, găseşti statui, întruchipări din marmură ale oamenilor şi animalelor, atât de bine întocmite că par vii, gata să se desprindă şi să zboare ca nişte păsări, din coaja marmurei.

Se opri o clipă, respirând adânc, ca şi când propriile vorbe l-ar fi ameţit.

– Nu contează însă toate acestea. Nu acum, cel puţin. Voiam să-ţi povestesc despre doctorul acela şi despre ce mi-a spus când mi-a făcut horoscopul, adică a calculat pe baza unor date pe care mi le-a cerut şi a privit şi la anumite conjuncţii planetare, deslușind astfel care îmi va fi soarta. Află, Ştefan, că sunt destinat unor înfăptuiri măreţe. Mi-a atras atenţia că voi suferi mult din cauza invidiei oamenilor, că voi pierde totul şi nu numai o dată, dar după ce voi trece prin mai multe transformări, tot ce voi face îmi va reuşi, ca şi când aş avea un elixir care să transforme ce ating în aur, la fel ca regele Midas. Mi-a mai zis că horoscopul meu îmi promite bogăţie şi viaţă mai lungă decât a altor oameni şi mi-a mai spus aşa: *Cărţile zic că băiatul născut de la jumătatea lunii septembrie până la jumătatea lui octombrie, şi aflat sub semnul planetei Venus* – aşa ca mine – *va avea mare curaj, ca al unui leu, şi îi va plăcea să umble prin paturi străine. Va fi plin de farmec şi puţini îi vor putea rezista şi, chiar dacă nu va avea mare avere în tinereţe, o va aduna în timp. Va călători mult, mânat de curiozitate şi de nerăbdare. Mulţi îl vor binecuvânta, dar şi mai mulţi îl vor blestema. Va avea grijă de comoara de aur a unuia, iar la bătrâneţe va*

avea parte de prosperitate cu ajutorul unui nobil. Va trăi însă mult și va fi acoperit de slavă. Va fi însă și un trădător într-un loc ascuns – orice ar însemna asta. *I se va potrivi roșul și albul la haine* – noroc că îmi plac și mie – *vinerea va fi ziua lui norocoasă, iar lunea cea nefastă. Va suferi de dureri de ochi, de urechi, de spate și de pântec* – să mă ferească Dumnezeu de toate acestea! *Apoi, după ce va muri, se va întoarce și se va întrupa într-un nobil care va trăi o viață de huzur și va fi apreciat și ținut la mare cinste.*

După ce termină, îl privi cu mândrie pe Ștefan, căruia i se păru însă că prietenul său arăta acum ca un cocoș cu penele umflate. Clătină din cap a îndoială, dar încruntătura ce apăru între sprâncenele lui Miro îi arătă că nu trebuia să și dea glas acestei îndoieli.

– Să ți se împlinească toate acestea, Miro, dar cum adică sufletul ți se va întoarce în alt trup după moarte? Nu ajungem noi în Rai sau Iad, după cum ne-au fost faptele în timpul vieții? În afară de demoni sau tot felul de strigoi și suflete damnate, care ies din morminte ca să umble noaptea și să facă rău oamenilor, iar de acestea am auzit povești la Râpa – chiar era un morar despre care se spunea că bântuia nopțile, urlând ca lupii la marginea pădurii –, deci, în afară de aceste arătări necurate, nu am auzit de vreun om cumsecade care să se fi întors pe lumea aceasta după ce-a murit.

Se temu că vorbele lui aveau să-l supere pe Miro, dar acesta, după ce păru o clipă nedumerit de povestea lui cu morarul, izbucni în râs și îi dădu doi pumni zdraveni în umăr.

– Ce spun eu și ce pricepi tu! Parcă ai fi crescut pe câmp cu animalele! Vezi tu, Ștefan, tot doctorul acela, un mare învățat de altfel, care călătorea prin lume ca să deslușească misterele ei, – pe care l-am plătit bine ca să mă învețe aceste taine ce nu stau la îndemâna omului de rând –, mi-a explicat că învățătura pe care o primim e greșită în mare parte, fiindcă după moarte sufletul nu se duce în Rai sau Iad, așa cum ți s-a zis și ție, ci este întâmpinat de niște entități care îl conduc la o fecioară de lumină, cea care îl va judeca după bunele și relele pe care le-a săvârșit. Făcătorii de bine, cei cu suflete perfecte, vor primi pecetea ei și vor fi trimiși la *Locul moștenirilor luminii*, pe când ceilalți, nedesăvârșiți, vor fi trimiși din nou pe pământ ca să trăiască o altă viață, sau vor ajunge în pântecele dragonului care formează un cerc în jurul lumii, mușcându-și coada, și vor suferi în cele douăsprezece camere ale acestuia, fiind torturați de cei doisprezece demoni cu capete de animale.

– Deci, dacă ne păstrăm puri, nu ne vom mai întoarce pe acest pământ? Asta se întâmplă cu sufletul după moarte?

– Vezi bine că un suflet pur nu are de ce să se teamă de vreo schingiuire. Și ca să-ți răspund celei de-a doua întrebări, după ce mori, sufletul se desprinde de tot ce era corporal, de nevoia de a mânca, a bea, a iubi, de toate celelalte sentimente care l-au animat în viață, de ură, de mânie și așa mai departe, iar acestea dispar în neant, așa că sufletul se înalță și trece prin opt ceruri, guvernate fiecare de arhonții celor șapte planete,

adică de un fel de spirite. Și află, *caro* Ștefan, că sufletul lasă în fiecare câte ceva: în primul, capacitatea sa de a crește și descrește, în al doilea, viclenia, în al treilea, dorința, în al patrulea, ambițiile măririi, în al cincilea, puterea de afirmare temerară sau nelegiuită, în al șaselea, foamea de bogăție, în al șaptelea, capacitatea de a minți, și astfel curățată de cele șapte învelișuri ale lui *psyche*, rămâne doar partea ce mai pură, pneuma, care se înaltă în al optulea cer, unde întâlnește suflete asemenea ei, ce vor urca spre Tatăl, scopul lor unic fiind de a se uni cu Dumnezeu.

Ștefan nu înțelese aproape nimic din cuvintele lui Miro, mai ales că amesteca vorbe din mai multe limbi, dar pricepu totuși că sufletele pure aveau mai puțin a se teme de călătoria aceea printre planete.

– Și ceilalți? Cei impuri sau care nu se pot desprinde de trupul lor?

– Sunt unele suflete îndrăgostite de corpul lor, de la care au avut plăceri nebănuite și care, prin urmare, găsesc intolerabilă secerarea legăturii dintre ele și trup, așa că refuză să îl părăsească și, după ce a fost dat pământului, plutesc asupra locului de îngropăciune sperând să îl mai ia măcar puțin în stăpânire.

Pe Ștefan îl trecură fiori reci, amintindu-și de povestea cu morarul, apoi de pățania lui de la Negrea și de diavolul care îl urmărise prin grădină, apoi în afara ei. Chiar dacă mintea lui înțelesese că fusese preotul Nicodim ce pândea afacerile lui Antim cu Bogdan, sufletul îi era încă plin de întuneric și teamă.

Miro observă că pălise, așa că îl bătu pe spate și râse tare, stârnind privirile curioase ale trecătorilor.

Dacă fața îi fusese învăluită de tristețe când vorbise despre tatăl lui și averea pierdută, acum nu se mai vedea nici urmă de supărare. Ca Sfarmă Piatră din poveștile de la Râpa, Miro părea din nou în stare să prăvălească stâncile și să zăgăzuiască puhoaiele pe care viața i le-ar fi așternut în drum.

– Hai să nu mai vorbim de aceste lucruri de taină, că sunt prea serioase, ci să ne îndreptăm spre alte subiecte mai vesele. Doar am ieșit să ne distrăm!

Își continuară drumul, iar Miro îl conduse pe Ștefan pe niște ulițe necunoscute, apoi se opri în fața unei case ce nu părea diferită de celelalte din târg. Urcară pe o scară de lemn și intrară într-o cameră foarte mare, plină de mese și luminată cu lumânări mari de ceară. Se așezară, Miro comandă băutură și începură să privească în jur. Nu erau singurii mușterii. Pe latura din stânga a încăperii fuseseră unite două mese la care se veseleau câțiva bărbați ce păreau soldați, după pieptarele de piele și tecile săbiilor. În acel moment, unul dintre ei tocmai ridicase ulcica și începuse să lălâie un cântec ale cărui cuvinte îl făcură pe Ștefan să roșească până în vârful urechilor. Privi întrebător spre Miro, dar acesta rânji la rândul lui și închină spre cântăreț, ca și când l-ar fi cunoscut. Pe latura din dreapta a sălii se găsea o sobă mare, iar lângă ea bănci pe care stăteau femei ce păreau slujnice după straie.

– O să-ți placă aici, îi spuse Miro, ridicând din nou ulcica către un bărbos cu umeri lați, care își suflecase mânecile cămășii și își încorda mușchii explicându-le

ceva comesenilor. Când îl văzu pe Miro, îl salută cu un rânjet ce îi strâmbă și mai mult fața urâtă.

Ștefan se îndoia că o să-i placă, dar nu spuse nimic și își înmuie buzele în vin. Nu i se păru de soi, în plus, își aminti de ce pățise ultima oară când băuse. Miro întoarse capul și făcu semn spre banca cu slujnice. Una îi zâmbi și se apropie de masă. Era trupeșă, cu păr negru și buclat, aproape despletit și cu cămașa deschisă mai mult decât văzuse Ștefan la femeile obișnuite. Când se aplecă spre Miro, îi simți parfumul dulceag și îi văzu rotunjimile sânilor. Înghiți în sec și își mută privirile spre masa la care soldații începuseră un alt cântec și un alt rând de ulcele.

Fata șușoti un timp cu Miro, apoi înconjură masa și se așeză lângă Ștefan.

– Eu sunt Elena, îi spuse, mângâindu-l ușor cu degetele pe obraji. Tu ești drăguț, dar știai asta, nu?

Ștefan dădu prostește din cap, iar fata râse. Avea câțiva ani în plus față de el, dar părea și mai în vârstă. Avea un chip cărnos, cu buze pline și roșii, obraji rotunzi și ochi mici, dar frumoși, înconjurați de culori ce o făceau să semene cu picturile din biserici. Gâtul îi era drept și alb, mai alb decât credea Ștefan că era posibil.

– Mă găsești frumoasă? îl întrebă cu o voce în care se citea însă o altă întrebare.

Ștefan aprobă, simțind că nu și-ar fi putut dezlipi buzele nici dacă viața lui ar fi depins de asta. Se uită spre Miro, cerându-i ajutor, dar acesta ridică din umeri, privindu-l la rândul lui cu o expresie pe care nu o înțelese. Părea să fie și curiozitate, dar și anticipare pentru ce avea să urmeze.

Fata râse, îi apucă bărbia și îi întoarse capul spre ea.

– Ce treabă ai cu el? Uite-te la mine dacă mă găsești pe placul tău.

Miro râse scurt, murmură ceva, apoi se ridică și se duse spre fundul sălii. Ștefan o găsea pe placul lui, dar simțea și un nod în gât.

– Dacă vrei să-l aștepți pe ser Miro, îi spuse încurcat, o să se întoarcă în curând.

Elena dădu capul pe spate și râse, iar părul i se văluri. Când parfumul acestuia îl învălui pe băiat, nodul din gât îi deveni un dop ce oprea cuvintele.

– Lasă-l pe ser Miro, îl maimuțări ea. Are el treabă în altă parte. Are el jupânița lui plină de odoare.

I-l arătă cum se apropiase de banca pe care stăteau slujnicele și glumea cu ele. La un moment dat, i se alăturase un tânăr urât, cu păr bălai și fața roșie.

– Ăsta e Boroș, chicoti Elena, arătându-l pe tânărul urât. Tot unul din prietenii lui ser Miro. Tatăl lui a făcut cărăușie, apoi a început să ia propriile mărfuri și împreună cu alții a deschis o prăvălie în inima Sucevei. Și Boroș se pricepe să vândă și să cumpere, doar că la altele nu e chiar așa ager. Se aplecă spre el și coborî glasul privindu-l șăgalnic. Pare un om rău, dar nu e. A avut o dragoste nefericită cu o jupânească care a murit de foarte tânără și de atunci bea și mai mult și umblă încruntat, doar că pe noi nu ne păcălește, deși, când depășește măsura, vorbește fără sens și se bagă în încăierări. Nu-l știi?

Ștefan dădu din cap. Nu îl cunoștea pe Miro de atâta timp, așa că nu-i știa nici prietenii. Totuși, nu-i

spuse asta, simțind că l-ar fi scăzut în ochii ei. Prietenia cu Miro părea să îl înconjoare și pe el cu un fel de aură de bunăstare.

– Fiecare are câte o poveste. Știai că negustorul Calvo, care l-a adus pe Miro aici, și-a pierdut familia într-un naufragiu și a fost gata să moară și el? Se zice că a dat faliment de mai multe ori, apoi s-a ridicat de fiecare dată, însă nu ai da doi bani pe el dacă l-ai vedea. Hai să mergem! Vreau să-ți arăt un lucru, îi spuse ea dintr-odată.

Îl apucă de mână și îl conduse afară, apoi pe o scară care ducea la un balcon îngust, de lemn. Acolo, deschise prima ușă și îl trase râzând după ea într-o cămăruță cu un pat și un hârdău. O fată stătea tolănită și sforăia, dar Elena o scutură de umăr și îi ceruse să plece. Acesta se frecă la ochi și ieși, nu înainte de a chicoti și a-i arunca lui Ștefan o privire lungă.

– Acum suntem numai noi doi!

Ștefan privi în jur, la pereții de bârne cu crăpăturile acoperite cu lut, la ușa de scânduri prin care se vedea afară. Patul era îngust, scund, și avea pe el o saltea de iarbă. Acolo nu era nimic ce l-ar fi putut interesa. Privi întrebător spre fată. Aceasta îi zâmbi la rândul ei, apoi își ridică brațele și își ciufuli părul des cu o mișcare foarte naturală. Probabil că îndepărtase vreo legătură care îl ținea, pentru că i se revărsă pe umeri ca o cascadă întunecată, după care își plimbă palmele peste umeri, trăgând în lateral ia și dezvelind pielea albă.

– Poate că..., începu Ștefan, dar nu mai continuă pentru că fata îi luă mâinile și i le lipi de sâni. Tresări,

vru să se tragă în spate, dar nu reuși, pentru că trupul lui voia altceva. În schimb, se aplecă și o sărută, fără să se mai întrebe ce dorea ea să-i arate. La un moment dat, fata se retrase, se răsuci scoțându-și hainele ca niște păsări albe. Ștefan gemu când văzu trupul plin, ispititor, apoi gesturile lui le urmară pe ale ei. Se prăbușiră pe saltea, iar fata îl învăță acea taină pe care o ghicise în ochii altora, dar pe care el nu o cunoscuse. Când totul se termină, deși el ar fi vrut să mai continue, o prinse în brațe zicându-i că voia să o ferească de răcoarea nopții. Fata râse, dar nu cum o făcuse mai devreme, ci mult mai moale și mai învăluitor.

– Dacă vrei, mai putem rămâne. Ser Miro al tău s-a îngrijit de toate! Nu trebuie să ne grăbim.

Ștefan se ridică într-un cot și o privi, după care o mângâie ușor, trecându-și mâna peste gâtul și umerii ei. Nu se mai sătura de trupul acela atât de neted și de promisiunea pe care o ascundea.

– Miro? De ce spui asta?

Fata chicoti și îl sărută pe obraz, apoi pe buze.

– E un bărbat darnic, șopti înainte să-l atragă iar spre ea. Ne spune versuri și cântă pentru noi.

Mai târziu, când părăsiră camera, fata îi făcu semn să o urmeze, punându-și un deget la buze ca la o mare taină. Îl duse spre o altă cameră și se aplecă să se uite printr-o crăpătură mai mare din ușă. Îi zâmbi, apoi se dădu de-o parte și îl invită să privească și el.

– Ce este? o întrebă în șoaptă.

Fata dădu din cap și chicoti din nou, așa că Ștefan se aplecă plin de curiozitate și își puse ochiul la gaura

din scândură. La început, nu deslușì nimic, apoi văzu patul și hârdăul, la fel ca în camera în care fusese el. Pe saltea erau două corpuri înlănțuite, iar când se uită mai bine, îl recunoscu pe Miro și pe jupâniţa căreia îi dusese poezia. Când îșì dădu seama ce era, se retrase repede înapoi, ca și când imaginea celor doi i-ar fi ars ochii.

– Vezi, îi spuse fata zâmbind, stăpânul tău e generos. Se gândește și la tine, nu numai la el!

Continuă să se întâlnească cu Miro cât de des putea. Uneori, acesta avea nevoie de el și îl punea să copieze documente pe care nu le înțelegea pe deplin, dar la care muncea cu sârg. Ștefan avea treabă în timpul zilei, pentru că nu abandonase lucrul și studiul cu Bogdan, mai ales că voia să știe cum să picteze și tabloul lui Miro, însă seara mergea la Hanul polonez, cel mai vechi și mai mare din târg, și bea împreună cu prietenul lui la lumina lumânărilor. Acum învățase cum se făcea și nu îi mai era rău, pentru că știa când să se oprească. Acolo, îi cunoscu pe Martin Nicolay, fiul unui negustor cu stare, care voia să-l trimită la studii la Liov, deși acesta prefera să piardă vremea prin târg, și, din nou pe Ianoș Boroș, zis și Borș, care se ocupa cu negoțul tatălui său, cumpărând mărfuri de prin târgurile de la Dunăre.

Cei trei prieteni păreau legați de multe, pentru că uneori schimbau vorba când se întâlneau cu el, apoi continuau după ce nu mai putea să îi audă. Totuși,

într-o noapte, pe când Miro pusese capul pe masă, legănat de aburii vinului acru de la Hanul polonez, Borș se întoarse spre Ștefan, îl scutură de umăr cu mâinile lui ca niște căușe și își apropie de el fața lată și tâmpă. Avea un păr deschis la culoare ce-i stătea țepos și ochii de un albastru apos.

– Lui Miro îi plac câinii, așa că ai grijă!

Ștefan nu înțelese nimic și îl întrebă ce voia să spună. Borș râse gros și îl trase și mai aproape.

– Ține câini la casa aia a lor, *fondaco*, sau cum îi zice, îi crește și când se satură de ei, le dă una la scăfârlie și îi aruncă în Areni. Așa că ai grijă! Și tu ai ochi de cățeluș!

Ștefan se supără și îl împinse cât acolo, trimițându-l peste Miro, care se trezi mahmur și-l lovi la rândul lui, făcându-l să cadă pe podeaua de pământ. În jurul lor se lăsă tăcerea. Apoi, toți izbucniră în râs, chiar și Borș, care se sculă vesel în picioare, ca și când nu și-ar fi amintit nimic din ce spusese. Cei care-și beau vinul prin Hanul polonez părură dezamăgiți că totul se terminase atât de repede, iar murmurul discuțiilor îi înconjură din nou.

Mai târziu, Ștefan luă o bucată de cărbune îi schiță fața lui Borș pe tăblia unei mese, printre cănile cu vin. Îi făcu însă fața mai rotundă și trăsăturile mai regulate, iar Borș se arătă încântat de imaginea care, dacă nu îl făcea neapărat mai frumos, îi dădea un aer interesant și străin.

– Ei, vedeți că așa arăt eu de fapt? se împăună el.

– Poate doar sufletul tău, deși și acela e negru ca bucata asta de cărbune! râse de el Miro.

Borș nu se supără, deși îi aruncă lui Ștefan o privire ca și când acel Miro zeflemitor ar fi fost cel asupra căruia tocmai îl avertizase.

Ștefan nu uită cuvintele lui Borș și îl urmări pe Miro mai multe zile ca să vadă dacă nu cumva acesta îl credea vreun câine de pripas. Era sărac și prost îmbrăcat, nici prea deștept nu se socotea, așa că Borș putea să aibă dreptate. Totuși, Miro nu dădea semne ca i-ar fi trecut asta prin minte, deși tot nu-i spusese ce îl atrăsese la el de îl dorise ca tovarăș.

În afară de aceste escapade, Ștefan muncea toată ziua, amestecând culorile, sclivisind pereții și pictând și mici porțiuni sub supravegherea lui Bogdan, iar seara stătea cu nasul în pergamentele pe care zugravul le ținea ca pe o comoară. Acolo avea schițe însoțite de însemnări din care Ștefan află multe. De ceva timp, Bogdan renunțase să-l mai supravegheze și să-l mustre când ieșea în oraș cu Miro și prietenii lui. Când era de muncă, Ștefan robotea fără odihnă, dar la fel de încăpățânat se arăta și când era vorba de Miro.

– Dacă ar fi femeie, aș zice că ți-a făcut vrăji! îi spuse Bogdan într-o zi, când Miro apăru în curte și îi ceru să-l însoțească.

Ștefan se înroși, strânse din buze, dar lăsă pensula de-o parte și fugi la Miro, care îi făcu zugravului o plecăciune cam în bătaie de joc înainte de a-l lua pe băiat de după umeri și trage afară, pe uliță.

– Fiecare cu soarta lui! strigă Bogdan în urma lor.

Ziua era călduroasă, iar ulițele se zvântaseră, în schimb praful se lipea de încălțări și haine, care trebuiau

periate de mai multe ori pe zi. Miro arăta însă curat, ca și când ar fi umblat până atunci numai prin văzduh.

– Cum reușești asta? îl întrebă Ștefan cu ochii la pantofii lui de catifea și la ciorapii albi.

Doi târgoveți îmbrăcați după moda franceză îl salutară, iar Miro le făcu vesel cu mâna. Părea să fie prieten cu toți, iar Ștefan simțea uneori un junghi în suflet când îl vedea cum glumea cu necunoscuții și îi privea la fel cum îl privea și pe el, deși susținea că îi era cel mai bun prieten.

– Am grijă, ridic picioarele și nu le târâi prin praf ca tine. Parcă ai avea tălpile lipite de drum și ai muri dacă le-ai ridica mai sus. Ca Anteu, care își lua puterea din pământ.

Ștefan nu știa cine era Anteu, dar Miro îl lămuri.

– Îmi plac eroii, iar Hercule este preferatul meu, adăugă. Mama mi-a povestit că la nașterea mea a apărut deasupra Cetății Albe o stea strălucitoare cu coadă, care a mers spre soare-apune și a stat pe cer trei luni.

– Ei, ce spui ! Dar așa e în Biblie, nu se poate să apară stele la nașterea oricui, protestă Ștefan crezând că poate nu l-a înțeles bine.

Își dădea seama că Miro se lăuda, dar asta era prea de tot!

– A, eu nu vorbeam despre nașterea Mântuitorului, se dezvinovăți Miro, departe de mine așa ceva, ci de cea a altui ales al poeziei[15], pe care eu îl admir profund.

15 Este vorba de Dante Alighieri, despre care Giovanni Villani (1280 – 1348) spune în *Nuova Cronica* că la nașterea acestuia ar fi apărut pe cer o stea cu coadă.

Află de la mine că apariția stelelor prevestește nașterea și moartea spiritelor mărețe, la fel cum a fost cu împărații din vechime, dar și cu divinul Dante. De aceea, până să scornesc și eu versuri bine întocmite ca ale lui, voi încerca să-i egalez pe eroii din vechime, așa că am grijă de trupul meu și nu mă las pe tânjeală, ca să ajung pleșuv și slab precum Calvo sau cu burta ca un butoi, cum e Borș, de n-ar mai turna în el atâta vin, bine ar fi!

Se opri în fața lui Ștefan și își ridică brațele, apoi și le încordă, privindu-l cu o urmă de amuzament.

– Când Hercule își încorda brațele, dușmanii se speriau și o luau la sănătoasa, când Borș își încruntă fruntea, dușmanii cad sub mese de râs! spuse accentuând silabele ca și când ar fi fost psalmodiat. Hercule este un mare erou, de fapt, cel mai mare care a existat, născut de oameni și de zei, Hercule omorâtorul de monștrii și apărătorul fecioarelor...

Ștefan zâmbi, apoi râse ușor. Nu înțelegea nici jumătate din ce-i spunea, dar îi plăcea cutezanța cu care se uita de jur-împrejur și felul mândru în care își ținea capul. Lumea se oprise să-i privească, dar lui Miro nu-i păsa. Dacă Miro era Hercule, întruchipa unul tânăr care poate ar fi omorât și monștri, dar mai mult ca sigur ar fi avut grijă de fecioare. Îi spuse și lui asta și primi un pumn în umăr pentru îndrăzneală. Miro se răsuci spre privitori și le făcu o plecăciune elegantă care îi nedumeri pe mulți.

Porniră din nou pe uliță, mergând la pas și râzând, mai mult ca să piardă vremea și să se bucure de ultimele raze ale soarelui. Trecură de zona târgului, fără să

bage în seamă mugetele vitelor din țarcuri și strigătele celor care își lăudau marfa. O luară spre cetatea care strălucea albă în lumina soarelui, cocoțată pe o culme împădurită. Dincolo de târg și de Curtea Domnească, ridicată din piatră de Vodă Alexandru, exista o zonă liniștită, cu câteva bordeie săpate în pământ, cu câteva curți și cu câteva pâlcuri de pădure. Suceava se afla pe un podiș mai mult lung decât lat, mărginit de dealuri domoale, acoperite de vegetație bogată. În partea de apus, coastele coborau mult mai abrupte spre satul Șcheia și lunca Sucevei. În mahalaua Mirăuților, pe unde treceau ei, șesul era întrerupt de apa Cacainei, care avea în partea de miazăzi locul unde se așezaseră grupuri de tătari, de aici și numele de Tătărași.

Pârâul Areni avea maluri domoale și curgea leneș, cotind de mai multe ori. Vara era un firicel ce aproape se pierdea în vegetație, susurând printre arinii cu trunchiuri subțiri, cu frunze ovale și crestate, dar când venea vremea rea, apele se umflau și luau podețele de scânduri aruncate peste el. Altfel, când vremea era frumoasă, putea fi trecut ușor cu piciorul. Lui Ștefan îi plăcea pădurea și s-ar fi plimbat mai des pe acolo dacă nu s-ar fi temut de hoți, nu că ar fi avut ce să ia de la el. Cu Miro, care purta o sabie la șold, și era cu un cap mai înalt decât el și mult mai lat în umeri, nu avea de ce să se teamă.

Un timp merseră în liniște. Trecuseră dincolo de primul val de pământ al târgului, care crescuse asemenea unui copil și nu-și mai încăpea în haine. Șanțul se mai vedea, dar începea să fie astupat de gunoaie. Din

când în când, vântul le aducea miros de putreziciune de la carcasele de animale aruncate în el. Nu era un loc plăcut, așa că se grăbiră să îl traverseze. Oamenii se răriseră de tot chiar înainte să părăsească Uliţa-ce-duce-drept-la-Cetate și să intre printre copaci. O luară pe malul pârâului, mergând fără țintă. Miro umbla încruntat, cu privirile în jos. Din când în când, lovea câte o piatră și o urmărea cum se rostogolea în apă.

– Aș vrea să plec de aici, îi spuse dintr-odată, ca și când ar fi scuipat cuvintele.

Ștefan îl privi uimit. Fața lui Miro era contractată, iar ochii i se aburiseră.

– De ce? Ce s-a întâmplat?

Miro privi spre pârâu.

– Apa asta, îi spuse înciudat, arătând cu mâna în susul ei, nu e îngrădită, iar dacă vrea, se răzvrătește și se curăță de toate gunoaiele pe care oamenii le aruncă în ea. Așa aș vrea și eu, să arunc lucrurile cu care m-au încărcat alții și să plec pe drumul meu. Să-mi sap albie nouă. Ștefan, tu nu înțelegi, ești prea tânăr, dar am pierdut foarte multe și poate o să mai pierd. Am avut oameni care au avut grijă de mine, dar acum sunt propriul meu stăpân.

Se întoarse, iar ochii de culoarea teilor părură să treacă prin el. Ștefan îl apucă de braț și îl scutură de parcă ar fi vrut să-l trezească. Miro cel vesel era parcă alt om.

– Poți pleca oricând, nu? Ai călătorit în atâtea locuri, așa că nu ar fi o problemă pentru tine, deși nu aș vrea să te pierd atât de curând.

Miro clătină din cap, apoi îl bătu ușor peste mână, așa cum ar fi mângâiat pe cap unul dintre câinii de la casa de negoț, apoi oftă.

– Nu sunt lucruri pe care să ți le spun și pe care să le înțelegi. Dar m-am săturat de târgul acesta de la capătul lumii, am alte planuri, nu să stau aici vârât până la gât în glod.

Ștefan clătină din cap fără să-l înțeleagă. Suceava era cel mai măreț oraș din câte văzuse, poate nu atât de mare ca altele despre care îi spusese Miro, cu toate acestea unul important.

– Dacă alergi după un vis, s-ar putea să te rătăcești prin codru! îi spuse una dintre maximele servite de Bogdan într-o împrejurare asemănătoare. Aici ai o cameră a ta, haine scumpe și ce să mănânci, ai prieteni, ce vrei mai mult?

Miro râse, se întoarse pe călcâie și o luă sprinten pe mal, spre zona de unde Cetatea Domnească se vedea ca o apariție miraculoasă în lumina apusului. Ștefan îl urmă nedumerit, simțindu-se cuprins de răcoarea înserării. În curând, avea să fie întuneric, așa că era mai înțelept să se întoarcă în zonele mai umblate ale târgului, ca să nu riște să-l întâlnească pe vreunul din soldații puși pe hartă și pe câștig, despre care se spunea că umblau nopțile pe la poalele cetății. Se uită încruntat la spatele lat al lui Miro și la haina lui elegantă din postav fin. Mai mult decât el, care nu avea decât zdrențele de pe spinare, tânărul risca să-și piardă avutul, chiar și viața, mai ales că era străin. Totuși, oricât de străin ar fi fost, în ultima vreme începuse

să vorbească mai bine limba lor, iar Ștefan reușise să învețe ceva și din cea a lui Miro, așa că diferența dintre ei nu-i mai părea atât de mare.

– Stai puțin, îl strigă, apoi alergă după el. Uite ce e, dacă pleci, vreau să-mi promiți ceva.

Miro se opri, privindu-l ca și când nu ar fi fost niciodată supărat.

– Ce vrei? Bani nu am, îi zise râzând, deși știa că nu asta avea să-i ceară.

Miro îl mai folosise să scrie și alte documente și de fiecare dată băiatul acceptase cât îi dăduse de obicei, mai nimic.

– Vreau să mă iei cu tine!

Miro râse și mai tare și îi dădu o palmă peste cap în același fel în care o făcea și Bogdan. Ștefan se supără și se îndepărtă, dându-se câțiva pași în spate.

– Nu glumesc și nu mă pripesc! Vreau și eu să plec de aici și să văd toate minunățiile de care mi-ai vorbit. Doar nu vrei să le ții pentru tine! Învăț și acum, dar dacă voi pleca, voi învăța și mai multe. Mi-ai spus că zugravii din țara ta pictează biserici de trei ori mai mari decât ale noastre și fac și tablouri și alte minunății. De ce aș rămâne aici?

Într-un fel, se aștepta ca Miro să nu-l ia în serios și astfel i s-ar fi arătat că vorbele lui Borș erau adevărate și că nu era decât un cățeluș pe care Miro îl ținea pe lângă el și care, dacă ar fi devenit supărător, l-ar fi alungat cu lovituri de picior.

– De ce m-ai căutat? Doar ca să te ajut cu actele, să îți copiez documentele când nu găsești pe altcineva?

întrebă cu glasul răgușit și cu ochii în lacrimi. Ce nevoie ai de mine?

Miro clătină din cap, privindu-l serios.

– Ștefan, te înșeli și o să-ți dovedesc asta.

Se întoarse din nou și își continuă drumul. Ștefan privi lung în urma lui, simțind că răspunsul pe care-l primise nu însemna foarte mult, apoi se șterse la ochi și îl urmă. Nici el nu știa de ce spusese vorbele acelea. Poate că umbrele nopții îl făcuseră să se gândească la ce s-ar fi întâmplat dacă Miro ar fi dispărut din viața lui.

– Îmi pare rău! îi spuse umil.

Tânărul dădu din cap cu ochii ațintiți la apele pârâului.

– Uite acolo! exclamă dintr-odată.

Se repezi pe mal în jos și se opri lângă o formă ce ieșea din pârâu și care lui Ștefan i se păruse un buștean spălat de ape. I se alătură curând și atunci văzu că se înșelase. Își făcu cruce și se trase în spate.

– Lasă-l! strigă.

Miro nu îl băgă în seamă. Îngenunche în malul mocirlos, fără să ia în seamă că își murdărea ciorapii albi, prinse trupul și-l trase cu greu spre el. Ștefan simți cum stomacul îi protesta. Miro se aplecă și mai tare, gata să cadă în pârâu, se opinti și răsuci cadavrul, trăgându-l pe mal. Fusese un bărbat destul de zdravăn, cu plete șatene și barbă la fel. Miro îi aruncă băiatului o privire absentă, apoi scoase dintr-un buzunar o bucată albă de material brodat și începu să șteargă cu atenție fața mortului. O înmuie de câteva ori în apă și o folosi ca să îndepărteze noroiul până când trăsăturile

deveniră din nou clare. Atunci, lui Ștefan i se făcu și mai rău. Bărbatul avea pe obraz o pată vineție ca și când ar fi fost atins acolo cu un deget înmuiat în cerneală roșie. Când îl recunoscu, sări în spate gata să se prăbușească.

– Nu e olarul care...? strigă, întinzând mâna spre el ca și când ar fi vrut să i-l arate lui Miro.

Acesta dădu din cap, se ridică și își șterse mâinile cu aceeași bucată de pânză cu care curățase și fața mortului. Apoi întoarse capul spre el și îl învălui într-o privire rece.

– Da, el este. Se pare că nu-și va mai plăti datoria!

Ștefan începu să tremure.

– Să plecăm repede de aici până nu ne vede cineva și ne ia la întrebări, spuse Miro calm.

Intrară din nou printre copaci. Miro o luă înainte cu pași mari, de parcă ar fi fost singur, iar băiatul începu să facă eforturi să se țină după el, mai ales că întunericul învăluia pădurea. Când văzură primele licăriri ale focurilor, Ștefan răsuflă ușurat, fiindcă prezența oamenilor însemna că se aflau în siguranță. Dacă olarul fusese omorât, poate că mai erau pândiți de cel care îi băgase capul în pârâu și îl ținuse acolo până se înecase. Era nevoie de forță pentru asta. Privi cu îndoială silueta lui Miro, apoi se grăbi să-l ajungă.

Când mai aveau puțin până la o uliță mărginașă, auziră pași grăbiți în urma lor. Ștefan se opri și privi temător peste umăr, însă de abia apucă să întrezărească o siluetă, că se trezi înșfăcat de gât și tras

într-o parte. Scoase un strigăt scurt și apucă cu mâinile brațul ce-l sugruma, dar nu reuși să-l clintească.

– Stai locului, dacă nu vrei să mori!

Vocea nu admitea împotrivire, dar Ștefan încercă să-l lovească, așa că brațul i se strânse și mai mult în jurul gâtului, până când simți că nu mai putea respira. Când se liniști, i se dădu puțin drumul și reuși să-și coboare capul și să privească din nou în față. Răsuflă ușurat. Miro se oprise și își scosese sabia, dar nu se uita spre el, ci undeva în lateral. Omul care-l prinsese nu era singur.

– Miro Voglia, se auzi o voce hârâită. Ești scump la vedere de ceva timp.

Miro nu păru impresionat.

– Fiecare cu socoteala lui, cu care nimeni nu are treabă.

Bărbatul nevăzut râse.

– Nu, nu, chiar n-aș zice că nimeni n-are treabă. Dacă îți vedeai de negoțul tău și nu te băgai peste al meu, nici eu nu aș fi avut nimic de zis, dar așa, uite, ne întâlnim la margine de drum. Aș vrea să nu ne amenințăm cu surcica aia, când tovarășul tău e în mâinile noastre.

Miro se încruntă, iar buzele i se strâmbară arătând tot disprețul pe care-l simțea. Totuși, nu lăsă sabia din mână.

– Care tovarăș? întrebă el. E doar cineva de care mă mai folosesc din când în când.

Ștefan începu să tremure conștient de forța celui care îl ținea. Nu era cu mult mai înalt decât el, însă brațul îi era gros cât două de-ale lui. Purta un pieptar

din piele care răspândea un miros rânced, iar barba îi gâdila ceafa. La vorbele lui Miro, bărbatul făcu o mișcare, iar Ștefan simți ceva rece lipit de gâtlej.

– Ei, băiețaș, ce zici să-ți tai gâtul ăsta ca la pui?

Ștefan înghiți în sec și privi speriat spre Miro. Acesta nu se uita însă la el, ca și când nici nu ar fi existat, ci la cel cu care vorbise până atunci.

– Ai vrea să te credem, grăi din nou celălalt bărbat, dar mergi cu el peste tot și te-a și ajutat în învârtelile tale. Voi nu aveți dreptul să dați bani pe datorie, pentru asta suntem noi aici și toată lumea știe. Tu ești un străin și plătești ca să-ți desfaci marfa aici. Și nici măcar nu e marfa ta, ci a stăpânului tău, o știi el ce faci ca să mai scoți o para?

– Nu sunt străin, chir Ioannidis, protestă Miro. Mama mea a fost a locului! Nu pot spune și eu ca alții: *Benedetta colei che in te s'incinse*[16].

Bărbatul începu să râdă cu poftă, urmat de tovarășul lui, care îl ținea încă strâns pe Ștefan.

– Lasă versurile, numai de ele ești bun, și nimeni nu înțelege nimic din ce zici! Ești bastardul unui străin, iar mă-ta a fost o curvă! Și vorba te arată ca străin!

Miro tresări și făcu câțiva pași spre el fluturându-și sabia. Se înfuriase, chipul frumos i se schimonosise, dar tot nu părea periculos.

– Și un bastard străin are aceeași valoare cu unul născut în târg! Iar tatăl meu mă iubea suficient să fi avut grijă să-mi spună *dolce figlio,* iar eu, *dolce padre*, la

16 „Ferice-aceea ce-n sânul ei te-ncinse!", Dante Alighieri, *Divina Comedie,* traducere George Coșbuc

fel ca și alți părinți și copiii lor. Cât despre tine, o să ai mai multe găuri decât o sită dacă mai vorbești așa! îi strigă roșu la față.

Își roti trupul, împingând mâna înarmată în față, în timp ce pe cealaltă o ținea la spate.

– Ușurel, băiete, să nu-ți strici hainele alea pricopsite, îl luă chir Ioannidis în bătaie de joc. Dacă mai faci un pas, acesta de te ajută să măsluiești documentele va bea apă din Areni direct prin gât!

Miro nu păru însă să-l mai audă și se repezi înainte. Ștefan văzu fluturarea cuțitului ce se apropia de beregata lui și apucă în disperare mânerul acestuia. Auzi un strigăt și i se păru că el țipase, pentru că sângele țâșni în fața lui. Nu-l vedea pe Miro, dar i se năzări că pentru o clipă se aflase în fața lui, apoi dispăruse. Ceva pluti spre el, apoi, dintr-odată, bărbatul care-l ținea prizonier scoase un răcnet, iar el se trezi eliberat. Făcu câțiva pași, dar se prăbuși cu mâna la gât. Gemea și privirea i se întunecase. Auzi voci mânioase, un sunet hârșiit, ca și când ceva ar fi lovit trunchiul unui copac, apoi se lăsă liniștea.

O mână îl scuturâ de umăr și cineva îi întinse o năframă. O apucă și și-o apăsă pe gât, tremurând din toate încheieturile. Își ținea ochii ațintiți la iarba roșiatică în lumina înserării și se temea să se miște.

– Ești bine, nu te mai jeli!

Miro îngenunche lângă el și-l forță să-și ridice capul. Se opri din gemut, dar tot mai auzea o voce plângăreață, care nu era însă a lui.

– E doar o zgârietură, îi spuse Miro privindu-l rece.

Ștefan se uită în jur, iar inima îi sări din nou când văzu trupul prăvălit în apropierea lui. Era al celui care-l ținuse prizonier – un bărbat trupeș, cu barbă mare, blondă. Zăcea într-o rână și îi privea cu ochii căscați și cu gura deschisă, din care ieșea un șuierat întrerupt. Își apăsase mâinile pe gât, de unde se vedea mânerul unui cuțit, iar barba i se păta treptat de sânge. Lângă el se afla un alt cuțit, mult mai mare decât cel pe care-l avea implântat în el, aducând cu cele folosite de măcelarii de pe pârâul Areni pentru spintecarea vitelor.

Miro se ridică și se apropie de el. Lovi cuțitul cu piciorul, azvârlindu-l în buruieni, după care îl fixă gânditor pe rănit, ca și când acesta ar fi reprezentat o întrebare dificilă la care trebuia să găsească de îndată un răspuns. Se aplecă încet, și o clipă cei doi se priviră în ochi. Miro zâmbi vag împăciuitor, apoi îl apucă brusc pe bărbat de păr și îi trase capul pe spate. Încă mai zâmbea când îi tăie gâtul cu sabia.

Ștefan scoase un strigăt de spaimă, ca și când beregata lui ar fi fost cea despicată. Miro nu-l băgă în seamă. Se opinti și își scoase cuțitul din gâtlejul celuilalt, apoi îl șterse de mâneca cămășii acestuia. Îl examină cu ochi critic și scoase o exclamație de nemulțumire. Când îl aruncase, nu nimerise unde ar fi vrut, iar cuțitul lovise un os și se ciobise. Privi cu reproș spre Ștefan de parcă ar fi fost vina lui. Cuțitul arăta ca un obiect scump, cu lama gravată și mânerul dintr-o bucată de fildeș sculptat. După ce îl puse la loc la cingătoare, se ridică și se apropie de al doilea bărbat.

– Ce vrei să faci? îl întrebă Ștefan gâtuit, urmărindu-l cu privirea.

Miro nu-i răspunse.

Chir Ioannidis era un om scund, între două vârste, și purta un caftan negru, împodobit cu broderii argintii. Când îl văzu pe Miro apropiindu-se, se retrase câțiva pași, ca și când ar fi vrut să fugă, însă se împiedică de o rădăcină ieșită din pământ sau poate de vreo piatră, pentru că se bălăbăni o clipă, apoi mâinile îi bătură aerul și se prăbuși pe spate. Miro îi zâmbi și se apropie de el, ținând încă sabia în mână. Cum stătea într-o rână, lui chir Ioannidis i se vedeau șalvarii albi și imineii brodați și ei. Miro se aplecă puțin de spate și își sprijini vârful sabiei de pieptul lui, apoi apăsă cu o mișcare atât de sigură, încât părea normală. Chir Ioannidis scoase un strigăt înăbușit, de durere și surpriză, iar Miro dădu din cap și își retrase arma. Părea să regrete sincer ce făcuse, colțurile gurii i se lăsaseră în jos, iar fața îi căpătase o expresie tristă.

Pe pieptul caftanului, deasupra brâului, se vedea acum o tăietură în material, iar dinții bărbatului clănțăneau, ițindu-se albi prin barba întunecată. Ochii mici i se îndreptaseră spre fața lui Miro. Era palid, dar nu părea să se teamă.

– Chir Ioannidis, îi spuse Miro, punând un genunchi în iarbă și sprijinindu-se în sabie ca într-un baston, ce spuneai că ar trebui să fac?

Bărbatul încercă să se ridice, dar nu reuși, în schimb gemu apăsându-și mâna pe piept. Degetele i se înroșiseră și când le privi, se făcu și mai alb la față.

– Ești un hoț și un asasin! murmură printre dinți. Iar diavolul pe care-l slujești va avea grijă ca sufletul să-ți ajungă drept la talpa Iadului.

Miro dădu capul pe spate și slobozi un hohot răsunător.

– Nu te baza pe asta, *schifo*! Salută-l pe Diavol din partea mea și spune-i că nu voi ajunge acolo prea curând.

Ioannidis își făcu cruce cu degetele strânse, lăsându-și pe obraz o urmă ce aducea cu semnul de pe fața olarului mort. Vorbele lui Miro nu păreau să-l fi tulburat, pentru că scuipă spre el. Deși rănit, privea curajos în ochii de tei ai tânărului.

– Vei avea o viață scurtă, iar diavolul căruia îi slujești n-o să te apere. O să îți prindă sufletul în gheare când va veni vremea.

Miro râse.

– Ce vorbe proaste venite din gura unuia care a hăcuit pe mulți la vremea lui! îi spuse cu dispreț, apoi se ridică brusc și, ridicând sabia cu ambele mâini, o înfipse în gâtul acestuia, țintuindu-l la pământ. Ioannidis scoase un șuierat, ochii i se holbară, iar mâinile i se agitară în aer. Miro își schimbă poziția și apăsă tăișul pe gâtlejul plin de sânge până aproape îl decapită. Degetele bărbatului tresăriră, apoi rămaseră nemișcate. Miro îi puse piciorul în piept, fără să bage de seamă pata ce întina broderiile, se opinti o dată și își scoase sabia. O șterse încruntat de poalele anteriului, mormăind ceva.

Ștefan simți un miros ciudat, asemănător celui de măruntaie ce se deșartă, se aplecă într-o parte și icni.

Vărsă tot ce mâncase, apoi un lichid gălbui. Părea că nu o să se mai oprească niciodată. Când se liniști, Miro îl ajută să se ridice. Avea capul greu, un gust îngrozitor în gură, iar tăietura de pe gât îl ustura. Miro i-o legă cât putu de bine, apoi îl apucă de picioare pe bărbatul cu barbă blondă și îl trase printre tufișuri ca să nu fie foarte vizibil de pe uliță. Făcu la fel și cu Ioannidis.

Când termină, se întoarse spre Ștefan.

– Trebuie să plecăm de aici, dar nu putem s-o luăm acum prin târg.

Avea dreptate. Ștefan era plin de sânge pe gât, iar ciorapii lui Miro erau murdari de noroi și aveau pete roșii. Precis cineva urma să bage de seamă, iar după descoperirea morților, să-i bănuiască.

– Ce vom face? gemu Ștefan îngrozit.

Văzuse oameni spânzurați, biciuiți, auzise și de alte pedepse mai groaznice la care nu voia să se gândească.

– Ești un laș! îi replică Miro cu dispreț.

Dispăru după tufișuri, rămase un timp acolo, iar când se întoarse, îi aruncă pieptarul de piele al celui care-l amenințase cu cuțitul.

– Dacă-l spălăm în pârâu, o să te acopere cât de cât.

Intrară din nou în pădure, poticnindu-se de rădăcini. Lumina era puțină, iar umbrele copacilor păreau tot atâția oameni ce îi urmăreau cu privirile. Ștefan nu reuși să coboare malurile pârâului, așa că Miro îl ajută pufnind. Cufundă pieptarul în apă și îl frecă cu nisip cules din albie. Era greu de spus dacă sângele se mai vedea, dar poate era de ajuns pentru o plimbare prin întuneric. Îl îmbrăcă peste cămașa murdară și îl

cuprinse imediat frigul. Pieptarul era rece și foarte greu. Miro cufundă și năframa în apă și îl ajută să se spele pe față și pe gât, apoi încercă să scape de petele de pe ciorapii lui și le frecă până pierdură culoarea roșie și deveniră maronii. În târgul plin de glod, nu era un păcat prea mare să apari murdar noaptea pe ulițe.

– Să plecăm de aici!

O porniră în grabă, ocolind locurile mai aglomerate sau cele luminate de torțe. Trebuiau să fie atenți. Dacă se întâlneau totuși cu cineva, se agățau unul de altul râzând silnic. Era cam devreme pentru bețivi, dar era o acoperire mai bună decât oricare alta.

Când ajunseră în camera lui Miro, acesta ceru servitoarei un ciubăr cu apă caldă. Îl puse pe Ștefan să se dezbrace și îi șterse din nou rana, apoi i-o unse cu o alifie. Îi aruncă hainele într-un colț, urmând să scape de ele mai târziu. Ștefan îl privea cu ochii holbați cum se ocupa de toate, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Întâi îi dădu o manta largă să se acopere, pentru că deja tremura de frig, apoi ceru să se facă focul în soba cu cahle ce întruchipau tot felul de personaje frumos colorate.

– Miro, îl întrebă pe când stătea în pat, cu haina pe umeri și clănțănind din dinți, tu l-ai omorât și pe olar?

Miro mormăi ceva în timp ce-și inspecta ciorapii distruși. Se așezase pe un scaun și îi scotea cu grijă.

– Nici de gunoi nu sunt buni! exclamă furios și îi aruncă în maldărul unde se aflau și hainele lui Ștefan. Spui prostii! Nu l-am găsit împreună cu tine? Dacă îl omoram eu, nu te duceam tocmai acolo!

– Și atunci cei doi?

Miro își sprijini tălpile goale pe podeaua de scândură. Își scosese și vesta stropită de sânge și rămăsese în cămașa lungă, murdară și ea pe la mâneci. Nu părea să simtă frigul.

– Cei doi sunt unii care împrumută bani celor care au nevoie. Când m-am apucat și eu de meșteșugul acesta, am intrat pe teritoriul lor, spuse ceva mai potolit. Ar fi trebuit să fiu mai atent, dar uite că nu am fost sau cineva m-a vândut lor.

– De ce trebuia să faci asta? Doar câștigi bani buni din negoț!

Miro rânji.

– Câștig trei parale prăpădite. Eu nu am capital, doar îi însoțesc pe alții și îi slugăresc. Tatăl meu mi-a lăsat o mică avere când a murit, dar am avut cheltuieli și s-a dus, adăugă făcând un gest vag din mână. Ce vezi aici e ce mi-a rămas. Vreau bani adevărați, am planuri și vreau să le îndeplinesc! Doar că acum... Va trebui să vorbesc cu Borș și încă repede.

Se întrerupse ca să ia ciubărul de la servitoare. Nu o lăsă să intre, dar ea își iți în cadrul ușii chipul prelung, de nevăstuică, clipind des spre Ștefan, care se ghemui și mai mult sub manta. Miro o trimise la plimbare cu o încruntătură, după care puse ciubărul pe jos.

Se spălă pe îndelete, ca și când ar fi vrut să facă să dispară mai mult decât sângele. Ștefan îl urmări tăcut cum își turna apa cu o cofă mică de lemn și se freca cu o bucată de pânză aspră. Avea un trup foarte alb în contrast cu fața mai bronzată. Mușchii i se vedeau

frumos orânduiți de fiecare dată când își mișca brațele și părea mai puternic, așa gol, decât atunci când era îmbrăcat cu vestele lui căptușite și mânecile umflate. Mișcarea mușchilor pe sub pielea ce lucea slab în lumina lumânărilor avea ceva periculos, așa că pe Ștefan îl apucă amețeala. Părul șaten i se lipise de cap și o șuviță îi alunecase pe frunte, iar când se simți privit, Miro întoarse capul spre el și un zâmbet palid îi flutură pe buze.

– Să nu îți faci probleme, îi spuse liniștit, deși ochii îi spuneau altceva. O să mă ocup eu de totul! Noroc de unele bijuterii pe care jupânița pe care o știi mi le-a încredințat ca să le schimb pe altele la modă. Ne vor fi de mare folos. Zugravul tău are ceva parale? Pentru că ne vor trebui bani să plecăm de aici.

Ștefan nu înțelese.

– Nu are și, chiar dacă ar avea, nu mi i-ar da mie!

Miro țâțâi din buze, dar nu mai insistă.

– Te vei spăla și tu, apoi o să-ți dau niște haine și te duci înapoi la el ca și când nimic nu s-a fi întâmplat. De dimineață, vii înapoi și plecăm. Nu putem rămâne aici, pentru că sunt oameni care știu ce făceam și îl cunosc și pe chir Ioannidis. Dacă a spus cuiva unde se duce și trupul lui e găsit, pe cine crezi că vor căuta întâi? Dar mai apoi? Tu ai făcut toate actele alea. Și mai e și olarul la mijloc.

Ștefan începu din nou să tremure.

– Cine l-a omorât?

Miro ridică din umeri, apoi privi în jos și-și încordă mușchii de parcă ar fi găsit o mare plăcere în jocul lor.

– Ce contează? Poate și-a luat singur viața, poate avea și alte daravele, poate l-a omorât chiar omul lui chir Ioannidis ca să dea apoi vina pe mine, de unde să știm?

Ștefan se abținu să nu clatine din cap. Se îndoia că acesta era răspunsul, dar nu mai insistă. Gândul că trebuia să plece atât de repede din Suceava îl făcu să-l ia din nou cu frig.

– Unde ai învățat să mânuiești așa cuțitul? întrebă din nou, dar nu primi niciun răspuns, doar o ridicare din umeri.

În noaptea aceea, se perpeli cuprins de friguri. Bogdan dormea neîntors, așa că se ridică la un moment dat de pe saltea și îl privi cum zăcea fără cunoștință. Dacă zugravul ar fi deschis ochii, i-ar fi mărturisit ce se întâmplase. Așa își zise. Trebuia să găsească o ieșire din situația în care se afla și nici nu se punea problema să se ducă în fața vlădicii și să-l denunțe pe Miro pentru cei doi morți. Acesta îl apărase pe el, așa că îi datora măcar atât. Cu Bogdan era însă diferit, pentru că ar fi putut să-i dea un sfat bun.

Pe măsură ce noaptea avansa, iar străjile strigau trecerea orelor, vina lui și a lui Miro creștea sau scădea în importanță urmând gândurile care-i treceau prin cap. Nu fusese vina lor, pentru că fuseseră atacați, iar Miro îl apărase! Fusese vina lor, în special a lui Miro, pentru că făcea afaceri ce nu se cuveneau! Nu fusese vina lor,

pentru că cei doi voiau să îi omoare! Fusese vina lor, pentru că Miro îi omorâse și îi aruncase în tufișuri!

Întinse mâna să îl trezească pe Bogdan, dar ceva îl opri. Zugravul îi spusese că nu făcea bine să se înhăiteze cu Miro și că, oricâți bani ar fi avut tânărul, nu ținea loc de prevedere. Miro cheltuia cu nemiluita, aduna bani de te miri unde, mâncase mai multe averi, nu numai moștenirea lui, și se zvonea că nu era lucru curat cu el. Începuseră să umble vorbe despre niște afaceri pe care le-ar fi făcut la Baia, dar și în alte locuri, și care fuseseră păguboase, de aceea mulți se întrebau de ce îl ținea ser Calvo în preajma lui. Se auziseră și lucruri mai urâte, dar Ștefan nu le crezuse. Limba oamenilor invidioși este mai ascuțită decât tăișul sabiei, iar Miro avea însușiri pentru care să fie iubit, dar și metehne pentru care să fie urât.

De aceea nu putea să-i ceară ajutorul lui Bogdan. Dacă i-ar fi spus ce se întâmplase, pe el l-ar fi ascuns poate, dar nu și pe Miro.

Îi ceru iertare în gând, apoi se ridică în picioare și își roti privirile prin cămăruță. Își luă adio de la desenele pe care le făcuse și de la eforturile lui de a picta mai bine. Poate că avea să reia lecțiile de pictură mai târziu, după ce ajungeau la un loc sigur. Asta credea că putea promite!

Plecă în noapte, ferindu-se de strajă și încercând să nu trezească haitele de câini ce stăteau în zonele dintre curți, fiindcă nu avea niciun chef să discute cu ei. Era liniște pe ulițe, trecuse deja timpul în care petrecăreții s-ar fi dus acasă, iar la lumina lunii târgul părea nelocuit.

Trebuie să fi fost a patra strajă când ajunse din nou la casa unde locuia Miro. Câțiva servitori cu ochi cârpiți erau pe afară și aranjau niște marfă în căruțele care aveau să plece în acea zi. La parter existau două magazii mari în care se depozita ceară, dar și piei și alte lucruri. Miro i le arătase într-o zi când îi vorbise despre ser Calvo, dar Ștefan tot nu înțelesese ce anume făcea Miro pentru acesta.

Urcă cu grijă scara înaltă și bătu ușor la ușa lui. Înăuntru părea să fie o geană de lumină, așa că se simți încurajat și ciocăni ceva mai tare. Dacă nu dormea, avea să-l audă negreșit. Curând ușa se deschise, iar Borș îl întâmpină cu o încruntătură pe fața urâtă și roșie. Ștefan rămase ca trăsnit, neștiind ce să spună. Privi dincolo de umerii acestuia, dar camera, cât se vedea din ea, era goală.

– Ce vrei? se răsti Borș la el.

Ștefan deschise gura să-i explice, apoi își dădu seama că nu avea cum să-i spună de ce venise.

– Unde-i Miro?

Borș se chiorî la el cu ochii albaștri, apoși.

– Treaba lui unde e, nu îți dă ție socoteală. Ce faci aici la ora asta? Cară-te de unde ai venit!

Ștefan simți cum sângele i se urcă la cap. Miro nu s-ar fi purtat așa cu el, dar prietenul lui cu mâini ca niște lopeți nu-l plăcuse niciodată.

– Nu am treabă cu tine! îi strigă și dădu să treacă de el.

Borș îi puse mâna în piept și îl împinse atât de tare, că se dezechilibră și se lovi de marginea balconului.

Dacă balustrada nu ar rezistat, ar fi căzut pe spate și și-ar fi spart capul de dalele curții. Îi aruncă o privire furioasă, apoi toată teama și frustrarea de mai devreme îi întunecară privirea. Se repezi cu capul înainte ca un berbec și îl izbi pe Borș drept în piept, dărâmându-l pe podeaua camerei. Bărbatul era mult mai puternic ca el, dar în acel moment nu conta. Îi dădu cu pumnul în față, fiind lovit la rândul lui, deși aproape nu simțea. Borș se răsuci și îl azvârli jos de pe pieptul lui, apoi îl lovi cu piciorul. Ștefan se încovrigă, gemând, încercând să-și apere capul.

– Ce faceți?

Vocea lui Miro îl făcu pe Borș să se oprească, mormăi ceva, apoi îl lăsă pe băiat în pace și se duse să se așeze pe un scaun. Avea o expresie furioasă pe fața strâmbă, se aplecă înainte și își încleștă palmele. Totuși, nu părea supărat pe Ștefan, ci din alte motive.

– Dac-ai avea măcar un dram de minte, bine ar fi, murmură înciudat.

Miro îl ajută pe Ștefan să se ridice.

– De ce-ai venit? se răsti la el.

Ștefan gemu, ținându-se de piept.

– Tu mi-ai spus să vin ca să plecăm din Suceava! Ieri mi-ai spus.

Miro îl privi fix o clipă, apoi zâmbi. Avea fața cam palidă, chiar și la lumina lumânărilor, părul îi era ciufulit, iar hainele în neorânduială. Părea mahmur sau supărat.

– E drept, spuse râzând dintr-odată. Așa am zis, că vom pleca amândoi de aici.

Ștefan încuviință.

– Plecați amândoi, pe dracu'! exclamă Borș. Ce să faci cu ăsta după tine? Lasă-l în pace să-și vadă de viața lui.

Miro se răsuci spre el și îi făcu semn din priviri să tacă. Borș pufni, apoi își crăcănă picioarele și își încrucișă mâinile la piept.

– Ți-a dat șmecherul acela de Calvo paralele? îl iscodi mai apoi.

– Ceva mi-a dat, dar nu cât ne trebuie. Dar..., adăugă și făcu un semn din cap spre Ștefan, mă voi descurca și altfel, așa că fii pe pace, că nu rămâi neplătit.

Bărbatul se ridică și îi făcu o plecăciune cam în bătaie de joc, apoi clipi din ochi spre Ștefan.

– Mă uimești, dragă Miro, cum găsești tu rezolvare la toate! Dacă zici că ai soluție și că respectivul nu se va împotrivi, atunci te cred, doar să nu mă înșeli! Cu mine nu-ți va merge.

Miro râse, iar buzele i se rotunjiră, amintindu-i lui Ștefan de gura Elenei, fata de la han. De atunci n-o mai văzuse, deși mai fusese acolo de câteva ori. Când întrebase de ea, hangiul ridicase din umeri și nu îi dăduse un răspuns clar. Fata plecase, așa cum plecau cele de teapa ei și nu se mai întorceau, pierzându-se prin lume.

– Știu asta, așa că nu te voi înșela! îi promise Miro. Când ajungem la Cetatea Albă, voi vinde ceva și îți voi da restul de bani.

Borș păru mulțumit.

– Atunci, mă duc să-i grăbesc pe robii ăia. Vom pleca la răsăritul soarelui, imediat ce se deschid porțile.

După ce Borș dispăru, Miro oftă și începu să-și aranjeze hainele cu mișcări absente. Un timp făcu abstracție de prezența lui Ștefan.

– Am venit devreme că nu am putut dormi și am socotit că nu-i voi putea spune lui Bogdan unde mă duc, începu Ștefan șovăitor.

Miro dădu din cap, dar nu spuse nimic. Se duse la cufăr și scoase din el diferite lucruri pe care le puse pe o bucată de material. Teancul crescu repede și curând se văzu nevoit să scoată din el și să renunțe la unele haine. După ce legă bocceaua, oftă și privi spre Ștefan, ca și când de abia atunci și-ar fi dat seama că se afla acolo.

– Va trebui să las toate astea aici, îi spuse cu tristețe. Nu am cum să le iau cu mine, pentru că trebuie să ne mișcăm repede. Atâția bani băgați în lucruri și degeaba, că nu le pot vinde nicicum. Borș ne va duce la Cetatea Albă, apoi vom aștepta o corabie spre Veneția sau Genova, vom vedea atunci. Poate găsesc și pe cineva să mă angajeze ca să mai scad din cheltuieli. Oricum, nicio pierdere să scap din târgul acesta plin de gunoaie și rahat de câine.

– Nu e un loc așa de rău, murmură Ștefan, dar probabil pentru tine a fost. Dacă nu ai bani, voi munci pe unde pot ca să te ajut, să știi.

Miro râse și ridică din umeri.

– Ce poți tu face decât să mâzgălești pereții? Deși la ceva oi fi și tu bun!

– În Cetatea Albă nu mai ai rude sau pe cineva să te ajute?

– Nu, nu am pe nimeni, doar un frate vitreg, adică mai puțin decât pe nimeni, spuse scuipând. Ce să aștept de la unul care m-a alungat de îndată ce tatăl meu s-a dus la Cel de Sus și nici moștenirea nu mi-ar fi dat-o dacă nu ar fi fost în paza unui alt negustor, prieten de-al părintelui meu. Nu voi sta mult în Cetatea Albă, nu sunt bine primit acolo, dar e singurul loc pe care îl știu și de unde pot pleca mai departe.

– Poate, dacă e așa, începu Ștefan șovăind, ai putea plăti aici ceva bani pentru moartea lor și atunci ai scăpa. Dacă fugi fără să îți închei socotelile, vei fi urmărit.

Miro pufni.

– Ce vorbe proaste! Dacă aș fi avut bani, nu aș fi avut nici probleme. Doar că nu e așa, deci trebuie să fug. Dacă nu vrei să vii cu mine, este treaba ta, dar să știi că va plana bănuiala de omor și asupra ta, nu numai a mea.

Ștefan nu omorâse pe nimeni, dar cuvintele lui Miro îl făcură să tremure. Când venise la Suceava cu Bogdan, văzuse trei momâi agățate de niște pari. La început crezuse că erau păpuși îmbrăcate în zdrențe cum erau cele ce speriau păsările ca să nu se dedulcească la boabele recoltei. Doar că pe acolo nu era niciun câmp cultivat, ci doar un drum și copaci. Când se apropiase, văzuse fețele vinete și găvanele goale ale ochilor și simțise mirosul de putred. Doi dintre ei erau bărbați cu bărbi, dar unul nu părea mai mare decât el, iar membrele îi erau fragile și lungi, gata să se desprindă și să cadă din hainele rupte.

– Hoți și asasini dovediți, îi spusese Bogdan. Să nu-ți fie milă de ei, ce au căutat au găsit!

Dacă nu pleca cu Miro, putea să ajungă și el aninat la margine de drum, tot o momâie putredă cum era cea pe care-o văzuse.

A treia oglindă

iunie-septembrie 1426

Plecară când se îngâna încă noaptea cu ziua. Pe Miro și Ștefan îi puseră în doi saci, sub un coviltir ce acoperea marfa. Deși aveau găuri prin care să respire, tot era sufocant. Mirosea a praf, dar și plăcut a ceară. Undeva erau piei, iar izul lor iute îl făcea pe Ștefan să strănute. Cum reușiră să treacă de poarta din sud, Ștefan nu află. Când trecuseră de atelierele olarilor, fumul îi învălui, iar ochii începură să îl usture. Aceștia, la fel ca fierarii, trebuiau să stea în afara zonei târgului, pentru că focul din atelierele lor se putea întinde ușor la clădirile din lemn ale Sucevei. Când trecură și de cartierul tăbăcarilor, Ștefan își dădu seama tot din cauza mirosului puternic. În apropierea pârâului, erau și măcelăriile și i se păru că aude mugetele animalelor înjunghiate amestecat cu strigătele celor de la mesernițe.

La un moment dat, căruța își încetini mersul, apoi se opri de tot. Erau voci ridicate, dar nu înțelese niciun cuvânt. Stătură așa un timp îndelungat – i se păru lui din

sac –, apoi căruța se puse în mișcare hurducăindu-se pe pietre. Nu înțelesese de ce trebuiau să se ascundă și nu puteau fi văzuți ieșind pe poartă ca tot omul, de vreme ce corpurile celor doi nu fuseseră descoperite încă.

Miro ar fi vrut să-și ia calul, dar până la urmă renunțase, pentru că lipsa lui ar fi atras atenția. Dacă nimeni nu-și dădea seama de absența lui, îi explică el mai târziu, câștigau câteva zile. Ștefan se gândi la Bogdan, căruia nu îndrăznise să-i spună că trebuia să fugă. Era sigur că avea să-l caute și o să întrebe de el, dar cine să se preocupe de soarta unui băiat fugar, când erau atâția care băteau drumurile fără niciun rost? Bogdan nu avea să afle nimic despre soarta lui. Ar fi trebuit să se simtă că începea o nouă viață, doar că inima îi bătea temătoare de parcă s-ar fi pierdut în lume.

Pe măsură ce soarele se ridica pe cer, se făcea din ce în ce mai cald sub prelată. Pe Ștefan îl durea tot trupul de la mișcările căruței și i se făcuse greață tot mirosind ceara și pieile tăbăcite. Căruța se legăna, iar roțile păreau să macine pietrele drumului. Ar fi dat orice să nu mai stea acolo, ci să meargă pe picioarele lui ca să vadă soarele și să respire aerul curat. În cele din urmă, legănatul se opri și cineva smuci sacul. Era liber.

Se dădu jos din căruță ferindu-și ochii de soarele strălucitor. Era o zi frumoasă, cu nori rari și cu un cer palid ce se vedea printre ramurile copacilor. Pădurea era tăcută.

– Acum puteți să mergeți cu ceilalți, le spuse Borș și le arătă doi cai legați după o căruță.

Ștefan nu mai călărise niciodată unul, dar se căzni să se așeze cât mai bine pe spinarea lui și să îl mâne așa cum îl vedea pe Miro că face. Borș avea un cal pag ce părea destul de blând, iar Miro unul murg ce își mișca neliniștit urechile. Caravana lor număra șaizeci de care, trase fiecare de câte șase cai, însoțite de paznici ce mergeau pe lângă ele. Caleașca stăpânului era și ea înconjurată de paznici călare, iar câțiva flăcăi aveau grijă de caii de schimb.

Erau mai mult de o sută de oameni, majoritatea înarmați, deci o forță în fața celor care ar fi fost atrași de mărfuri și s-ar fi gândit să le prade. Existau și bărbați cu săbii și îmbrăcați cu cămăși de zale pe sub pieptarele de piele, iar unii aveau și coifuri cu obrăzare, deși le țineau agățate de șa. Mulți purtau însă suliițe și aveau haine închise la culoare, căptușite din gros cu lână și acoperite de o țesătură foarte deasă și întărită cu șireturi. Călăreau pe cai cu șei neacoperite și cu scări din lemn și își țineau merindele, pâinea și brânza agățate la oblânc.

– Au fost angajați pentru protecție, îi spuse Miro când îl văzu că se uita la ei.

Își încinsese sabia și își pusese în teaca de la spate pumnalul cu care îl rănise pe bărbos pe malurile pârâului Areni. Pe cap avea o șapcă frâncească, o pălărie cu cioc și cu borurile ridicate în părți, iar pe deget își pusese un inel de aur, despre care îi spusese că valora 5 florini, când îl văzuse că se uita la el.

– Vom ajunge la Cetatea Albă peste vreo săptămână, dacă ne ajută Dumnezeu, și de acolo vom mai vedea,

îi spuse Miro râzând. Am pierdut aproape tot, dar nu contează, o iau oricând de la capăt. Borș o să aibă ceva de lucru acolo, lasă ceara și pieile și va încărca postavuri și mirodenii, dar asta nu va fi treaba noastră, de vreme ce nu ne întoarcem cu el.

– Și ce vom face? îl întrebă Ștefan îngrijorat. Unde vom merge?

Calul lui scutură din cap și pufni, iar băiatul îl liniști mângâindu-l pe gât.

– Mai am ceva parale, nu multe, dar cât să nu murim de foame. Din păcate, nu apucasem să recuperez decât o parte din datorii când nefericitul acela de chir Ioannidis mi-a dat de urmă. Nu se mai sătura cu banii, acum n-o să se mai sature cu țărână! Am însă și niște bijuterii, iar la Cetatea Albă vom fi în siguranță, pentru că Domnul de aici recunoaște libertatea orașului, chiar dacă l-a luat în stăpânire.

Borș, care părea că ascultă discuția, își trase calul mai aproape.

– Libertate, nelibertate, eu nu aș rămâne mult acolo, dragul meu Miro, pentru că, dacă se află că ești urmărit pentru ce ai făcut atât de aproape de Cetatea de Scaun, s-ar putea ca cineva să ceară și gâtul tău. Și nici nu te plânge de bani, că ai și din cei sunători și din cei umblători, după cum mi-ai zis tu singur, încheie arătând spre mâna împodobită cu inel, apoi spre Ștefan.

Miro râse cam strâmb și dădu mustrător din cap spre el.

– Nu mai spune vorbele astea, pentru că voi vedea ce va fi cu băiatul. Și nu, nu o să stau, așa că fii pe pace.

Ai dreptate, chiar și dragul de Calvo mi-a dat ceva parale, deși nu multe, ca un zgârcit nenorocit ce este. Și am muncit din greu pentru el.

– Da, așa ai făcut, în toate sensurile și pe toate părțile și da, trebuia să-ți dea mai mult, dar atât o fi socotit că valorezi. Deja o fi găsit pe altul să te înlocuiască de seara până dimineața.

Miro roși la vorbele lui, apoi se încruntă. Ștefan simți că era ceva mai mult în tonul cu care Borș i se adresase, dar nu își dădea seama ce. Din nou era lăsat pe dinafară când cei doi vorbeau.

– Mulți mă subestimează, dar cu timpul vor vedea ce pot face. Nu am de ce să rămân în Cetatea Albă mai mult decât trebuie, iar de acolo pot merge unde doresc, ori spre orașele noastre, ori spre Caffa sau spre tătari, poate chiar în Polonia dacă găsesc vreun negustor gata să o ia într-acolo.

– Ai multe opțiuni, comentă Borș, privindu-l cu o oarecare îndoială. Dacă alegi Polonia, vei trece tot prin Moldova. De teama vămilor mongolilor, negustorii aleg drumurile noastre ca fiind mai sigure. Sau poți găsi vreunul care să aibă un salvconduct pentru Caffa sau Crimeea, și să te ia acolo. Cunosc și eu pe cineva, pe numele lui negustorul Ioan Vallata, care are drept de la genovezi să vândă marfă și la Caffa, dar nu știu dacă îl găsesc la Cetatea Albă acum ca să-l rog să te ajute.

Lui Ștefan i se păru că Borș se îndoia că Miro s-ar duce în Polonia, la tătari sau în oricare loc propus, și că, mai degrabă, voia să ascundă direcția în care urma să o ia.

– Unde este Cetatea Albă? interveni Ștefan în discuție, dorind să-l ajute pe Miro, care părea destul de încurcat de interesul lui Borș. Nu am auzit pe nimeni altcineva pomenind-o în afară de voi.

– Poate pentru că zugravul tău nu a ajuns pe acolo. Se află la gura lui Turlo[17], chiar înainte de a se vărsa în mare, de aceea Domnul a și pus acolo o vamă, numită vamă tătărească, ca să ia paralele de la cei care vin cu mărfuri de departe, îl lămuri Miro. Din Cetatea Albă se poate ajunge unde vrei pe *Mare Maggiore* sau *Mare Maius*, Marea Neagră, cum îi spuneți voi.

– Și acolo sunt și balenele și monștrii despre care mi-ai spus? insistă băiatul.

Borș pufni și se îndreptă spre coada convoiului, mormăind ceva. Miro îl urmări cu o privire puțin binevoitoare, apoi se întoarse spre Ștefan, iar expresia posacă i se șterse de pe chip.

– Da, acolo sunt și o să te duc să îi vezi pe toți! glumi el, deși ochii îi erau reci și plați ca sticla.

Șleahul pe care porniră era un drum ce șerpuia printre dealurile împădurite, iar cu tot cu popasuri dura o săptămână întreagă până la Cetatea Albă. În prima zi, Borș voia să se oprească în satul unui cunoscut de-al lui, cale de zece ceasuri de Suceava. Mergeau încet, aproape la pas, din cauza căruțelor încărcate și a cailor cu poveri, dar vremea era frumoasă, iar Miro părea mulțumit că plecase din târg și nu mai jelea bunurile pe care fusese nevoit să le lase la *fondaco*. Din când în când, întâlneau

17 râul Nistru

țărani îmbrăcați cu cămeșoaie lungi și întunecate, dar și alți negustori ce umblau tot în grupuri mari. Era un șleah important ce ducea în sud spre râul Șumuz, traversând moșia boierului Bărbosul până la poiana Zlătari, apoi spre Târgul Frumos al ținutului Cârligătura, cotind în cele din urmă spre est.

Borș îi explică binevoitor lui Ștefan toate aceste lucruri, măgulit de atenția acestuia.

– Ce o să vezi acum nu este nimic. Există un drum ce pornește de la Constantinopol, ajunge la Gurile Dunării, Cetatea Albă, Caffa, apoi Camenița, Lemberg, Gdansk și se oprește în Flandra, dar nu e singurul. Acum ceva timp era preferat pentru că trecea prin Țara Tătărească, și negustorii aveau ceva avantaje, dar acum e mai bine prin Țara Moldovei, de când Vodă s-a arătat înțelegător cu cei care vând mărfurile și le-a dat privilegii celor din Lemburg[18]. În plus, pe aici avem și pază mai bună, iar în Țara Tătărească sunt frământări și destulă neorânduială.

De la Cetatea Albă pornea un șleah, știut de negustori și ca Drumul Siretului, ce mergea spre nord-vest, întâlnindu-se cu cel de la Lycostomo[19], apoi continuând pe cursul Bâcului și al Prutului, care se traversa prin vadul de la Țuțora. De aici se ajungea la târgul Iașului și la Târgu Frumos din Cârligătura, apoi la Cotnari și Suceava, traversând moșia lui boier Bărbosul. Unii negustori se opreau la Suceava ca să-și depoziteze mărfurile, alții doar treceau mai departe plătind vama

18 orașul Liov
19 Cetatea Chilia

mică spre Hârlău, Botoșani și Camenița, oraș aflat în stăpânirea lituanienilor. Negustorii și călugării ruteni și cei din Podolia, ce călătoreau spre Constantinopol, preferau un alt șleah ce intra în Moldova, pe la Otaci, și se ținea pe lângă terasele de vest ale Nistrului, apoi pe la Soroca, Orheiul Vechi, Lăpușna, Tighina, Căușani, Ciubărciu și Purcani. De la Tighina, se putea ajunge lesne și la Caffa.

Pe Ștefan toate aceste nume străine îl zăpăciră, dar tot era avid să audă mai multe, așa că îl urmări pe Borș cu întrebările până acesta își ridică mâinile spre cer și jură să nu-i mai spună nimic.

În seara aceea, poposiră la conacul boierului Bărbosul, căruia stăpânul caravanei voia să-i lase niște marfă, și petrecură noaptea în curtea și în șura acestuia. Boierul locuia cu doamna lui, feciorii îi muriseră, dar una dintre nepoate, Stana, tocmai îl vizita cu copiii ei și era larmă mare prin casă. Ștefan îl văzu de la distanță cum vorbea cu negustorul. Era un bărbat cu barbă albă, cu un pântec mare, acoperit de un caftan albastru prins cu brâu roșu. Părea mulțumit de marfa descărcată, în mare parte postavuri, deși nici nu-i pofti în casă și nici nu le dădu voie decât să ia apă de la jgheabul de lângă curte. Miro strâmbă însă din nas la toate acestea și se duse la stăpânul caravanei, singurul invitat la conac, îi făcu o plecăciune și începu să-i vorbească zâmbindu-i șăgalnic. Negustorul păru să-i răspundă în doi peri, apoi se răzgândi și-i făcu semn să-l urmeze. Miro se arătă încântat de invitație, își flutură mâinile spre ei și plecă spre casa boierului, de unde nu mai apăru decât de dimineață. Ceilalți

mâncară ce aveau la ei și dormiră în paie sau sub căruțe.

A doua zi, plecară spre Târgul Frumos. Miro nu avea astâmpăr. Călărea lângă Ștefan, dar vorbea rar cu el și, de cele mai multe ori, când pădurea se lărgea în vreun luminiș sau se ajungea la vreo culme mai domoală, acoperită de iarbă, dădea pinteni bidiviului și fugea ca urmărit de streche. Borș râdea când îl vedea așa și făcea semn spre cap, cum că nu ar fi în toate mințile.

Într-o după-amiază, pe când trecuseră de Iași, Borș își trase din nou calul lângă Ștefan, cu un fel de nedumerire pe fața urâtă.

– Ce vrei să faci la Cetatea Albă? îl întrebă direct.

Ștefan se fâstâci, dar îi dădu singurul răspuns la care se gândise.

– Voi rămâne cu Miro, ce altceva pot face?

– Și dacă acesta nu te mai vrea?

– De ce să nu mă vrea? Am făcut tot ce mi-a zis și suntem și prieteni.

La ultimul cuvânt, Borș pufni și un timp nu mai spuse nimic.

– Și dacă vă certați sau el vrea să plece în alt loc, te-ai gândit ce vei face?

– Dacă se întâmplă asta, voi munci pentru altcineva și voi vedea ce va fi, îi răspunse Ștefan, mirat de interesul lui brusc.

– Atunci să nu uiți asta când va veni vremea. Miro nu este cel mai statornic om și, cum ți-am spus și mai demult, îi plac cățelușii, dar se și descotorosește repede de ei.

– Dar eu nu sunt cățeluș. L-am ajutat cu actele, știu să scriu, să citesc și pot și zugrăvi lucruri!

Borș râse, deși mila din ochii lui nu dispăru.

– Bine, flăcăule, dacă ești destoinic, te vei descurca, dar să nu uiți ce ți-am spus. Miro e plin de gărgăuni! Cred că ți-a povestit cum un doctor sau alchimist, sau ce-o fi fost, i-a arătat tatălui lui cum se transformă fierul în aur, apoi i-a făcut și lui horoscopul și după ce l-a ușurat de bani, i-a zis ce vrem toți să auzim: că vom fi bogați, faimoși și vom trăi până la adânci bătrâneți. Ce e și cu toate bazaconiile pe care le cred unii, iar Miro nici măcar nu e prost! Mai grav e însă că lui i-a zis că după moarte se va întoarce și că o s-o ia de la capăt cu bogăția și faima. Așa că acum face toate nebuniile, doar-doar se va împlini ce i s-a spus, dar tare mi-e teamă că dacă mai spune și altora așa vorbe smintite, despre arhonții planetelor și Fecioara de Lumină, să nu fie săltat în furci! Sigur că e treaba lui, dar ca prieten al lui – de sfatul căruia oricum nu ascultă, de parcă i-aș fi dușman – mi se rupe sufletul să-l văd cum nu face decât lucruri fără cap, apoi trage ponoasele de pe urma lor. I-am zis și cu camăta să aibă grijă, fiindcă sunt alții care se ocupă de asta dinainte ca el să se fi născut, dar nu m-a ascultat. I se părea un câștig rapid! Poftim, să vezi la ce s-a ajuns, iar acum e iar fugar pe drumuri! Parcă ar avea o piatră în loc de cap, oricât ai ciocăni-o, greu pătrunde ceva în ea!

Mai bombăni un timp, apoi începu să râdă, scoase punga de la brâu și îi întinse o monedă de aramă. Ștefan o studie curios, pe o parte avea un însemn necunoscut, iar pe cealaltă o cruce.

– De unde e? N-am mai văzut una asemănătoare.

– Nici nu aveai unde să vezi, pentru că sunt bătute la Cetatea Albă și au pe ele crucea genovezilor și tamgaua[20] mongolilor, semn al poziției cetății și relațiilor cu aceștia. Deși acum nu se mai folosesc, e o frântură din ce se petrece între zidurile ei și aș vrea să o păstrezi, ca să nu uiți că tot ce se găsește acolo este de vânzare.

Ștefan îi mulțumi și o puse la chimir, gândindu-se că într-o lume în care totul se vindea și se cumpăra avea să-și găsească și el o întrebuințare.

Șleahul lor urmă cursurile râurilor, folosindu-se de pasurile și văile deja create de natură pentru a face călătoria mai ușoară. Din loc în loc, fuseseră construite menziluri, unde negustorii poposeau și se odihneau peste noapte și unde erau apărați de tâlhari. Aici schimbau și caii și la hanurile din târguri mai încheiau și unele afaceri, dacă socoteau potrivit. La un moment dat, ajunseseră aproape de Prut, iar Ștefan văzuse apele noroioase și umflate de ploi cum mușcau din falezele înalte. Drumul lor cotea necontenit, ocolind dealuri, intrând și ieșind din pădure. Traversară râul la Țuțora și o luară spre Ungheni și Tighina, urmând malurile Bâcului. Trecură pe lângă mânăstirea Căpriana și poposiră o noapte acolo, apoi se opriră la Tighina, unde negustorul avea alte treburi. De acolo merseră la Căușeni, urmând Nistrul spre limanul lui și Marea Neagră. Apele râului vuiau, învolburându-se întunecate

20 emblemă în formă de trident folosită de triburile altaice (huni, mongoli, popoare turcice etc.), care apare pe unele monede bătute la Cetatea Albă în sec. al XIV-lea

și ducând la vale rădăcini și crengi rupte de mânia lui, dar spre capătul călătoriei lor se liniștea și deveneau mai puțin adânci, pline de bancuri înșelătoare de nisip. De câteva ori întâlniră plute ce cărau buști și bărci de pescari, iar într-o seară înnoptară sub cerul liber, lângă un sat cu colibe scunde, de chirpici, acoperite cu paie și iarbă.

De la depărtare, zidurile Cetății Albe i se părură lui Ștefan mai mult cenușii sub norii aducători de furtună. Apele golfului erau și ele întunecate, iar Miro îi spuse că așa arăta și marea unde se vărsa râul, de aceea primise numele de cea Neagră. De când se apropiară, Miro începu să zâmbească și păru mai liniștit. Din când în când, se apleca pe drum și cerceta vreo piatră de hotar și spunea cu ochii sclipindu-i se veselie și cu zâmbetul lui cuceritor: *Ne apropiem de casă!*

– Acesta-i Belgorod, sau Cetatea Albă, îi zise, îmbrățișând cu un gest larg zidurile sub lumina filtrată a soarelui. Aici a trăit și murit tatăl meu. Cea mai mare colonie a noastră este însă Caffa, *in partibus infidelium*.

Borș îl privi strâmb, apoi ridică ochii spre cer și își făcu cruce.

– Și aici a fost fieful genovezilor, dar au trebuit să cedeze în fața veneților, care se plângeau că nu pot cumpăra grâne direct de la noi. Așa că acum vindem și lor și altora, îl lămuri el, după care îi arătă o porțiune a zidului din blocuri mari de piatră, în stânga unei

porți destul de mici. Aici se vând cereale, dar în special grâu și mei, cum este și cel pe care l-am adus eu. Se depozitează acolo, unde ți-am arătat, în zona Curții Portuare, în încăperi de piatră, ca să nu se strice din cauza șoarecilor sau a apei. Acolo sunt niște cârlige de metal ce atârnă din tavan, dar care nu sunt pentru agățarea unora ca Miro, urmă el râzând mânzește, ci pentru a pune sacii la adăpost.

Miro se încruntă la el, dădu pinteni calului și îi bară drumul, obligându-l să se dea îndărăt și să se țină bine în șa ca să nu se prăbușească.

– Mai spune lucruri din astea și, oricât de prieteni mi-ai fi, o să îți fac un buzunar la burta ta cea mare, poate așa o să te saturi!

Borș rânji, apoi îi făcu semn din cap că se potolise. Își continuară drumul în liniște și ajunseră în apropierea unui târg cu case joase, din lemn sau piatră, cu acoperișuri de stuf. Ulițele erau înguste, pline de glod, având la mijloc niște șanțuri mai adânci pe unde se scurgea apa de ploaie. Semăna cu unele locuri din Suceava, doar că dincolo de cetate se vedea o pânză albastră de apă, iar vegetația era mai săracă decât în nord. Între târg și cetate, era o zonă unde fuseseră aduse grămezi de nisip și pietre, iar în unele locuri se vedeau deja șanțuri săpate. O mulțime de omuleți intrau și ieșeau din gropile acelea, ca și când ar fi fost șoareci de câmp, nu constructori. Activitatea era în toi atât acolo, cât și în zona portului.

– Aici vom fi în siguranță? îl întrebă pe Borș.

Acesta ridică din umeri.

– Pentru o perioadă de timp, veți fi. Există doi pârcălabi numiți de vodă, unul pentru târg, altul pentru cetate. Există și un consul al genovezilor și rectori, dar aceștia nu au treabă cu tine, poate doar cu Miro, dar și aici vom vedea.

Se încruntă la zidurile albe ce coborau spre apă pe un mal abrupt acoperit de iarbă și tufișuri scunde.

– Acolo e schela portului, îi arătă o zonă unde se vedeau vârfuri de catarge, și de acolo se încarcă grânele. Mulți vor locul acesta, și genovezii, și venețienii, și moldovenii, și tătarii, și turcii și mai știu eu cine, chiar și lituanienii, al căror duce a cheltuit ceva acum câțiva ani ca să refacă zidurile. La bani oamenii trag ca muștele la miere. Grânele noastre pleacă peste mări și țări, la Constantinopol și Pera, și cine mai știe unde.

Lăsară căruțele într-o zonă încercuită, puseră paznici și porniră să viziteze localitatea. Borș le spuse să meargă înainte, pentru că el mai avea treburi cu stăpânul caravanei.

Miro închirie o cameră în târgul din afara zidurilor cetății, la un han construit din piatră și cu un acoperiș mare, de stuf. Camera lor era atât de înghesuită, încât lui Ștefan i se păru că nici nu părăsise odaia pe care o împărțise cu zugravul. Nimic nu mai amintea de bunăstarea lui Miro de la Suceava, poate doar hainele acestuia și aerul semeț. În rest, dormeau pe o saltea de paie plină de purici, îi trăgea curentul prin ferestrele mici, așa că Ștefan se trezi într-o dimineață cu un guturai care îl țintui în pat câteva zile. Vântul bătea tot timpul în locul acela, iar aerul mirosea ciudat a sare și a vegetație uscată.

– Mirosul mării, Ștefan, îl lămuri Miro.

De cum ajunseseră, îi spusese că avea să înceapă o nouă viață, așa că era mai bine să primească și un nume nou. Deci Ștefan trebuia să rămână la Suceava, pe când Ștefan cel nou urma să pornească pe mare și să ajungă în locuri călcate de puțini moldoveni. Deși situația lor prezentă nu părea să promită un viitor prea bun, schimbarea îl mulțumi pe proaspătul Ștefan, cel puțin până când Miro chiar avea să născocească un alt nume pentru el.

Miro se aranja în fiecare dimineață și pleca gătit prin târgul de lângă Cetate. Se întorcea spre seară, uneori împleticindu-se, alteori nu. Avea grijă totuși să își ascundă fața, deși Borș susținea că în curând tot târgul și cetatea aveau să afle că se întorsese. Banii erau puțini și mâncau pe sponci, însă lui Miro nu părea să îi pese. Nu-i povestea ce făcea în timpul zilei, doar ridica din umeri dacă Ștefan îl întreba, și susținea că își căuta de lucru.

– Am găsit câțiva negustori care mă cunosc, dar niciunul nu merge spre Veneția sau Genova, așa că mai avem de așteptat, îl informă într-o seară. Mi s-a spus că ar pleca totuși o corabie în curând, dar trebuie să vorbesc cu căpitanul și să fac rost de locuri pentru amândoi.

Ștefan primi vestea cu bucurie. Se plictisea în târg. Era mult mai mic decât cel de la Suceava, fără foarte mulți meșteșugari, însă plin de negustori și de depozite. Grânele curgeau în valuri acolo, așa cum îi spusese și Borș. Acesta plecase înapoi cu câteva zile în

urmă, dar le făcuse o vizită pe când Miro nu era acasă – ca de obicei –, iar Ștefan pierdea vremea așezat în pragul ușii și încerca să cioplească un fluier dintr-o bucată mică de lemn. Mai făcuse asta la Negrea, dar acum nu prea îi ieșea. Se vedea pe el că era lehămetit și ar fi vrut să plece odată din locul acela și să vadă minunile despre care îi vorbise Miro.

– Am venit să vă salut pentru că plec îndărăt, îi spuse Borș, cercetând încăperea ca și când s-ar fi așteptat să-l vadă pe Miro apărând de undeva. Cum camera nu avea altceva decât salteaua și câteva cuie bătute în pereți de care-și atârnaseră desagile, nici tânărul nu avea cum să se afle acolo.

Ștefan puse alături fluierul și cuțitul, se ridică și își șterse mâinile pe poalele cămășii. Îi ură drum bun, simțind că nu ar fi vrut să se despartă de omul acesta ce părea aspru, dar care își făcuse totuși timp să stea de vorbă cu el.

– Hai să nu stăm aici și să umblăm puțin prin târg, fiindcă vreau să mai vizitez pe cineva.

Ștefan încuviință și porniră amândoi pe ulițele scăldate în soare.

– Nu ai vrea să vii cu mine? îi spuse Borș dintr-odată. Fața mare și urâtă avea o expresie încurcată. O să fii bine îngrijit, iar la Suceava o să te împac cu meșterul tău.

Ștefan îl privi clipind des, uimit că Borș îl pomenise pe Bogdan. Adevărul era că, după ce plecase fără să își ia rămas bun, se simțise cuprins de remușcări și se gândise că nu făcuse bine că nu-l trezise. Acum însă,

cetatea cu ziduri albe, marea și corăbiile ce se legănau lângă schelă îi vorbeau despre o lume pe care nu avea s-o cunoască niciodată dacă alegea să se întoarcă.

– Dacă am plecat de acolo, nu mă mai întorc! îi spuse încurcat. Vreau să merg pe mare, să văd toate lucrurile de care mi-a povestit Miro.

– Alergi după un vis, la fel ca stăpânul tău de acum.

– Nu e stăpânul meu! exclamă Ștefan.

Borș clătină din cap.

– Te-a plătit și, chiar dacă se poartă bine cu tine, nu înseamnă nimic. Lumea se împarte în stăpâni și servitori sau sclavi. Tu în ce categorie te socotești?

Ștefan nu răspunse, dar se încruntă. Nu-i plăceau cuvintele lui Borș și nu înțelegea de ce tot insista. Nu zise nimic. Începu să se scarpine, la fel ca un câine de pripas, deranjat brusc de purecii care-i săltau pe sub haine. Ar fi trebuit să facă o baie pe plaja lungă de sub cetate, dar nu-i venea să se ducă singur acolo, iar Miro îi spusese că nu era încă vremea să meargă în port, fiindcă erau prea mulți oameni pe care nu voia să-i întâlnească.

– Îl cunosc demult pe Miro și, așa cum ți-am mai spus, îi plac oamenii și se face repede plăcut de ei, dar la fel de repede se plictisește și îi lasă baltă. Tu nu ai pe nimeni să te ajute în cazul în care te lasă în mijlocul uliței doar cu ce ai în spinare.

– Nu voi avea nevoie de nimeni, pentru că vom merge împreună peste mare și acolo voi învăța să pictez mai bine și îmi voi câștiga existența.

Ajunseră în preajma unui han cu acoperiș de stuf și pereți colorați într-un albastru de cer senin. Borș

pufni, dar apoi nu mai adăugă nimic, pentru că văzu un bărbat foarte înalt, îmbrăcat în haine străine și negre.

– N-o să dureze mult, așteaptă-mă aici, băiete, îi spuse cam repezit, așa cum îi era felul.

Îl lăsă pe Ștefan lângă intrarea hanului și se apropie de necunoscut, pe care-l salută cu o plecăciune adâncă și destul de caraghioasă, ca un urs mare ce încerca să coboare pe o scară de lemn. După ce mai schimbară un rând de politeți, începură să discute într-o limbă care lui Ștefan i se păru că semăna cu cea folosită de Miro când se supăra pe el și îl potopea cu un șuvoi de cuvinte de neînțeles. Bărbatul cel înalt, cu față foarte albă și slabă, îi aruncă o privire scurtă, în care băiatul citi o urmă de interes. Oare vorbeau despre el? Nu reuși însă să se dumirească, fiindcă cei doi nu rămaseră mult timp împreună, iar Borș se întoarse la el și-l îndemnă să-și continue plimbarea prin târg.

– Poate crezi că știi ce faci, reluă Borș conversația începută dinainte ca și când nimic nu ar fi întrerupt-o, însă cine îți va plăti călătoria? Dar pe-a lui Miro? Nici el nu are mulți bani, e ca punga ce se ruga la Dumnezeu: *Dă, Doamne, ca bănuții să stea măcar o noapte cu mine!* Sau ca omul care lua două măsuri din sacul de făină, apoi când l-a terminat, a zis că l-au mâncat șoarecii. A moștenit o avere frumușică de la tatăl lui, apoi a fost plătit de moștenitorii acestuia să plece din Cetatea Albă, ca să termine cu zaiafeturile și bătăile. Știi că e un copil din flori, nu? Tatăl lui l-a recunoscut, deși putea să nu o facă, și a cheltuit multe parale pe profesori ca să-l învețe toate cele: de la negustorie, la artă și poezie,

și aș adăuga că a nimerit-o foarte bine cu ultimele. Ce mai, la cântece și versuri, Miro al nostru este primul! Fratele lui vitreg a fost mărinimos cu el, așa că să nu îl crezi dacă susține altceva. Toți au fost mărinimoși. Chiar și Calvo și stăpânul caravanei, care nu i-a cerut un ban, pentru că-i plăcea de el. Asta e singura avere a lui Miro, lumea îl place! Dar asta nu durează la nesfârșit, iar viața de hoinar nu este pentru un tânăr ca tine. Însă, dacă ești hotărât să nu asculți sfatul unui om care-l cunoaște cu bune și cu rele, să știi că tocmai am vorbit pentru tine cu ser Ruggiero Moro, un doctor din Veneția. Dacă vei avea nevoie de ceva, să îi ceri lui și te va ajuta. Și, uite, spuse întinzându-i destul de jenat câteva monede, ia astea, dar să le ții pentru zile negre și să nu-i spui lui Miro dacă nu vrei să le mântuie și pe acestea la fel ca pe toate.

Stefan le luă la fel de jenat și îi mulțumi. Dincolo de vorbele ciudate pe care i le spusese, Borș nu era un om rău. Se despărțiră curând, iar Ștefan se întoarse la han simțindu-se trist la gândul că, poate, nu avea să-l mai vadă niciodată. Înainte să intre în cameră, privi neliniștit în lungul uliței. Miro nu se vedea nicăieri, deși umbrele serii se furișau deja prin curți.

Păși pentru prima dată în cetate după câteva zile, când soarele trecuse de amiază. Miro stătuse un timp închis în cămăruța închiriată, arătând obosit și descurajat, în schimb îl trimisese pe el în târg cu

diferite mesaje. Se vedea că lucrurile nu mergeau cum își dorea, pentru că ori nu primea răspuns la misivele lui, ori ce scria în ele nu îi era pe plac. Plecarea lui Borș înrăutățise într-un fel lucrurile, deși Miro susținea în continuare că și cu el, și fără el, tot una ar fi fost.

– Sunt oameni care vor să-mi facă rău și am aflat că s-au întors în târg, așa că e mai bine să nu ies un timp, îl lămuri el. Borș tot nu avea ce să ne facă, tot trebuia să o pornim la un moment dat pe cont propriu.

În acea după amiază însă, se hotărî să riște și îi ceru lui Ștefan să-l însoțească în cetate. Își puse pe cap o bonetă închisă la culoare, împodobită cu șnururi cu eghileți aurii la capete, și o acoperi cu o bucată lungă de material de un albastru potolit, pe care o trecu apoi pe sub bărbie, lăsându-i un capăt liber, pe care să-l folosească la nevoie ca să-și acopere fața. În timp ce făcea toată operațiunea, își mișca buzele ca și când ar fi conversat cu un interlocutor invizibil. După ce termină, își fixă privirile asupra lui Ștefan și păru surprins să îl găsească acolo. Pentru o clipă, mintea îi hălăduise în trecut, iar revenirea îl lăsase descumpănit.

– O să fie bine! spuse ca și când Ștefan ar fi vrut să-l contrazică, deși băiatul nu scosese o vorbă.

Intrarea în cetate se făcea prin zidul de sud, printr-o poartă ce nu depășea cu mult înălțimea unui cavaler călare, iar în fața deschizăturii fusese construit un zid-scut pentru a face mai dificil accesul dușmanilor în cazul unui atac. Mai existau două porți, una în vest, cealaltă în nord, dintre care ultima dădea spre zona portului. Dincolo de zidul de nord, construit în vârful

unei pante abrupte, se găsea limanul râului Nistru și o mică plajă, pe care Ștefan văzuse mai devreme câteva bărci și câțiva pescari care-și agățau năvoadele pe stelaje din lemn de salcie. În apropiere, se aflau câteva colibe de pământ, acoperite cu papură, din care fumul se ridica liniștit când suflul brizei se mai domolea. Mirosea a pește afumat, de-i lăsa gura apă. Oamenii locuiau în acele locuri din cele mai vechi timpuri, iar Miro îi povestise că înainte existase o așezare a vechilor greci și chiar și un templu, ale cărui rămășițe se mai vedeau la est.

Trecură de postul de pază, Miro îi salută pe cei de sub arcada de piatră, iar aceștia îi răspunseră destul de prietenoși. Se vedea că se cunoșteau. Ștefan privea cu ochii mari la zidurile enorme și nu-i mai ajungeau vorbele ca să se mire de ce vedea.

De cum trecu de poartă, pasul lui Miro deveni mai ușor, de parcă temerile de mai devreme ar fi dispărut. Cetatea avea ziduri ce păreau să se înalțe până la cer și, față de ele, curtea pătrată în care pătrunseră i se păru lui Ștefan foarte strâmtă. Vântul traversa poarta joasă scoțând un șuierat intermitent și, odată ajuns în interior, se juca nervos cu frunzele adunate de când mătura încă promontoriul stâncos.

Patru turnuri de forme și dimensiuni foarte diferite fuseseră construite în câte un colț al fortului ca și când cetatea, la fel ca o ființă, ar fi crescut de-a lungul timpului mai mult sau mai puțin, în funcție de câtă hrană și cât soare primea. În două dintre turnuri se intra prin niște ganguri înguste ce dădeau într-o

curte strâmtă. Lipită de zidul de est, se găsea clădirea arsenalului, iar în partea de nord, trei încăperi fuseseră ridicate peste un depozit cu arce solide, folosit de garnizoană. Zidurile, ce păreau compacte la exterior, se deschideau la interior printr-o serie de ferestre ce dădeau suprafeței impresia de fagure, ascunzând încăperi, scări și coridoare. Curtea era destul de liniștită, dar dincolo de o intrare boltită, Ștefan auzi tropăituri mărunte de cai, iar un foc ardea într-o vatră pe care se frigeau pești. În mijlocul curții strâmte se găsea o fântână cu ghizduri circulare, de piatră. Pe Ștefan îl luă amețeala privind în sus, spre turnuri. Aveau mai multe niveluri, deschizături înguste din loc în loc și creneluri la partea superioară. Cel mai mare turn era cel din partea de sud-est, iar la el ducea un drum de strajă sprijinit de contraforți mari de piatră, ce dădeau construcției un anume farmec prin modul regulat în care fuseseră așezați. În rest, fortul părea masiv și amenințător. De undeva se auzeau niște bocăneli, iar pe o latură erau adunate pietre și o grămadă de nisip.

Miro râse văzându-l atât de uimit, dar nu uită să-și aranjeze mai bine bucata de material ce-i acoperea parțial fața.

– Parcă ai fi un țăran venit din fundul țării. Mă faci de râs, *contadino*! Ai stat doar la Suceava și te miri de parcă n-ai mai văzut cetate! râse de el Miro, dându-i un ghiont.

– Dar la Suceava nu am mers în cetate, am stat doar în târg! se apără el.

– De pe ziduri, priveliștea e și mai frumoasă! Vezi toate corăbiile care încarcă și pe cele care pleacă spre Veneția sau Constantinopol.

Nu îl duse însă pe ziduri, ci la o casă din piatră, cu acoperiș de șovar[21], dintr-un șir lipit de zid.

– Acolo este locuința lui *dominus,* mai marelui fortului, îi spuse arătând spre partea de est. Are niște încăperi cum nu se poate mai dichisite și o sobă ca să nu răcească la vreme de iarnă. Tot acolo, se află și un paraclis ortodox, deși, dacă vrei să mergi la vreo biserică, găsești una în târg. E o scară de lemn care te duce la el, îi spuse arătând cu mâna spre zona de deasupra lor. Acolo mai sunt patru încăperi cu ferestruici de tragere și o căcăstoare ca să nu se ducă vitejii apărători până în curte, în caz de nevoie, și să își dea drumul în capul dușmanilor. Mai e o latrină mare suspendată și la catul de deasupra, dar mai spre turnul de nord-est, că la vreme de război e nevoie și de astea. Războiul înseamnă rahat până în gât!

Ștefan râse imaginându-și scena.

– De ce mai spre turnul acela?

– Pentru că acolo stă garnizoană, de aia. În cel de nord-vest se găsește visteria orașului, dar nici asta nu ne interesează, pentru că riscăm să atârnăm de ziduri mai ceva ca merele în pom dacă am pune mâna pe ceva de acolo. Dacă iei ce nu-i al tău, ajungi în turnul de sud-vest.

– De ce acolo?

– Pentru că acolo e închisoarea, care e oricum de preferat, deși nu cu mult, atârnatului de ziduri. Acum,

21 papură

vreau să vorbesc cu un vechi prieten să văd dacă nu ne ajută, adăugă Miro, ceva mai serios, arătând spre intrarea în încăpere. Poți să mă aștepți afară dacă vrei.

Ștefan clătină din cap și îl urmă. În interior era destul de întuneric. Văzu o cameră îngustă, cu pereți grosolani și cu podea de lut, pe care se aflau câteva rogojini destrămate. Prin partea dreaptă se făcea intrarea către o altă încăpere. Tavanul era destul de jos. Un bărbat încă tânăr, îmbrăcat într-un anteriu ponosit, gri închis, stătea la o masă și scria ceva într-un registru. Avea o barbă scurtă, neagră și neîngrijită la fel ca părul țepos ce-i ieșea de sub boneta de catifea. Fața îi era suptă, iar ochii mari și neliniștiți. Nu ridică privirile când intrară, dar Ștefan bănui că era conștient de prezența lor, pentru că pana i se opri o clipă din scârțâit, apoi își reluă anevoie drumul pe pergament.

Miro îl salută destul de politicos, dar bărbatul nu se întrerupse. După ce scrise mai multe rânduri, presără nisip pe foaie, și abia apoi privi spre ei.

– Ser Miro, spuse cu neplăcere, ce vânt te aduce pe aici? Auzisem că te-ai întors, dar nu am crezut că sursele erau de încredere, de vreme ce mi se părea puțin probabil să mai pui piciorul prin părțile astea.

Miro păru cam tulburat, deși încă încrezător.

– Mă așteptam la o primire mai călduroasă după toate ce ne leagă.

Bărbatul se încruntă, apoi, în mod neașteptat, îi aruncă o privire ascuțită lui Ștefan. Miro îl observă și zâmbetul i se întoarse, ca și când ar fi fost un soare de amiază ieșind dintr-un nor.

– El e Ștefan, îi spuse Miro, l-am cunoscut la Suceava și acum mă ajută cu afacerile.

– Știu eu ce fel de ajutor îți dă, doar m-am uitat la el. Nu pare, dar probabil l-ai învățat la rele. Ce vrei de la mine?

– Nu mare lucru. Am avut o perioadă mai grea și a trebuit să plec din slujba lui Calvo și să las în urmă ce agonisisem în Suceava.

– Vrei bani? Nici tot ilișul[22] nu l-ai plătit, iar dacă te află oamenii lui *dominus*, cum scapi? Nu vei vedea un sfanț! Mă mir și că ai avut neobrăzarea să-ți faci apariția aici după tot ce s-a întâmplat. Ai fost plătit cu vârf și îndesat, așa că fă bine și dispari!

Bărbatul făcu un semn nervos spre ușa care rămăsese deschisă, apoi coborî privirea pe foile din fața lui. Rămase însă cu ochii pironiți în ele fără să citească un rând. O mână i se odihnea pe masă, iar cealaltă se strânsese cu putere în jurul penei. Ștefan se gândi că avea să-o rupă și, într-adevăr, se auzi un pârâit, iar aceasta se frânse în două. Stropi de cerneală săriră în toate părțile, murdărind masa și foaia de deasupra. Bărbatul scoase un șuierat, ca și când până atunci ar fi încetat să mai respire, iar aerul i-ar fi scăpat singur printre buzele strânse.

– Nu știu cum de ai venit aici! izbucni el, ridicând capul și privindu-i pe amândoi cu reproș. Avea un mod ciudat de a pronunța cuvintele, ca și când ar fi trebuit să le scoată din vreun cotlon al minții. Ce ți-a trecut

22 impozit pe cereale care se percepea în Evul Mediu, în Moldova

prin cap! Dacă se află de asta, ești mort sau trebuie să plătești banii pe care-i datorezi. Crezi că o să te scape fața aia a ta? Crezi că lui Luciano Rovello îi pasă de ea?

Miro nu păru îngrijorat, însă zâmbetul îi dispăru. Ridică din umeri.

– Luciano nu trebuie să știe!

– Cum? Crezi că n-a aflat? Târgul vuia de dimineață. Te-ai lăsat văzut și mă mir, Dumnezeu mi-e martor, că nu s-a găsit cineva să-ți frângă gâtul și să te arunce în râu. Când ai dispărut așa, mulți au jurat să te atârne de ziduri. Au zis că o fac, chiar dacă o să ajungă să atârne alături de tine sau să își dea toată averea ca plată. Lucrurile sunt serioase, Miro!

– Nu vreau decât un loc pe una dintre corăbii, nu contează pe care. Voi merge oriunde și voi munci, știi bine, pentru banii pe care-i voi primi. Trebuie doar să pui o vorbă bună pentru mine, atât.

– Mi-e teamă că vremea vorbelor bune a trecut și că nimeni nu mai vrea să aibă de-a face cu tine.

Spuse asta privindu-l cu durere în ochi, în ciuda cuvintelor aspre.

– Poate în afară de tine. Nu cred că nu ne putem înțelege, îi întoarse Miro vorba. Ți-am adus o parte din datorie și jur că voi plăti și restul, doar să mi se permită acest lucru.

Apoi se întoarse spre Ștefan:

– Poți să mă aștepți afară? îi ceru.

Băiatul se uită de la el la negustor, apoi murmură ceva și ieși. Nu se simțea în largul lui și, de fapt, i se părea ciudat că Miro îl luase cu el ca să audă toată discuția

aceea, care numai prietenească nu era. Se așeză pe o buturugă abandonată în apropiere și începu să sape cu vârful încălțărilor în stratul de talaș. Un bărbat cu cămașă lungă, acoperită până la genunchi de zale ușoare, îi aruncă o privire încruntată. Cămașa albă era murdară la poale, iar la șold îi atârna o sabie scurtă într-o teacă ponosită. Ștefan îl salută, dar bărbatul nu-i răspunse și trecu mai departe. Din interior se auzeau din când în când voci ridicate, dar probabil că erau într-o altă limbă, pentru că nu înțelese nimic.

Soarele ardea cam tare și curând trupul i se acoperi de sudoare. Dacă se mișca, soarele se pitea după creneluri ca într-un joc de-a v-ați ascunselea. Ridică mâna, cu degetele unite și privi spre el. Nu putea fi același care-l întâmpina în fiecare dimineață la Suceava, nici cel de la Negrea, nici cel din Râpa. Sorii aceia erau blânzi, pe când cel de aici pârjolea totul, de parcă ar fi fost mai mulți, nu unul singur. Încercă să-și amintească ce-i spusese Bogdan despre aștrii și planetele pe care le întruchipa, ca exercițiu, pe o foaie, urmând să le transpună la un moment dat și pe tavanul unei biserici dacă ar fi primit o astfel de comandă. În desenul zugravului, la mijloc se afla Dumnezeu Tatăl, creatorul lumii, iar în jurul lui evoluau circular constelațiile. *Eu sunt Domnul Care am zidit lumea; singur am făcut cerurile, Eu am întărit pământul și cine Mi-a fost de ajutor?* Acesta ar fi fost un text frumos care să se încolăcească în jurul celor doisprezece figuri ale zodiacului, reprezentate cu cozi de pește sau plutind de-a valma pe oceanul unui timp ce nu mai părea nesfârșit. Bogdan îi arătase

unele dintre ele și pe cerul de noapte și îi spusese că tavanul unui pronaos putea fi tot un fel de firmament, pe care constelațiile deveneau simboluri ale trecerii timpului și amintiri ale creației Dumnezeiești.

Vocile din casă crescură din nou în intensitate, iar Ștefan se ridică neliniștit și se apropie de fereastră. În minte îi răsăriră alte vorbe ale lui Bogdan: *Eu zădărnicesc semnele mincinoșilor și pe ghicitori îi fac să fie nebuni, rușinez pe cei înțelepți și înțelepciunea lor o prefac în nebunie.*[23]

Miro ieși înainte ca el să ajungă la ușă. Nu mai zâmbea și își răsucea în mână boneta de catifea ca pe o cârpă udă. Unul dintre șnururile ce țineau bucățile de material se rupse, iar eghileții de aur căzură în praf pierzându-și sclipirile solare.

– Să mergem, îi spuse scurt și o porni cu pași mari înainte.

Ștefan ar fi vrut să-l întrebe dacă îl convinsese pe bărbat să îl ajute, dar nu îndrăzni.

– Toți vor bani de la mine! exclamă Miro cu obidă.

– Și nu ai, nu-i așa? întrebă, simțindu-se de parcă ar fi fost vina lui.

– Nu am suficient să satur toate gurile nesătule, dacă asta ai întrebat! Dar ne vom descurca, găsesc eu o cale! Oricum, plimbarea până aici nu a fost degeaba, tot am aflat ceva util. Știam că dragul de Blazh nu mă va lăsa la greu! Latră el în slujba cetății, dar nu mușcă dacă îi dai un os de ros. La fel ca toți, la fel ca toți, *caro* Ștefan!

---

23 Isaia, 44, 24-25

O spuse pe un ton încrezător, așa că Ștefan nu mai întrebă nimic ca să nu-l mai tulbure.

Ieșiră din cetate și se îndreptară spre zona portului. Câteva nave se legănau la capătul unui chei lung, iar Ștefan le privi plin de curiozitate, fiindcă nu mai văzuse până atunci corăbii decât în picturile lui Bogdan. Erau mai mari decât și le închipuise, dar și foarte diferite între ele. Unele păreau destul de încăpătoare, deși joase, iar altele greoaie, cu pântece largi, adevărați monștri marini, purtând pe spinare un întreg oraș. Pe măsură ce se apropiau, aceste animale de lemn deveneau și mai impunătoare, legănându-se ușor în zona schelei. Unele urmau să fie încărcate cu cereale, iar Miro i le arătă.

– Aceea o să plece în curând spre Genova, îi spuse întinzând brațul spre una dintre ele care, în ciuda dimensiunilor, avea linii grațioase.

Deasupra punții se ridicau trei catarge pline de pânze și frânghii ce nu păreau să aibă vreo noimă. Pe trinchet, înalt cât toată lungimea vasului, Ștefan numără patru pânze strânse, iar pe arborele mare și artimon, trei de diferite dimensiuni. Din loc în loc, bordajul se deschidea cu ferestruici prin care se vedeau niște guri rotunde și întunecate.

– Ce sunt acelea? întrebă Ștefan arătând spre ele.

Miro ridică din umeri.

– Sunt bombarde, pentru că orice navă, chiar și una care transportă cereale, are să se teamă de pirați, așa că trebuie să se apere. Unele corăbii cântăresc și

zece mii de *cantara*[24] și au la bord bombarde de fier de diferite dimensiuni. Uite, cele de la babord și tribord au trei, cinci sau șapte *cantara*, iar cele de la prova și de la pupa sunt *passavolante*[25] de câte șapte *cantara*.

Ștefan dădu din cap ca și când ar fi înțeles, deși se vedea pe fața lui că vorbele lui Miro nu îi spuseseră nimic. Acesta observă, așa că nu mai continuă explicațiile. Se apropie de una dintre nave și strigă la cei de la bord, fluturându-și mâinile. Unul dintre bărbați se aplecă și-l întrebă ceva, apoi îi indică un grup de construcții joase, de lemn, cu acoperiș de paie, dincolo de ultima navă de pe chei. Miro le mulțumi și o porni cu pas vioi, fără să se mai uite în urmă. Ștefan alergă după el, temându-se să rămână singur lângă corăbii. Bordajul întunecat și mișcător, înalt cât un zid de cetate, și ochii morți ai bombardelor îi dădeau o senzație de amețeală.

– Nu o să cadă peste noi? întrebă aruncând priviri neliniștite în jur.

Miro râse.

– *Stupido*, cum o să călătorești cu una dintre ele, dacă ți-e frică și să stai lângă ea? Vei merge zile și săptămâni întregi, iar mațele ți se vor întoarce pe dos dacă nu ai curajul s-o înfrunți! Să nu crezi că se călătorește prea bine cu ele. Deși sunt așa de mari, negustorii stau înghesuiți pe ele mai ceva ca peștii mici

---

24 un cantaro (unitate de măsură genoveză) = 47,649 kg

25 piesă de artilerie de la mijlocul sec. al XIV-lea, alcătuită dintr-o țeavă de 6 m lungime, calibru 100 mm, montată pe un cărucior din lemn cu 4 roți, remorcat de 4 sau 6 perechi de boi în cazul în care se folosea pe uscat

puși la putină, e plin de șobolani și de viermi care se îngrașă și se târăsc peste tot. Unii negustori nici nu au un pat să-și întindă oasele, ci dorm așezați pe sacii de grâu sau de mirodenii, fiecare ce cară.

Ștefan tăcu, încercând să nu se gândească la viermi și șobolani. De șobolani nu îi era teamă, fiindcă putea vorbi cu ei, în schimb cu viermii, deși nu erau periculoși și aveau glasuri subțirele, ca niște fire de praf, nu se putea înțelege așa cum o făcea, de exemplu, cu albinele. Oricum, viermii și șobolanii nu contau așa de mult. Mai important era că oamenii care închipuiseră astfel de minunății plutitoare trebuie să fi fost extraordinari. Îl privi pe Miro cu admirație, fiindcă poporul lui era unul dintre cele care construiau nave și călătoreau la capătul lumii.

– Cele care seamănă cu niște vase adânci și au două catarge sunt ale noastre, vei vedea pe ele crucea roșie a Sfântului Gheorghe, dar acum nu e niciuna aici, pe când cele ale veneților, deși seamănă cu ale noastre, au un steag cu un leu înaripat, auriu pe fond roșu. Leul are în gheare o carte, mulți zic că e cea pe care negustorii țin evidența mărfii, adăugă el râzând.

Trecură de corăbiile enorme și ajunseră spre capătul cheiului, la unele mai mici și mai zvelte. Miro i le arătă fără mare interes. Erau de dimensiuni reduse față de celelalte, cu prova întoarsă, semănând cu gondolele veneților – adăugase el ca și când asta ar fi trebuit să le fi scăzut din importanță – cu prova dreaptă și terminată cu doi țăruși de lemn, ca niște coarne, cu două rame de fiecare parte a bordului,

folosite pe post de cârmă, cu puntea închisă, cu un adăpost simplu și un catarg nu foarte înalt pe care se legăna o velă strânsă. Pe punte se vedeau patru-cinci bărbați îmbrăcați cu cămăși cu mâneci lungi și pe cap cu căciuli negre. Navele se mișcau ușor, ca și când ar fi fost vii, și scoteau un sunet care nu era doar cel al apei, dar și al lemnului și al funiilor ce le compuneau. Chiar și velele murmurau ușor în briza din limanul râului.

– Astea sunt ale voastre, îi spuse după ce îi mai vorbi despre avantajele corăbiilor folosite de negustorilor genovezi în defavoarea celor moldovenești. Nu duc cine știe ce încărcătură, în schimb sunt foarte bune pentru negoțul de pe Dunăre sau marile râuri. Le-am văzut așezate și drept pod acolo unde e nevoie și chiar și Domnul vostru le folosește așa.

Ștefan se opri o clipă să le admire, bucuros că aveau și ei nave care meritau să fie zugrăvite pe pereții bisericilor, alături de cele ale străinilor, apoi se grăbi să-l urmeze.

Miro se opri la o casă văruită în alb și cu ferestruici înguste, așezată pe o platformă susținută de trunchiuri mari, înfipte în nisip și spălate de ape. Acoperișul era vechi și se ridica abrupt spre cer, dar stuful fusese atât de bine strâns în mănunchiuri, fixate unele de altele și tăiate la capete, încât nu părea să se fi legănat niciodată în briza limanului. Cu timpul, se închisese la culoare, bătând într-un maroniu plăcut, în contrast cu alte clădiri mai noi din apropiere, unde acoperișul era încă auriu. Interiorul era împărțit în două camere destul de mari. Pătrunseră în cea din dreapta, plină de mese

și bănci de lemn. Miro privi cu atenție în jur, apoi se îndreptă spre un bărbat cu haine destul de grosolane, cap rotund și chel și o barbă scurtă și blondă. Acesta tocmai ridicase o cană la buze, dar, când dădu cu ochii de tânăr, scoase un sunet de mirare, gata să se înece cu băutura, apoi trânti ulcica cu zgomot pe masă.

Sări în picioare, iar inima lui Ștefan odată cu el.

– Miro! Ce surpriză!

Se repezi la tânăr și îl strânse în brațe cu o forță care îl făcu să se strâmbe. Ștefan se mai liniști. Cel puțin acesta chiar părea să îi fie prieten.

Se așezară pe bănci și bărbatul continuă să rânjească fără să zică nimic. Avea brațele bronzate și groase, ieșind de sub mânecile suflecate ale cămășii, iar deasupra purta o vestă căptușită de in, de culoare roșie. Părea nouă, deși roșul era destul de palid, deci de calitate proastă.

– Blazh m-a trimis la tine, îi spuse Miro ceva mai reținut.

Părea descumpănit de primirea ce i se făcuse, deși încerca să n-o arate. Își trase într-o parte bucata de material ce-i acoperea capul, lăsându-și fața liberă, și aruncă priviri neliniștite în jur.

– Dragul de Blazh, se pare că nu te-a uitat. A plâns când ai fugit cu banii lui, de-i sălta cămașa în spinare. Rahat cu ochi ce ești! îi spuse bărbatul hohotind și îi dădu un ghiont, gata să-l dărâme de pe banchetă. Ce mai păcăleală i-ai tras! Sper să nu se fi ales nimic de banii ăia!

– O să-i plătesc totul cu dobândă, Giurgea! spuse Miro cu zâmbetul destul de șifonat.

– Cum să-i plătești, măi jigodie? Că, dacă ai avut vreun ban de la răposatul tac-tu, l-ai băut, l-ai mâncat și l-ai jucat. Cred că se întoarce în groapă! Mai bine arunca banii pe apa Sâmbetei sau îi dădea pe curve. L-o fi blestemat cineva cu un fiu ca tine, dar, lasă că-i bine să câștige și alții de pe urma lui, că în viață nu prea au apucat. Ia, zi, ce vrei de la mine?

Ștefan se trase spre marginea banchetei, chircindu-se și sperând să nu fie băgat în seamă. Bărbatul vorbise tot timpul pe un ton vesel, deși ochii nu îi râdeau.

– Vreau un loc pe corabia ta, și să nu spui că nu ai, pentru că am aflat că ai.

– Și cu ce vei plăti? Când ai dispărut de aici, erai plin de datorii, crezi că între timp paralele au început să crească în copaci sau să fie scoase cu năvodul din apă? Borș a zis că ai fugit din Suceava cu ce aveai pe tine!

– Găsesc eu. Am bani, voi și munci. Dacă e nevoie, voi vinde ceva. Vreau să cumpăr niște marfă, poate ceară, și o s-o vând ca să fac rost de bani când ajung la Genova. Iar Borș e un mincinos, așa cum...

– Cum ești tu de hoț, încheie Giurgea. Oh, deci ceva parale ai, apoi vrei să muncești și mai și vinzi și cumperi. Cam multe pentru tine. Și zi, ce ai de vânzare?

Miro nu răspunse, dar îl privi fix. Ceva din expresia lui îl lămuri pe bărbat la ce se gândea, deoarece acesta începu iar să râdă.

– Aha! Bănuiesc că părțile implicate nu au habar.

– Nu au și nici nu vor avea, decât dacă va fi nevoie. Nu vreau să fac asta decât dacă nu găsesc altă cale.

– Nu vrei pe dracu'! Probabil că de abia aștepți. Dacă e așa, îți țin un loc, dar nu vom pleca încă, așa că trebuie să-ți faci de lucru un timp. Nu e o perioadă prielnică navigației. Veneționii și genovezii își atacă reciproc navele, necredincioșii pândesc și ei dincolo de Tenedos[26] și, dacă au chef, iar în ultima vreme au cam avut, se prefac că uită de Gallipoli[27]. Au devenit îndrăzneți, și nu numai ei. Nu mulți știu, dar și genovezii tăi s-au apucat de piraterie, așa că acum veneționii de aici merg la Modon sau la Caron[28] și așteaptă acolo escortele de *navis* înarmate cu tunuri ca să-i apere de pirații genovezi din Tenedos. Acum insula are un port bine întreținut, dar în rest s-a umplut de vegetație și e plină de iepuri. Nu mai vezi picior de om după ce s-a întâmplat acum câțiva ani. Veneționii pot fi și cruzi, dar să omori oamenii așa cum au făcut-o ei, chiar dacă se dăduseră cu necredincioșii...

---

26 Tenedos este o insulă situată în partea de nord a Marii Egee. Inițial aparține Imperiului Bizantin, dar este vândută veneționilor în 1376 de către împăratul Ioan al V-lea. Fiul acestuia cedează mai târziu insula genovezilor, fapt ce adâncește conflictul dintre aceștia și veneționi. În urma tratatului de la Torino (1381), care încheie războiul dintre veneționi și genovezi, Veneția trebuie să cedeze insula Tenedos lui Amadeo de Savoia, iar genovezii sunt obligați să distrugă toate construcțiile și fortificațiile de pe insulă. Această rămâne nelocuită mult timp, însă veneționii continuă să folosească portul.

27 La Gallipoli (29 mai 1416) a avut loc prima bătălie între flota venețiană și cea otomană. Bătălia a fost câștigată de către veneționi, care s-a retras apoi pe insula Tenedos, unde au ucis toți prizonierii creștini care colaboraseră cu turcii.

28 Orașele Modon și Caron (Koroni și Methoni), peninsula Peloponez, au fost primele posesiuni ale veneționilor pe țărmurile grecești, pe care le-au stăpânit între secolele al XII-lea – al-XV-lea.

– Acum ești cu venețienii?

– De ce nu? Sunt cu cei care au grijă de mine și de încărcătura mea, iar venețienii, mai mult decât oamenii tăi, s-au organizat mai repede și mai bine. O să merg la Constantinopol, dar nu vreau să mă limitez la asta. Noii mei prieteni pot să mă ajute să merg mai departe, la porturile de dincolo de Dardanele. Ce, noi moldovenii, trebuie să ne plimbăm numai pe câteva râuri și pe lacul nostru negru? Adevărata avere nu este aici. Trebuie să te gândești la viitor și la ce am putea realiza dacă am ieși în Egee și Mediterana. Unii cuceresc lumea, iar noi stăm aici și îi lăsăm pe alții să profite de ceara, lâna, minereurile noastre! Dacă nu ești îndrăzneț, nu câștigi. Deci, vezi bine, s-au schimbat destule de acum doi ani, de când ai plecat atât de rapid din zonă. Nici praful din urma ta nu se zărea, așa de repede fugeai! Giurgea rânji când spuse ultimele cuvinte. După cum vezi, mă adaptez vremurilor. Acum venețienii cântă mai tare în târg, așa că îmi alătur și eu vocea lor. Am cumpărat o *nao*, veche, dar bună, cu trei catarge..... Am vândut pânzarul meu, bună barcă și ea, și am profitat de tulburările de acum doi ani ca să fac un pas înainte.

– Mai știi ceva de Luciano Rovello? întrebă Miro, aparent fără legătură cu ce se discutase mai devreme.

Celălalt dădu din cap, apoi se ridică dintr-odată strâmbându-se.

– Ies să mă ușurez. Să nu pleci nicăieri, că avem de discutat. Luciano a devenit unul dintre rectori, ca om cu stare ce este.

Ștefan îl urmări cum se strecoară printre oameni cu o agilitate care nu părea potrivită trupului mătăhălos, apoi se întoarse spre Miro. Era nedumerit.

– Îți este prieten?

– Să zicem că nu-mi e dușman.

– Nu ziceai că veneției nu vă sunt prieteni?

– Da, dar nu cred că Giurgea are vreo șansă să își extindă comerțul, chiar și cu ajutorul veneției. Până de curând, stătea cu căciula în mână și de-abia reușea să trăiască de pe-o zi pe alta. Apoi și-a cumpărat o corabie, veche, dar bună, zicea el, pe care a tot reparat-o în port. Probabil că a scăpat de ea între timp, pentru că nu e cea pe care o are acum. Nimeni nu știe de unde a făcut rost de bani și nimeni n-a întrebat. Nici nu a crezut cineva că albia aia de rufe va pluti vreodată, așa că e bine că a scăpat de ea. Oricum, aveam pe atunci altele pe cap și n-am băgat de seamă ce-a mai făcut.

– Cine e, de fapt?

– Giurgea? Fiul unui grămătic din Baia care și-a pierdut averea. Așa că l-a lăsat cu nimic și-a trebuit să se descurce. Să-l fi văzut acum vreo trei ani cum se milogea să-i plătesc masa, spuse Miro cu dispreț. Crăpa de foame! Cred că e singurul care nu are de ce să se plângă de mine!

– Nu pare prea recunoscător pentru asta, observă Ștefan.

– Nu, nu pare! spuse Miro scurt.

– Iar Luciano Rovello acela, de care toți vorbiți, îți e prieten sau dușman?

Miro ridică din umeri.

– S-ar putea să-mi fie dușman sau să nu conteze, dar aș prefera să nu-l mai întâlnesc. Pe vremuri, se zvonea că este mână în mână cu niște pirați de pe coastă și că așa s-a îmbogățit, devenind din ruda săracă a unui negustor, unul care are mai multe nave și putere pe măsură. Blazh mi-a spus că e iar văduv și își caută nevastă, dar că nimeni nu-l prea vrea.

– De ce să nu-l vrea dacă are avere?

Miro deschise gura să-i răspundă, apoi îi făcu un semn cu ochiul. Tăcură amândoi, pentru că Giurgea se întoarse și se trânti la loc pe bancă. Luă o gură din cană și îl privi pe Miro rânjind.

– Tocmai ți-am spus că venețienii sunt mari și tari, așa că la fel e și Luciano, spuse ca și când nu ar fi fost nicio întrerupere în discuția lor. L-am întâlnit de curând și parcă a zis ceva și de tine.

Miro păru neliniștit. Toată lumea știa că venețienii erau cruzi și perfizi, iar prietenia lui Giurgea cu Luciano nu promitea nimic bun. Să-l fi atras Blazh în capcană?

– O să-i fac o vizită să îl anunț că m-am întors, spuse fără prea mult entuziasm. Deci cât vei mai întârzia?

– O săptămână-două, pentru că aștept nava lui Luciano ca să merg împreună cu ea. E mai sigur așa. Dacă dăm de necaz, de furtuni, de pirați, ne ajutăm unul pe altul. M-am înțeles deja cu ceilalți patroni ai navei și nu au avut nimic împotrivă. Doi dintre ei o să fie la bord cu familiile, doar Luciano rămâne în târg ca să vegheze interesele rudei sale de la Veneția. Până acum, nava a fost la Tana, s-a oprit aici, dar merge la

Trapezunt și Constantinopol. Acolo mă voi opri și eu să descarc, apoi mă întorc. E treaba ta dacă continui drumul cu ei sau iei altă navă spre Veneția. Car pe corabia mea și marfă personală de-a lui Luciano, de care nu știe nici ruda lui din Veneția, ca plată că mi-a făcut legătura cu ceilalți. Am la bord mătase din Kitai, mirodenii, blănuri aduse de pe Don în sus. Sunt plin ochi, încărcat și cu ale mele, grâne și miere, dar îți opresc un loc, nu ai grijă decât să ai cu ce să-l plătești.

Ștefan privi mirat spre Miro, iar acesta spuse cumva în silă.

– Să fie două locuri, Giurgea!

– Două?

Miro dădu din cap și clipi, ca și când ceva i-ar fi intrat în ochi.

– Dacă muncești, poți să duci și ceva marfă, dar să vedem. Nu te văd trăgând de vele și spălând puntea, dar, poate, cine știe? Asta ar fi o îndeletnicire prea cinstită să ți se potrivească. Și, în plus, am suficienți marinari.

– Deci chiar mergi după moda venețiană?

Giurgea rânji și se bătu cu mâinile peste stomacul umflat. Buzele lui Miro se rotunjiră, iar lui Ștefan i se păru că îl aude spunând *Porco schifoso!* și îi veni să râdă.

– Oh, da. Am navă comercială, deci aplic ce aplică și ei, altfel li s-ar părea ciudat. Cine muncește câștigă! Așa fac și ei cu marinarii lor, le dau voie să ia marfă, și asta înseamnă că, dacă muncesc cu spor pentru mine, muncesc cu spor și pentru ei. Înțeleaptă chestie! Ușor-

ușor venețienii iau din teritoriile genovezilor, dacă nu o fac deja necredincioșii, și o să vezi că ăstora o să le rămână praful de pe tobă.

Miro îl aprobă ca și când i s-ar fi părut și lui la fel.

– Poate că venețienii sunt viitorul, spuse cam fără chef.

– Chiar sunt, completă Giurgea cu entuziasm, și ție n-are de ce să-ți pară rău, că ești doar jumătate genovez și, oricum, nimeni nu dă două parale chioare pe asta. Venețienii sunt organizați, își construiesc galerele în diferite locuri, iar statul se preocupă și el de siguranța comerțului. Au deja galere făcute pe o insulă numită Creta, iar acum câțiva ani umblau după meșteri care să construiască și mai multe. Au un oraș ridicat pe apă, cum nu s-a mai văzut, și un loc numit *Arsenal,* unde aduc oameni capabili să le construiască navele. Mi s-a zis de unul dintre ei, un grec, Theodoros Bassanus[29], a construit multe dintre galerele lor, iar după moartea lui, nu s-a mai găsit cine, și de atunci Senatul din Veneția încearcă pe bani grei să-i convingă un nepot[30] să reia lucrul. Ar fi fost parale de câștigat, cică 200 de ducați de aur în fiecare an, dar, din păcate, noi nu putem face nave ca ale lor. Un căpitan mi-a povestit că e un întreg meșteșug lăsat de la meșteri la ucenici, așa că nu e pentru fitecine. Folosesc lemn cum nu există pe la noi, din niște copaci ce cresc până la cer, și care se poate curba ușor ca să faci carenele

29 Theodoro Baxon/ Bassanus (m. 1408) – constructor de nave, original probabil din insula Rodos.

30 Nicolò Palopano, nepot al lui Baxon, refuză propunerea venețienilor în 1407, dar o acceptă în 1424.

galerelor, iar dacă știi cum, va rămâne așa îndoit și va deveni tare ca fierul, dar ușor ca o pană.

– Și pe ele monștrii nu le pot scufunda, nu-i așa? interveni Ștefan, care ascultase tăcut, deși înțelesese prea puțin din ce discutaseră.

Giurgea se opri și îl fixă cu o urmă de mirare pe fața lui latră. Până atunci, nu dăduse semne că-l observase, totuși se arătă binevoitor.

– Așa speră toți marinarii, băiete! Că nava lor nu va fi răsturnată de vânturile diavolești sau înghițită de vreun pește uriaș. În rest, nu se tem de nimic și ajung până la marginile lumii. Știai că veneții au niște drumuri pe apă și că navighează pe ele în fiecare an? Luciano, care reprezintă la Cetatea Albă interesele mai multor negustori, nu numai pe ale sale, – că nu degeaba a fost ales rector – mi-a spus de niște flote pe care le numesc *mude* și care pleacă din Veneția în fiecare an, uneori și de două ori, dacă merită drumul, și care sunt plătite de stat și însoțite de galere de război. Pe ele fâlfâie steagul acela al lor, cu leul înaripat care ține în gheare o sabie, nu o carte. Așa ar trebui să avem și noi aici. Corabia lui Luciano, spre exemplu, se va uni și cu cele ce vin de la Caffa, iar întreg convoiul va ajunge la Constantinopol.

Ștefan deschise gura ca să-i mulțumească pentru răspuns, dar rămase cu ea căscată, pentru că o umbră îl smulse pe Miro de pe banchetă și îl trânti pe jos, așa că sări de la locul lui strigând surprins. Miro era întins cât era de lung pe podeaua de lut, iar deasupra lui stătea o namilă cu părul și barba crescute sălbatic. Purta pantaloni de postav și o platoșă de piele peste cămașă.

La șold avea o sabie impresionantă, dar în mână ținea una mai scurtă pe care o pusese la gâtul tânărului.

Ștefan privi spre Giurgea, ca și când s-ar fi așteptat să intervină. Acesta nu se mișcă, mai luă o gură din ulcică, o puse la loc pe masă și se șterse la gură. De abia apoi se ridică, dar fără prea multă tragere de inimă. Miro avea ochii mari și părea că nici nu respira.

– Ce faci aici, rahat cu ochi, de te ferești de prietenul tău Luciano? Doar nu vrei să fugi iar fără să-mi plătești, i se adresă namila.

Miro își mișcă buzele, dar la început nu ieși niciun sunet. Bereta de catifea îi căzuse pe jos, iar pe obraz avea urme de praf. Își ridicase mâinile și îl apucase pe Luciano de brațe, dar nu îndrăznea să se împotrivească. Îl privea în ochi, încercând să facă abstracție de lama sabiei.

– Voiam să te caut, spuse încet și nesigur.

Luciano zâmbi rău, și degetele i se strânseră pe mânerul armei atât de tare încât se albiră.

– Nu mă îndoiesc de asta, zise, apăsând și mai tare lama de gâtul lui Miro, până îl tăie ușor.

Acesta vru să se ferească, dându-și capul pe spate, dar nu reuși, iar Ștefan scoase un sunet sugrumat când văzu cum sângele i se scurgea îmbibând gulerul brodat al cămășii albe.

– Stăteai aici cu prietenul Giurgea și îl întrebai cum să dai de mine, dar surpriză, te-am găsit eu pe tine.

– Luciano! murmură din nou Miro, punându-și mâna peste a lui și încercând să-și îndepărteze lama de la gât. Te rog să mă asculți!

– Te ascult, cum să nu! râse celălalt. Tot timpul te-am ascultat, de aceea ai și fugit fără să-mi dai banii pe care ți i-am împrumutat. Nu am zis că îți tai o mână sau un picior dacă nu-i dai înapoi, dar gâtul tot ți-l iau, deci putem vorbi cât vrem, că eu am răbdare, multă răbdare! Am răbdare să te ascult și de abia apoi să-ți vărs sângele.

În cârciumă se lăsase tăcerea, iar câțiva mușterii profitară de momentul de confuzie ca să se strecoare afară fără să plătească. Cârciumarul, un bărbat îndesat, cu mâinile ca două căușe, se simți dator să intervină mormăind printre dinți. Nu voia ca sângele tânărului să-i murdărească podelele, dacă insista să-l taie, era mai bine să-l ducă afară.

– Va plăti, spuse și Giurgea, apropiindu-se de el. Nu e chiar așa pârlit pe cât se crede! Are o marfă pe care o poate da.

Luciano îl ascultă cu atenție, apoi ochii începură să-i sclipească.

– Și crezi tu că o va da? Sau va dispărea din nou?

– N-are de unde? Dacă nu face rost de bani, n-are nici loc pe corabia mea, și atunci îl poți face bucățele, sau îl pot eu anina de catarg.

Îl bătu pe Luciano pe umăr, apoi se aplecă spre Miro și, sub ochii înspăimântați ai acestuia, își înmuie vârful degetelor în sângele ce-i curgea din zgârietură și îi trase trei dungi roșii pe obraz. Tânărul icni, dar nu îndrăzni să mai vorbească sau să miște.

– Dacă ne înșeli și nu mă plătești, sau nu îi dai banii datorați acestui bun creștin împreună cu dobânda pe care o va socoti el, o să-ți leg la spate mâinile alea

cu care umbli în buzunarele oamenilor, o să prind de ele o funie și așa o să te trag până în vârful catargului, să vedem cine-ți mai pune umerii la loc și cum o să mai furi după aceea! Dacă îi adun pe toți cei pe care i-ai înșelat să-ți atârne câte o greutate de picioare, și diavolii din Iad vor plânge de mila ta!

Luciano rânji, semn că îi plăcea ce aude, și murmură: *Da, da, așa vom face!* Miro se făcu și mai palid. Părea că nu mai știa ce să spună, iar buzele i se albiseră de spaimă. Giurgea se aplecă din nou spre el și-i făcu cu ochiul, apoi puse mâna peste cea a lui Luciano.

– Să-l lăsăm deocamdată să răsufle, altfel nu poate plăti nici dacă ar vrea, spuse moale. Să nu îi bem sângele deocamdată, ci să bem vin! Va plăti el.

Luciano șovăi, apoi își șterse sabia de vesta lui Miro și se ridică.

– Să bem atunci! strigă, trântindu-se pe banca de lemn.

Ștefan îl ajută pe Miro să se ridice și să se așeze la locul lui. Tânărul își ținea mâna la gât, degetele i se înroșiseră și îi era teamă și să respire. Privitorii ridicară din umeri și se întoarseră la mesele lor, bombănind că nici nu fusese mare lucru.

Giurgea îl dădu lui Miro câteva ghionturi prietenești, făcându-l să geamă de durere, apoi o apucă de mijloc pe una dintre femeile ce cărau oalele cu vin și o convinse să-și rupă o fâșie din poalele cămășii în timp ce îi îndesa în sân o monedă pentru vin – spuse el – și pentru altă cămașă. Fata bombăni, dar se lăsă în voia lui. După ce apucă două căni și le trânti pe masă cu promisiunea să

mai facă rost și de altele, îi aruncă lui Ștefan bucata de cârpă, ce părea mai mult o zdreanță murdară.

– Pune-i-o la gât, să nu spurce vinul! îl instrui Giurgea pe Ștefan.

Băiatul obloji rana lui Miro cum putu mai bine, în timp ce Luciano se apucă să-l buzunărească pe tânăr. Când nu găsi nimic, se răți la el și întinse din nou mâna spre sabie, așa că Ștefan căută în chimir banii pentru zile negre dați de Borș și-i întinse tremurând ca să plătească vinul.

– Să dai un acatist de mulțumire că ăsta din căni nu e sângele tău! îl consolă Luciano pe Miro. Venisem chitit să ți-l scurg din vine și să-l beau în cinstea învârtelilor tale. Dar orice naș își are nașul, iar tu l-ai găsit, scârnăvie! Dacă mai vezi lumina soarelui și nu te duci de-a dura drept în fundul iadului, e pentru că prietenul Giurgea, destoinicul nostru căpitan, garantează pentru tine că vei plăti.

Miro încercă să încuviințeze din ce în ce mai palid. Ochii de culoarea teilor îi erau roșii, iar hainele elegante i se mototoliseră și se umpluseră de pete ruginii.

– E, lasă, adăugă și Giurgea după ce dădu pe gât o cană de vin, n-am de unde să-ți dau ca să te vindeci năframa unei frumoase, dar pentru tine e bună și o bucată din cămașa unei podărese! Așa cum se ia ilișul pe grâne, așa iau și ele bani de la fraieri. Nu că tu nu ai fi făcut la fel!

Făcu semn unei fete să-i aducă alte căni de vin, pentru că Luciano o stinsese deja pe cea pe care-o avea în față.

– Să bem atunci, că ne-am înțeles! strigă acesta fluturând o altă ulcică și dând-o repede peste cap.

Ștefan își înmuie buzele în băutura lui, dar i se păru acră, așa că o puse la loc, pe masă, aproape neatinsă. Miro, în schimb, își strânsese degetele în jurul cănii, ca și când ar fi vrut să le încălzească, dar nu băuse. Luciano îl observă și se încruntă.

– Ești cam tăcut pentru unul care ar trebui să înalțe rugăciuni că mai vede încă lumina soarelui! se răsti la el. Nu vrei să bei cu noi, sau ce?

Își întinse iar mâna după sabie, dar Giurgea se dovedi mai iute, apucă băutura din fața lui Miro, îl înșfăcă de păr, îi trase capul pe spate și i-o turnă în gură, obligându-l s-o bea. Tânărul se smuci, scoțând un țipăt răgușit, iar vinul i se vărsă pe piept îmbibând și cârpa din jurul gâtului. Când alcoolul ajunse la rană, începu să strige de durere sau de furie, apoi dădu să se ridice, își smulse zdreanța și o azvârli dincolo de masă. Giurgea îi dădu o palmă peste cap ca să-l potolească, apoi țâțâi din buze:

– Dar nebun mai ești! Cum zice și Luciano, ar fi trebuit să îi mulțumești în genunchi că nu te-a omorât, iar tu nu vrei să asculți nici de vorbă bună! Dacă nu te ții de cuvânt și nu-l plătești, îmi iau mâna de pe tine și, în loc să te iau pe corabie, te trimit în burta peștilor! Să nu crezi că ne mai înșeli!

Miro dădu din cap, ceva mai potolit. Rana de la gât îi sângera în continuare, dar nu mai părea înspăimântat, ci doar furios. I-ar fi omorât pe cei doi, dacă ar fi putut, iar Ștefan începu să se teamă că nu avea să iasă în viață

din cârciuma aceea. Câțiva bărbați cu aspect sălbatic și fețe arse de soare urmăriseră ce se întâmplase cu foarte mare interes, apoi schimbaseră priviri cu Luciano. Erau probabil oamenii lui, așa că era mai bine să stea liniștiți și să iasă din încurcătură.

– Voi doi erați înțeleși, nu-i așa? șuieră Miro fixându-i plin de venin.

Luciano și Giurgea se priviră lung și izbucniră în râs.

– Hai să nu mai vorbim prostii, ci să bem, că băieții mei ne-au luat-o înainte! îl luă Luciano în zeflemea în timp ce-i trânti în față o nouă cană cu vin. Și pune-ți cârpa aia înapoi, la gât.

Mai târziu, Ștefan îl sprijini pe Miro pe străduțele pline de glod. Acesta se îmbătase mai mult decât ar fi fost înțelept, dar veselia celor doi ajunsese să-l copleșească după câteva cani. Așa că lălăia un cântec într-o limbă pe care Ștefan nu o înțelegea decât când ajungea la cuvintele în limba lui, iar acestea îl făceau să roșească. La un moment dat, câțiva câini răpănoși se luară după ei, hămăind la început rar, apoi, văzând că nu sunt alungați, din ce în ce mai insistent. Unul dintre ei, mare, cu blană flocoasă și murdară, se repezi la picioarele lui Miro. Ștefan îi vorbi, așa cum făcea cu lupul sur, dar câinele nu-i răspunse, deși se mai liniști. Se așeză pe coadă la ceva distanță, își ridică un picior din spate și își scărpină cu sete o ureche. Fața lui satisfăcută i-o aminti pe cea a lui Miro de la Suceava.

Doar că acum nu mai era satisfăcut. Dacă nu ar fi fost întuneric, s-ar fi văzut cât de palid era. Cârpa dată de Giurgea se desfăcu și căzu pe drum, iar câinii se repeziră în urma lor să o amușine, apoi o terfeliră prin praf până nu mai rămase nimic din ea.

Ștefan nu îi mai băgă în seamă și se chinui să îl apuce pe Miro mai bine de subsiori și să îl salte în sus. Rana de la gât sângera din nou și îi murdări și lui cămașa.

– *Metterò questi bastardi nella merda!* murmură Miro. O să vezi și tu. N-o las eu așa! Cred că mă au la mână, *figli di puttana,* dar o să vadă ei!

Se opri și se sprijini de un gard, apoi se frânse brusc de șale și începu să scoată afară tot vinul pe care-l băuse la cârciumă. Ștefan se trase de-o parte și își puse mâna la nas, apoi i se făcu milă de el și îi prinse fruntea cu palmele. Când se liniști, îl ajută să se așeze și rămase lângă el. Câinii de mai devreme se apropiară îndrăzneți și mirosiră balta de vomă. Ștefan simți că stomacul i se urcă și lui în gât, deși nu băuse cât Miro, și își întoarse privirile.

Reuși cu greu să-l ducă în cămăruța lor, să-l dezbrace și să-l întindă pe pat. Miro se zbătu, încercând să-l alunge, apoi se liniști și adormi, bolborosind din când în când în somn. Dimineața următoare, Ștefan dormi până târziu, iar când deschise ochii, soarele era demult pe cer, atârnând de crenelurile cetății. Privi spre Miro, care zăcea alături, ciudat de liniștit. De obicei era zgomotos, râdea sau fredona melodii necunoscute, dar acum era întins pe spate, cu ochii

în tavan, iar buzele i se mișcau, deși niciun sunet nu-i ieșea printre ele. Ștefan se sperie, îl strigă pe nume, îl zgâlțâi, dar Miro nu dădu semne că l-ar fi auzit. Îi puse mâna pe față și simți fierbințeala. Rana de la gât era însângerată, parcă mai căscată și mai rea decât în noaptea precedentă.

Se repezi afară, dar cofa era goală. Fusese rândul lui Miro să ia apă, dar uitase din nou. Se duse la fântâna din capătul uliței și se întoarse cu găleata plină, dar picioarele îi tremurau atât de tare că vărsă o parte din ea pe drum. Nu știa ce să facă. Până atunci se bazase pe Miro, care părea să le știe pe toate, dar acum era speriat și singur. Miro avea niște bani, dar niciun habar unde îi pusese, pentru că îi dădea doar câteva parale când îl trimitea să cumpere legume din târg. Ar fi vrut să ceară ajutorul cuiva, dar nu știa cui. Nu avea încredere în așa-zișii prieteni ai lui Miro, iar Borș plecase deja.

Luă un blid de lemn de pe rama ferestrei și îl umplu cu apă, apoi scotoci printre hainele lui Miro și găsi o cămașă curată. Îi rupse o mânecă, nesigur dacă nu avea să fie certat pentru asta, și se apucă să-i curețe rana. Cu o seară înainte nu păruse mare lucru, dar lucrurile se schimbaseră. Când îl atinse, Miro deschise niște ochi tulburi și făcu un semn cu mâna ca și când ar fi vrut să alunge niște muște. Probabil că-l durea, își zise Ștefan, iar ochii i se umplură de lacrimi. După ce termină, rupse și cealaltă mânecă și-i făcu un bandaj în jurul gâtului. Miro se liniști, fixă un timp tavanul, după care adormi. Ștefan rămase lângă el, pe patul de

scândură, urmărindu-l neliniștit cum gemea în somn. Din când în când îi mai atingea fruntea, zicându-și de fiecare dată că febra ar fi trebuit să scadă, și de fiecare dată era înșelat. Nu părea să se simtă mai bine.

La un moment dat, Miro deschise ochii, scoase un sunet gâtuit, se ridică pe jumătate și îl apucă de umeri, smucindu-l. Ștefan îi prinse mâinile și încercă să i le desfacă, dar degetele îi alunecau pe pielea asudată a celuilalt.

– Miro!

Acesta nu-l băgă în seamă. Ochii îi erau roșii, iar buzele îi descoperiseră dinții albi. Mârâia. Mâinile continuară să-l apese dureros, până când Ștefan îi lovi și îl răsturnă la loc pe pat, unde rămase nemișcat, continuând să mormăie cu privirea fixă și cu saliva curgându-i pe la colțurile gurii.

– Nu am vrut să fac asta, șopti Ștefan și încercă să-l ajute să stea mai bine, dar nu reuși. Miro se împotrivi, iar când insistă, se întoarse spre el și-l scuipă drept în față, aruncându-i o privire rea. Băiatul se îndepărtă și îl privi cu jale.

– Vreau doar să te ajut!

Doar că Miro nu voia ajutor și îl credea unul dintre mulții lui dușman, poate chiar Luciano. Se răsuci cu spatele la el și se ghemui cu mâinile strânse la piept. Ar fi trebuit să-l învelească, dar se temea să se mai apropie, așa că ieși din nou pe uliță, sub soarele fierbinte. Avea nevoie de cineva care să-i spună ce să facă. Borș nu mai era, Blazh îl trădase, la fel și Giurgea, iar Luciano îi era dușman. Miro nu părea să aibă pe

nimeni care să-l ajute, deși se născuse în acel loc. La un moment dat, vorbise de un frate, dar Ștefan nu știa cine era și dacă l-ar fi ajutat. Rămase nehotărât în mijlocul drumului, privind țăranii ce veneau de la târg cu desagii goi atârnați de umeri. Poate că Miro îl ura și pe el acum, fiindcă fusese de față când îl umiliseră, iar dacă ar fi fost sănătos, l-ar fi gonit plin de furie. *E greu să te uiți în ochii unui om care a fost de față la decăderea ta!* așa socotea el.

Un câine se apropie dând timid din coadă, dar, văzând că nu primește nimic de mâncare, se îndepărtă fluturându-și urechile. De la un timp, nu prea mai avea chef să discute cu animalele, chiar dacă acestea erau suflete simple, cu probleme simple. Poate și problemele lui și ale lui Miro păreau la fel în fața unei entități superioare, doar că ei nu erau precum câinele de pripas care se gândea doar cum să găsească de mâncare, un culcuș la noapte și uneori un trup cald alături.

Ștefan o luă spre cetate, gândindu-se că ar fi putut totuși să vorbească cu Blazh, cel despre care Miro îi spusese că îi era prieten și care, dacă îi povestea ce se întâmplase, poate avea să-l ajute. Nu era sigur dacă putea trece de străji, dar nu-i venea nimic altceva în minte. Era singur în târgul acela mirosind a pește și nu avea nici bani. Se scotoci prin buzunare și dădu peste moneda cu stemă ciudată a lui Borș. Nu știa dacă putea primi ceva pe ea, dar merita să încerce. Se opri în fața unui han și privi nehotărât la pereții albaștri și la acoperișul de stuf. Se temea să nu fie alungat dacă

îndrăznea să ceară ceva pe bănuțul lui, despre care nici nu știa cât valora.

Văzu un copil desculț și rufos, cam de 10-11 ani, care se chinuia să tragă niște coșuri cu pește sub un șopron, așa că se apropie de el. Era înalt, cu un trup ce părea să aparțină unui adolescent, dar cu fața mică și nas obraznic.

– Tovarășul meu este bolnav, începu el, și aș vrea...

– Ai parale?

Întrebarea bruscă îl descumpăni. Își descleștă pumnul și-i arătă bănuțul. Fața băiatului păru și mai scârbită decât atunci când căra peștele.

– Geaba! spuse scurt. Îi arătă cu mâna spre o casă din apropiere, apoi se întoarse la treabă.

Ștefan îl privi nedumerit, apoi se hotărî să-i urmeze îndemnul. Casa era din piatră, dar foarte mică și cu un acoperiș înnegrit de vreme. Nu avea ferestre, ci doar două crăpături asimetrice practicate în zidul de răsărit. Se apropie de ușa acoperită cu o bucată zdrențuită de velă și privi neliniștit în jur. În afară de băiatul cu peștele nu se vedea nimeni, așa că își luă inima în dinți, strigă un salut, dădu la o parte cârpa și intră.

– Am nevoie de ajutor! spuse, apoi se opri, pentru că înăuntru nu părea să fie nimeni.

În semiîntuneric văzu un pat, un cufăr mare, câteva rafturi de-a lungul pereților netencuiți. Camera nu era diferită de cele pe care le mai văzuse, doar că tavanul de scânduri era foarte sus. Se pregătea să iasă când o voce îl opri. Părea să vină de după un paravan din pânză pictată, ce ascundea unul dintre colțuri.

– Așteaptă-mă, rogu-te!

Vocea era de om bătrân, cu un accent ce semăna cu al lui Miro.

– Sunt aici! spuse la rândul lui, ca și când celălalt s-ar fi așteptat să fie în altă parte.

De după paravan ieși cel mai înalt om pe care-l văzuse Ștefan vreodată. La început i se păru doar un anteriu umblător, apoi privi în sus și îi desluși fața. Nu era bătrân, deși avea deja părul cărunt, însă fața îi era netedă și ochii negri și vii.

– Ce dorești de la mine, flăcăule?

În comparația cu trupul, capul părea mic și aparținând altei persoane. Se apropie șchiopătând de el și puse pe masă două blide. Ștefan se cutremură. Hainele negre, mâinile scheletice, fața albă, îi aminteau neplăcut de felul în care Bogdan întruchipa moartea pe pereții bisericilor. Poate de aceea și figura bărbatului i se părea atât de cunoscută.

– Am un prieten bolnav, spuse încet.

– Bolnav? În ce fel? Varsă ce mănâncă, are urina roșie ca sângele și fecalele ca apa sau în mai multe culori? Se îndoaie de durere și nu poate merge?

Ștefan negă.

– A fost rănit la gât și aiurea de dimineață.

Bărbatul scoase un plescăit din buze.

– Rănit, zici, spuse cu un ton ce părea dezamăgit. Să-i mulțumim lui Dumnezeu că nu are ce-am înșirat eu mai devreme. Să mergem la el, atunci.

Ștefan se retrase de-a-ndăratelea pe ușă, iar când se văzu afară, respiră ușurat. În casă plutea un miros

puternic și dulce ca al florilor pe care părintele Achim le punea în șopron la uscat. La lumina soarelui, fața bărbatului părea și mai palidă sub materialul negru înfășurat în jurul capului. În mână ținea o cutie de piele, prinsă cu o curea.

– Sunteți medic? întrebă Ștefan șovăitor.

Bărbatul îi aruncă o privire amuzată.

– Ai un prieten bolnav și ai venit la mine după ajutor, cine crezi că sunt?

Ștefan amuți. Până la urmă, băiatul cu mutră obraznică nu îl trimisese aiurea! Îi arătă drumul pe ulițele prăfuite, printre garduri și grădini aride, dar nu mai îndrăzni să spună altceva.

Miro dormea, dar răsucit pe spate și cu gura deschisă. Era la fel de palid ca bărbatul care-l însoțea pe Ștefan, fruntea îi era plină de sudoare, iar părul i se lipise de cap.

– Am nevoie de apă și de vin, îi spuse medicul după ce-și așeză cutia pe pat, lângă Miro, și se aplecă asupra acestuia. Îi apucă mâna, îi trase manșeta în sus, apoi îi prinse încheietura cu degetele.

– Nu avem vin, doar apă! îi răspunse Ștefan după ce umplu din nou blidul de lemn.

– Atunci, mergi și cumpără!

Ștefan roși până la rădăcina părului.

– Nu am bani. El are, dar nu poate acum să-mi dea.

– Dacă nu ai, cum te gândești să-l plătești pe ser Ruggiero? murmură bărbatul în timp ce se chinuia să desfacă legătura de la gâtul lui Miro. Acesta mormăi ceva și încercă să-i dea peste mână. Ajută-mă, urmă el. Ține-l bine ca să-mi fac treaba.

Ștefan se aplecă peste pieptul lui Miro și-i apăsă brațele, ceea ce nu-i plăcu acestuia, pentru că încercă să se elibereze.

– *Piano piano, ragazzo!* spuse medicul, aplecându-se la rândul său și studiind rana. Te-ai aranjat destul de bine cu asta! Erai de față?

Ștefan aprobă, urmărindu-l cum mișca încet gâtul lui Miro.

– Așa deci!

Bărbatul își șterse degetele pătate de sânge pe un colț al mânecii folosite de Ștefan ca bandaj, trase punga ce-i atârna la brâu, scoase o monedă și i-o întinse băiatului.

– Ia niște vin de la cârciumarul Tănasă și zi-i că te-a trimis ser Ruggiero. Va ști ce să-ți dea.

Ștefan bâigui o mulțumire, apoi o rupse la fugă și se întoarse cu vinul cerut, pe care bărbatul îl turnă cu grijă în blid, îndoindu-l cu apă. În aer se răspândi un miros înțepător ca de oțet.

– Vă cunosc numele, îi spuse Ștefan în timp ce Ruggiero atingea ușor rana lui Miro cu o cârpă îmbibată în amestecul din blid. Mi l-a zis Borș!

– Credeam că știi cine sunt și de aceea ai și venit la mine, dar se pare că n-a fost chiar așa. Nici eu nu mă așteptam să mă chemi pentru Miro, ci pentru tine însuți. Borș m-a rugat să te ajut dacă ai nevoie, fiindcă se teme de ce ar putea face prietenul lui. Din câte văd, n-a apucat-o bine prin viață!

Se întoarse spre el și-l examină cu ochii atât de întunecați încât păreau două bucăți de cărbune.

– Ești cam palid, poate emoțiile, poate n-ai mâncat.

– Nu am mâncat, e adevărat. Miro nu are mulți bani, iar eu deloc. Ce are, trebuie să păstreze ca să ne plătească locurile pe corabie.

– Corabie?

– Da, a căpitanului Giurgea.

– Hm, nici nu putea să nimerească mai bine!

Desfăcu cutia de piele și scoase din ea un lighenaș și un bisturiu. Îi suflecă mâneca lui Miro și-i așeză brațul în așa fel încât cotul să-i vină peste vas.

– Ține-l nemișcat! îi ceru lui Ștefan. Febra vine de la inimă și se răspândește prin artere prin tot corpul. Acesta este format din organe, umori și spirit. Febra aparține spiritului, care își are casă în inimă, dar o tulburare a acestuia va strica și echilibrul trupul, de aceea trebuie să convingem inima să se liniștească. Tot de aceea, pacientul este slăbit, are amețeli, dureri la inimă, pulsul accelerat și o sete nestinsă. Asta ar avea și prietenul tău dacă ar fi conștient – ar bea apă și nu s-ar ține pe picioare – , așa că o să-i iau sânge și, cu ajutorul lui Dumnezeu, sperăm să-și revină.

– Nu rana este de vină pentru febră?

Ruggiero dădu din cap.

– Nu, nu e de la ea. Febra asta este efemeră și are multe cauze, dar toate țin de suflet. Supărarea poate face trupul să se înfierbânte la fel ca furia, teama, grijile, dar și bucuriile.

– Și bucuria?

– Da, și dragostea, orice emoție puternică și neașteptată care să strice echilibrul umorilor. A avut o supărare mare de curând, nu-i așa?

Ștefan aprobă din cap.

– De unde știți asta?

Ruggiero zâmbi, dar nu-i răspunse.

– Mulți doctori credeau că trupul uman cunoaște trei stări, cea de sănătate, cea de boală și o a treia care nu e nici sănătate, nici boală, respinsă de Avicenna, mare părinte al medicinei, și cu care sunt și eu de acord.

– Cum poți să nu fii nici sănătos, nici bolnav? se miră Ștefan.

– Asta e marea întrebare, al cărui răspuns nici eu nu l-am deslușit. Totuși, pot să-ți dau un exemplu. Prietenul tău, Miro, a fost sănătos până acum, iar cauza bolii lui o cunoaștem. Deci, a fost o vreme când era puternic ca un taur și tot ca unul de nesăbuit, apoi a intervenit ceva care l-a făcut să își piardă starea de sănătate, pe care încercăm acum să i-o redăm.

Lăsă scalpelul deoparte și își trecu ușor degetul peste brațul lui Miro. Sângele se scurgea din tăietură, apoi picura în lighean, iar pârâiașul roșu de pe antebrațul alb îl făcu pe Ștefan să se simtă îngrețoșat, ca și când s-ar fi aflat în apropierea morții.

– Totuși, și cei care au vorbit despre starea aceea în care corpul nu este nici sănătos, nici bolnav, au avut și ei dreptatea lor, urmă Ruggiero, aruncându-i o privire și analizându-i fața palidă.

– Cum poți fi nici una, nici alta?

– Se poate, dar depinde de perspectivă. Nu m-aș mai uita la sânge dacă aș fi în locul tău, nici umorile tale nu par prea mulțumite să îl vadă! îl sfătui cu voce blândă. Cum spuneam, poți fi sănătos și bolnav în

același timp. De exemplu, un om care și-a pierdut un picior cum va fi în ochii tăi: în deplinătatea sănătății sau plin de beteșuguri?

Ștefan își mută privirile de la brațul lui Miro și răsuflă adânc.

– Plin de beteșuguri?

– Și va muri de pe urma lor? continuă Ruggiero, răsucind ușor mâna lui Miro, ca și când ar fi vrut să-i pună în valoare vreuna dintre părți.

– Nu va muri. Poți trăi o viață întreagă fără o mână sau un picior.

– Deci îl putem considera sănătos?

Băiatul îl privi mirat.

– Da, cred. Oarecum sănătos, cel puțin. Deși nu cu totul întreg.

Ruggiero râse, puse ligheanul pe pat, apoi curăță tăietura și o acoperi cu o cârpă curată.

– Deci, ai ajuns și tu la concluzia că starea de sănătate și cea de boală nu sunt cum ne-am aștepta noi și că există o mulțime de cauze care ne fac trupurile să reacționeze în moduri diferite. Și prietenul tău Miro, care are atâtea supărări, o să se facă bine, dar starea lui va evolua permanent, în bine sau în rău, în funcție de ce va alege să facă sau ce-i va oferi viața.

Ștefan îl aprobă, chiar dacă nu era sigur ce va face Miro ca să-și rezolve problemele. Privi în jos, la fața albă a prietenului său, și se simți ca și când s-ar fi aflat în fața unei alegeri.

– Greșelile le face omul! spuse ca un ecou al sfaturilor lui Bogdan.

– Hm, bine zis. Greșim, fără să vrem, dar greșim și vrând. Unii greșesc foarte rar, alții o fac tot timpul. Greșeala este omenească, dar perseverarea este de la Cel de Jos.

Dădu din cap spre el, iar bucata de material ce i se odihnea pe-un umăr îi alunecă peste față. O dădu la o parte cu un gest reflex, apoi privi în jur.

– Unde ai niște apă?

Ștefan îi arătă hârdăul de afară pe care tocmai îl umpluse. Doctorul turnă apa în lighean, rotindu-l ușor, până când sângele coloră lichidul, apoi îl aruncă în iarbă și repetă totul de la început. Nu se folosi de degete ca să spele vasul și îl ținu departe de corp. Sângele lui Miro ajunse printre plante, iar pământul îl înghiți lacom.

Miro se trezi a doua zi și ceru să bea. Ștefan petrecuse tot timpul lângă el, ștergându-i fruntea asudată și ascultându-i murmurele. Toată noaptea se canonise pe salteaua de paie, tresărind speriat când Miro se mișca și întrebându-se dacă, în ciuda cuvintelor doctorului, nu avea să moară, iar sângele aruncat printre ierburi nu însemna că viața lui Miro urma să fie curmată curând. După câteva ore de chin, ieșise afară lăsând briza să-i împrăștie gândurile înfierbântate. Cerul era plin de stele, iar el își aminti de o poveste a lui Bogdan despre o pânză neagră, aruncată peste lumina soarelui. Pânza era veche și găurită, iar prin ochiurile ei scăpau doar câteva raze, dar, chiar și așa, noaptea era altă lume.

Când Miro deschise ochii, Ștefan stătea așezat pe marginea saltelei și moțăia cu bărbia în piept. Îi dădu

să bea, apoi îl îndemnă să se întindă la loc. Miro nu îl ascultă, își puse picioarele pe podeaua de lut și se ridică tremurând.

– Trebuie să te odihnești, îi spuse Ștefan, repezindu-se să-l ajute și fiind împins de-o parte.

– Lasă-mă singur! îi zise acesta scurt și ieși clătinându-se.

Totuși, băiatul se grăbi să-l urmeze. Miro stătea aplecat peste hârdău și părea să-și privească chipul. Era palid, dar nu mai mult decât era normal, așa cum îl lămurise și Ruggiero.

– Ești bine!

Miro nu îi răspunse, în schimb se aplecă și mai mult, până fața îi ajunse sub apă. Când se ridică, avea părul ud, stropii îi cădeau pe gulerul murdar al cămășii, dar în rest, părea calm și stăpân pe el.

– Mă simt bine acum, îi spuse fără să-l privească.

– Ți-a fost foarte rău, vorbeai fără sens, așa că am chemat un medic. Sper să nu te superi pentru asta. Știu că nu ai prea mulți bani!

Miro clătină din cap și îl învălui într-o privire în care părea să se citească mila. Pentru sine însuși? Pentru Ștefan?

– Ai făcut foarte bine, dar de acum, *caro mio*, nu voi mai avea probleme cu banii. Cât am zăcut, mi-am dat seama unde am greșit și ce trebuie să fac.

– Chiar așa? Atunci febra n-a fost fără rost.

Ochii de flori de tei rătăciră din nou pe fața lui.

– N-a fost. Nimic nu-i fără rost! O să-i plătesc eu medicului, să nu-ți faci griji, adăugă scurt, apoi intră

înapoi în cameră, iar când reveni, era îmbrăcat elegant, cu singurul costum de catifea pe care-l salvase din Suceava și cu cămașă albă, brodată. Gulerul înalt și horbota îi ascundeau bandajul. Nu era prea vesel, dar părea sigur pe el.

– Voi lipsi puțin, așa că rămâi aici până mă întorc, îi spuse destul de tăios înainte să se îndepărteze pe uliță.

Ștefan privi uimit în urma lui. Acest Miro nou era atât de diferit de cel vechi, încât se temu că febra i se urcase din nou la cap.

Rămase în drum neștiind ce să facă. Nu avea stare, ziua se arăta frumoasă, și nu înțelegea de ce nu-l putea întovărăși pe Miro. După o scurtă ezitare, o porni spre casa lui Ruggiero, știind că nu avea să lipsească mult.

Îl găsi pe medic studiind un pergament întins pe masă și prins la capete cu pietre șlefuite ca niște bile. Se plecă peste umărul lui și studie desenul. Văzu o schiță cu cerneală roșie și neagră, compusă din mai multe cerculețe, ce se înșirau ca trase pe ață drept prin mijlocul pergamentului. Șirul se încheia la un capăt cu o mărgea mare, iar la celălalt cu mai multe forme lunguiețe ce dispăreau sub pietre. De-a lungul desenului se mai zăreau mâzgălituri, ca semnele lăsate de cineva care ar fi vrut să încerce tăria unei pene de scris.

– E un desen urât, nu-i așa? îl întrebă Ruggiero.

– Mai mult fără cap, răspunse Ștefan zâmbind.

– Fără cap? Dar are unul! Uite-l chiar aici! îi spuse, arătând mărgeaua mare din partea de sus, pe care se vedeau linii și alte semne cu cerneală roșie. Aici este capul, urmă acesta, plimbându-și degetul arătător

deasupra liniilor, iar aici sunt trunchiul și picioarele. Din cerculețele acestea este formată coloana vertebrală, care ne ajută să stăm drept ca să nu ajungem precum râmele și șerpii.

– Deci e un om, dar unul prost alcătuit!

Ștefan chicoti, iar doctorul urmă.

– Dacă ne-am uita în străfundurile cărnii, tocmai asta am vedea. Ce e aici e și ce rămâne după ce murim, adică oasele în toată albeața lor.

– Deci oasele țin trupul laolaltă?

– Da și nu. Oasele ne fac să arătăm așa, însă ce ne ține să nu ne împrăștiem este pământul acesta pe care călcăm, spuse bătând cu piciorul în podea. Tot Avicenna ne învață că pământul este un element ce se situează în centrul a tot ce există. Prin natura lui, acesta se află în repaus, iar toate celelalte lucruri tind în mod natural spre el indiferent de distanța la care se află, și asta datorită greutății lui intrinseci. Pământul este rece și umed prin natura lui, dar datorită acestui element teluric, părțile trupului nostru sunt prinse și ținute împreună în forma pe care o avem acum, încheie bătându-l ușor cu degetele în piept.

– E ciudat că, deși suntem toți creați în același fel, din carne, sânge și oase, suntem atât de diferiți, observă Ștefan.

– Hm, felul în care arătăm nu contează atât, și aici orice artist mi-ar dovedi că greșesc, dar de fapt, nici măcar înfățișarea noastră nu e chiar a noastră.

– Cum așa?

– Foarte simplu, te întreb: seamănă un copilaș cu un bătrân?

– Sigur că nu!

– Ai recunoaște într-un copilaș de un an bătrânul care va deveni?

Ștefan îl privi uimit.

– Nu ai cum. Copii cresc, apoi îmbătrânesc. Poate doar culoarea părului sau a ochilor să rămână la fel.

Ruggiero râse.

– Așa să fie? Nu ai văzut copii cu păr bălai care la maturitate îl au mult mai închis? Dar bătrâni la care ochii sunt tulburi ca cerul de furtună? Crede-mă, dragul meu, nici măcar aceste lucruri nu rămân neschimbate. Oameni înalți se chircesc la bătrânețe, cei grași slăbesc, cei cu părul negru albesc și tot așa. Nimic nu rămâne neschimbat. Deci, revenind la observația mea, nici chiar un om nu este stăpân pe o singură înfățișare toată viața lui. Suntem diferiți atât față de alții, cât față și de noi înșine în altă etapă a vieții. Și tu, dacă, spre exemplu, te hotărăști să devii soldat, trupul ți se va dezvolta într-un fel, – deși mă tem că țeasta îți va rămâne în urma corpului –, așa că vei fi rănit, vei tremura de frig și vei mânca din ce jefuiești pe unde mergi. Apoi voi veni eu să-ți cos rănile, până când trupul tău va arăta ca o haină veche. Așa au făcut și tatăl, și bunicul meu. Dacă vei deveni negustor, vei mânca ce nu trebuie și te vei umfla în bunăstarea ta, până când vei suferi de alte beteșuguri, care-ți vor colora urina în mod neplăcut. Dacă vei călători în țări calde, vei suferi de stomac, urina ți se va împuțina și vei simți sete. Dacă vei merge în locuri reci, stomacul îți va funcționa mult mai bine, iar urina ți se va înmulți, în schimb te

vei constipa. Ceața te va face să te simți dezorientat și deprimat, deoarece umorile o vor fi luat-o razna din cauza particulelor grele și aspre din atmosferă. Un astfel de aer dens este cel prin care planetele mici de pe cerul nopții se văd cu greu și chiar și lumina stelelor fixe de abia se distinge. Deci, poți arăta diferit, alb sau galben la față, și în cursul aceleiași săptămâni.

– Eu aș vrea să devin pictor, îi spuse Ștefan cu oarecare mândrie în glas.

Doctorul nu păru mirat.

– Pentru cei care au talentul și chemarea va fi cea mai bună meserie, deși una grea, spuse bătând cu degetul în mijlocul imaginii de pe pergament, unde cerculețele se înșirau ca mărgelele pe ață. Cei fără talent vor face imagini ca asta! De aceea ar fi bine să vezi și ce se ascunde sub hainele și pielea oamenilor. Sunt pictori care reușesc asta foarte bine, iar tablourile lor sunt minunate și complicate, așa cum minunată și complicată este și lumea în care trăim. Jupân Borș mi-a spus că și tu ai talent la desen și că i-ai făcut odată un portret ce părea ca viu.

– Îl cunoașteți bine?

– Hm, da. Mi-a vorbit frumos despre tine și credeam că de aceea m-ai căutat.

Ștefan clătină mirat din cap.

– A fost doar o întâmplare, iar acum venisem să vă spun că Miro este bine și vă va plăti mai târziu.

– Nici nu mă gândeam că nu va fi bine sau că m-ar plăti acum, îl întrerupse acesta zâmbind. Nu mă aștept la vreo plată, de fapt. Deși nu îl cunosc personal, am

auzit destule despre el, iar tu, flăcăule, ar trebui, dacă vrei să devii pictor, să te gândești mai bine ce vei face. Eu am nevoie de cineva ca să mă ajute cu niște desene, fiindcă, la fel ca doctorul care a mâzgălit pergamentul acesta, nici eu nu mă pricep să pun în desen ce știu foarte bine să tratez. De aceea, dacă stăpânul acesta al tău, pe care îl numești prieten, nu te poate hrăni, poți veni la mine. Am încredere în judecata lui Borș și cred că ai putea să mă ajuți. Am văzut cum ai pansat rana lui Miro și, cu puțină îndrumare, te-ai descurca și mai bine. Nu trebuie să te hotărăști acum, adăugă, văzându-l că șovăie, ai destul timp.

Ștefan îi mulțumi, apoi se scuză că îl aștepta pe Miro să se întoarcă și se grăbi să plece. Totuși, vorbele lui Ruggiero îl urmăreau. Nu se gândise niciodată că ar fi putut să scotocească trupul omului doar cu mintea, dar descoperise că erau deja unii artiști care o făceau. Bogdan nu îi spusese decât că veșmintele sfinților trebuie pictate în așa fel încât să pară că ascund trupuri, nu ca și când sub ele chiar ar exista oameni reali. Dar mai multe nu apucase să îi spună. Nu apucase pentru că el fugise!

Stând în pragul ușii și așteptându-l pe Miro, se întrebă dacă Borș nu avusese dreptate, iar fuga lui din Suceava nu fusese decât după un vis. Se temuse că va fi dus în fața pârgălui, dar adevărul era că nimeni nu știa ce se întâmplase, iar dacă Miro dispărea, nu exista nimeni care să depună mărturie împotriva lui. Faptul că-l ajutase pe acesta cu înscrisurile nu era mare lucru. Putea să-i mărturisească lui Bogdan ce făcuse! Putea

să facă multe, dar ceea ce îl mânase de la spate nu fusese teama, ci o foame de a vedea locuri și lucruri noi. Acest neastâmpăr îl făcuse să se plictisească de Suceava și de corvoada zilnică, așa cum îl făcuse și să fugă de la Negrea și să dorească să părăsească Râpa.

Viața de hoinar a lui Miro i se potrivea mai bine. Se visa pe una dintre corăbiile ca niște castele de lemn, ancorate la limanul Nistrului și așteptând să ridice pânzele spre locuri unde puțini ajunseseră. Să vadă orașele care erau atât de mari încât păreau o lume întreagă, bisericile ale căror turle ajungeau la cer, monștrii ce pândeau în apele de dincolo de Coloanele lui Hercule, oamenii cu două capete și cei cu un singur picior – toate minunile despre care doar auzise. Dacă rămânea în Suceava, ce avea să facă? Să mâzgălească la nesfârșit niște pereți de biserică, apoi, când nu mai avea de lucru, să plece în vreun sat uitat de lume și să o ia de la început? Bogdan, care fusese soldat, avusese partea lui de aventuri, atunci el de ce nu merita asta?

Era deja amiază când Miro se întoarse. Îl văzu de la capătul uliței și se ridică să-l întâmpine. Părea destul de vesel și se legăna ușor pe picioare.

– Am o veste bună! Voi face rost de bani, așa că nu voi mai avea probleme.

Îi spuse toate acestea și îl apucă de după gât, trăgându-l după el. Ștefan nu protestă, bucuros că totul se rezolvase atât de repede.

– Cum așa?

– O să-ți povestesc pe drum, acum vreau să mergem să sărbătorim. Uite ce am! și își sună punga de la brâu. E plină de bani! Și mai am și alții!

Fața îi strălucea, iar ochii îi păreau verzi în lumina de pe uliță. Respirația îi mirosea a vin, iar buzele îi erau umede și roșii. Se aplecă și îl sărută pe Ștefan, care se feri. Miro nu se supără, doar râse ușor, ca la un gând tainic ce-i răsărise în minte.

– M-ai ajutat foarte mult, să știi! Dar vreau să mă mai ajuți să târguiesc cele necesare pentru călătorie! Pentru că vom pleca în sfârșit din gaura asta plină de bălegar.

Ștefan se înseninâ auzindu-l cât de bucuros era și, treptat, începu și el să simtă neastâmpăr în fața noii călătorii. Totuși, ceva înnegura bucuria serii, poate teama de necunoscut, poate strângerea de inimă pe care-o simțise văzând punga lui Miro. Curând, nu se mai gândi la asta.

– Să mergem să ne scăldăm și să mai spălăm din hainele astea ale tale pline de purici! îi strigă Miro și dispăru în odaie, lăsându-l pe Ștefan destul de nedumerit în prag.

Ieși imediat, purtând pe braț două cămăși și râzând ca și când un lucru din odaie l-ar fi făcut să fie și mai binedispus.

– Le ia și pe astea! Trebuie să fim curați măcar când ne urcăm la bord, că după aceea nu mai vedem apă nici cât să ne udăm gâtlejurile.

O porniră spre mica plajă pe care Ștefan văzuse cu câteva zile înainte bărcile de pescuit. Miro o luă sprinten înainte, fluierând o melodie săltăreață și mișcându-și picioarele în ritmul ei. Uliția se termină odată cu ultimele case, metamorfozându-se într-o potecă destul de lată ce ocolea zidurile cetății. Ștefan

privi în sus și din nou fu uimit de masivitatea zidurilor și de modul în care piatra fusese cioplită ca să se îmbine perfect. Aici, pe promontoriu, cetatea părea rodul unui meșteșug moștenit de la uriași, însă dincolo, în târg, pe limba de pământ, nu se găseau decât biete locuințe ale piticilor, rodul unor oameni care nu se gândeau decât la traiul zilnic și nu priveau niciodată în zare.

– Ai promis să mă duci pe drumul de strajă, îi spuse lui Miro, care păru surprins, dar încuviință. De sus, de pe ziduri, trebuie să se vadă până hăt, departe!

– Toate la timpul lor! îi răspunse, întrerupându-și fluieratul și mijindu-și ochii spre plaja din fața lor.

Traversau o porțiune stearpă, chiar lângă ziduri, care mirosea urât. Ocoliră cu grijă zona înnegrită în care se vedeau încă urme de mâncare putredă. Miro se strâmbă și exclamă:

– Ce mai scârboșenie! E scurgerea de la cuhniile cetății.

Dâra umedă și negricioasă se continua până pe malul râului, unde dispărea printre tufișurile rare. Miro îi făcu semn să o ia pe o potecă ce cotea spre dreapta, deasupra plajei, pe care câțiva pescari își făceau de lucru cu năvoadele.

– Să căutăm un loc mai retras, îi spuse.

Ștefan se lăsă condus de el, urmând drumul ce se răsucea printre bordeie și tufișuri, până coborâră de pe malul nu prea înalt, la o mică plajă. Acolo nu era țipenie de om, râul formase un fel de golf, iar apa părea liniștită și puțin adâncă. Miro începu să se dezbrace, își puse deoparte vesta și cămașa, apoi păși

cu grijă printre pietre, ca una dintre păsările mari, albe, cu picioare lungi, pe care Ștefan le văzuse cu ceva timp înainte umblând pe maluri. La gât i se vedea rana de cuțit făcută de Luciano, dar nu mai sângera, ci era doar ca urma lăsată de penelul ocru al unui zugrav. Nu părea să-l mai doară.

Se dezbrăcă și el și îl urmă, simțind apa rece cu toată arsura soarelui. Deși briza adia, era încă foarte cald.

– Haide, nu-ți fie teamă, apa nu e deloc adâncă aici! îi strigă Miro, care se îndepărtase deja la câteva brațe de țărm.

Se apropie de el, înfrigurat și temându-se de râul acela care părea atât de năvalnic, însă Miro se lăsă pe spate și începu să dea din picioare stropindu-l. Apoi, când îl văzu că se ferește, se apropie de el, îl apucă de umeri și îl împinse sub apă. Ștefan se zbătu simțind răceala pe piele și auzind vâjâitul apei ce-i trecu de urechi. Reuși să iasă la suprafață destul de supărat pe Miro, care îl întâmpină râzând cu gura până la urechi.

– Cum să scapi de purici dacă abia te atingi de apă?îi spuse printre plescăituri, apoi se cufundă și el ieșind la suprafață cu părul lipit de cap.

Ștefan se lăsă în jos până simți fundul râului cu genunchii, iar apa îi ajunse la gât. Nici nu știa de ce se speriase mai devreme când văzuse fața lui Miro deasupra lui, purtând pe creștet, ca o cunună, discul fierbinte al soarelui. Își aminti că un om ce putea transforma fierul în aur îi spusese că va trăi mult, va avea putere și bogăție, apoi, după ce va muri, nu va

muri de fapt, ci se va întoarce pe pământ ca să mai trăiască o viață de bogăție și putere. Ce putea fi mai minunat? Și mai ciudat în același timp! Poate că nu făcea lucrurile cum trebuia, dar prietenul lui era cu siguranță în stare să dărâme munții! Privindu-l cum înota leneș în jurul lui, se întrebă cum de îndurase ca Luciano să-și bată joc de el, să-l rănească și să-l facă de râs în fața tuturor. Poate că Miro era mai socotit decât părea, se înfrâna mai mult, așteptând să vină și vremea lui. Dacă s-ar fi bătut cu Luciano și Giurgea, ce ar fi obținut? Totuși, acest Miro, care accepta să fie lovit și călcat în picioare, și cel de la Suceava care omorâse doi oameni, nu semănau deloc.

Îl urmări cum iese din apă, își ia cele două cămăși și se apucă să le cufunde în apă, fluierând din nou printre dinți melodia veselă de mai devreme. Picături grele i se scurgeau din păr, dar nu le băga în seamă, doar era ud tot și se lăsa mângâiat de soarele auriu tocmai ca să se usuce. Din când în când, ridica privirile spre el și zâmbea. Ștefan se apropie de țărm, își strânse picioarele sub el și rămase cu apa până la piept. Nu-i mai era frig, iar soarele îi încălzea umerii. Prin mijlocul râului, treceau mai multe plute cu bușteni și scânduri, ce mergeau să descarce în portul de la Cetatea Albă. Trecu și un vas cu o singură punte și velă pătrată, având la pupa steagul roșu și albastru al Moldovei și însemnele domnești – capul de bour cu stea și lună nouă.

Ștefan le urmări cu privirea până când Miro îi strigă:

– Mai bine ți-ai spăla și tu hainele și le-ai pune aici, pe pietre, ca să se usuce până se înserează.

Ștefan dădu din cap gânditor.

– Pot să te întreb de ceva ce s-a întâmplat la Suceava? iar la răspunsul afirmativ al lui Miro urmă: De ce l-ai omorât pe chir Ioannidis?

Miro se încruntă concentrat la gulerul uneia dintre cămăși. Nu erau dintre cele mai elegante pe care le avea, ci doar unele potrivite pentru o călătorie lungă și obositoare.

– De ce întrebi tocmai acum? A trecut destul de atunci și chiar m-am mirat că nu ai scos o vorbă despre asta.

– Nu m-am mai gândit la el, dar acum, că vom pleca, înseamnă că am scăpat de orice năpastă? Nu ne va mai urmări nimeni?

– Da, spuse Miro tărăgănat, am scăpat. Ridică mâneca unei cămăși și studie o pată cu ochi critic. Totuși, voiai de fapt să știi de ce l-am omorât pe el, dar, în schimb, l-am lăsat pe Luciano să-și râdă de mine, nu-i așa?

Ștefan vru să protesteze, dar n-o făcu pentru că voia să afle răspunsul.

– Știu ce-ți umblă prin cap, *caro* Ștefan, ești foarte ușor de citit, să știi, și probabil nu ești singurul care gândește așa. Pe chir Ioannidis l-am ucis pentru că am putut să fac asta, iar pe Luciano l-am lăsat să trăiască fiindcă nu aveam cum să-l omor. Nu înseamnă că n-am visat să-mi înfig sabia în pieptul lui, dar nu sunt nebun. Dacă mișcam vreun deget, aș fi fost făcut bucăți și aruncat în râu! Eu nu vreau să mor așa, ca un câine la o margine de lume, trebuie să ajung să am averile

și puterea menite de stele. Aștept acum să-mi vină și mie apă la moară, așa cum mi-a venit și cu Ioannidis. Crezi că l-am omorât că așa mi-a venit? Nu. Între noi era o răcă mai veche, iar oamenii lui au încercat de mai multe ori să-mi facă felul. Așa că trebuia să-i plătesc pentru altele, cum îi voi plăti și lui Luciano când va veni vremea. Acum nu e vremea, acum Luciano e stăpân, iar eu sunt la mâna lui. Poate ar fi trebuit să mă fi gândit la astea înainte să-l omor pe chir Ioannidis, dar uite că n-am făcut-o. Nu sunt așa socotit pe cât vreau să fiu! Mă las mânat și de mânie, și de alte sentimente, deși nu ar trebui.

– Așa deci, murmură Ștefan.

Simțea că vorbele lui Miro ascundeau mai multe decât la prima vedere, dar nu își dădea seama ce. Borș îi spusese despre el că se folosea de cei din jur, că putea fi fermecător cu oamenii, dar când se sătura sau când nu-i mai erau de trebuință, îi îndepărta așa cum făcea și cu câinii. Deocamdată, Miro nu dăduse semne că ar fi vrut să-l îndepărteze și, dacă stătea să se gândească bine, numai el putea beneficia de prietenia lor, fiindcă tânărul nu putea obține nimic de pe urma lui. Asta însemna, desigur, că Borș se înșelase și că Miro nu era nici interesat, nici fățarnic. Dacă făcuse lucruri rele, era pentru că viața îl obligase, nu pentru că ar fi fost el într-un anumit fel. Ajungând la această concluzie, se ridică zâmbind și se cățără pe mal, gata să i se alăture prietenului său la spălatul hainelor. După cum spusese și el, trebuiau să apară curați măcar la urcarea pe corabie, chiar dacă apoi avea să le fie mai greu să-și păstreze această stare.

A doua zi, plecară să târguiască lucrurile necesare și să pregătească plecarea. Miro era în aceeași dispoziție de zile mari și cheltuia banii unii după alții, ca și când ar fi descoperit elixirul ce transforma fierul în aur. Târgui o saltea, o pătură, o pernă, o sobiță ca să-și pregătească mâncarea, spunând că nu se puteau baza pe ce le dădeau pe corabie la masa comună, vase de tot felul, o cutie ce se putea fereca, pentru că, cum bine se știa, marinarii erau mari hoți, apoi rămase gânditor, zicând că pentru Ștefan vor lua restul a doua zi. Aveau nevoie și de mâncare, apă și, mai ales vin. Dar astea aveau să fie luate ulterior.

– Poate să cumpăr și niște porumbei sau găini, le pot ține în cuști și o să avem și carne proaspătă. Altfel, nu vom primi decât din cea sărată și pește.

Ștefan îl aprobă în timp ce-l urma pe uliță împovărat cu mare parte din cumpărături. Cum nu știa ce însemna un drum pe mare, lăsa totul în seama lui Miro. Descărcară târguielile în camera lor, apoi o porniră pe uliță în zona opusă cetății, unde se aflau mai multe cârciumi cu grădini mari, potrivite pentru caravanele negustorilor.

– Acum c-am reușit să mă înțeleg cu Luciano și că avem și-o parte din provizii, chiar vreau să mergem să sărbătorim.

Se strecurară printre garduri, apucând pe ce Miro susținea că era o scurtătură. La un moment dat, ajunseră într-o zonă părăsită, cu cocioabe de pescari

și plase atârnate la uscat. Câteva gâște își ridicară capetele și le strigară să stea deoparte de cârd, iar un câine jigărit îi urmă ceva drum, până când Miro îl alungă cu lovituri de picior.

– Dacă eram mai tânăr, nu mai dădeai tu cu labele în mine! strigă câinele în urma lor.

Ștefan întoarse capul și îl văzu stând pe coadă în mijlocul potecii și privindu-i cu ochi întunecați. Era slab, iar blana îi atârna în smocuri murdare și încâlcite. Ar fi vrut să-i spună că Miro nu era un om rău, doar că avea probleme, însă ar fi fost foarte ciudat să i se adreseze, așa că se întoarse spre prietenul lui și îl întrebă:

– Asta înseamnă că vom scăpa de aici?

– Da, amândoi vom pleca și am găsit loc pe câte o corabie. Nu e aceeași, dar nu cred că contează. Vom merge la Constantinopol și asta e important.

Ștefan se întristă. Până atunci nu se gândise să-l întrebe prea multe despre călătoria lor, purtat și de entuziasmul pregătirilor.

– Credeam că vom merge împreună!

Miro clătină din cap, tot zâmbind.

– Nu este posibil, fiindcă Giurgea nu are loc decât pentru mine, dar nu va fi mare diferență, *caro* Ștefan! Navele vor pleca în același timp și ne vom revedea când vom debarca. Luciano se va ocupa de tine, așa a zis.

Ștefan coborî privirea în praful uliței și lovi cu piciorul o piatră, care se rostogoli și se opri în iarbă. Era bucuros că totul se încheiase cu bine, deși încă păstra o urmă de neîncredere.

– Vei munci pentru ei?

– Da, voi munci, și încă din greu. Care-i problema, nu crezi că pot munci și eu la fel ca oricare alt om?

Totuși, nu păru supărat pentru neîncrederea arătată, fiindcă zâmbi din nou.

– Vom munci amândoi! Să nu crezi că tu nu vei face nimic. Te vei speti, dar vei pleca de aici, nu asta vrei?

Ștefan îl aprobă. Da, asta voia, să plece!

Își continuară drumul în tăcere. Casele pe care le întâlneau erau din ce în ce mai rare, mai prăpădite, înconjurate de culturi sărăcăcioase și tufișuri piperni-cite. Mirosea a mare, a alge și a pește. Nu se vedea nici țipenie de om.

– Unde mergem? îl întrebă.

Miro se opri și îi arătă o casă arătoasă la ceva distanță, dincolo de o lizieră rară de sălcii. De jur-împrejur fusese construit un gard solid, cum era cel care ținea vitele în ocoluri, doar că mai înalt și orb. Ultimul cat și acoperișul de papură de abia se iteau peste el. Trebuie să-i fi aparținut unui om bogat și probabil că mai existau și alte acareturi care nu se vedeau de acolo.

– Acolo stă Luciano, îi explică Miro. Ne-a chemat la el.

– Are ceva de sărbătorit?

– Un om ca el are întotdeauna.

Ștefan întinse mâna și cu un gest pripit îl opri pe Miro pe potecă.

– Ești sigur de el? Nu va încerca din nou să te rănească?

– Mi-a dat bani, ce vrei mai mult?

– Și ce vei face cu ei?

Miro se arătă supărat de întrebare.

– Voi plăti ce am de plătit!

– Și pe Ruggiero, pe doctor?

– Asta era grija ta? Și pe el, desigur, și pe toți la care am datorii. Vreau să scap de ele înainte de plecare. Nu trebuie să-ți faci tu probleme pentru asta, fiindcă e treaba mea, încheie, ciufulindu-i părul.

Își continuară drumul și nu se mai opriră decât la poarta din scânduri mari și solide, la care Miro bătu cu pumnul. Bărbatul care le deschise era pe atât de înalt pe atât pe lat, dar nu gras, ci plin de mușchi, ca un animal sălbatic pus într-un țarc. Avea pe el o cămașă murdară, băgată într-o pereche de pantaloni ce fuseseră odată albi, și prinsă neglijent la mijloc cu o centură lată. De ea atârna o sabie scurtă, ce ar fi părut o țepușă în mâinile lui mari. Miro dădu din cap când îl văzu și intră în curte, urmat de Ștefan. Bărbatul trânti poarta în spatele lor și o zăvorî, apoi le făcu semn să o ia prin spatele casei.

Clădirea era destul de înaltă, partea de jos fusese construită din blocuri de piatră, iar partea de sus era probabil din lemn, deși tencuit și vopsit în albastru. Totul era dichisit și părea nou, de la obloanele albe, la papura de pe acoperiș. Chiar și curtea fusese măturată, iar pe o latură, lângă un șir de magazii, se vedeau câteva bărci răsturnate, la care lucrau în liniște câțiva oameni. Aceștia nu ridicară privirile când trecură pe lângă ei și continuară să curețe carenele pline de mâl.

– Unde e toată lumea? întrebă Ștefan privind în jur.

Miro îi arătă casa, apoi adăugă:

– Mai e vreme și vreau înainte să schimb o vorbă cu cineva.

Îl apucă de braț și îl trase spre șirul de magazii din spate. La un moment dat, în liniștea curții, răsună un strigăt ascuțit, ca de ființă în agonie, ce îl făcu pe Ștefan să tresară speriat și să-și bage capul între umeri, ca și când s-ar fi temut să nu fie lovit de vreun pericol necunoscut. Miro tresări la rândul lui și privi încruntat în jur.

– O fi fost vreun porc înjunghiat! Poate îl pregătesc pentru banchetul din seara asta.

– Chiar crezi asta? îl întrebă Ștefan încă palid.

– Da, precis asta a fost. Nu avea ce altceva. Haide, să nu pierdem vremea!

Îl trase după el destul de nervos. Ștefan văzu broboanele de sudoare de pe fruntea lui și privirea pierdută.

– Te mai doare încă? întrebă întinzând șovăitor mâna spre broboada de la gâtul lui.

Miro se feri, ca și când presupunerea că nu s-ar fi simțit bine ar fi însemnat în sine o jignire.

Magaziile erau scunde, lipite de zidul exterior, lipsite de ferestre și cu uși mari ca de grajd. Ștefan chiar ciuli urechile ca să prindă tropăiturile cailor, dar nu auzi nimic. De fapt, se auzea ceva, dar erau doar niște murmure ca ale unei mulțimi ascunse.

Un bărbat apăru de după colțul casei, iar Miro îl salută. Era înalt, dar mult mai slab decât cel care le deschisese poarta și care acum îi urmărea de

la distanță, cu părul lung și rar, prins la spate într-o codiță subțire.

– Unde trebuie să mergem? îl întrebă Miro.

Bărbatul se apropie agale, îl studie pe Ștefan cu o privire ascuțită, apoi pufni.

– Vă arăt eu unde, spuse în silă și o luă înaintea lor.

Trecură de primele barăci, iar Ștefan vru să privească printre scânduri, dar nu văzu nimic în întunericul din interior. Miro se oprise deja ceva mai în față, în dreptul altei uși și părea să-l aștepte. Soarele îi lumina fața albă, dar ochii îi erau umbriți de marginea beretei de catifea. I se păru că zâmbea, așa că zâmbi și el. Mai făcu câțiva pași să i se alăture, apoi, deodată, cerul albastru se clătină deasupra lui, iar lumina zilei tremură și începu să pălească. Ștefan deschise gura să strige, dar o mână i se așeză peste ea, în timp ce altele îl înșfăcară de la spate. Văzu cum ușa din fața lui Miro se deschide larg ca împinsă de o forță nevăzută. Capul îl durea, iar în fața ochilor i se învârteau luminițe colorate, dar tot încercă să se smucească ca să scape. Cineva îl împinse însă cu putere de la spate, așa că se rostogoli în interiorul barăcii și dădu cu fruntea de pământ.

– Foarte bine ai făcut, acum nu mai ai nicio grijă pe lume! auzi Ștefan o voce îndepărtată, care i se păru a lui Giurgea, și se gândi că nu putea fi de acord cu el. De la nivelul podelei de lut, i se părea că, mai degrabă, grijile lui de abia atunci începeau.

A patra oglindă

septembrie-octombrie 1426

Îi era frig. La început, simți un miros puternic, ca de corp în descompunere, apoi auzi trosnete asemănătoare celor pe care le făceau râurile înghețate, iar trupul începu să-l doară. Deschise ochii și gemu. Era întuneric, așa că se sperie mai ales când auzi o voce ce implora ajutorul.

– Stai liniștit și o să fii bine, șopti cineva atât aproape de el, încât îi simți răsuflarea pe obraji.

Vocea care striga era a lui, dar o recunoscu cu greu, deoarece era subțire și plângăcioasă. El nu fusese niciodată plângăcios, nici măcar în copilărie.

Era întins pe podeaua de lut a unei încăperi și era înconjurat de umbre. Își înălță capul și constată că îl durea și acesta. Umbrele erau oameni care se uitau la el cu ochi de beznă. Reuși să se salte într-un cot și vru să întrebe ce se întâmplase, dar scoase doar niște vaiete.

– Ai fost lovit rău, băiete! insistă șoapta de mai devreme. M-au adus aici să am grijă de tine, dar nu credeam că îți vei mai reveni.

Femeia îl ajută să stea în șezut, iar atunci, celelalte umbre se contopiră într-una.

– Ce s-a întâmplat? mormăi, mulțumit totuși că putea vorbi fără să geamă.

Camera în care se aflau era mică, iar lumina se ițea prin golurile dintre scândurile pereților. Ștefan privi cu luare aminte în jur cu toată durerea de cap.

– Ți-ai schimbat stăpânul, îi spuse femeia încet. Nu trebuia să te zbați atât și să strigi, pentru că de aceea ai și fost bătut. Ce credeai c-o să se întâmple dacă te porți așa?

Ștefan încercă să-i distingă trăsăturile prin semiîntuneric. Avea o față rotundă, destul de tânără, și păr lung, închis la culoare, lăsat liber pe umeri. Când se aplecă spre el, părul îi gâdilă fața. Îi văzu pieptul plin, strâns într-o ie cu fluturași negri, și brațele albe mișcându-se spre el. În mână ținea o cârpă înmuiată în apă, cu care îi șterse chipul. Ștefan se simți recunoscător pentru asta. Îi prinse degetele în ale lui și își apăsă fața pe cârpă, încercând să-și umezească buzele uscate. Arsura nu dispăru.

– Ai apă? o întrebă.

Femeia se răsuci și luă ceva din spatele ei. Când se întoarse din nou spre el, avea în mâni o ulcică din care îi dădu să bea. Nu îl lăsă s-o apuce cu mâinile, ci îl ajută ea.

– Nu prea multă! îi atrase atenția. Nu știm când vor mai aduce alta. Poate mai pe seară. Ar fi bine să te odihnești acum, iar eu te voi veghea.

Ștefan se întinse la loc aproape fără să vrea. Îl durea capul, mai ales ceafa, dar îi era și somn. Închise

ochii spunându-și că va sta așa doar până capul i se limpezea, dar în curând își pierdu din nou cunoștința.

Când se trezi, i se păru că era și mai întuneric. Se ridică buimac în șezut și începu să pipăie de jur-împrejur. Când atinse genunchiul femeii, se mai liniști.

– Credeam că am visat, murmură.

Femeia oftă.

– Și eu aș fi vrut să fi visat și niciunul dintre noi să nu se afle aici.

– Unde suntem?

– Unde crezi? Nu-ți amintești nimic? Stăpânul tău te-a vândut negustorului Luciano, iar tu, ca un neghiob, ai încercat să te împotrivești, îi spuse femeia cu un fel de revoltă în glas.

Ștefan rămase o clipă tăcut, încercând să-și explice ce tocmai auzise. Își amintea că venise cu Miro în ograda negustorului, dar știa foarte bine că urmau să sărbătorească împăcarea celor doi. Clătină din cap, ceea ce îl făcu din nou să geamă. Nu înțelegea ce i se spusese și chiar dacă ar fi existat un înțeles în cuvintele ei, refuza să-l creadă. Totuși, simți fiori pe spinare, iar stomacul i se strânse.

– Eu nu sunt sclav, spuse cât de calm putu. Nu sunt și nu am fost! Sunt oameni care mă cunosc și pot depune mărturie că sunt un om liber.

Femeia râse amar.

– Cine? Cine crezi că știe că ești aici și, chiar dacă ar afla cineva, crezi că l-ar putea înfrunta pe Luciano?

– Eu nu sunt sclav, repetă Ștefan cu încăpățânare.

– Atunci de ce ești aici?

– Nu știu, dar voi afla. Poate s-a întâmplat ceva cu prietenul meu, poate a fost arestat.

Stătu să se gândească o clipă și i se păru că asta putea fi cea mai bună explicație. Cineva de la Suceava îi dăduse crima în vileag, apoi le luase urma la Cetatea Albă. Dar cine știa că erau acolo? Simți că îl doare capul și mai tare și se întinse la loc pe podeaua prăfoasă. Cu cât chibzuia mai mult, cu atât totul căpăta mai mult sens. Erau atâția oameni care știau unde ajunseseră. De fapt, toți cei din caravană, apoi cei pe care Miro îi socotea prieteni, printre ei, gândi Ștefan cu părere de rău, chiar și Borș. Poate acesta îi trădase, poate cineva plătise să fie găsiți ca să se răzbune pe ei. Dar dacă femeia avea dreptate, iar Miro fusese arestat pentru crimă, iar el făcut sclav? Dădu să se caute la brâu și descoperi că purta doar o cămeșoaie lungă. Asta îl necăji și mai mult.

– De unde știi că am fost vândut? întrebă la fel de îndărătnic.

– Așa i-am auzit vorbind pe cei care te-au adus aici.

Ștefan răsuflă ușurat. Asta nu însemna nimic. Oamenii aceia puteau să fi presupus, așa cum o făcuse și femeia. Fiorii de pe spinare și gheara din piept se mai liniștiră. Nu era nimic pierdut. Aproape îi veni să râdă la gândul că Miro l-ar fi vândut. Doar el era om liber, așa se născuse și tot așa avea să moară!

– Tu cum ai ajuns aici? o întrebă, încercând să simtă părere de rău pentru situația ei.

Femeia ridică din umeri.

– Am avut un soț, dar a murit și m-a lăsat cu datorii mari, așa că am pierdut bucata de pământ pe care o luaserăm cu arendă, iar eu am fost vândută pentru a plăti restul datorat.

– Se poate așa ceva?

– Sigur că se poate. Un om care nu are bani, nu are nici libertate. Cum crezi că apar robii?

Ștefan tăcu, pentru că nu se gândise niciodată la asta.

– Uneori e ciudat că mai există și oameni liberi pe lume, spuse ea oftând. Dacă ai datorii și nu le poți plăti, vei deveni rob, dacă ai bani, dar satul tău e atacat de necredincioși, vei deveni rob cu toată familia, dacă ești un călător pe care nu îl știe nimeni, te vor ataca furii, și dacă nu poftesc să-ți ia viața, atunci precis te vor vinde. Am auzit și de oameni care și-au vândut copiii ca să nu moară de foame cu ei în casă. Cetatea Albă are cea mai mare piață de sclavi din zonă. Suntem vânduți și cumpărați la fel ca orice marfă. Tu pe ce lume ai trăit până acum?

Ștefan se simți rușinat că nu aflase toate acestea până atunci. Nu știa nimic de părinții lui, tatăl lui adoptiv fusese om liber, apoi fusese la mânăstire, unde, deși existau sate cu robi, presupusese că erau oameni care se născuseră așa. După aceea, plecase cu Bogdan la Suceava, unde, din nou, crezuse că amărâții cumpărați prin târg erau așa de când lumea. Își aminti că Miro îi zisese că un om își pierde libertatea dacă nu-și plătește datoriile, dar el nu-l ascultase decât cu o ureche. Chiar și Borș îi spusese, când îi dăduse moneda cu *tamga*, că totul era de vânzare la Cetatea Albă. Dintr-odată,

i se păru că lumea fusese acoperită de un văl și de abia atunci un vânt aspru ridicase un colț al acestuia. Îl închiseseră și pe Miro sau deja nu mai trăia? Când se gândi la asta, se simți din nou neliniștit.

– Îmi pare rău de ce-ai pățit, pentru că ai fost bună cu mine! îi spuse în schimb femeii.

Acesta clătină din cap în întuneric.

– Ce ne-a mai rămas decât să fim buni unii cu alții?

Când se trezi din nou, femeia nu mai era lângă el. Capul îl mai durea și se întrebă dacă era tot aceeași zi sau dormise toată noaptea. Se duse lângă perete și se uită afară prin spațiile dintre scânduri. Curtea luminată de soare nu mai era așa de goală. Mai mulți soldați înarmați stăteau de vorbă în apropierea casei, păzind un șir de oameni zdrențăroși, așezați în genunchi și cu mâinile legate la spate. Se auzeau voci răstite și tânguieli. Ștefan îngheță când îl recunoscu pe bărbatul care îi întâmpinase pe el și pe Miro. Cel cu coadă subțire și păr rar. Scoase un strigăt, apoi în graba de a se retrage, căzu pe spate. Poate bărbatul nu venea acolo! Sau poate venea, dar era un noroc, pentru că putea afla ce se întâmplase cu Miro!

Când ușa se deschise, de abia reușise să se ridice în picioare. Se legăna în pătratul luminos, mijindu-și ochii la cei doi care intraseră.

– Hei tu, sclavule, vino încoace! îi strigă Coadă Subțire.

Ștefan nu se mișcă, de parcă nici nu l-ar fi auzit. Tovarășul lui Coadă Subțire îl lovi trântindu-l podea și făcându-l să se ghemuiască. Apoi se aplecă spre el, îl apucă de păr și îl forță să-l privească.

– Ești sclav acum, faci ce ți se zice, când ți se zice. Dacă zic să sari în apă, așa faci, dacă zic să sari în foc, te supui. Nu stai și te uiți ca boul la mine! Ai înțeles?

Ștefan ar fi aprobat, dar nu putea să-și miște capul, iar gura i se încleștase. Bărbatul îl mai scutură de câteva ori până când capul începu să-l doară atât de tare încât nu reuși să facă altceva decât să geamă. Când cei doi se declarară mulțumiți de cum îi explicaseră situația, îl târâră afară și îl aruncară lângă ceilalți. Ștefan reuși cu chiu cu vai să se așeze în genunchi, apoi cineva îi trase mâinile la spate și i le legă atât de tare, că i se tăie respirația. Rămase cu capul plecat și încercă să respire cât mai ușor, ca să-și liniștească bătăile inimii, fără succes însă. Inima i se zbătea în piept ca și când ar fi vrut să iasă din lăcașul ei și să fugă departe, dar acum nu mai era îngrijorat, acum îi era teamă de-a binelea. Era un sentiment ca o răceală de moarte ce i se ridica încet în trup – la început, stomacul i se strânse, apoi simți degete de gheață în mâini și în umeri.

Era cald, soarele era sus pe cer, dar nu îl privi, ci doar îi simți arsura pe ceafă. Totuși, continua să-i fie frig, pentru că răceala nu era a lumii înconjurătoare, ci a propriilor gânduri. Încercă să se concentreze la altceva, doar să tragă ușor aerul pe nas, apoi să îl scoată la fel de ușor. Dacă făcea asta, și fiorii de teamă se mai linișteau ieșind afară odată cu respirația. Plănuise să întrebe de

Miro și să protesteze, dar nu făcuse asta și se temuse atât de tare, că gura i se încleștase, iar gândurile i se amestecaseră cu imagini ale unor suferințe viitoare. Nu era mândru de el pentru asta, iar gândul că Miro fusese mai curajos îl făcu să se simtă umilit. Numele acestuia îi aminti că nu se uitase după el, așa că ridică încet fruntea și privi precaut în jur. Niciunul dintre bărbații îngenunchеați nu era însă Miro.

Rămase pe loc până soarele începu să-l ardă în creștet. Când intrase în curte, nu observase pietrișul de pe jos, dar acum acesta îi rănea genunchii. Între timp, micului grup li se alăturară și alți nenorociți, mai mult femei și copii, slabi și murdari. Atunci, se auziră și primele strigăte și bocete care continuară, în ciuda încercării paznicilor de a le curma. Unul dintre aceștia își descolăci biciul de la brâu și abătu o ploaie de lovituri asupra unui bărbat slab care cutezase să se ridice în picioare. Ștefan puse bărbia în piept, încercând să treacă neobservat, dar umerii îi tresăreau de fiecare dată când biciul șuiera prin aer, iar sclavul urla. Căldura îi chinuia pe toți deopotrivă.

Pe la prânz, Coadă Subțire apăru și începu să dea ordine. Îmbrăcase un pieptar vătuit peste cămașă, iar nădragii albi îi intrau într-o pereche de cizme maronii. Se apropie de Ștefan și îi dădu una peste cap. Lovitura nu fusese prea puternică, dar îl făcu să se chircească și mai mult.

– Uite-te la mine! îi porunci, iar Ștefan se supuse.

Clipi speriat când mâna se abătu din nou spre el, deși de data asta se opri ca o atenționare, înainte de a-l

atinge. Clipi des. Bărbatul avea obrajii supți și negricioși, cu ciupituri de vărsat ce i se suiau pe șaua nasului, cu ochii ca apa Nistrului și frunte mai înaltă și bombată decât văzuse la cineva. Totuși, nu părea un om rău.

– Știi cum ai ajuns aici?

Ștefan șovăi, dar bărbatul îl îndemnă să vorbească. Însă șovăiala lui nu provenea din spaimă sau din timiditate, ci din teama că va spune ceva care s-ar putea întoarce împotriva lui Miro. Cât stătuse închis în șopron, nu își făcuse niciun plan, iar acum îi părea rău. Nu se așteptase să i se pună întrebări.

– Nu știu, stăpâne!

– Ai fost vândut ca să acoperi o datorie, așa că acum va trebui să slujești cui te va cumpăra. E adevărat că știi să scrii și să citești?

Ștefan aprobă.

– Asta e bine pentru tine. Nu o să fii pus la muncă la fel ca restul.

Păru destul de mulțumit când spuse asta.

– Stăpâne, îndrăzni Ștefan încurajat de cuvintele acestuia, eu nu am avut nicio datorie, de aceea...

Bărbatul se încruntă la el.

– Stăpânul tău a avut una, așa că te-a vândut pe tine ca să o plătească. De ce-mi irosești timpul cu lucruri pe care le știi foarte bine?

– Dar eu nu am fost robul nimănui. Sunt un om liber!

Coadă Subțire pufni, apoi privi undeva în spatele lui, unde paznicii băteau alt sclav.

– Mi s-a spus că ești un mincinos, dar ar fi bine să te lași de astea acum. Știi ce se întâmplă cu robii care-și mint stăpânul?

Ștefan nu știa.

– Sunt bătuți la tălpi, apoi, dacă nu se potolesc, sunt legați de un stâlp și lăsați să moară în văzut celorlalți. Poate că tu vei scăpa însă mai ieftin și ți se va tăia doar limba!

– Cine a fost stăpânul meu? îndrăzni Ștefan să mai întrebe.

Coadă Subțire se încruntă, de parcă nu ar fi înțeles foarte bine ce i se spusese, apoi îl apucă de brațe și îl ridică. Făcu semn unuia dintre paznici să se apropie.

– Să ai grijă de acesta, îi atrase atenția. Face o grămadă de bani! Dacă pățește ceva, vei fi făcut responsabil. Vezi însă că minte și înșală, nu crede o vorbă de-a lui!

Apoi se îndepărtă repede. Paznicul se uită cu atenție la el, ca și când ar fi vrut să găsească pe fața lui motivul pentru care valora atât. Îl trase după el lângă zidul casei, unde era mai umbră. Acolo mai erau doi tineri și femeia care-l îngrijise cu o seară înainte. Păru să ezite dacă să-i dezlege mâinile, dar până la urmă îl eliberă.

– Stai aici, îi spuse. Cineva o să vă aducă și apă.

Ștefan îl aștepta să se îndepărteze înainte de a se chirci lângă femeie. Acesta stătea sprijinită de perete și avea ochii închiși, ca și când ar fi dormit. Unul dintre cei doi tineri se uită urât la el când vru să i se adreseze, dar celălalt păru mai deschis.

– Nu trebuie să te împotrivești, să știi, îi șopti. Dacă le dai pricină, o să te bată până faci pe tine, și n-o să le pese.

Avea o față plăcută, ochii albaștri, obrajii acoperiți de pistrui și părea de vârsta lui.

– Eu nu trebuia să ajung aici, îi spuse la fel de șoptit. Nu sunt sclav.

– Niciunul dintre noi nu trebuia, dar s-a întâmplat și nu ai ce face.

– Dar e o greșeală! protestă Ștefan, ridicând fără să vrea tonul.

Un bărbat care stătea în apropiere, veni și-i dădu un picior în spate.

– Termină cu vorba!

Ștefan se ghemui și un timp nu mai spuse nimic. Îi venea să plângă, așa că își acoperi capul cu brațele ca să nu-l vadă ceilalți. Era sigur că lucrurile aveau să se lămurească dacă găsea pe cineva să-l asculte, doar că nu era nimeni care să fie dispus să facă asta. Era pentru prima dată când nu era luat în seamă. Vânătorul fusese foarte bun cu el, la fel și Bogdan, și Miro. Chir Antim avusese grijă de el și-l învățase o mulțime de lucruri.

Simți o atingere pe braț și o văzu printre lacrimi pe femeia cu păr negru.

– Nu mai vorbi cu alții, zi-mi mie ce ți s-a întâmplat, spuse aceasta zâmbindu-i încurajator.

După prânz, li se dădu apă, și grupul de sclavi se puse în mișcare, păzit de servitori călări. Ei patru fură legați cu o frânghie lungă, apoi de calul lui Coadă Subțire. Rămaseră în spatele celorlalți, mergând în pasul calului. Coadă Subțire își pusese pe cap un coif destul de strâmb și ruginit, dar își lăsase viziera

deschisă. La început călări țanțoș, schimbând glume cu restul paznicilor, apoi căldura îl copleși și tăcu.

Aerul tremura pe deasupra tufișurilor. Parcursese drumul acesta în sens invers când venise cu Miro la presupusa petrecere dată de negustorul Luciano, iar acum se târa prins de gât cu o frânghie și cu membrele pline de junghiuri. Ce avea să se întâmple cu el? Dintr-odată, își aminti de Oană și de Toader. El era copilul din povestea vânătorului, cel care îl elibera pe robul ce semăna cu un balot de zdrențe agățat de șaua unui cal. Acum, chiar el se metamorfozase în balotul ce se târa în urma calului. Pe el cine avea să-l salveze? Până atunci, nu se gândise niciodată cât trebuie să fi suferit Oană, însă acum înțelegea de ce robul tresărea adeseori, de ce se ferea de oameni, de ce nu protesta niciodată indiferent ce i se cerea să facă. Se temea să nu fie vândut altcuiva? Ar fi făcut Toader acest lucru?

Capul începu să-l doară din nou și își simți gura uscată, deși băuse apă mai devreme. Văzu bordeiele săpate în pământ, copii hârjonindu-se cu câinii și femeile punând peștii la afumat. Plasele agățate la uscat se mișcau ușor în suflarea brizei, iar pescărușii se roteau deasupra și râdeau de ei, strigând:

– Plevușcă în năvod! Plevușcă în năvod!

Oricine poate râde de un sclav, așa a fost și așa va fi. Cea mai mare comoară a omului sărac, dar și cea pe care o poate pierde cel mai ușor, este libertatea lui. Există vorbitori în numele celor bogați, a celor învățați, a celor puternici, dar în numele săracilor nu vorbește

nimeni. Asta îi spusese femeia cu păr negru, iar el nu se îndoise că era adevărat.

La început, îl urmă pe Coadă Subțire cu ochii în pământ, numărându-și pașii ca să-și ia gândul de la ce i se întâmplase, apoi, treptat, privi în jur.

Unde era Miro? Luciano îi întinsese o capcană, iar el se prinsese în ea? Și-l aminti cum zăcuse cuprins de febră și cum îl îngrijise și simți o durere în piept. Apoi, se gândi că Miro încercase să-și țină promisiunea față de el, doar făcuse toate acele cumpărături pentru călătoria pe mare, ceea ce însemna că nu el îl înșelase, ci Luciano. Probabil aflase de crima lui Miro și îl pusese să plătească pentru ea, iar cum nu avea bani, ajunsese rob la fel ca el. Totul avea sens, dar atunci unde se afla tânărul?

Se poticni de o piatră, fu gata să cadă și trase fără să vrea de funia care-l lega de șa. Coadă Subțire murmură ceva, întoarse calul și-i dădu una peste cap ca să fie atent pe unde merge. Nimeni nu spuse nimic, iar Ștefan nu protestă, nici măcar nu ridică privirile din pământ. După ce bărbatul se îndepărtă, se simți mândru de el că făcuse ce trebuia, evitând astfel să fie pedepsit și mai aspru. Când se puseră iar în mișcare, se gândi din nou la Miro. Dacă tânărul nu era acolo, nu însemna că se împotrivise și fusese omorât? Era singura explicație pe care o putea găsi. Miro murise, poate chiar apărându-l pe el, ceea ce însemna că Luciano îl amăgise că o să îl lase să muncească pentru a-și acoperi datoria când tot timpul voia să-i ia viața.

Din nou ochii i se umplură de lacrimi și începu să ofteze, iar Coadă Subțire se întoarse spre el și

îl lovi iarăși, strigându-i să înceteze cu jelitul ca o muiere. Parcurse restul drumului fără să vadă pe unde mergea, punând doar un picior în fața altuia și ascultând șuieratul vântului, ca și când acesta i-ar fi vorbit sufletului său pustiit. Nu știa ce însemna să fie sclav. Mânăstirea Negrea avusese robi tătari și țigani, sate de români, dar el nici nu-i băgase în seamă când îi văzuse robotind. Acum, se întreba dacă viața lor fusese înspăimântătoare, așa cum își imagina în acel moment, sau nu aveau și momente de bucurie înainte de a se pierde în întunericul sfârșitului. La fel fusese și cu Oană. Poate povestea acestuia ar fi trebuit să îi fie și lui spre învățătură, însă nu se întâmplase asta. Luase lucrurile așa cum erau, cum făceau toți cei pe care îi cunoștea, și nici nu-i trecuse prin minte că o astfel de năpastă ar putea cădea și pe capul lui. Oană era Oană și era rob, pe când el, Ștefan, se născuse liber și așa avea să rămână. Avusese vise, avusese planuri. Ce se alesese de ele? Ce mai contau pentru cineva? Era ca și când s-ar fi trezit într-o dimineață și nu ar mai fi știut cine era. Dintr-odată, ființele ce de abia își târau picioarele sub soarele dogoritor nu mai erau oameni, ci creaturi apropiate de dobitoace.

Ridică ochii din pământ numai când Coadă Subțire își opri calul și descălecă. Cetatea Albă se vedea undeva în stânga, iar în fața lor erau mai multe îngrădituri asemănătoare celor în care se țineau vitele. Grupul de sclavi fu împins într-una dintre ele, dar el și însoțitorii lui ajunseră separat, într-un șopron strâmb, închis cu o poartă de șipci rare. Acolo era cel puțin umbră și o

troacă plină cu apă. Mai mulți bărbați înarmați umblau printre țarcuri, iar unul dintre ei se ocupă să le desfacă frânghia și să-i lase liberi. Mai aveau mâinile legate, dar mult mai larg decât înainte. După ce termină, bărbatul le arătă troaca, dar nu răspunse când Ștefan îl întrebă unde se aflau, ci doar îl privi cu ochii duși în fundul capului. Era chel, iar capul îi era brăzdat de o cicatrice urâtă care îi strâmba și sprânceana dreaptă. Când se întoarse să plece, băiatul văzu că pe gât avea un semn mare, făcut cu cerneală neagră.

După plecarea lui, Ștefan rămase lângă poartă și se uită afară. În șopron, un bărbat gemea și o femeie lălăia un cântec ce suna trist. Nu se uită cine erau. Nu avea nevoie și de durerile altora, le avea pe ale lui. Afară începuse o răpăială și un timp ascultă foșnetul ploii. Fiecare picătură era ca o bătaie de inimă. S-ar fi putut adăposti, dar nu voia, ca și când picăturile reci, lacrimi curgând de la capetele tăiate ale stufului de pe acoperiș, ar fi fost parte dintr-o suferință de care nu putea scăpa orice ar fi făcut.

Ulițele dintre țarcuri erau animate. Văzu mulți oameni care se plimbau pe acolo trăncănind și râzând, aparent fără treabă. Totuși, mulți se opreau să se uite și la sclavii închiși, așa că se auzeau vorbe în graiul valah, în cel vorbit de Miro, și pe care el ajunsese să-l înțeleagă destul de bine, dar și cuvinte străine, mai guturale sau mai melodioase decât auzise vreodată. Se apropie și mai mult de poartă și își puse mâinile legate pe stinghia de sus, aproape lipindu-și obrazul de lemnul aspru. Ploaia se oprise deja, iar soarele privea apele limanului, pe jumătate ascuns după un nor.

Unul dintre paznici se încruntă la el. Purta un pieptar de in vătuit, întărit cu cusături, pus însă direct pe torsul musculos, și nădragi albi, băgați în cizme cu carâmb înalt. Nu avea păr deloc, în schimb sprâncenele îi crescuseră sălbatice deasupra ochilor albaștri. O clipă, privirile li se încrucișară, apoi bărbatul se uită în altă parte, ocupat să-și scarpine eczema roșiatică de pe unul dintre obraji. Arăta plină de pustule, iar când bărbatul începu să-și stoarcă puroiul din ele, Ștefan întoarse privirile.

Dintr-un țarc alăturat se auzeau strigăte, așa că se uită într-acolo și văzu o estradă din scânduri destul de prost întocmită, în jurul căreia se agitau bărbați ce cărau în brațe vrafuri de pelerine lungi. În curând, mai mulți paznici pătrunseră în țarc și începură să încoloneze sclavii și să-i dezbrace. Bărbați și femei deopotrivă își scoaseră hainele și se acoperiră cu pelerine, iar totul se făcu în destulă rânduială și liniște. Niciunul dintre nenorociții de acolo nu dădu semne de răzvrătire ca și când ce se întâmpla era ce își doreau și ei. Lui Ștefan i se puse un nod în gât gândindu-se că va trece și el prin asta. Un pristav începu să facă strigări, iar mulțimea de negustori se buluci în jurul estradei pe care acum urcau sclavii. Curând, acestora li se scoaseră și pelerinele și începură să defileze unul câte unul, în sus și în jos, sub privirile cumpărătorilor. Voci se ridicară imediat, propunând prețuri sau interesându-se de beteșugurile mărfii. Se auziră râsete, glume schimbate între cei care conduceau vânzarea și cei din fața estradei.

– Tu, băiete, de unde ești?

Cel care îl întrebase era bărbatul cu eczema pe față. Aveau un accent ciudat, foarte greu de înțeles, însă diferit de al lui Miro.

– Din Suceava, îi răspunse șovăind, pentru că nici nu știa de unde să-i spună că era – din Râpa, de la Negrea, de la Suceava, din târgul acela?

Bărbatul îl măsură câteva clipe, apoi continuă cu întrebările, iar băiatul se temu o clipă că va dori să îl cumpere și de aceea se interesa de el. Totuși, avea ochi buni și un fel liniștit și socotit de a vorbi, care-i câștigă încrederea. Semăna cu un Bogdan ceva mai vârstnic.

– Și cum ai ajuns aici? Ești creștin, nu?

Ștefan aprobă și îi povesti ceea ce credea el că era adevărul. Bărbatul îl ascultă cu atenție, apoi clătină din cap.

– Dacă ești creștin, ai noroc, pentru că papa a dat o bulă prin care sclavii creștini să nu fie vânduți păgânilor ca să nu piardă dreapta credință, așa că măcar n-o să ajungi la tătari, la sultanul mamelucilor, sau în alt loc din acesta. Dacă știi să scrii, așa cum zici, o să ai un loc mai bun decât alții care nu știu decât să lucreze cu brațele. Brațe multe pe lume, minți puține, după cum se zice. Tu vei costa destule parale, așa că-ți trebuie și un cumpărător care să îți aprecieze talentul.

– Dacă nu sunt vândut aici, ce se va întâmpla cu mine?

– Vei fi dus în altă parte, probabil la Constantinopol, pentru că stăpânul tău de acum are o corabie care va pleca în curând într-acolo. Cam într-o săptămână,

am auzit. Aici totul are un preț, totul e taxat, chiar și comerțul acesta cu oameni, iar dacă mori de ciumă până în șase zile, vânzătorul tău trebuie să dea înapoi banii primiți pe tine.

Ștefan păli auzind de ciumă, ca și când numai menționarea numelui ar fi putut să-l îmbolnăvească.

– Domnule, își luă inima în dinți, ați auzit de vreun sclav pe jumătate genovez, un tânăr pe numele Miro del Voglia? Am fost despărțiți și mă tem că a murit. Eu nu mai știu ce s-a întâmplat cu el.

– Miro del Voglia zici? căzu bărbatul pe gânduri. Nu am auzit numele acesta și niciun genovez nu cred că a ajuns sclav pe aici, decât vreunul cu vreo datorie. Cel de care vorbești avea datorii?

Ștefan aprobă, privindu-l avid. Bărbatul clătină din cap, deși numele părea să nu-i fie necunoscut.

– Dacă aud ceva de el, îți spun, îi promise el chiar mai binevoitor decât înainte.

– Poate aflați ceva până mă vând, insistă Ștefan, cerându-i iertare pentru că insista.

Dintr-odată, din tot timpul din lume, lui părea să nu-i mai fi rămas nimic.

– O să-ți zic dacă aflu. Și nu te neliniști, nimic nu e pierdut dacă mai ai suflu în tine. Poate nici nu te vor vinde astăzi, iar dacă stai aici, înseamnă că vor mai mulți bani pe tine. Dacă ai nevoie de ceva, dacă cineva te necăjește, întreabă pe oricine de Spycimir, sau Spytko, cum mi se mai zice, și o să mă cheme. Uite, ia asta!

Îi întinse o bucată de pâine, iar Ștefan o acceptă de teamă să nu-l jignească, deși nu îi era foame. Spytko îl salută din cap și se îndepărtă, lăsându-l să se uite lung

în urma lui. Avea picioarele foarte arcuite și mergea ca și când ar fi ținut între ele un cal imaginar. Ștefan se întrebă dacă nu fusese și el soldat ca și Bogdan, ceea ce nu era exclus. Fusese foarte binevoitor pentru un necunoscut, și, chiar dacă nu făcuse multe pentru el, reușise să-l liniștească. Poate era doar un om bun care cunoscuse necazurile. Chiar și avea ochii unuia care văzuseră multe. Se întoarse mai liniștit în mijlocul celorlalți, se așeză lângă femeia cu păr negru și se puse pe așteptat în timp ce morfolea pâinea tare și neagră.

Spytko avusese dreptate și nimeni nu îl târî în țarc ca să-l dezbrace și să-l pună să se plimbe pe estradă. Unul câte unul, tovarășii lui plecau, dar el rămânea pe loc. Alții veneau între timp, dar se ținu departe de ei și vorbi doar cu Maria. Totuși, i se păru că suporta mai bine situația dacă nu o discuta cu alții. Când îi auzea pe alții povestindu-și viața sau făcând pronosticuri legate de cine avea să-i cumpere și unde să-i ducă, i se făcea fizic rău și se ducea din nou la locul lui de la intrare. La început, paznicii îl izgoneau, dar când văzură că Spytko părea să-l simpatizeze, îl lăsară în pace. Așa că stătea acolo ore în șir, privind forfota și încercând să rețină fețele pe care le vedea mai des. Un sclav dintr-un țarc apropiat, un băiat de vârsta lui, cu păr închis și față foarte bronzată, îi zâmbi odată și îi făcu un mic semn cu mâna. Cum amândoi stăteau cât era ziua de lungă și își treceau timpul uitându-se la trecători, între ei se legă o

înțelegere care trecea dincolo de cuvinte. Când primeau mâncarea, băiatul bâțâia caraghios din cap, se prefăcea că înfulecă din codrul de pâine, apoi îi zâmbea larg cu dinții foarte albi pe fața negricioasă. După două zile, băiatul fu dezbrăcat, acoperit de pelerina întunecată și dus să se plimbe pe estradă, împreună cu alții. De atunci nu-l mai văzu, deși se uită după el.

– Nu are rost să te împrietenești cu robii, îi spuse Maria într-o seară când se dusese în culcușul de paie și izbucnise iar în plâns. Acum ești singur și e mai bine așa. Oricine se va lega de tine, va suferi. De oricine te vei lega, vei suferi tu. Acum nu mai suntem oameni.

Ștefan o privi cu ochi încețoșați. Femeile erau despărțite de ei de bare de lemn, bine înfipte în pământ.

– Nu există scăpare? Uite, noi suntem mai bine îngrijiți decât alții, asta nu înseamnă că destinul nostru va fi mai bun?

Maria ridică din umerii înguști. Se ghemuise cu genunchii la gură și îl înconjurase cu brațele.

– Numai bunul Dumnezeu știe ce ne așteaptă. Pe mine a pus ochii un *naucleo*[31] și a aranjat cu negustorul să fiu păstrată pentru el. De aceea și sunt aici. Negustorul îi datorează destul, așa că nu mă va scoate la licitație ca să-mi crească prețul, iar el să nu și-l mai permită.

– Atunci înseamnă că tu nu vei ajunge acolo, șopti Ștefan, arătând cu capul spre estrada unde larma încetase de ceva timp. Nu vei mai trece și prin rușinea asta.

---

31 ofițer la bordul unui vas

– Asta sau alta, ce contează? îl întrerupse ea amar. Vor fi alte dureri, și apoi altele și tot așa. Nu-mi fac iluzii.

– Dar dacă *naucleo* acela te place...

– E bărbat, deci ca un porc, iar eu sunt mâncarea din troacă! spuse amar. Nu, nu iau asta ca pe un noroc, ci ca pe o altă încercare. Ar fi bine să faci la fel și să-ți uiți stăpânul care te-a vândut fără ca măcar să-ți spună ce voia să facă. Acum vei avea alt stăpân, apoi altul, cine știe câți vor fi. Nu vreau să te întristez, dar, cu cât înțelegi mai repede care va fi viața ta, cu atât te vei împăca cu ea. Uite, la început, spuse bătându-se cu pumnul mic peste piept, am crezut că inima mea se va frânge, dar curând am simțit-o din ce în ce mai grea, până a devenit o piatră. Așa trebuie să faci și tu.

Îl privi plină de tristețe, apoi întinse mâna printre bare și îl mângâie ușor pe cap. Lacrimi îi curseră pe obraji, de parcă ar fi așteptat doar atingerea ei ca să se pornească din nou.

– Dar Miro era prietenul meu, nu stăpânul meu, protestă gâtuit de suspine. Nu îi aparțineam, deci nu mă putea vinde. E mort, sunt sigur de asta!

Maria îi prinse capul cu palmele, îi șterse lacrimile. Acum erau amândoi lipiți de stinghiile de lemn.

– Nu te mai gândi la el. Dumnezeu le va aranja pe toate! îi spuse, apoi începu să fredoneze ușor.

Ștefan se simți ciudat lângă trupul ei cald, dar adormi curând și visă că era la Suceava și picta alături de Bogdan o navă cu pânzele în vânt navigând spre o insulă împădurită.

Mai târziu, se trezi în strigăte și sări în picioare buimac. Maria nu mai era lângă el, iar ceilalți sclavi se buluceau la

intrare. Se repezi și el într-acolo și văzu la lumina lunii mai mulți oameni înarmați ce alergau care încotro.

– A fugit un prizonier! exclamă o voce, iar sclavii priviră cu ochi mari și cu fețele încordate la spectacolul nocturn. Dacă era adevărat, atunci mai exista speranță și pentru el.

Strigătele se îndepărtară, dar în curând Spytko și încă un soldat intrară să îi lege. Doi tineri se împotriviră, așa că fură doborâți de lovituri, legați de mâini și de picioare și aruncați într-un colț. Ștefan se trase spre capătul cel mai îndepărtat al încăperii și își ridică brațele ca să-și apere fața când se apropiară și de el.

– Ușurel, flăcăule, îi spuse Spytko apucându-l de mâini. Nu-ți facem nimic, dar astea sunt ordinele. După ce îl prind pe acela și îl pedepsesc după lege, vă eliberăm și pe voi. Să nu faci nimic necugetat!

Ștefan se lăsă moale privindu-i speriat chipul strâmb. Un al treilea paznic ținea în mână o faclă, dar, chiar și așa, era destul de întuneric. Totuși, la lumina slabă, eczema de pe fața lui părea să fi dispărut.

– Așa-i mai bine, se declară acesta mulțumit, după ce-i legă mâinile și îl prinse cu spatele de unul dintre stâlpii ce susținea acoperișul de paie. Stai aici liniștit și trăiești, dacă te iei după capetele astea seci, vei muri și încă urât de tot.

În curând, toți sclavii erau legați și stăteau liniștiți pe jos, chiar dacă unii gemeau din cauza loviturilor.

Nu reuși să doarmă, ciulind urechile la fiecare zgomot și întrebându-se dacă sclavul reușise să scape, iar a doua zi, fură duși într-un țarc, împreună cu alții,

și aranjați în fața uneia dintre estrade. Femeile stăteau în partea dreaptă, iar bărbații în stânga. Toți erau bine legați și doar frânghiile de la picioare le fuseseră lăsate mai slobode ca să poată umbla. Era cald, iar în dimineața aceea nu primiseră nimic de mâncare. Lui Ștefan i se împăienjeniseră ochii, dar nu-i păsa. Prefera să fie bolnav și să se simtă rău decât să fie sănătos și să mediteze la situația în care se afla și care-i depășea puterea de înțelegere.

Curând, un tânăr scund fu adus și urcat cu greu pe eșafod, pentru că se zbătea și zbiera, cu toate că fusese legat zdravăn. Avea părul negru și fața plină de sânge, așa că nimeni nu putea spune de fapt cum arăta. Cămașa îi fusese ruptă, iar spatele îi era deja învinețit de lovituri. Oamenii stăpânirii îl aruncară pe podeaua de lemn cu o bufnitură pe care Ștefan o simți drept în coșul pieptului. Estrada șubredă tremură și firișoare de nisip se scurseră pe dedesubt.

Un grămătic cu robă trandafirie, legată cu un brâu albastru, se urcă după ei mergând agale, cu capul sus și aruncând priviri disprețuitoare mulțimii de zdrențăroși adunate în țarc. În picioare purta cizme din piele subțire pe care le etala cu mândrie. Avea o față lungă și slabă, cu obraji scofâlciți, acoperiți de o barbă rară, care-l făcu pe Ștefan să se gândească la eczema lui Spytko. Pe cap purta o beretă ce părea scumpă, dar care dădea chipului său un aer neserios. Dacă l-ar fi văzut la crâșmă, bând alături de Giurgea și Luciano și ciupind chelnerițele de fund, nu i s-ar fi părut o purtare nelalocul ei. Ciudat era însă că voia să pară important și serios în timp ce împărțea dreptatea.

Când începu să vorbească, toți ciuliră urechile. Pe măsură ce bărbatul înșira crimele de care se făcuse vinovat sclavul fugar, printre care și cea că furase o cămașă pusă la uscat în fața unei case, Ștefan observă cum unii robi ridicaseră ochii din pământ și îi căutau grămăticului privirea aprobând tot ce spunea.

Apoi veniră loviturile. Trei bărbați înarmați cu bețe groase porniră să-l bată pe tânăr peste spinare. La început, țipetele acompaniară loviturile, apoi părură să nu mai aibă sfârșit, până când se transformară în vaiete. La fiecare geamăt, lui Ștefan i se încrâncena carnea pe el, așa că se rugă fierbinte ca supliciul să se termine mai repede. Era prima dată când se ruga pentru moartea cuiva, căci nu mai suporta să-l audă chinuindu-se.

În a șasea zi, îi luară și pe el, și pe Maria, îi puseră alături de alți nenorociți și îi mânară în port, la bordul uneia dintre vasele pe care fâlfâia steagul roșu cu leu înaripat. Urcară cu greu pe punte, împiedicându-se în frânghii, și coborâră pe o scară îngustă până în pântecele corabiei, într-un spațiu în care nu ar fi încăput nici măcar jumătate din ei. Era întuneric, mirosea îngrozitor a gudron, dar și a dejecții umane, iar Ștefan se îndoi că faptul că nu fusese vândut putea fi considerat un noroc.

De abia găsi un loc unde să se așeze, dar parcă jos mirosul era și mai greu de suportat. Se ridică la

loc și se apropie de zăbrelele cuștii în care fusese băgat. Femeile stăteau separat, dar nici ele nu aveau mai mult loc. Maria îi zâmbi palid și rămase tot în preajma intrării, de parcă ar fi așteptat ceva. În curând, un marinar coborî pe scara îngustă, deschise ușa despărțiturii ei și o trase de braț afară. Femeia îi mai aruncă o ultimă privire, apoi îl urmă pe bărbat. Când n-o mai văzu, băiatului i se strânse inima ca și când ar fi pierdut pe cineva drag. Își reținu cu greu lacrimile și-și sprijini fruntea de barele de lemn. Ar fi fost îngrozitor să fie vândut, dar era și mai rău să fie înghițit în burta monstrului, chiar dacă își dorise întotdeauna să călătorească pe mare.

Corabia i se legăna ușor sub picioare și atunci avea impresia că amețea și că era bolnav. Când se urcase la bord, văzuse toată măreția castelului de la prora și pe cea a trinchetului și acesta mai înalt decât orice copac văzut vreodată. Nava purta numele lui San Crescenzio, un martir de 11 ani – cum avea să afle mult mai târziu – al cărui cap fusese tăiat în afara zidurilor Romei. Lui Ștefan nu i se păru un nume de bun augur, dar apoi se mângâie la gândul că mai toți sfinții, inclusiv cel al cărui nume îl purta, nu muriseră de moarte bună, deci nu putea fi semn rău. Înconjurat de întuneric și de duhoarea de nesuportat din cală, totul părea să fie fără speranță. În despărțitura lui erau zece cu totul, iar în cea a femeilor șase și doi copii slabi, de 7-8 ani.

Nu se mai apropie de nimeni, ferindu-se să vorbească și lăsându-i pe toți să creadă că era mut. Îi era dor de Bogdan, de Miro, de Maria și chiar și de Spytko, paznicul

care avusese întotdeauna pentru el o coajă de pâine în plus și o vorbă bună. Aici nu mai era nimeni care să-l aline. Primeau mâncare din când în când, apă puțină și tulbure, și trebuiau să doarmă cu un ochi deschis ca să se ferească de unii dintre sclavi. Chiar și în nenorocirea în care se aflau, erau bărbați ce încercau să profite de ceilalți. El nu era prea puternic, așa că trebuia să se lupte pentru fiecare bucățică și înghițitură de apă. Legănatul corabiei îi făcea rău, dar toți erau slăbiți și bolnavi. La un moment dat, sperase că va ieși de acolo printr-o minune, dar apoi uită și de ce sperase.

Într-o noapte, fu cuprins de un somn de plumb, deși îl dureau mâinile și picioarele, și visă că era purtat pe brațe spre eșafod spre a fi omorât în bătaie pentru că încercase să fugă. Chiar își amintea cum rupsese frânghiile, apoi una dintre stinghiile porții, julindu-și mâinile, și fugise pe câmpia bătută de vânt. Știa că undeva îl aștepta Miro și că, dacă îl găsea, aveau să se îmbarce pe o corabie și să plece din locul acela blestemat. Când se trezi, un bărbat îl pipăia și se împingea în el. Mirosul iute al acestuia, mai de speriat chiar decât cel al gudronului și dejecțiilor, îl făcu să sară în sus. Bărbatul, puternic ca un urs și mormăind la fel ca unul, îl apucă de gât și-l împinse în barele cuștii. Voia să-l sugrume ca să-l împiedice să strige și să se zbată.

Ștefan se împotrivi cât putu, dar brațul celuilalt, încolăcit după gâtul lui, nu-l lăsa să respire. Nu își dădu seama când își pierdu cunoștința și se prăbuși moale la podea.

Avea ochii deschiși, dar pentru că lumina soarelui bătea drept în ei, lucrurile aveau un halo gălbui. Nu vedea de fapt contururi precise, ci doar pete întunecate, alternând cu altele deschise la culoare, dar tot gălbui și ele. Era ca la un început de lume, când nu exista durere și nici gânduri. Simțea că plutește, că lumina îi încălzea trupul înțepenit, că umbra îl proteja ca un cocon. Treptat, senzațiile date de simțuri deveniră gânduri, iar trupul i se dezgheță și începu să-l doară. Atunci, se auziră și primele gemete. Un chip din lumină și întuneric se aplecă asupra lui, iar sunete îl înconjurară. Nu știa dacă erau ale lui sau ale celuilalt, dar preferă să nu mai asculte nimic și să se cufunde în întuneric.

Când se trezi din nou și deschise ochii, privirile i se opriră asupra unui felinar pe jumătate închis ce se legăna prins de un tavan jos, de lemn. Nu putea să fie tot în cușca din cală, fiindcă acolo era întuneric, iar lămpile se găseau lângă scara ce ducea la puntea de deasupra. Mișcă ușor capul spre dreapta, până obrazul îi atinse umărul. Ar fi vrut să se ridice, dar nu se credea în stare, așa că se mulțumi cu bucata de cabină pe care putea s-o vadă. Lângă el, la distanță de doi pași, se afla o altă saltea și pe ea un bărbat cufundat în lectura unei cărți. Avea părul argintiu și fața palidă, ca și când albeața primului ar fi influențat și albeața celei de-a doua. Totuși, chipul răsărea neclar, având și el haloul gălbui de mai devreme. Își strânse pleoapele, dar imaginea nu deveni mai clară. Vru să-i

atragă atenția, dar nu reuși să vorbească, așa că își mișcă ușor degetele pe saltea scoțând un sunet ca zgârmăitul unui șoarece ascuns după un perete.

Bărbatul îl auzi și puse cartea deoparte. Se ridică doar cât să treacă de pe patul lui pe cel al lui Ștefan și se aplecă asupra lui. Era foarte înalt, iar băiatului i se păru că ajungea cu capul la tavan.

– Speram să îți revii, îi spuse cu voce răgușită în timp ce buzele palide se întinseră într-un zâmbet.

Ștefan îl recunoscu și se simți ușurat, ca și când toată durerea din ultimele zile ar fi dispărut dintr-odată alungată de mâna mare și răcoroasă ce i se lăsă pe frunte. Adormi din nou înainte ca primele cuvinte să i se formeze în minte și visă că se plimba alături de Miro pe ulițele Sucevei, în timp ce Bogdan îl privea mustrător.

Zăcu trei zile, timp în care Ruggiero stătu lângă el, îi dădu leacuri, îi luă sânge, îl hrăni și îl ajută să își facă nevoile. Era atât de slăbit încât la început nu reuși să spună decât câteva cuvinte, apoi, pe măsură ce starea i se îmbunătățea, rămase treaz mai mult timp, uitându-se la doctor cum citea din cartea lui și făcea însemnări pe o bucată de pergament. Din când în când, ușa se deschidea și cineva se interesa de el, dar băiatul nu-l văzu niciodată pe cel care era atât de îngrijorat de sănătatea lui. În vise, acesta era Miro, care nu murise, ci chiar îl vânduse ca să-și acopere datoriile, iar acum se căia și venea să-i ceară iertare. Când se trezea însă, își dădea seama că erau doar plăsmuirile minții lui care refuza să accepte ce i se întâmplase.

A patra zi, se simți destul de bine ca să stea sprijinit de perne, să bea apă sălcie și să roadă câțiva pesmeți și o bucată de pește uscat.

– Te vei face bine, îi spuse Ruggiero, privindu-l de pe patul de alături. Ești tânăr și natura umană este mai puternică decât orice leacuri am da noi.

Ștefan îi mulțumi. Până atunci se simțise prea rău ca să se întrebe cum ajunsese acolo, dar acum lucrurile se schimbaseră.

– Ar fi trebuit să mor, îi spuse doctorului, iar acesta dădu din cap ca și când ar fi fost de acord cu el.

– Parțial e adevărat ce spui. Mulți ar fi murit în locul tău, dar tu ai un înger păzitor care e, pesemne, foarte vigilent.

– Dacă ar fi așa, nu aș mai fi ajuns al nimănui și în drum spre nicăieri, spuse cu durere în glas.

Ruggiero nu se supără, ci râse ușor.

– Amândouă afirmațiile tale sunt false. Nu ești al nimănui, îmi aparții mie cu acte cu tot, așa că acum eu sunt stăpânul tău, indiferent că-ți place sau nu. Te-am cumpărat, iar *armiraio*[32] al acestei nave nu a avut nimic de zis, pentru că i-am vindecat un beteșug mai vechi. Bani am, nu asta a fost problema.

Ștefan îi mulțumi din nou, cu lacrimi în ochi, că îl scăpase din cușca sclavilor. Ruggiero clătină din cap și continuă pe un ton ceva mai aspru.

– Ești tot rob, dar dacă vei fi harnic în slujba mea, poate te voi elibera la momentul potrivit. Ai talente

32 ofițerul cu gradul cel mai mare al unei nave și care nu provenea din rândul nobilimii; de obicei, se ocupa de echipaj, fiind mâna dreaptă a căpitanului.

de care mă pot folosi, dacă e adevărat ce mi-a spus negustorul Borș.

– Este adevărat! întări Ștefan, surprins că nu mai simțea tristețe pentru condiția lui de sclav, ci din contră, era ușurat că nu mai era al nimănui. Vă voi sluji cu credință!

– Așa să faci. Jupân Borș era îngrijorat de soarta ta, de încăpățânarea ta de a urma un om nevrednic și se temea de ce s-a întâmplat acum. Mi-a spus că odată i-ai zugrăvit chipul și că nu văzuse niciodată pe cineva desenând în acest fel. Te-aș fi pus și eu să desenezi ceva, dar nu am avut timp, pentru că ai dispărut. Mi-ai dat destulă bătaie de cap ca să te găsesc și am cheltuit și parale bune pentru asta. Așa că ai mult de muncă.

– Voi munci, îl asigură Ștefan.

– Așa să faci, spuse Ruggiero, întinzându-se și luând un pergament de pe saltea. I-l dădu lui Ștefan împreună cu o bucată de cărbune și îi ceru: Desenează ceva dacă te simți în stare!

Băiatul rămase în cumpănă.

– Ce să desenez?

– Orice vrei.

Ștefan căzu pe gânduri, luă cărbunele și îl învârti pe degete ca și când inspirația i-ar fi venit din suprafața neagră, unsuroasă, a acestuia, apoi se puse pe treabă. Făcu o schiță sumară, câteva linii sugerând contururile unei fețe ce se continua cu un gât și doi umeri puternici. Adăugă linii peste linii, ștergând uneori cu latul palmei zonele ce trebuiau să pară mai blânde, mai ascunse, dar fără să șovăie niciun moment, lucrând cu atâta

concentrare de parcă soarta celui pe care îl întruchipa ar fi depins de desenul lui.

Ruggiero rămase tăcut, prefăcându-se absolvit de cartea lui, dar, de fapt, aruncându-i din când în când priviri furișe. Mișcările navei și geamătul blănilor din care fusese făcută ar fi trebuit să-l deranjeze pe Ștefan, dar nu mai auzea nimic decât vocea ce-l chema din depărtare. Își întruchipă personajul pe jumătate întors spre privitor, sprijinindu-și obrazul în palma stângă. Puse în desen lumini și umbre, haloul gălbui al lămpii de deasupra lui, ca și când omul acela s-ar fi aflat acolo. Puse tristețe în ochii lui. Puse mândrie. Puse urme de regret – pentru ce? – nici el nu știa. Puse, la final, propria mână peste chipul atât de viu și îl mângâie ușor.

Ruggiero se apropie în tăcere, luă desenul, și-l studie cu atenție. Sprâncenele i se adunară în mijlocul frunții în timp ce se cufundă în descifrarea liniilor. La final, oftă ușor, plie foaia și o ascunse în cartea lui.

– Cuvintele ne pot înșela, imaginile ne pot înșela, dar mai mult ne vor asurzi și ne vor orbi dorințele noastre nebunești.

Ștefan îl ascultă cu ochii umezi de lacrimi fără să-l înțeleagă pe deplin.

– Ce-a fost a fost, băiete, nu are rost să privești în urmă, ci înainte, îl sfătui el, prefăcându-se că nu-i observa suferința. De-a lungul vieții, pierdem atât de multe lucruri încât, dacă le-am jeli pe toate, am muri de sute de ori. Asta e menirea omului, să sufere și să meargă mai departe.

Ștefan se frecă la ochi, apoi încuviință. Ruggiero avea dreptate – orice s-ar fi întâmplat cu el și cu Miro, trebuia să meargă mai departe.

– Am fost pedepsit așa cum am păcătuit, spuse gâtuit.

Doctorul îl privi cu mirare.

– În ce fel, rogu-te?

– L-am ajutat pe Miro să facă lucruri împotriva legii. L-am ajutat pentru că era prietenul meu. Nu m-a forțat, am acceptat de bunăvoie. Am făcut documente false și am știut asta, dar nu mi-a păsat, și am crezut că nu va avea importanță, dar un om a murit și câți și-or fi pierdut avutul și or fi devenit sclavi? Acum sunt și eu rob tot datorită unui astfel de document care a permis să fiu vândut ca o marfă.

– O, la asta te refereai. Jupân Borș mi-a spus ceva. Ce a fost dus e! Chiar dacă ai fost om liber, acum nu mai ești, și nici nu se va găsi cineva să jure că documentul prin care îi datorai bani lui Luciano Rovello este calp. Poate că ai fost pedepsit, poate nu, acum va trebui să muncești ca să meriți banii dați pe tine și care n-au fost puțini, încheie Ruggiero, bătându-l pe umăr.

Ștefan aprobă din cap și spuse cu tărie:

– Voi face totul!

Ruggiero râse tare și îi dădu o palmă peste cap:

– Măi, să fie, chiar așa? Doar ce trebuie făcut și ce se poate face, nu totul! Totul e doar pentru proști și nebuni!

San Crescenzio era un oraș în miniatură, ridicat însă pe verticală. Când fusese mânat în cală împreună cu sclavii, Ștefan nu-și dăduse seama de adevăratele

dimensiuni ale corabiei. De când Ruggiero îl cumpărase, începuse să aibă o libertate de mișcare pe care nu și-o imaginase înainte. Această cetate din lemn, ce se legăna pe valuri, era plină de un popor diferit, fiecare cu munca și utilitatea lui. Cât stătuse în șopronul lui Luciano, își dăduse seama că nu va mai ajunge pe vasul lui Giurgea, dar nici nu se gândise că va călători totuși la bordul unuia aparținând venețienilor.

Într-o zi, pe când începuse deja să se simtă mai bine și făcea puțină mișcare, răsucindu-se prin spațiul strâmt al cabinei, ușa se întredeschise și un cap rotund ca un ou își făcu apariția prin crăpătură. Doi ochi albaștri, împodobiți cu sprâncene stufoase clipiră spre el, și Spytko îi rânji cu toată gura. Ștefan văzu că-i lipseau destui dinți, în schimb eczema de pe obraji nu mai era atât de roșiatică și, per total, arăta mult mai bine decât ultima oară. Îi zâmbi și el, bucuros că întâlnea un chip cunoscut.

– Cum te simți, flăcăule? Bine, după cum văd!

Spytko intră în cabină și îi dădu un ghiont de bucurie, gata să-l arunce pe saltea.

– Cum de te-ai nimerit aici? îl întrebă Ștefan cu mirare.

Bărbatul dădu să se scarpine din nou pe obraz. Părea încurcat.

– Vezi, tu, băiete, nu e întâmplare. Aici trebuia să și fiu, pentru că, și acum îți vorbesc fără ascunzișuri, eu și ser Ruggiero avem o înțelegere mai veche.

– Lucrezi pentru el?

– Lucrez și pentru el, când nu lucrez pentru alții. Mi-a îngrijit o rană acum ceva timp și de atunci am

rămas, cum s-ar zice, legat de el. Dar da, poți zice că lucrez acum pentru el, mărturisi el în cele din urmă, ca și când ar fi fost un mare secret. Nu vreau însă să știe prea mulți, că mi-ar strica din treburile pe care le fac. De exemplu, tu poate n-ai fi ajuns aici dacă s-ar fi știut că eu și Ruggiero avem o înțelegere, dar așa am aranjat să mă ocup ca mijlocitor de tine și de alți câțiva, apoi el te-a luat de la mine. Totul foarte legal, foarte legal, să știi. Banii s-au plimbat ușor din dreapta în stânga și nimeni nu a aflat nimic, spuse trecându-și mâinile una peste alta. Mă legasem să te duc la Constantinopol să te trec mijlocitorului de acolo, dar te-ai îmbolnăvit, eu m-am grăbit să te vând ca să nu pierd banii, și uite așa a fost, iar dacă ser Ruggiero te-a făcut bine, nici Bunul Dumnezeu nu poate să zică ceva.

– Asta este ce vei susține?

– Da, asta voi susține și cred că voi fi și lăudat. Ruggiero a plătit un preț mai mic decât dacă te-ar fi luat la licitație din târgul de la Constantinopol, iar toți cei implicați, inclusiv *armiraio,* vor jura că erai bun de azvârlit în apă. La Constantinopol va trebui să te arăți slăbit, apoi nu va mai știi nimeni de tine.

– De ce atâta agitație pentru mine? îl întrebă Ștefan.

Cuvintele lui Spytko, în loc să-l bucure, îl făcuseră să se simtă ciudat.

– Pentru că așa vrea ser Ruggiero și, când el vrea ceva, așa se face, îi răspunse ridicând din umeri. Vede ceva în tine, asta-i sigur, dacă n-ar fi văzut, până acum ai fi fost deja pe drum spre țara mamelucilor sau Dumnezeu știe unde.

Ștefan îi mulțumi din nou, în timp ce nasul îi curgea, iar lacrimile îi șiroiau pe obraji.

– Eu cred c-ai noroc cu carul! concluzionă Spytko. Acum, hai să facem o tură prin covata asta plină de rahat. Și eu am avut noroc, m-ar bate Dumnezeu dacă aș zice altceva. Tatăl meu era sărac, iar acasă nu aveam nici după ce să beau apă. A fost un boier care m-a luat în slujba lui, pentru brațele astea puternice, și așa am ajuns să învăț meșteșugul armelor și să ies în lume. După ce stăpânul meu a fost ucis, am intrat în slujba altora, dar, dacă n-ar fi fost el, m-aș fi aflat și acum tot în groapa de rahat unde mă născusem. De aceea zic că ai noroc!

Ștefan aprobă, așa că Spytko îl luă de după umeri și-l trase pe coridorul îngust.

Unui vas i se spunea în mai multe feluri, de la *naie*, la *cog*[33] și *barke*[34], în funcție de tipul lui și limba celui care îl pomenea. San Crescenzio era o corabie cu trei punți pline de mărfuri și cu paturi înghesuite ce serveau pasagerilor drept loc de odihnă, dar și de preparare a hranei. La început, cabina lui Ruggiero i se păru înghesuită, apoi, când începu să-l însoțească pe acesta și să-l ajute, constată că se înșelase. Nava era bine împărțită, nimic de spus, dar aglomerată peste poate. Crezuse că sclavii stăteau prost, dar curând descoperise că nici pasagerii, nici echipajul nu stăteau mai bine. Cabina lui Ruggiero se afla în castelul de la pupa, alături de cea a căpitanului și ofițerilor săi.

33 (engleza medievală) corabie cu pânze folosită pe scară largă începând din sec. X și până la sfârșitul Evului Mediu

34 (engleza medievală) corabie

Tot acolo locuiau și cei doi patroni și niște negustori bogați. Spațiile acelea meschine costau o mulțime de bani, cât nu făceau, dar tot era mai bine decât să dai 40 de ducați și să stai pe puntea inferioară, într-un loc ce nu măsura nici măcar un picior lățime.

Cele două mese pe zi la care pasagerii aveau dreptul erau gătite de un bărbat cu mâinile ca niște lopeți și cu fața ca pârlită de soare.

– Corăbiile astea-s făcute să te scuture de bani, îi spuse Spytko. Venețienii, mari pișicheri, profită de tot ce pot. Chiar și mâncarea e drămuită cu cap, iar dacă nu dai banul, stai și te uiți cu jind la alții. La masă cu căpitanul stau ofițerii lui, *naucleri*, șeful de echipaj, pasagerii de vază, preotul, că avem și unul din ăia ca să nu ne înhațe Diavolul sufletele dacă se duce copaia asta la fundul apei, dar și alte mutre înțelepte cum ar fi bărbierul, maragozul[35], călăfătuitorul, artileriștii și alte obraze subțiri. Eu nu am această cinste și, ca un soldat sărac în slujba altora, stau cu mateloții la a treia masă. În schimb, ser Ruggiero scoate din pungă cinci ducați pe lună pentru cinstea de-a vedea de aproape mutra căpitanului, râse el mânzește.

– Și la a doua masă cine se află? întrebă Ștefan, îngrijorat că mâncarea ar fi putut să nu mai ajungă și la el.

– Acolo e bărbierul-chirurg, ajutorul hârțogarului și orice pasager care scoate din pungă 3 ducați. A treia masă e, deci, pentru oamenii proști, iar dacă noi îmbucăm ceva acolo, tu o să înfuleci de bună seamă direct de pe jos.

35 dulgher specializat în prelucrarea lemnăriei navelor

Ștefan îl privi speriat de perspectiva de a i se fi aruncat prânzul pe podelele murdare ca să mănânce precum câinii.

– Dar, spuse Spytko, poate nu se ajunge acolo și are ser grijă de tine.

Iar Ruggiero avu grijă de el. De dimineața până seara avea ceva de făcut. Curăța cabina, peria hainele stăpânului, spăla vasele acestuia, ducea oala de noapte la latrină și stătea la rând până când intrau și ieșeau toți pasagerii. El era sclav, deci trebuia să dea întâietate tuturor, chiar și servitorilor, care-l priveau de sus. Doar Spytko era amabil cu el. După ce făcea toate acestea, își ajuta stăpânul să se îmbrace și îl urma cărându-i instrumentele dacă era chemat la vreun pasager bolnav și cu ceva dare de mână. Cum mulți erau bolnavi, numai de liniște nu avea parte. În cabinele obișnuite era mare înghesuială, iar mirosul era de nesuportat. Punțile erau pline de cutii, baloturi și marfă, iar paturile erau lipite unele de altele. Dacă numele călătorului nu ar fost inscripționat la capătul acestora, mulți n-ar fi știut unde le era locul. Ștefan văzu saltele sprijinite de baloturi, din cauza lipsei de loc, și oameni care, de când plecase nava, dormiseră tot în capul oaselor. Așa erau și paturile unora de acasă, după cum singuri mărturiseau, doar că acolo aveau cel puțin loc să respire și vânturile altora nu le ajungeau la nas. Când unul își scotea ligheanul să vomite în el, imediat și alte ligheane erau puse la treabă.

Oamenii stăteau grupați după țările sau orașele din care proveneau și, din lipsă de treabă, ajungeau

să se ciondănească. Totuși, nu era mereu așa. Într-o zi, înainte să ajungă la Trapezunt, auzi sunete de instrumente pe puntea de jos și se duse curios să vadă ce era. Mai mulți călători stăteau pe saltelele lor și cântau, unul la vioară, altul la o harpă, altul la un fluier, altul la o tobă, iar alții dansau, așa că era veselie mare. Îl întrebă pe Spytko ce se întâmpla, iar acesta se încruntă la el, apoi începu să râdă:

– E sărbătoarea sfinților Petru și Pavel, așa că azi o să ne țină și Sfinția Sa o predică și o să ne spună că trebuie să ne gândim la păcate, să ajutăm semenii și să nu ne fie mintea doar la profit.

– Dar aici sunt negustori, cum să nu se gândească la profit? întrebă Ștefan, așa că primi o palmă peste cap.

– Taci, păgânule!

– Dar nu sunt păgân! exclamă băiatul privindu-l cu fulgere în ochi. Am fost și la o mânăstire, acolo am învățat să scriu și să citesc.

– Degeaba. Dacă ești creștin din Răsărit, tot păgân se cheamă că ești, că nimeni nu știe dacă pe acolo, prin Moldova, nu vă închinați la pomi și pietre.

Spytko glumea, dar Ștefan se supără pe el. Bărbatul se trăgea dintr-o familie de țărani de lângă orașul Goldberg sau Złotoryja, din Țara Leșilor, loc vestit pentru minele lui de aur, așa că nu ar fi trebuit să vadă Moldova ca pe capătul lumii. Îi spuse asta și primi iar o scatoalcă după ceafă. Moldova nu era Țara Leșilor și nici invers, oricât ar fi dorit unii.

– Dacă erai catolic, puteai să apari în fața unui judecător și să ceri să fii eliberat, dar așa, nu sunt

șanse decât să muncești, să ai credință în stăpânul tău, și poate îți va reda libertatea.

După-amiezile erau pentru studiu, așa că Ștefan buchisea de pe cărțile în latină pe care i le dădea Ruggiero. Nu știa limba, dar acum trebuia să o învețe, pentru că era cea pe care orice om de cultură trebuia să o știe. Lui Ștefan nu i se păruse că la Negrea se făcea mare caz de latină, dar nu protestă, fiindcă Ruggiero nu se ferea să-i dea peste mâini sau peste spinare când se arăta prea cutezător. El era un erudit, știa cărțile filosofilor, ale medicilor din vechime, vorbea cursiv câteva limbi, așa că îi era greu să tolereze indolența și înclinarea spre visare a lui Ștefan. Spunea că *Diavolul dă de lucru mâinilor leneșe*. Încerca să-l instruiască și în limbile vorbite la bord și ar fi vrut să fie ca o cârpă de in care absorbea învățătura la fel de repede precum se îmbiba cu apă.

– Nu te poți descurca în lumea asta dacă nu te înțelegi cu oamenii. O să călătorim mult și va trebui să mă ajuți cu pacienții, iar tu ce vei face, vei sta ca mutul și te vei holba ca prostul, doar se știe că *Ad ogni pazzo piace il suon del suo sonaglio*? Doar prostul e mulțumit cu prostia lui și perseverează în ea. Aici, la bordul navei, găsești lumea la scară mică, e ca o arcă a lui Noe, pe care o poți folosi să înveți multe despre natura umană și legăturile dintre diferitele popoare. Doar să caști ochii și să tragi concluzii. Dacă le vorbești limba, oamenii nu se vor mai feri de tine și nu te vor mai privi cu neîncredere.

– Am învățat limba ta, stăpâne! exclamă Ștefan nefericit că orice ar fi făcut, tot nu era de ajuns.

Ruggiero îi aruncă o privire cercetătoare, iar ce văzu îl făcu să mai înmoaie tonul.

– Poate ar fi bine dacă învățătura ar avea sfârșit și am putea spune: Gata, am aflat tot ce se putea afla! Dacă învățătura ar fi o băltoacă tulburată din când în când de ploaie? Ar mai avea ea vreun final?

– Ar avea când nu ar mai ploua și ar ieși soarele, spuse Ștefan repede.

– Dar dacă ar răsări soarele, nu s-ar usca băltoaca, iar tot ce-am învățat nu ne-ar mai fi de niciun folos?

– De bună seamă că așa ar fi!

– Și atunci, nu e mai bine ca învățătura să fie ca un ocean ale cărui margini nu le vedem, dar care nu dispare chiar dacă soarele arde mereu deasupra lui?

Ștefan îl aprobă, simțind că medicul îi întinsese o capcană și că lecțiile aveau să continue, fie că voia el sau nu. Văzându-i dezamăgirea de pe față, Ruggiero începu să râdă din toată inima.

– Mă tem, dragul meu băiat, că ești dintre aceia care își drămuiesc forțele și care preferă să se fofileze de la toate, decât să pună ei înșiși mâna și mintea la treabă. Dacă e așa, va fi păgubos pentru tine, țin să-ți spun. Viața este un ocean, iar învățătura este alt ocean așezat deasupra celuilalt, la fel ca filele unei cărți. Ține de tine să fie așa, sau nu.

Băiatul tăcu și se aplecă din nou asupra cărții. Poate că doctorul avea dreptate. Avusese o viață liniștită la Negrea, dar nu voise să învețe cum trebuia și capul lui fusese plin de vânt, așa că fugise de acolo. După aceea, Bogdan încercase să-l învețe la rândul lui, dar

vântul îl mânase mai departe. Poate era momentul ca, la fel ca o corabie, să arunce ancora și să facă față furtunii, pentru că simțea că ajunsese la un moment în care trebuia să ia o hotărâre, doar așa putea să-și înfrunte destinul.

În situația aceasta, sfatul lui Spytko fusese altul: *Ăl ce se pleacă nu e secerat de furtună*. Așa că băiatul tăcea, învăța, iar de la un punct încolo, îi și plăcea ce făcea. Nu mai vorbise despre Miro de când îi desenase portretul, pentru că i se păruse că stăpânului său nu-i plăcea când îl pomenea. Poate că simpla menționare a numelui acestuia sublinia escrocheria căruia îi căzuse victimă băiatul și, într-un fel, se răsfrângea și asupra doctorului care îl cumpărase, deși știuse ce i se întâmplase. La început, Ștefan sperase că va fi eliberat, dar apoi devenise clar că lucrul acesta nu avea să se întâmple. Ruggiero cheltuise bani pe el și voia să-l transforme într-o investiție bună. Totuși, era bine hrănit și bine tratat, așa că nu avea de ce să se plângă.

Începu să învețe cu sârg și își puse lacăt la gură.

Spre seară, doctorul pleca să se plimbe pe puntea superioară ca să ia aer, dar pe el nu îl lua. Poate se temea să nu sară în apă, poate avea alte pricini. Ștefan rămânea să facă curățenie, să aranjeze manuscrisele, să pună pergamentele în tuburile lor, să ascută penele și multe altele. Atunci prindea și păduchii, și viermii, care erau din abundență în toate cotloanele corabiei, și îi zdrobea cu mare sârg. Noaptea stătea alături de stăpânul lui, uneori nedormind și ascultând zgomotele nopții, fluierul de argint folosit de *comite*

să dea ordine, fluierăturile de răspuns ale membrilor echipajului, cântecul cârmaciului, care încerca să nu adoarmă în timpul orelor monotone de întuneric, sforăiturile ce veneau din cabinele alăturate. Ziua, animația era mai mare, animalele de la bord erau neliniștite, caii fornăiau, tropăiau, oile behăiau, găinile cotcodăceau, iar strigătele lor de agonie, când erau sacrificate, se împleteau uneori cu melodiile pasagerilor. Ruggiero avea dreptate când numea San Crescenzio o arcă a lui Noe.

Într-o seară, la sunetul trompetelor, Ștefan auzi tropăiturile pasagerilor ce se buluceau ca de obicei spre sala de mese ca să prindă un loc mai bun. Ruggiero își lăsă cartea pe pat, îi făcu semn să-i îndrepte hainele și o luă cu pași măsurați în aceeași direcție. Acolo se așeză pe scaunul de la stânga căpitanului, după ce îl salută pe acesta foarte ceremonios. Căpitanul era un bărbat de 40 de ierni și mai bine, cu o coamă de păr aproape cărunt, față slabă și ochi vioi. Nu era prea înalt, dar vânjos și trecut prin multe.

Ștefan stătea în picioare într-un colț al sălii de mese și mânca ce i se pusese în blid. Voise să se așeze la masa a treia, dar fusese alungat de doi negustori, așa că nu avusese altceva de făcut decât să-și înghită amarul și să se sprijine cu spatele de perete. Apucase să ia o bucată de brânză dintr-un platou și o pusese peste mâncarea de mazăre, dar văzuse că unii ronțăiau și pește uscat și i se făcu poftă. Se apropie și întinse mâna încercând să apuce din pește, când unul dintre pasageri, jignit de apropierea lui, îl împinse cât acolo. Se împletici câțiva

paşi mai în spate, dar, din fericire, reuşi să nu scape farfuria. Bărbatul care îl lovise întoarse spre el o faţă negricioasă cu ochi bulbucaţi, injectaţi de vin şi nesomn, şi îi aruncă nişte vorbe împreună cu stropi de salivă şi firimituri de pâine, care i se opriră în barbă.

Ştefan se frânse de mijloc, murmurând scuze şi neştiind ce să facă altceva. Se uită spre masa principală şi întâlni privirile lui Ruggiero, care se aplecase spre urechea căpitanului şi părea să vorbească despre el. Căpitanul, ser Gallezo, îi răspunse, iar medicul îi făcu semn băiatului să se apropie. Acesta îşi lăsă farfuria pe colţul unei mese, se şterse de grăsime pe cămaşă şi se apropie cu teamă. Greşise cu ceva? Avea să fie pedepsit pentru că jignise un călător? Probabil că pe faţă i se citea spaima, pentru că Ruggiero îi zâmbi încurajator.

– I-am vorbit lui ser Gallezo despre îndemânarea ta la desen şi ar vrea să te vadă la lucru, îi spuse.

– Cum e voia ta, stăpâne! spuse Ştefan umil.

Lângă Ruggiero se afla un bărbat cu o faţă, rotundă şi rozalie, ce-i aminti lui Ştefan de purceii crescuţi la Negrea. Avea părul destul de lung şi cârlionţat, de culoarea cânepii, tras după urechile mari. Erau cele mai ciudate pavilioane pe care le văzuse vreodată, nu doar de nişte dimensiuni impresionante, dar şi de o mobilitate nemaiîntâlnită. Cât vorbi doctorul, urechile păreau îndreptate spre el, apoi când Ştefan murmură mulţumiri, începură să tremure şi se mişcară imperceptibil spre el. Era îmbrăcat într-o sutană gri, iar partea din faţă era plină de pete de grăsime.

– Băiete, unde ai învățat acest meșteșug? îl întrebă binevoitor ser Gallezo în timp ce apuca o bucată de carne de pe un platou, folosind o ustensilă cu coadă lungă și doi dinți mari.

Ștefan simți un val de căldură urcându-i-se spre față și șovăi, dar Ruggiero îl îndemnă să vorbească, așa că-și luă inima în dinți și le povesti despre Bogdan. Nu spuse nimic de mânăstire ca să nu-l întrebe de ce fugise de acolo. Bărbatul de lângă Ruggiero era precis preot, probabil cel pomenit de Spytko. Deși nu avea nimic amenințător, iar curiozitatea lui nu părea nelalocul ei în acel context, Ștefan se temu să-l privească. După ce termină, căpitanul îi făcu semn să se așeze la a treia masă, spre nemulțumirea celor de acolo. Ștefan își luă farfuria și se puse pe mâncat, fără să ia în seamă murmurele comesenilor. Când ridică privirile spre masa principală, îl văzu cu preotul cu față de purceluș fixându-l cu o expresie gânditoare.

Mai târziu, Spytko îl duse în cabina căpitanului, care îi puse la dispoziție hârtie și cărbune. Se aflau în cea mai spațioasă încăpere de locuit a navei, dar care era ocupată de o masă mare, pe care o folosea și el, și de mai multe cufere și dulăpioare. Nu se vedea niciun pat, semn că mai exista o cămăruță folosită de căpitan doar pentru somn.

Gallezo îi făcu semn lui Spytko să-i lase singuri și, după ce bărbatul închise ușa, se așeză pe scaunul din partea opusă celei unde Ștefan își așezase hârtia. În față avea o carte cu un scris mărunt și un desen cu linii curbe din care băiatul nu înțelese nimic, iar lângă el

stătea tolănit un motan mare și roșcat, care îl privi cu ochii de jumătate închiși.

– Poți să începi și să lucrezi cât eu am treabă.

Ștefan încuviință și începu prin a studia capul căpitanului. Lângă el se afla un felinar cu apărătoare ce arunca o lumină gălbuie asupra chipului acestuia și manuscrisului pe care-l avea în față. Își sprijinise fruntea în căușul mâinii stângi, iar în dreapta ținea o pană cu care făcea însemnări pe o altă foaie. Până atunci nu-l privise bine, dar acum avu timp să-l cerceteze cu atenție. Avea părul cărunt, dar foarte des. Cum era bine periat și uns cu ulei, îi stătea de obicei aranjat ca o cușmă pe cap, doar că în acel moment, unele fire rebele îi alunecaseră pe frunte și peste urechi. Părea un om serios și competent.

Dacă îl desena așa, ar fi fost la fel ca alți bărbați de 40 de ani pe care-i văzuse de-a lungul vieții. Trebuia să aibă ceva deosebit. Răsuflă adânc, încercând să prindă mai mult din esența lui, din ce-l făcea să fie Gallezo, căpitanul unei corăbii și a sute de suflete, și nu un negustor oarecare. Trebuia să afle dorința soldatului, a nobilului, de a deveni ceea ce era și nu altceva. Părea un bărbat cumpătat, care nici nu mânca prea mult, nici nu vorbea prea mult, nici nu râdea prea mult. Totuși, nu era posomorât, pentru că uneori văzuse umbra unei expresii ironice pe chipul palid. Avea un ten curat, era bine bărbierit, deși umbra de pe fălci i se vedea destul de clar, obrajii îi erau slabi și ochii destul de mici, înconjurați de umbre vinețiu, care însă nu se vedeau dacă nu îl priveai cu atenție. Era ciudat, dar trăsăturile lui formau un tot unitar, iar dacă le lua

separat nu-l compuneau pe Gallezo, ci pe altcineva. Se apucă de desenat, cu mișcări grăbite, nemaivăzându-l nici pe căpitan, nici hârtia, nici cărbunele, ci, la fel ca un vânător, doar prada pe care o urmărea. Dacă voia s-o prindă, trebuia să nu șovăie și să se țină pe urmele ei.

Când termină, descoperi cu uimire că Gallezo nu se mai afla așezat la masă, ci aplecat peste umărul lui, privindu-și portretul. Înțepeni, iar mâna i se lăsă pe lângă corp. Rămase în nemișcare, respirând slab ca să nu-l deranjeze. Inima îi bătea repede, ca și când ar fi fost în pericol să cadă din nou în captivitate și să fie vândut. În curând, căpitanul se îndepărtă și se întoarse la locul lui, în fața cărții cu desene misterioase. Motanul roșcat, cu blană lungă și ochi ca două smaralde, își răsuci capul spre băiat și murmură:

– Se pare că îi place și că e ziua ta norocoasă! Ai grijă ce faci de acum înainte!

Ștefan nu îndrăzni să-i răspundă, dar își coborî pleoapele pe jumătate, arătându-i că îi mulțumea pentru sfat.

Căpitanul stătu un timp cu ochii ațintiți asupra paginilor, fără să pară că le vede, apoi privi spre Ștefan și îi spuse blând:

– Să-i transmiți stăpânului tău că-mi place ce ai desenat. Poți pleca acum!

Ștefan se ridică, gata să se împiedice de picioarele scaunului, îl salută plin de respect și ieși repede.

Afară îl aștepta Spytko, iar când îl văzu, respiră ușurat.

– Ei, cum a fost?

– Bine, cred!

Bărbatul rânji și îi spuse că, probabil, așa și era de vreme ce Gallezo nu ceruse să fie aruncat peste bord ca festin pentru pești. Îl duse spre puntea superioară.

– Nu am voie acolo, îi zice Ștefan șovăind.

– Acum ai, ser Ruggiero mi-a zis să te scot la aer. Nu ai voie singur, asta e altă daravelă, dar însoțit de cineva, ai. Vreau să-ți arăt ceva.

Erau zone de pe corabie unde Spytko îl însoțea tot timpul, dar era prima dată când era scos la plimbare. Spytko avea un pat în zona înghesuită a punții inferioare și acolo stătea și Ștefan dacă doctorul nu avea nevoie de el sau voia să rămână singur, dar pe puntea superioară nu ieșise până atunci.

Afară era încă lumină, soarele apărea ca un cerc roșu, înconjurat de nori la fel de roșii, și lăsat pe o rână aproape de suprafața mării. Apa era întunecată, dar se colora treptat în nuanțele apusului. O mulțime de păsări mari, cu pene albe ca neaua, se roteau în jurul trinchetului, iar când Ștefan ridică privirea, ameți.

– Pește! Pește! Vrem pește! strigau păsările.

Catargul era cât un copac de înalt, dar nu unul obișnuit, ci unul pe care omul prinsese pânză și frânghii, ce aveau vocea lor gravă. Corabia se mișca pe valuri, dar se mișca și în ea însăși, iar toate componentele ei, la fel ca la un animal fabulos, aveau glasuri mai mari sau mai mici. Aerul era tare, aproape curat, deși nava avea și mirosul ei distinct, însă nimic nu se putea compara cu duhoarea de pe punțile inferioare, cu izul oamenilor nespălați, al mizeriei și bolii. Uneori chiar și aroma plăcută a mâncării gătite de negriciosul bucătar amestecată cu alte miasme îi întorcea lui Ștefan stomacul pe dos.

Spytko îl apucă de cot și îl trase spre balustrada de la tribord. Dacă la babord marea se întindea liniștită până la orizont, în partea cealaltă se vedea o fâșie neagră, deocamdată îndepărtată, de pământ.

– Uite, acolo! îi atrase Spytko atenția, întinzând mâna dreaptă spre fâșia cețoasă. Acolo mergem.

Ștefan mijii ochii.

– Și ce facem acolo?

– Noi nimic! Unii pasageri vor coborî în port cu mărfuri cu tot, apoi vom pleca mai departe, spre Constantinopol.

Ștefan se uită după un oraș, dar nu văzu nimic.

– Acolo e Trapezunt, un oraș mare, de peste 4000 de suflete. Am fost în el de mai multe ori și, Dumnezeu mi-e martor, că e un loc în care ai vrea să stai. Sigur că nu se compară cu Constantinopol, dar tot e un oraș mare și aglomerat, cu o mulțime de posibilități pentru un om deștept. Mai e și Pera la Constantinopol, o colonie a genovezilor, pe care noi n-o prea înghițim, încheie râzând.

– Care noi? întrebă Ștefan nedumerit.

Ochiul drept al lui Spytko se închise pentru o clipă în timp ce celălalt rămase larg deschis. Ștefan începu să chicotească, pentru că efectul era amuzant.

– Eu și stăpânul meu, învățatul Ruggiero. Știi, băiete, când sunt plătit de cineva, interesele lui devin și ale mele, deci așa cum el nu-i place pe genovezi, nici eu nu-i plac.

– De ce să nu-i placi? Eu nu văd mare diferență între ei și venețieni.

– Tu nu vezi, pentru că ești cap sec și ai caș la gură, dar e o mare diferență.

– Și care este aceea? Spune-mi tu, dacă eu sunt așa precum zici!

– Diferența este că pe mine mă plătesc venețienii!

Ștefan se încruntă la fâșia de pământ din zare.

– De ce-mi spui toate astea? Ce importanță au pentru mine?

Bărbatul îi dădu o palmă peste ceafă și spuse ceva în limba lui. Lui Ștefan i se păru că aude un șir de scârțiituri din care distinse totuși sunetele *ș* și *c*.

– Au, ca să știi pe ce lume ești. Ser Ruggiero nu mi-a zis nimic, dar văd că nu înțelegi care e locul tău.

Tonul glumeț de mai devreme dispăruse, la fel și înfățișarea comică. Ștefan se întrebă dacă ce îi spusese înainte nu fusese doar ca să-l pregătească pentru ce avea să urmeze. Aruncă o privire în jur. Pe punte erau marinari, dar toți ocupați cu treburi, în timp ce unul dintre patroni stătea împreună cu soția la o oarecare distanță și priveau spre limba de pământ. Voci pluteau spre ei, dar erau de neînțeles, briza scotea și ea sunete ascuțite, iar catargele cântau. Marea era cenușie, ca o sabie, sau, cum ar fi spus Bogdan dacă ar fi fost alături de ei, ca un potir de argint, zugrăvit pe un perete. Nimeni nu putea auzi ce discutau și poate de aceea îl și dusese acolo.

– O să-ți mai arăt ceva, urmă Spytko.

Întinse mâna spre un punct mișcător din spatele lor.

– Acolo e o altă corabie, ca să nu crezi că ochii îți joacă feste. Este *Marica,* corabia lui Giurgea.

Ștefan deveni dintr-odată atent.

– Îl cunoști pe Giurgea?

– Da, îl cunosc. E o lume mică, asta a noastră din Răsărit, iar cea de la Cetatea Albă și mai mică. Uite ce e, ser Ruggiero a zis să se arate milos încă o dată, dar eu cred că un bărbat trebuie să înfrunte ce are de înfruntat, iar un tânăr trebuie să înțeleagă care e lumea în care va trăi. Tu crezi că o înțelegi?

Băiatul dădu încet din cap.

– Eu zic că nu o știi și de aceea ai ajuns unde-ai ajuns. Ai talent, ai ceva ce alții nu au, oricine poate să ia o sabie și să lovească pe altul sau să învârtă banii pe degete, dacă îi are, să îi câștige, și apoi să-i piardă, dar tu te-ai născut cu un lucru care vine de la Dumnezeu, iar asta se vede atât de rar în lume.

În timp ce vorbea, expresia aspră luă locul alteia mai blânde, pe care Ștefan nu o mai văzuse până atunci. Se simți dintr-odată ciudat, ca și când bărbatul ar fi vorbit despre altcineva, nu despre el. Vru să spună ceva, dar Spytko ridică o mână și-l opri.

– Poate nu fac un lucru bun acum, dar eu cred cu tărie că este. Am văzut în camera lui Ruggiero un desen, un portret, cum se numește, al unui tânăr. Al cui este?

– Al unui prieten, răspunse Ștefan din ce în ce mai mirat.

– Al celui despre care spuneai că a fost omorât? Al lui Miro del Voglia? insistă el.

– Da, întări băiatul. Trebuia să plecăm amândoi pe corabia aceea, a lui Giurgea, dar el a fost trădat de un om pe care-l credea prieten, negustorul Luciano

Rovello, și a fost omorât. Pe mine m-au legat, apoi m-au vândut ca sclav, dar asta știi deja. Au mințit însă că îi aparțineam lui Miro și că prin vânzarea mea vor plăti datoria acestuia.

– Și atunci de ce l-au mai omorât? Dacă, precum spui, vânzarea ta a acoperit datoria?

Ștefan îl privi mirat, apoi ridică din umeri. Nu știa, dar bănuia că ura lui Luciano față de Miro, care îl înșelase, nu fusese ostoită numai de niște bani.

– Actul prin care se arată că Miro este stăpânul tău și că te-a cumpărat la Suceava este real, și eu l-am văzut.

– Este fals!

– Poți dovedi?

– Nu, nu pot.

Spytko îl privi cercetător.

– Știi cine l-a întocmit?

– De bună seamă Luciano sau Giurgea.

– Dar nu Miro însuși?

– Nu, nu Miro.

Fața lui Spytko își schimbă din nou expresia.

– De ce crezi că Miro nu a făcut asta? Crezi că nu putea?

Ștefan șovăi.

– Putea, dar nu a făcut-o. De fapt, eu l-am ajutat să scrie alte...

Se opri brusc și ochii i se măriră de surpriză. Spytko îl îndemnă să continue, dar băiatul nu mai spuse nimic.

– Uite care-i treaba, Miro del Voglia e un escroc, un om de nimic, mărturie și faptul că nici numele

nu e al lui, ci șterpelit de undeva. Din câte am auzit despre el, s-a născut la Cetatea Albă și a făcut doar câteva drumuri pe o corabie a tatălui său, apoi, după moarte acestuia, s-a apucat să-l deranjeze cu cereri pe fiul lui legitim. E copil din flori, adică nimic, și tac-su s-a milostivit să-i dea de lucru, dar nimic nu s-a lipit de pielea de drac decât lucrurile împotriva legii lui Dumnezeu și a oamenilor. Și-ți zice unul care nu e nici el ușă de biserică, dar, dacă am făcut partea mea de rele, a fost pentru că așa s-a întâmplat, nu pentru că am țesut planuri ca să duc un om la pierzanie.

– Miro nu era așa! insistă Ștefan încruntându-se din nou. Avea un ton ca și când ar fi fost gata să se ia la trântă cu întreaga lume. Miro nu m-ar fi trădat, pentru că, pentru că...

– Pentru că tu nu l-ai trădat, ceea ce pentru oamenii aceștia nu înseamnă nimic. Ser Ruggiero ar fi vrut să ținem sub tăcere anumite lucruri, dar eu zic că e mai bine să cunoști adevărul. Nu știu care e legătura dintre tine și Miro del Voglia, dar să știi de la mine că te-a vândut cu acte în regulă de parcă ai fi fost un bun de-al lui.

Briza era parcă și mai răcoroasă odată cu apropierea serii, iar Ștefan începu să tremure. Bărbatul îi puse mâna pe umăr ca pentru a mai îmblânzi cuvintele pe care avea să le rostească.

– Te-a vândut. Am vorbit cu alții și am aflat că el a propus asta, nici măcar nu l-a forțat cineva s-o facă. Avea datorii, dar putea să muncească cinstit și să le plătească, însă a preferat o înșelătorie, așa cum îi e firea. Înțelegi? Am văzut desenul tău din cabina lui ser

Ruggiero și mi-am zis că nu puteai să te gândești cu jale la un om care te-a trădat, mai bine să te gândești cu ură la el și să vrei răzbunare.

Ștefan clătină din cap. Pe față avea o expresie buimacă.

– Nu vreau răzbunare, spuse atât de încet, încât Spytko se aplecă spre el ca să-l înțeleagă.

– Ei, eu așa vorbesc, dar astă pentru că sunt un altfel de om. Am omorât dacă a trebuit și m-am și răzbunat, tot dacă a trebuit. Am fost soldat, am avut și bani, am fost și sărac, la anii ăștia ai mei am cunoscut mai multe locuri decât ai crede, fiecare cu durerea și problemele lui. Așa că îți spun, spre binele tău, că nu trebuie să te mai gândești la fostul tău stăpân, care numai dușman ți-a fost. Dacă vrei să te răzbuni, atunci dă-mi de veste, dar nu mai spun un cuvânt despre asta.

Îl aruncă o privire cercetătoare, pentru că Ștefan pălise și se prinsese cu mâinile de balustrada de lemn. Oftă. Era un băiat bun, mai bun decât majoritatea, mai bun decât el însuși la aceeași vârstă, dar și unul foarte naiv. Ruggiero îi spusese că nu voia să aibă ca ajutor un om naiv, a fi doctor nu era o profesie care să se potrivească cu visele și iluziile. La fel era și cea de soldat, doar că soldații erau mai simpli, îi mulțumeai cu promisiunea banilor și a femeilor, iar dacă erau naivi piereau iute și la fel de iute erau înlocuiți.

– Știi unde e ser Miro acum? îl întrebă, dar nu-i mai aștepta răspunsul văzându-l cât era de pierdut. Află că e pe nava din zare și merge și el la Constantinopol. De aceea ți-am și spus ce s-a întâmplat de fapt, fiindcă îl credeai mort și aveai, mai mult ca sigur, să-l întâlnești în

zona de carantină unde urmează să rămânem, la două leghe de oraș. Nu e bine să îți faci vise, ascultă-mă pe mine, trebuie să privești adevărul în față. Așa că, în loc să gândești rău despre mine, care ți-am deschis ochii, mai bine mi-ai mulțumi.

Ștefan nu părea însă să gândească rău, ci mai degrabă deloc.

– Îți mulțumesc! spuse prostește, în timp ce pescărușii se roteau în jurul catargului, râzând în hohote.

Lui Spytko îi păru rău de el. Îi apucă din nou umărul slab și îl scutură ușor ca pentru a-l trezi la realitate.

– Nu e totul pierdut, să știi. Ser Ruggiero are de gând să te învețe meseria lui ca să-i devii ajutor, apoi, cine știe, dacă ești harnic, poate te va elibera. S-au văzut multe cazuri din astea. În vremurile noastre, niciun om nu se poate lăuda că s-a născut liber și că așa va rămâne toată viața. Totul depinde de ce vrea Cel de Sus. Suntem ca iarba uscată în bătaia vântului. Chiar și un om puternic, un soldat, poate să ajungă sclav și să aibă o soartă amară.

– Eu nu sunt un om puternic! spuse băiatul având același aer că nu știa ce vorbe îi ieșeau din gură.

În noaptea aceea nu reuși să doarmă deloc. De obicei, stătea pe o saltea de paie lângă patul stăpânului său, dar în seara aceea, Ruggiero îl trimisese alături de Spytko, în dormitorul de pe puntea inferioară. Bărbatul adormi imediat ce puse capul pe pernă, sforăind liniștit, deși ar fi trebuit să-l supravegheze, în schimb el nu putu să pună geană pe geană. Era obosit, dar spectrul greșelilor pe care le făcuse nu-i dădea pace. Avusese

toate șansele din lume să-și modeleze viața așa cum dorea, dar ratase de fiecare dată. În primul rând, deși părinții îi muriseră, fusese crescut de un om care îl prețuise. Apoi, după dispariția acestuia, fusese trimis în unul dintre puținele locuri unde putea să învețe. Doar că nici acolo nu fusese mulțumit. Așa că mersese mai departe, dar avusese noroc ca în loc să moară de foame pe drumuri sau să se apuce de cerșit, să dea peste Bogdan, care îl și acceptase fără multă vorbă. Încercase să aibă grijă de el, să îl învețe de bine, dar el nu avusese răbdare să-l asculte, deși spunea că desenul era viața lui. Curând, îl întâlnise pe Miro și se legase de el ca și când ar fi făcut parte din destinul lui să îl urmeze orbește. Crezuse în Miro, nu pusese niciodată la îndoială sinceritatea prieteniei lor, nici motivele acestuia.

Pe când stătea ghemuit, cu fața ascunsă în palme, simți o atingere pe păr, ca o mângâiere. Ridică fruntea și văzu fața rotundă, cu fălci blănoase, amestec de dungi albe și portocalii, a motanului mare ce aparținea căpitanului. Ser Galliano îl iubea ca pe ochii din cap, așa că animalul se plimba pe unde dorea, iar cum era și foarte priceput să prindă șoareci, toată lumea îl ținea la mare cinste și îl striga Alessandro, ca pe un domn din vechime. Viteaz era el, nicio îndoială, și nu se dădea în lături să sară și la pescărușii care se lăsau pe catarge sau pe punte.

– Auzi, îi spuse acesta, împingându-l cu capul și torcând ușor, am văzut că ești necăjit. Dacă ți-e foame, ți-am adus ceva, iar în schimb vreau să mă scarpini puțin pe spate.

Ștefan se uită la mogâldeață îmblănită adusă de acesta și își trase nasul, simțind că lacrimile aveau să-i pornească din nou. Îl mai mângâiase pe Alessandro și în alte dăți, dar nu schimbaseră decât puține vorbe.

– Îți mulțumesc că te-ai gândit la mine, îi zise și își plimbă palma peste spatele cu blană lungă, mătăsoasă.

Motanul își arcui corpul, apoi se ghemui și se puse pe tors, așa că Ștefan îl luă în brațe și rămase așa cu el până Alessandro închise ochii și toarse din ce în ce mai încet. Trupul acestuia era greu, dar se mula atât de bine pe mâna lui, încât părea să fi devenit una cu ea. Încetul cu încetul, căldura motanului îl pătrunse prin mâneca hainei, ca și cum ar fi ținut lângă el unul dintre recipientele de încălzit patul. Era bine să aibă un prieten, chiar și unul ca Alessandro.

Ascultând gemetele călătorilor, murmurele în timp ce erau pierduți în vise, foșnetul cearceafurilor, tropăiturile animalelor de pe puntea superioară, vocile îndepărtate și melodia cântată de marinarul de cart, se întrebă pentru prima oară de ce Miro îl luase cu el din Suceava. Oare nu știa că nu avea bani? Că va fi greu să plătească mâncarea, adăpostul și un loc pe o navă pentru amândoi? Când se gândi mai bine la tot ce se întâmplase, simți că îl ia cu frig.

A doua zi, buimac de nesomn, luă o hotărâre. Trebuia să îi dea ascultare lui Ruggiero și să lase visele deoparte. De data aceasta era forțat de împrejurări să rămână

într-un loc și să nu mai caute altceva. Totuși, putea fi un lucru bun. Refuză să se mai gândească la Miro, fie el viu sau mort. Dacă era viu, îl trădase, dacă murise, nu avea rost să îl plângă, așa că își reluă îndatoririle în liniște. Nu avea chef de vorbă, dar nici Ruggiero, nici Spytko nu îl tulburară văzându-l atât de palid și tăcut.

Corabia ancoră curând lângă Cetatea Trapezunt, unde rege era un grec, Alexios IV, care, după spusele lui Spytko, se murdărise de îngrozitorul păcat al paricidului, fiindcă grăbise moartea tatălui său, împăratului Manuel III, deși acesta îi voise binele când îl luase părtaș la domnie. Nu cu mulți ani în urmă, Manuel III avusese în slujba lui un tânăr paj de origini umile, pe care-l acoperise de favoruri, stârnind pizma nobililor. Alexios profitase de râca acestora pentru a-i convinge să se revolte împotriva tatălui său. Pajul fusese îndepărtat, dar oamenii, văzând că tânărul despot era mai rău și mai vicios decât tatăl său, își retraseră sprijinul, forțându-l să se împace cu Manuel. Împăratul murise la puțin timp după întâmplările povestite de Spytko, lăsându-l pe grăbitul Alexios în locul lui, dar se dovedise că nici acesta din urmă nu avea odrasle prea breze fiindcă și fiul lui, Ioan, părea gata să copieze modelul patern de răzvrătire. După cum le spusese un negustor înalt și cu fața ciupită de vărsat, venind dintr-o țară ce se numea Britania: *For with the same measure that ye mete withal it shall be measured to you again*.[36]

36 (engleza medievală) „Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura." (Matei 7:2)

Alexios moștenise și un conflict cu genovezii, dar flota lui fusese înfrântă, așa că nu trecuseră decât doi-trei ani de când fusese obligat să le plătească daune acestor vântură-lume.

Nu rămaseră la Trapezunt decât câteva zile în care nu li se permise să coboare pe țărm. Orașul suferise în mai multe rânduri din cauza ciumei ce se răspândise din Caffa, iar teama se păstrase. Pe chei nu se duseră decât cei care supravegheau aprovizionarea navei cu apă și hrană și pasagerii care plătiseră drumul doar până acolo. Mai mulți inspectori ai orașului veniră la bord, iar banii trecură dintr-o parte în alta. Negustorii își strânseră calabalâcul și plecară după ce se salutară cu căpitanul Gallezo și ofițerii lui.

Ștefan rămase pe punte privind lung după ei și întrebându-se ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi încercat să sară pe chei. Probabil și-ar fi rupt picioarele, apoi ar fi fost adus la bord și biciuit pentru că încercase să fugă. Asta era diferența dintre vise și realitate. Noaptea își imagina că plonja în apa neagră a mării și înota până la o insulă unde găsea oameni care îl ascundeau și apărau. Dimineața însă, situația nu era diferită de cea cu o seară înainte: se afla tot pe corabie și era tot nefericit, deși nu se mai găsea în pericol să fie aruncat de colo-colo.

Cheiurile din Trapezunt erau animate, pline de baloturi de stofă, de butoaie, de saci cu grâne și mirodenii. Aici ajungea o parte din grâul și meiul din Moldova, iar o alta era descărcată la colonia genoveză de la Pera. Oameni îmbrăcați în haine albe, care-i

acopereau de la gât până în tălpi, și pe cap cu niște bucăți de pânză încolăcită ca să formeze un fel de pălărie, se plimbau în sus și-n jos, privind marfa sau strigând ordine hamalilor. Alți bărbați aveau haine colorate, cu multe pliuri, unele lungi, altele scurte și strâmte, lăsând să se vadă ciorapii eleganți, albi și ei, sau cu câte un crac trandafiriu sau galben. Era o lume amestecată, sub un soare torid ce învăluia fortificațiile orașului într-o lumină albă, strălucitoare. Aici, Ștefan văzu pentru prima oară niște pomi cu trunchiuri golașe și doar cu un mănunchi de frunze mari în vârf ce se mișca ușor în briza răcoroasă. Văzu și un șir de sclavi ce coborau de pe corabie și își încordă privirile încercând să deslușească printre ei figura Mariei. O femeie avea părul negru, lung, iar inima îi tresăltă, gândindu-se că era ea, așa că o urmări cu privirea până dispăru la capul cheiului.

Peste puțin timp ridicară ancora spre un castel ce se numea Sinope și despre care Spytko, care le știa pe toate, îi spuse că aparținea tot genovezilor, dar că era înconjurat de pământurile păgânilor. Pe țărm văzură mai mulți oameni care dezgropau ceva din nisip, iar bărbatul îl lămuri că erau meșteri care făceau arcuri foarte bune dintr-un copac ce creștea prin părțile acelea, dar fiindcă se temeau să nu fie omorâți, dacă erau prinși vânzându-le creștinilor, încercau să le ascundă și le scoteau la lumină numai când vedeau că se apropiau corăbiile acestora. La Sinope debarcară alți doi negustori, însă corabia nu mai zăbovi mult după aceea, iar a doua zi dimineață, navigară optsprezece

mile prin strâmtoarea Bosfor, de la Marea Neagră până la Constantinopol.

Aproprierea de țintă îi făcu pe mulți să se simtă ca păsările scăpate din colivie, așa că la bord atmosfera deveni sărbătorească. Mulți începură să cânte și să danseze, mai ales cei mai tineri, în timp ce alții cu părul alb fredonau sau li se alăturau cu instrumentele lor.

– E ca și când Zisca ar fi printre noi, îi spuse Spytko râzând, arătându-i un tânăr care bătea la o tobă.

– Cine e Zisca și cum adică ar fi aici? îl întrebă Ștefan.

Spytko îi făcu cu ochiul, iar băiatul se gândi că era, probabil, una dintre cimiliturile pe care acesta le revărsa ca un șuvoi de primăvară asupra lui.

– De Troeznou, sau Zisca, a fost un mare războinic, pe care l-am cunoscut la un moment dat când am luptat în trupele lui. Asta a fost demult, când eram încă un cățelandru, dar el era un om de temut, fără un ochi și sălbatic, dar foarte evlavios. Au fost circumstanțe care m-au forțat să-l părăsesc, nu pot zice că nu aș fi rămas dacă s-ar fi putut, însă așa-i viața. Uneori nici Dumnezeu cu toți sfinții nu ne pot ajuta. Am auzit de curând că a murit, iar oamenii vorbesc că ar fi cerut să fie jupuit, iar pielea să îi fie folosită pentru a înveli o tobă, care, dacă va fi bătută, să sădească prin sunetele ei spaima în inimile dușmanilor.

Ștefan se cutremură și privi toba cu îndoială.

– Nu e asta! râse Spytko. Istorioara tocmai mi-a spus-o un negustor din Boemia, care se duce în pelerinaj la Ierusalim. Nu lua de bun tot ce ți se zice, de Troeznou poate fi încă viu și nevătămat, nu mort și îngropat.

Băiatul vru să-l mai întrebe ceva, dar Ruggiero îl chemă în cabină să îi împacheteze lucrurile, așa că îl lăsă pe Spytko singur și coborî sub punte.

Se aștepta să vadă portul din Pera sau cel din Constantinopol, dar fu dezamăgit când corabia aruncă ancora la două leghe de oraș. Nu erau singuri, iar la chei se legănau mai multe corăbii. Auzi pe cineva spunând că asta se întâmpla cu toate navele ce veneau din Marea Neagră, de teama ciumei pe care ar fi putut să o aducă din Orient. Orașul se vedea la depărtare, imens și tremurător în căldura amiezii.

– Poate peste puțin timp toate acestea vor dispărea, îi spuse Spytko, stând lângă el pe punte. Își pusese mâinile streașină și mijise ochii. Orașele acestea pot părea mărețe, dar sunt săpate la interior de corupție și lăcomie, așa cum și apa poate slăbi temelia unei stânci.

Dură ceva până descărcară mărfurile ce urmau să ajungă la Pera, iar pasagerii își găsiră un pat în niște barăci de lemn ridicate în apropierea portului. Coasta era aridă, bătută de soare și de vânt, plină însă de păsări care făceau gălăgie cât era ziua de lungă, plonjând în apă cu trupurile lor albe și mari, sau doar plutind pe deasupra caselor și navigând ca niște corăbii înaripate. Mulți călători își ridicară tabăra în afara portului, iar corturi colorate răsăriră din pământ, ca o promisiune a minunilor din oraș ce le erau încă refuzate.

Tabăra era, deci, o citadelă în miniatură, cu casele și ulițele ei, chiar și cu un mic târg unde pescarii și

țăranii aduceau hrana proaspătă și care se afla la ceva distanță de locuințe. Porumbeii ce călătoriseră pe nave stăteau în cuștile lor, în schimb alte orătănii alergau pe uliță, scurmând pământul nisipos și cotcodăcind cu oarecare nemulțumire când nu găseau ce doreau. Existau și oi, vite și cai, puși însă în țarcuri, și care primeau din nutrețul ce fusese transportat până acolo. Unii negustori aranjaseră să se mai aprovizioneze cu hrană din Pera și pe timpul carantinei, dar unele vite erau sacrificate și puse la proțap în fapt de seară, când căldura soarelui se mai ostoia.

Ruggiero profită de bunăvoința lui ser Gallezo și își așeză salteaua într-un cort dat cu mărinimie de acesta. Spytko și Ștefan îl urmară, însă băiatul se trezi că avea acum și mai puțin timp decât pe corabie, pentru că pe lângă îndatoririle zilnice mai trebuia să deseneze și portretele ofițerilor sau pe ale marinarilor, care nu aveau acum altă activitate decât să bea, să mănânce și să cânte. De câteva ori, în timp ce desena, bărbații îi dădură de băut din vinul lor acrișor, iar tot de câteva ori, figurile de pe hârtie arătară strâmbe și cam neclare fiindcă și mâna lui Ștefan căpăta o voință proprie, pe măsură ce mintea îi slăbea sub aburii alcoolului. A doua zi, membrele refuzau să-l asculte, iar capul îi era greu, dar nu-l deranja atâta timp cât era liber să se gândească la ale lui.

Trebuiau să rămână acolo șaizeci de zile, de abia apoi aveau voie să meargă în oraș.

– În Constantinopol domnește Ioan Paleologul, împăratul *romeilor* sau *Bizanțului*, iar ce ai văzut până

acum de-a lungul malurilor, în țara turcilor, a fost tot pământul acestui imperiu ce s-a rupt din cel al vechilor romani, îl lămuri Spytko pe când stăteau într-o seară lângă foc și frigeau niște pește înfipt în țepușe de lemn.

Bărbatul luă peștele lui din văpaia focului și îl atinse ușor cu vârful degetelor, apoi îl puse la loc pe propteaua înfiptă în pământ.

– Deci orașul e ultima rămășiță a unei mari puteri, urmă el, dar așa cum se întâmplă în lume, deopotrivă cu oamenii și cu semințiile, ce este măreț la un anumit moment, devine la altul pleavă bătută de vânt. Așa și aici. Dacă veștile pe care le-am auzit în Trapezunt sunt adevărate, poate că pământul acesta va fi în curând al păgânilor, așa că e o ultimă șansă să mai vezi Constantinopolul în mâinile creștinilor.

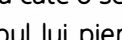
Ștefan clătină din cap.

– Știu că norocul este vremelnic, dar ar fi păcat de el. Ser Ruggiero spune că este un oraș ca niciun altul.

– Este. Au biserici cu acoperiș plumbuit și împodobite cu mozaicuri cât o suliță de înalte și făcute atât de meșteșugit, că niciun pictor n-ar putea să le facă mai bine cu penelul lui. O să le vezi cu ochii tăi. Poate că nici nu o să stăm chiar două luni prin tabăra asta, depinde de ser. Are el legăturile lui în colțul acesta de lume și poate scăpăm mai devreme.

Ștefan de abia aștepta să ajungă în Constantinopol, iar neastâmpărul îi bântuia visele cu imagini de biserici și palate ce se înălțau până la cer. În timpul zilei era ocupat, dar pe când mâinile îi lucrau cu hărnicie, mintea îi era la fel de harnică să-și imagineze tot felul

de lucruri. De multe ori nici nu știa ce face, pentru că, pe când curăța prin cort și punea lucrurile la locul lor, se vedea plimbându-se pe străzile largi ale orașului și minunându-se de mozaicuri și zugrăveli. La fel ca prima dată când intrase în biserica pictată de Bogdan, imaginile sfinților ieșeau din strânsoarea pereților și se aplecau spre el ca să-i vorbească și să îi dea sfaturi. Uneori i se părea că le auzea vocile, alteori nu, însă felul buimac în care umbla prin tabără îl făcu de câteva ori pe Spytko să-i tragă câte o scatoalcă pe spinare, ca mulțumire pentru capul lui pierdut prin nori. Nu era însă vina lui Ștefan de vreme ce zilele erau unele ca altele și nimic deosebit nu se întâmpla.

Într-o dimineață, Ruggiero îi porunci să-i ia trusa și să-l urmeze. Cortul lor era așezat la ceva distanță de celelalte, lângă un firicel de apă ce își croise cu greu o albie prin solul stâncos, dar celelalte erau mai grupate, păstrând ierarhia existentă și pe navă. Ruggiero nu se opri însă acolo, ci se duse cu pași mari spre barăcile dinspre micul port. Era încă devreme, dinspre strâmtoare bătea o briză tăioasă, aducând miros de alge, iar la apus se strânseseră nori negri. Apa era întunecată, vocea ei mai mânioasă decât cu o zi înainte, iar albatroși cu aripi mari și albe pluteau deasupra lor scoțând strigăte mânioase. În aer pluteau particule de nisip, stârnite de vântul ce mătura plaja, iar Ștefan se frecă la ochi simțindu-le atingerea aspră.

Ruggiero mergea înainte, cu bucata liberă a acoperământului de pe cap fluturând în vânt ca steagul roșu cu auriu de pe catargul lui San Crescenzio. Trecură de primul rând de barăci și intrară într-una ce făcea parte din al doilea șir, așezat oblic față de primul. Pe ulițele înguste dintre case nu se afla țipenie de om, iar briza scotea sunete ascuțite, ca un animal în agonie, când trecea prin spațiul strâmt, mărginit de pereții de chirpici.

Dădură la o parte o bucată groasă de postav ce acoperea intrarea într-una dintre case și se găsiră într-o încăpere mică, dar ticsită de lucruri, baloturi și coșuri, câteva cufere mari și unul mai mic, pe care stăteau un băiat și o fetiță cu ochi mari, albaștri. Fetița avea părul ca paiul și își sugea un deget subțire în timp ce îi privea cercetător. Băiatul era mai mare și se uita la ei cu o încruntătură ce ar fi fost periculoasă dacă și posesorul ei ar fi fost ceva mai copt. Dincolo de zidul de mărfuri, se aflau două saltele, iar pe una dintre ele era întinsă o femeie tânără și palidă ce părea chinuită de dureri. În aer plutea un miros ascuțit, de putreziciune.

Un bărbat era îngenuncheat lângă ea și se ridică să-i întâmpine. Era scund, mai în vârstă decât soția lui, cu fața uscată ca un pergament vechi, cu păr rar, tăiat foarte scurt și cu ochi mici, vicleni. Hainele îi erau cernite, și, i se păru lui Ștefan, nu prea curate. Când îl văzu pe Ruggiero, fața i se strâmbă în mod ciudat, iar băiatul se întrebă dacă omul plângea sau râdea.

Totuși, indiferent ce voia să exprime inițial, expresia i se topi imediat într-un zâmbet și mai ciudat.

– Soția mea, ser Ruggiero, are dureri mari de pântec, îi spuse clipind foarte des.

Ruggiero dădu din cap spre el și încercă să-l liniștească. Lui Ștefan i se păru că deslușește o expresie complice în ochii acestuia, apoi își zise că i se păruse, fiindcă Ruggiero nu dădea semne că l-ar fi cunoscut dinainte. Îi puse bărbatului câteva întrebări din care reieși că fuseseră la bord încă de la Cetatea Albă, că bărbatul era negustor, iar femeia, fiica unui negustor din Caffa, era a doua lui soție. Cei doi se cununaseră cu câteva luni în urmă și femeia își urma soțul, pe Jacopo, la Padova. Ștefan aruncă o privire curioasă acesteia, căci pentru el căsătoria însemna tinerețe și frumusețe. Dacă femeia era frumoasă, durerile încercate în ultima vreme o făcuseră să pară mai bătrână și mai urâtă decât era.

– Poate să mănânce?

Jacopo da Padova clătină din cap.

– Varsă tot ce bagă în gură, iar mațele i se golesc chiar și după ce bea apă.

– În timpul călătoriei a mâncat la fel ca toată lumea?

– Da, sclava noastră i-a adus în cabină mâncarea de la masa comună.

– Și atunci se simțea bine?

– Întocmai. A căzut la pat de-abia acum două zile, dar la început nu a fost așa de rău, însă de ieri nu mai mănâncă nimic.

Ruggiero dădu din cap și-i ceru să vadă locul unde țineau apa. O fată subțire, cu fața negricioasă și ochii ca două crăpături întunecate, se ridică dintr-un colț,

luă o căniță de lemn și o cufundă într-un butoi, apoi i-o întinse tăcut. Se mișcase cu grație și cu ochii în pământ, fără o vorbă, ca și când ar fi fost un duh, nu o ființă vie. Ruggiero luă cana, o mirosi, apoi o studie, rotind-o încet în mână.

– Toți ați băut asta? întrebă, iar bărbatul încuviință.

Ruggiero se aplecă asupra feței supte de suferință și o cercetă cu atenție. Femeia era foarte palidă, buzele îi erau albe și uscate, iar albul ochilor tulbure. Avea un păr des și ondulat ce i se lipise însă de scalp. Fruntea îi era înaltă, rasă ca să se potrivească modei vremii, iar sprâncenele îi fuseseră smulse până ajunseseră o linie subțire. Nu părea totuși prea frumoasă, deși era tânără. Medicul îi ceru să-și ridice mâna ca să-i ia pulsul, dar femeia nu se mișcă, doar privi spre fata negricioasă și gemu. Acesta se ridică, îi luă mâna dreaptă și trase în sus mâneca ca să-i elibereze încheietura. Ruggiero atinse cu două degete zona în care se vedeau cele două umflături albăstrii. Un timp, rămase gânditor, ca și când ar fi socotit ceva în minte, apoi se întoarse spre Ștefan și-i ceru să-i dea săculețul cu leacuri.

– Nu e nimic grav, îi spuse bărbatului. Doar o indispoziție trecătoare. Amestecați în apă fiartă leacurile pe care vi le dau și dați-i-le însoțite de o rugăciune către Sant' Ermo, care sigur va ajuta.

Jacopo îi mulțumi, părând mai ușurat.

– Va fi bine îngrijită! promise, iar lui Ștefan i se păru ciudat cum o spusese, ca și cum asta nu ar fi fost de la sine înțeles. Am iubit-o și pe prima mea soție, dar ea

îmi este mult mai dragă. Sclava noastră va sta lângă ea zi și noapte.

Fata nu spuse nimic, în schimb ochii înguști i se opriră asupra lui Ștefan. Băiatului i se păru că era cântărit și apreciat, deși nimic din expresia feței lunguiețe, cu pomeți proeminenți, nu părea să indice asta, așa că o cercetă și el în voie. Era micuță și slăbuță, cu o statură ceva mai mare decât a unui copil, dar cu chipul surprinzător de matur. Ștefan își zise că era doar cu câțiva ani mai mare decât el. Era îmbrăcată sărăcăcios, dar avea un ten minunat, catifelat, fără urmă de pete sau ciupituri de vărsat, și părul prins în mai multe codițe legate la spate cu o bucată de material. Nu își dădea seama dacă era frumoasă, dar sigur atrăgea atenția, deși nu pe a lui, își spuse cu tristețe, de vreme ce și el era tot sclav, chiar dacă Ruggiero era un stăpân bun.

Ruggiero îi mai adresă bolnavei câteva încurajări la care ea dădu din cap, apoi ieși însoțit de soțul ei. Afară, fața acestuia păru dintr-odată mai puțin îngrijorată, chiar și mai rumenă, sub soarele rece al dimineții. Îi întinse doctorului câteva monede, pe care le privi lung când trecură din mâna lui în a celuilalt.

– Și ziceți că rugăciunile către sfânt o vor ajuta?

– De bună seamă, împreună cu leacurile date. Toate sunt făcute să-i echilibreze umorile și să o pună pe picioare, cu ajutorul lui Dumnezeu. Trebuie să bea apa fiartă, la fel și ceilalți ai casei, pentru că apa de aici e rea, iar unii oameni suferă din cauza ei. Un timp, chiar dacă se simte bine, să nu stea la soare și să iasă doar dimineața și seara.

Jacopo se scărpină în creștet, unde avea un petic strălucitor de piele neacoperit de păr.

– Dacă Dumnezeu va vrea, se va face bine, nu ca data trecută, spuse într-un fel ce sună ca și cum s-ar fi gândit la altceva.

Ștefan îl privi cu mirare. Se despărțiră curând, iar Ruggiero o luă spre alt șir de barăci.

– De ce să se roage la Sant' Ermo? îl întrebă Ștefan.

– Pentru că e patronul durerilor de burtă, îl lămuri Ruggiero. Sant' Ermo este, de fapt, sfântul Erasmus, un episcop martirizat pe vremea împăratului păgân Dioclețian prin scoaterea măruntaielor, iar pentru că acestea i-au fost înfășurate pe un vinci, a ajuns să fie considerat și patronul marinarilor. Așa că, de bună seamă, dacă cineva se roagă lui, durerile de stomac vor înceta. Am văzut moaștele lui în Gaeta, deși la început se zice că au fost în catedrala din Formia, dar au fost mutate după un atac al păgânilor. Mulți îl confundă cu alt sfânt Erasmus, cel din Antiohia, care a fost însă episcop în Siria, a fugit de persecuțiile creștinilor, a stat șaptesprezece ani în pustiu și a fost martirizat pe vremea împăratului Licinius, la fel ca Argeus din Tomis sau Cyrion, unul dintre cei patruzeci de martiri armeni.

– Și atunci, de ce mai e nevoie de leacuri? se miră Ștefan, amețit și de numele de sfinți de care nu mai auzise până atunci.

Ruggiero îi aruncă o privire plină de înțelesuri.

– Toată lumea știe că leacurile, oricât de bune ar fi, nu lucrează decât prin mila lui Dumnezeu, așa că

e bine ca bolnavul să-și îndrepte gândurile spre cele sfinte decât spre altele, pentru ca prafurile să își facă lucrarea.

Ștefan păru nedumerit, apoi deschise gura să-l mai întrebe ceva, dar rămase cu ea căscată, fiindcă un tânăr apăru în capătul uliței, venind spre ei cu pași măsurați. Era îmbrăcat elegant, cu o haină de culoarea cireșei, cu mai multe falduri și încrețituri dintre care ieșeau bucăți de dantelă fină, cu ciorapi în două culori și cu o beretă de un albastru închis, așezată puțin într-o parte. Pe catifeaua scumpă licăreau mărgele aurii, ca niște lacrimi de vopsea. Ștefan se opri brusc și simți că îl lasă picioarele. Ruggiero încă vorbea când constată că băiatul nu-l mai asculta și că rămăsese pironit în mijlocul uliței ca o statuie de sare. Dădu să-l întrebe ce se întâmplase, dar îi urmări privirea și se lămuri. Tânărul elegant se apropie de el și îl salută pe medic, fără să se uite la el, ca și când nici nu ar fi existat. Ruggiero se încruntă și îi răspunse la salut. În timp ce trecea pe lângă ei, tânărul începu să scruteze cu atenție cerul acoperit de nori și buzele i se adunară scoțând un fluierat vesel.

Ștefan întoarse capul după el și îl conduse cu privirea până coti pe altă uliță. Pe față avea o expresie îngrozită, de parcă ar fi fost martor la o catastrofă pe care nu și-o putea explica.

Ruggiero îl scutură de braț și de abia atunci Ștefan păru să-și revină. Era de o paloare care amintea de femeia de mai devreme.

– Miro. El e Miro, șopti Ștefan cu un firicel de voce.

Miro despre care el știuse că murise! Cel despre care Spytko îi spusese că îl trădase și vânduse pe zece arginți, iar el crezuse asta doar pe jumătate!

– Deci el e! murmură Ruggiero privind pieziș spre locul unde Miro dispăruse. Arată mult mai bine acum, mai să nu-l recunosc!

Ștefan dădu din cap ca o păpușă din bucăți de lemn, fără să înțeleagă ce i se spusese. Miro trăia și se afla în carantină alături de ei, iar dacă s-ar fi gândit mai bine, și-ar fi dat seama că Spytko încercase să-l pregătească pentru o asemenea eventualitate, doar că el refuzase să asculte și, mai ales, să înțeleagă ce însemna asta. Și iată că Miro îi apăruse în cale – ce șanse puteau fi într-o comunitate atât de restrânsă ca drumurile să nu li se intersecteze – și nu îi aruncase nicio privire, ca și când, după ce îl vânduse, băiatul ar fi încetat să mai existe pentru el.

Nava lui Giurgea ajunsese cu două zile înainte, iar echipajul și pasagerii ocupaseră o latură a taberei. Unii își ridicaseră propriile corturi, alții se instalaseră în barăci. Din fericire, erau destul de departe de ei și în plus, nu îl cunoștea decât pe Giurgea și pe Miro, așa că nu trebuia să se ferească decât de ei. Totuși, de când își întâlnise prietenul trădător, umbla cu teamă și arunca priviri neliniștite în jur. Cerceta fețele oamenilor de pe ulițe și deseori tresărea când vreo siluetă semăna cu a lui Miro. Se comporta ca un fugar de lege, deși nu

făcuse nimic să merite asta, cu excepția faptului că fusese nechibzuit și credul.

După o zi de alergătură, cărând ustensilele lui Ruggiero, după ore în care simțise că îl lua ori cu fierbințeală, ori cu o răceală de gheață numai când își amintea de felul în care fusese ignorat de Miro, ajunse la concluzia că era vinovat de naivitate, așa cum îi zisese și Spytko, dar că nu comisese nicio faptă rea. Deși el se ferea de Miro, nu avea de ce s-o facă și nici de ce să-i fie rușine. Se hotărî să nu sufle o vorbă nimănui despre Miro și despre ce se întâmplase, gândind că oamenii aveau să-l disprețuiască. Probabil că ar fi fost mai bine dacă ar fi comis vreo crimă, ar fi împrumutat bani și nu i-ar fi plătit, ar fi fost răpit, sau alt lucru ce se întâmpla destul de des. Să se fi încrezut în cine nu trebuia nu arăta decât că nu putea să judece cu capul lui ce era bine și ce nu, iar acest lucru era rușinos de-a dreptul.

Așa că, după ce ajunse înapoi în cortul lui Ruggiero, pregăti masa și deretecă – totul ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Apoi se apucă să silabisească din una dintre cărțile la care medicul ținea ca la ochii din cap. În coperta din piele, cu litere aurite, se găseau legate mai multe manuscrise, unele în latină, altele în greacă, pe care Ștefan se chinuia să le înțeleagă. Pentru ziua aceea Ruggiero îi rânduise *Aforismele* din *Corpus hipocraticum*. Încercă să citească, împiedicându-și gândurile să adulmece în jurul barăcilor unde credea că locuia Miro, dar nu putea să nu simtă durerea surdă din inimă.

Când doctorul se întinse pe salteaua lui ca să se odihnească de după amiază, Ștefan își pipăi capul,

care-i ardea de gânduri, căutând urme ale vreunei boli, și i se păru că avea fruntea fierbinte. Mâinile și picioarele îi erau ca gheața, așa că încercă să-și aducă aminte ce îi spusese Ruggiero despre umori. Se ridică și se apucă să caute în teancul de cărți din cufăr pe una care să-i vorbească despre ce simțea și despre cum putea lecui o inimă rănită.

Descrise un tom cu coperte groase, întărite cu bucăți de metal frumos lucrate, și căută prin el încercând să se ghideze după ilustrații.

La un moment dat, citi:

„*Pneuma* este un material greu de descris, alcătuit din apă și foc sau foc și aer, despre care se spune că este sufletul însuși. Acesta este un principiul unificator, forța vitală, unul care se regăsește în toate ce există, în trup, senzații și gândire, dar și în regnul mineral ca *hexis,* în cel vegetal ca *physis* și în cel animal ca sufletul *psyché,* în timp ce la om ia forma lui *logos*, a rațiunii."

Când citi *logos*, se gândi că în cazul lui tocmai rațiunea fusese cea care îl adusese în situația în care era, fiind și cauza bolii lui. Aruncă o privire feței adormite a lui Ruggiero, întrebându-se dacă să-i spună ce simțea sau nu. Obrajii i se înfierbântară și mai mult la gândul că ar fi putut mărturisi cuiva ce avea pe suflet.

În după amiaza aceea, Ruggiero îl trimise cu niște leacuri în camera soției lui Jacopo da Padova. Deja nu mai era supravegheat la fel ca pe corabie, iar stăpânul lui îi dăduse câteva libertăți. Descoperi cu greu camera, doar toate barăcile arătau la fel, și înăuntru o găsi pe bolnavă, care dormea, și pe sclava cu ochi înguști și părul prins în codițe. Jacopo și copiii lipseau. Îi înmână

fetei punga cu leacuri și îi spuse cum să le fiarbă și când să i le dea stăpânei, apoi se întoarse să plece, dar aceasta îl opri punându-i o mână pe braț.

– Mai rămâi! îi spuse, zâmbindu-i cu dinții albi și mici. Deși părea cu câțiva ani mai mare decât el, era mult mai scundă, ca și când nu ar fi avut mai mult de 10-12 ani.

– Ce poftești? o întrebă mirat și cam grăbit, temându-se, pe bună dreptate, să nu dea ochi cu Miro.

– Trebuie să-ți arăt ceva, îi spuse și îl trase după ea, punându-i un deget pe buze ca pentru a-i impune tăcerea.

Traversară în liniște camera, ținându-se de mână. Fata se opri o clipă în fața stăpânei adormite, care sforăia ușor cu gura deschisă, și făcu o strâmbătură hazlie. Apoi îl conduse în spatele unor baloturi ce se ridicau aproape până la acoperiș, formând o ascunzătoare confortabilă, deși cam întunecoasă.

– Ce vrei să-mi arăți?

Fata clătină din cap și zâmbi, apoi îl mângâie ușor pe obraji cu degete moi.

– Și tu ești sclav, nu?

Ștefan dădu din cap și mai încurcat. Acum obrajii lui ardeau, dar nu mai mult decât focul pe care-l simțea în pântece.

– Vrei să te ajut cu leacurile? se încumetă să o întrebe.

Fata râse, se ridică pe vârfuri și îl sărută.

– Eu sunt Maura.

Sărutul i se păru neașteptat, iar durerea din suflet îi dispăru, ca și când acesta ar fi fost leacul pe care-l

așteptase. Nu se gândi că puteau fi surprinși de alții, că stăpânul fetei se putea întoarce pe neașteptate, nici măcar nu întrebă de el, ci se abandonă simțurilor, lăsând temerile deoparte. Fata le făcu cu mișcări sigure un culcuș, desfăcând un balot de stofă și acoperindu-l cu blănuri moi. Se dezbrăcară grăbiți, chicotind din când în când, apoi se culcară unul în brațele celuilalt, atingându-se la început cu sfială, apoi cu înfrigurare. Maura avea un păr întunecat, ce mirosea dulceag, a flori, deși tot trupul ei era de floare înmiresmată. Își lăsă instinctele să hotărască în locul minții, iar o voce îi spuse că era mai bine așa. Nu își dădu seama cât rămase acolo, nu se mai gândi la Ruggiero, la condiția lui de sclav sau la Miro. Totul era atât de simplu ca și când ar fi cunoscut-o pe fată de când lumea, iar îmbrățișările nu ar fi fost furate, ci ceva ce i se cuvenea de drept. Nu simți nici uimire, nici teamă, pentru că făceau desigur un lucru interzis. După ce terminară, mai rămaseră îmbrățișați și plini de sudoare, deși fierbințeala din capul lui dispăruse.

Plecă în curând, iar fata îl conduse la ușă, ținându-l de mână în timp ce stăpâna ei continua să geamă în somn, ca și când ar fi simțit rușinea ce se întâmplase în apropierea ei. Ieși cu capul sus, dar îl mai întoarse o dată și o văzu petrecându-l cu privirea din prag. Îi dărui un zâmbet, apoi o luă spre cortul lui Ruggiero. Ziua era frumoasă, caldă, iar briza mirosea a mare și a libertate.

Se părea că nu i se întâmplau numai lucruri rele. Începu să calce apăsat, cu spatele drept, fără să-și mai gheboșeze umerii, ca și cum ar fi vrut să se ascundă de

lume. Spytko râsese de el în nenumărate rânduri și-l întrebase ce găsea așa interesant de mergea cu nasul în țărână, dar acum se uită la cer, la nori, la păsările ce râdeau obraznic. Inima îi bătea repede, iar amorțeala care-l cuprinsese când se trezise în hambarul lui Luciano dispăruse ca prin minune. Femeia era leacul, așa cum era și otrava despre care călugărul Antim îi spusese că putea să-i strice sufletul și să-l conducă pe căile viciului. Acum, că își pierduse libertatea și părea să fie mai puțin om ca înainte, se întreba dacă bătrânul Antim, pe care îl învinuise cu atâta ușurință de o presupusă crimă, ar mai fi susținut că o femeie îl adusese acolo.

Mergând pe ulițele prăfuite și frecându-se la ochi ca să îndepărteze nisipul ce-i ardea pleoapele, își dădu seama că Spytko avea dreptate când îi spusese că era slab, nu atât la trup, cât la suflet. Se lăsa convins de cei pe care-i plăcea, nu avea convingerea fermă a omului stăpân pe trupul și mintea lui. Era o frunză în vânt. De aceea și Miro îl înșelase.

Se gândea la el când îl văzu trecând pe o uliță ce o intersecta pe a lui. Rămase ca trăsnit în mijlocul drumului, apoi își zise că șovăiala era slăbiciunea lui și începu să alerge cuprins de streche. Din fericire, nu era nimeni altcineva prin preajmă, iar Miro, chiar dacă îl auzi, nu întoarse capul decât când îl smuci de umăr.

– Miro! strigă cu glas sugrumat de mânie.

Tânărul îi aruncă o privire absentă, îl prinse de încheietură și îl forță să-l elibereze. Apoi, își continuă drumul ca și când nici nu ar fi fost oprit, deși cu un pas

mai vioi decât înainte. Ștefan simți că se sufocă și o luă pe urmele lui. Miro era curat și bine îmbrăcat, parcă și mai elegant decât înainte, fiindcă avea o vestă din mătase vișinie cu găitane aurii și o beretă asortată, pe care nu le mai văzuse la el. Deci fuseseră cumpărate de curând, și cu ce bani, mă rog? La brâu avea sabia lui scurtă și un pumnal, dar lui Ștefan nu îi păsa. Putea să-l și omoare dacă voia, nu avea să abandoneze urmărirea. Îl apucă de umăr, de data aceasta mai strâns, și îi strigă numele ca și când l-ar fi scuipat.

Miro se întoarse cu fața frumoasă, schimonosită de furie, îi apucă din nou mâna, i-o răsuci până gemu, apoi îi îmbrânci. Impulsul îl făcu să se lovească destul de tare cu umărul de zidul unei barăci. Rămase o clipă amețit și își pipăi locul unde cămașa se sfâșiase. *Așa deci! Sunt ca un câine pe care-l lovești cu piciorul dacă-ți stă în drum!* Sângele se întindea pe mânecă la fel ca petele de cerneală pe manuscrisele de la Negrea. Îl durea, dar asta nu avea importanță. Nu avea să-l lase pe Miro în pace, chiar dacă urma să fie omorât. Se îndreptă de spate și fixă ochii de culoarea florilor de tei. Fața era neschimbată; acum și furia dispăruse, lăsând locul unei expresii plictisite, însă obrajii îi erau ușor îmbujorați de soare, iar buzele întredeschise gata să-l ocărească.

Ștefan se întrebă cum arăta el însuși. Poate slab, palid sau zdrențăros. Aproape ar fi vrut să fie așa, deși nu era, pentru că Ruggiero avea grijă să fie bine hrănit și curat îmbrăcat.

Făcu doi pași spre el și văzu că mâna dreaptă a lui Miro se îndrepta spre mânerul sabiei. Răsuflă adânc, sperând că glasul nu avea să-i tremure.

– Vreau doar să știu de ce... de ce m-ai vândut.

Miro rămase tăcut și se întoarse gata se plece. Ștefan făcu încă doi pași spre el.

– Te rog, îl imploră, de ce ai făcut-o? Trebuie să știu!

Tânărul rămase în cumpănă, dar fără să dea semne de stânjeneală.

– Te-am vândut fiindcă aveam nevoie de bani, spuse scurt. E tot ce trebuie să știi.

Ștefan simți cum fața îi ia foc, ca mai devreme în brațele fetei cu ochi piezișii.

– Nu aveai atâta nevoie de bani. Puteai munci, puteam munci și eu.

– Dacă munceai, scoteai două parale, iar eu aveam nevoie de mult mai mult. Indiferent ce crezi, talentele tale nu aveau nicio valoare și nici eu nu aveam timp ca să le valorific, chiar dacă aș fi vrut asta.

Ștefan gemu, iar buzele începură să-i tremure.

– M-ai mințit!

Deși cuvintele se voiau un strigăt de furie, ieșiră ca unul de deznădejde.

Miro se schimbă la față.

– Ascultă-mă, Ștefan, nu te-am mințit. Dacă s-ar fi putut, te-aș fi luat cu mine, dar nu am avut cum. Nu are rost să mă mai oprești și să te plângi de mine, acum ai un stăpân și am auzit că este unul bun.

– Da, este unul bun, dar nu este meritul tău că m-a găsit. Tu m-ai fi lăsat să putrezesc în cala lui San Crescenzio. Ai fi vrut să fiu vândut necredincioșilor sau să ajung cine știe unde!

– Nici gând, de ce spui asta? Luciano mi-a promis că va avea grijă de tine și văd că asta a și făcut, așa

că nu am nicio vină, se apără Miro. Nu mai umbla cu vorbe! Vânzarea s-a făcut corect și nu poate nimeni să-mi reproșeze nimic. Aveam nevoie de banii aceia.

– S-a făcut corect, zici? Dar eu nu eram sclavul tău să mă vinzi și nici nu aveam să-ți plătesc vreo datorie, așa că documentul pe care l-ai arătat era măsluit, ca atâtea altele pe care le-ai făcut la Suceava.

Miro se înroși, deschise gura să spună ceva, apoi o închise la loc. Un timp rămaseră înfruntându-se în mijlocul uliței, apoi tânărul râse ușor.

– Ei, se pare că m-am înșelat în privința ta. Nu credeam c-o să ai îndrăzneala să mă iei la rost așa, în mijlocul drumului. Apoi, țin să-ți reamintesc, ai avut și tu un rol destul de mare în documentele false din Suceava, să nu zici că nu e așa! Doar că nu ar fi nici în interesul meu să vorbesc despre asta, așa cum nu e nici în al tău.

– De ce nu ar fi în al meu? Ce mai am de pierdut?

Miro râse, deși nu se citea niciun fel de veselie în ochii lui. Dacă ar fi fost o figură zugrăvită pe un perete, și tot ar fi părut mai viu! Totuși, dacă se așteptase să vadă remușcare, nu exista nimic acolo. Nu ar fi trebuit să-l deranjeze că-l întâlnise? Să simtă ceva?

– Ai multe, inclusiv viața. Vrei să spun că m-ai jignit și să-l forțez pe noul tău stăpân să te biciuiască? Vrei să zic că ai furat de la mine ca să te spânzure? Nu ai devenit acum sclav, dragul meu Ștefan, ci ai fost de la început unul, așa că nu te mai plânge. Ai fost al meu, iar când nu mi-ai mai fost de trebuință, ai devenit al altuia. Asta e tot – un transfer de proprietate. Și acum nu îmi mai ieși în cale, încheie privind nervos în lungul uliței.

Mâna i se odihnea deja pe mânerul pumnalului.

Ștefan îl privi lung, simți pericolul, dar nu putu să-i întoarcă spatele și să plece pur și simplu.

– Vreau să știu tot adevărul, îi spuse aproape umil. Nu mă mai minți!

– De ce să nu te mint? îl luă Miro în râs. Ce vorbe sunt acestea? Și iubit să-mi fi fost, dacă ți-am dat cu piciorul, cum să te guduri să te primesc înapoi? Ca un câine! Îmi plac câinii, dar dacă sunt insistenți, mă plictisesc.

Ștefan clătină din cap ca și când nu ar fi auzit ce-i spusese.

– Adevărul!

– Adevărul? Miro se înroși și furia i se revărsă în priviri. Adevărul îl vrei. Ei bine, adevărul este că te-am luat din Suceava, pentru că știam că aveam nevoie de bani și că, poate, la un moment dat, o să-mi folosești. Nu am văzut un prost mai mare ca tine, un închipuit mai mare care să nu vadă nici cât îi e lungul nasului! Te-am înșelat pentru că m-ai invitat să te înșel. Iar Luciano, căruia, da, i-am spus să te vândă în așa fel încât să nu-ți mai văd mutra plângăcioasă vreodată, nu a avut destulă minte și te-a dat singurului om cu care tot dau nas în nas. Dar, asta e! Din Constantinopol drumurile noastre se vor despărți, slavă Domnului, așa că acum, fă bine și nu-mi mai sta în cale. Ai fost o marfă ca oricare, destinată să treacă dintr-o mâna în alta. Mai dorești și altă explicație?

Ștefan îl privi cu ochi mari, apoi lăsă capul în jos și fără veste se repezi asupra lui Miro. Nu mai vedea nimic, era ca și când cerul s-ar fi prăbușit asupra lui,

acoperindu-l de întuneric. Simți că atacul lui îl făcu să se clatine, dar, după ce momentul de surpriză trecu, Miro îl lovi la rândul lui peste cap cu mânerul sabiei, umplându-l de sânge. O clipă, Ștefan văzu că buzele i se mișcau, însă nimic nu trecu de vâjâitul ca de mare furioasă ce-i acoperea urechile. Nu mai știa nimic, doar că trebuia să lovească. La un moment dat, reuși să apuce boneta elegantă a lui Miro și o aruncă peste acoperișul unei barăci, apoi îi sfâșie o mânecă, gândind vag că hainele fuseseră cumpărate cu banii luați pe el. Nu simți însă când tânărul îl înjunghie în umăr, ci continuă să îl lovească, umplându-l și pe el de sânge.

Durerea veni când o mână fermă îl apucă de gât și îl trase deoparte. Se zbătu, dar brațul era puternic, așa că începu să se liniștească, negura se risipi, iar vâjâitul de valuri și vânt dispăru. Atunci durerea îl învălui, picioarele i se înmuiară și se trezi întins pe jos.

– Ușurel, flăcăule! se auzi vocea lui Spytko, iar fața îngrijorată a acestuia se aplecă asupra lui.

Umărul îl săgeta, la fel și capul. Un pârâiaș călduț i se scurgea pe obraz, doar că nu era sudoare, deși soarele râdea de el din înaltul cerului. Închise ochii, pentru că avea dintr-odată nevoie de odihnă, dar reuși să nu-și piardă cunoștința.

– M-a atacat, auzi vocea ridicată a lui Miro. Ai văzut și domnia ta asta!

– Eu nu am văzut așa ceva, ci că un om înarmat lovea pe altul care nu e. Dacă mă întreabă cineva, asta o să zic, așa că poate ar trebui să nu mă întrebe nimeni.

– E o minciună! exclamă Miro, iar Ștefan se gândi, cu toată durerea de cap, că poate nu fusese o zi proastă.

– Pe Spytko nu îl face nimeni mincinos. În plus, nu ești tu cel care l-ai vândut pe băiatul ăsta? Parcă cineva spunea că s-ar putea să nu fi fost totul perfect legal, mai ales că și băiatul e creștin, deci s-ar putea să se găsească niște oameni de omenie care să vrea să cerceteze asta.

Un timp se lăsă tăcerea. Ștefan întredeschise ochii și privi spre siluetele învăluite în lumina puternică. *Ei, acum ce mai zici?* Miro nu părea să mai aibă chef de luptă.

– Astea sunt minciuni, protestă el, dar pe un ton destul de moale. Sclavul m-a atacat și poate că stăpânul tău mă va recompensa pentru paguba suferită. Costumul era nou, m-a costat o grămadă de bani!

– Asta se poate aranja, se auzi din nou vocea lui Spytko, dar să lăsăm deoparte chestia cu atacatul, că nu ne folosește la nimic.

Ștefan deschise gura să-i spună că hoțul de Miro nu merita nicio para, dar nu reuși decât să geamă. În mintea lui, i se plângea lui Spytko, apoi lui Ruggiero că fusese înșelat de Miro, pe care îl crezuse prieten, iar acum nu avea dorință mai mare decât să îl vadă dându-și duhul în fața lui.

Zăcu mult timp. În momentele în care era treaz umbrele dansau în jurul lui, iar atunci știa că zilele treceau unele după altele. Din când în când, umbre

veneau la patul lui și îi vorbeau despre răzbunare și iertare. *O, dă-mi Vulcane! O, dă-mi ajutorare! Trăsnească-mă cât vrea, că tot nu-i las, eu tot nu-i las întreaga răzbunare*[37]. Nu își mai amintea pe cine trebuia să se răzbune, pentru că se simțea cuprins de o slăbiciune de moarte. I se năzări și că o voce spunea povestea sfintei Agrippina, despre care Ruggiero îl învățase că proteja împotriva infecțiilor, dar nu știa dacă i se adresa lui sau altcuiva. Când întredeschise ochii într-un moment de luciditate, i se năzări că o vedea aplecată asupra lui, ținând în mână o carte și o cruce mare. Chipul părea blând, deși era înconjurat de o ceață luminoasă, așa că se liniști și să cufundă din nou în somn.

Când febra îi scăzu, iar capul i se limpezi, îl văzu pe Ruggiero lângă el. Era atât de slăbit, încât cu greu reuși să își miște mâna să îl apuce de braț și să-i atragă atenția. Acesta lăsă deoparte cartea pe care-o ținea pe genunchi și se aplecă asupra lui. Îi pipăi fruntea și îl privi stăruitor în ochi ca și când le-ar fi verificat claritatea.

– Mă așteptam să te trezești astăzi, îi spuse cu un zâmbet de uriaș. De ieri erau semne că febra va scădea.

Părea Ruggiero să se fi mărit sau doar el se micșorase? Capul lui enorm plutea în ceață. Ștefan gemu când încercă să se miște. Îl dureau toate oasele, de parcă trupul i-ar fi fost pisat cu un ciocan.

– Ușurel, flăcăule! spuse Ruggiero. Nu e momentul să te agiți, mai așteaptă câteva zile ca să alergi ca un mânz pe pajiște.

---

37 Dante Alighieri, *Divina Comedie*, traducere George Coșbuc

Ștefan își mișcă buzele aspre ca o plajă. Îi era foarte sete. Ruggiero își strecură mâna sub capul lui, îl ridică ușor și îi dădu să bea. Nu era apă, ci un ceai amar. Se strâmbă, dar înghiți cât putu mai mult. Era amețit, așa că închise ochii imediat ce medicul îl coborî la loc pe pernă și adormi.

Petrecu încă o zi în aceeași stare, apoi, treptat, începu să țină ochii deschiși mai mult timp și să-l urmărească pe Ruggiero sau pe Spytko discutând despre noutățile din tabără. Se chinuia să fie atent, deși de cele mai multe ori adormea ca legănat de vocile lor. Se simțea în siguranță.

În următoarele zile, începu să se întremeze. Mâncă la început un terci subțire, apoi Spytko aduse o pereche de porumbei și se lăudă că va face o friptură atât de moale, că nici nu va trebui să o mestece. Ruggiero îi aduse niște fructe dulci-acrișoare, rotunde ca niște mere, dar cu coajă portocalie și miros înțepător. Se dovediră foarte parfumate, deși diferite de ce mâncase până atunci. Rana de la umăr îl durea, dar nu-i mai trimitea junghiuri dacă nu se mișca brusc, așa că aproape uită de ea. Nu întrebă nimic de Miro, iar Ruggiero nu spuse nimic la rândul lui și nici nu-l certă. Totuși, ar fi vrut să afle ce se întâmplase, așa că profită de absența doctorului ca să-l descoasă pe Spytko.

– Nu vei fi spânzurat și nici măcar bătut, nu pentru că nu ai merita asta, ci pentru l-am convins eu pe Miro acesta să renunțe la vreo pretenție. Se pare că a înțeles, dar, dacă nu înțelegea, aveam grijă să-i mai explic o dată. Și încă o dată, până când poate nu mai

era nevoie. S-a învârtit bine rahatul ăsta cu ochi, are talent să-și găsească protectori, dar niciunul nu-l poate proteja de o întâlnire cu mine pe seară.

Spytko păru scârbit în timp ce vorbea.

– V-am făcut o mulțime de probleme, spuse Ștefan umil. Îmi cer iertare!

– Ba nu-ți ceri, băiete! Sunt sigur că vei face la fel dacă te întremezi, doar că te anunț de pe acum că asta n-o să se întâmple. Trebuie să uiți de Miro și de ceilalți, ca și când n-ar fi existat, și să te concentrez la treaba pe care-o ai de făcut. Ser Ruggiero este un om bun și învățat, așa că n-o să-ți bați joc de bunătatea lui și să te amesteci în bătăi de stradă cu fitecine. Dacă acela se plângea că l-ai rănit, știi ce se întâmpla?

Ștefan clătină din cap, simțind că îl lua cu frig. Spytko se încruntase și se răstea la el așa cum n-o mai făcuse până atunci. Dintr-odată, începu să-l vadă pe cel care se avânta în luptă, lovea și ciopârțea, nu pe cel care glumea cu el și îl proteja. Ochii i se umplură de lacrimi și își trase nasul fără să vrea.

Fața lui Spytko se mai îmblânzi.

– Ei, lasă. Acum ce-a fost a fost, doar să n-o mai repeți. Era periculos și dacă erai om liber, dar așa, e și mai periculos. Nu te mai gândi la asta, nici n-o mai repeta și o să fie bine. Nu sunt dintre cei care cred că trebuie să întorci și obrazul celălalt, dar nu ești pregătit pentru răzbunare și nu te poți pune încă cu pehlivanul acesta. Ai avut curaj, nu pot să zic, să îl ataci în plină stradă pe ăla care era de două ori cât tine, dar trebuie să ai și minte ca să reușești.

Băiatul dădu din cap, apoi se ghemui în așternut și își trase pătura peste cap. Hohoti încet după libertatea lui pierdută, după tot ce ar fi putut deveni, dar nu avea să devină, după talentul lui de pictor pe care nu-l prețuise niciodată, după toți cei pe care-i dezamăgise și pe care, desigur, nu avea să-i mai întâlnească niciodată. Dacă Spytko mai rămase lângă el, nu încercă să-l liniștească, iar când reuși să-și înăbușe suspinele și să-și dea pătura deoparte, bărbatul nu mai era în cort.

În seara aceea, se ridică și merse clătinându-se până la intrare, deși Ruggiero îi spuse că era prea devreme să pornească pe picioarele lui. Voia să se vindece, să își reia îndatoririle, să uite de restul. A doua zi, se ridică din nou după ce medicul plecă și se apucă să îi aranjeze cărțile. Brațul îl mai durea, dar suportabil.

Rămase câteva zile în cort sau în preajma lui. Nu se îndepărta, iar Ruggiero nu-l mai trimise în tabără. Se pare că apăruseră câteva cazuri de ciumă, iar oamenii se fereau să meargă acolo. Ruggiero continua să-i trateze pe cei care sufereau de alte probleme, cât despre cei atinși de boala neagră, barăcile unde se aflau fuseseră închise, iar majoritatea fuseseră duși într-o tabără separată. Se încerca limitarea bolii, iar unul din doctorii veniți din Constantinopol îl vizită într-o zi pe Ruggiero. Era un bărbat cam de cincizeci de ani, cu păr alb și des ca o cască de argint. Avea sprâncene groase, tot albe, ce formau un contrast ciudat cu fața bronzată și slabă. Se părea că cei doi se cunoșteau foarte bine. La început vorbiră despre boli,

despre ciumă, despre o corabie ce venise din Țara Sfântă, apoi Ruggiero aruncă o privire spre Ștefan și îi ceru să meargă la pârâu și să umple cu apă butoiul din fața cortului, pentru că voia să facă baie în seara aceea. Ștefan ieși, gândindu-se că fusese îndepărtat.

Izvorul nu se afla departe, așa că luă un urcior și se apucă să care apa. De fiecare dată când revenea lângă cort, auzea murmur de voci, dar nu înțelegea ce se vorbea. Părea altă limbă, totuși Ruggiero voise să fie sigur că nu asculta și nu înțelegea ce vorbeau. Bărbatul se numea chir Babylas, un nume pe care Ștefan nu-l mai auzise vreodată.

Spytko trecu pe lângă cort, ca din întâmplare. Fluiera o melodie veselă, capul rotund îi lucea de sudoare, avea pe el doar pantalonii și o cămașă albă, desfăcută neglijent la gât.

– Arde ca în Iad, dar văd că tu ești bine, îl întâmpină rânjindu-i cu o gură în care-i lipseau câțiva dinți.

– Destul de bine, îi spuse Ștefan, puțin mirat de felul în care era întâmpinat.

Deși râdea, Spytko nu părea în toane prea bune, iar ochii îi cercetau cu atenție.

– Văd că ai treabă.

– Trebuie să umplu hârdăul.

– Cu ulciorul acesta o să-ți ia până la Ziua de Apoi, râse bărbatul. Mai bine, hai cu mine să-ți arăt ceva.

Ștefan privi cu îndoială spre cort, dar Spytko îl liniști, spunându-i că avea să rezolve el cu medicul.

– Asta o să facă parte din educația ta, așa că merită efortul.

Intră în cort, apoi ieși și îi făcu semn că puteau merge. O luară spre pârâu, îl traversară, trecând din piatră în piatră, și suiră malul cu pământ pietros și iarbă pitică, acoperită de praf. Nu era un loc prielnic și în afară de câțiva pescari, ce se apropiau cu mare grijă și-și vindeau peștele în zone stabilite de mai marele taberei, mai veneau doar câțiva țărani cu produse proaspete. Ștefan mai văzuse și o turmă de capre și pe păstorul lor urcând un povârniș la o jumătate de leghe de tabără, dar, în rest, singurele fețe noi apăreau când venea altă corabie. În micul port, lucrau și alți oameni, hamali, mijlocitori, reprezentanții ai *fondaco-urilor*, caselor de negoț din oraș, deși aceștia nu prea veneau în tabără.

Era foarte cald. Spytko gâfâia și-și ștergea din când în când fața cu o bucată de pânză gălbuie. Traversară o zonă cu tufișuri, apoi urcară o pantă destul de abruptă.

– Unde mergem? îl întrebă Ștefan.

Nu vedea nimic demn de interes, iar tabăra rămăsese în urma lor, dincolo de albia îngustă a pârâului. Ceva mai departe, marea strălucea într-un albastru palid, dar nici asta nu era o priveliște nouă. Ștefan se obișnuise să vadă întinderea tremurătoare în lumina soarelui și malul îndepărtat al strâmtorii. I se povestise că acolo exista o altă lume, iar Constantinopolul era ultimul bastion al credinței în acea margine de lume, însă toate acestea nu-i spuseseră nimic. Oricum, lumea lui se mărise de zeci de ori de când plecase de la Râpa, astfel încât acum amintirile din copilărie nu păreau să-i mai aparțină, ci erau doar niște frânturi de basme

spuse pe înserat în jurul focului de către oameni necunoscuți.

– O să vezi unde, îi spuse Spytko fără să se oprească. Mergem acolo sus!

Când ajunseră pe culme, Ștefan descoperi o vale pârjolită de soare și câțiva copaci pitici. Aerul tremura și părea încețoșat de atâta strălucire. Clipi des și se frecă la ochi. În spatele lor, erau tabăra și marea. În față, la ceva distanță, se aflau câțiva bărbați care păreau să aștepte ceva, strânși în jurul unui copac uscat. Spytko o luă ușor pe panta acum mai lină, ștergându-și din nou sudoarea. Deși cât zăcuse îi fusese tot timpul frig, Ștefan se simți și el copleșit de căldură. Cu cât se apropiau mai mult de grupul de oameni, cu atât părea mai ciudată adunarea lor tăcută în mijlocul pustietății. Copacul se ridica peste coasta stearpă, golit de frunze, cu crengile negre îndreptate spre cer, ca și când ar fi implorat ceva.

Spytko o luă înainte și salută grupul ridicând și el mâinile spre cer. Ștefan îl urmă, simțindu-se însă din ce în ce mai obosit și însetat. Când se apropie mai mult, își dădu seama că oamenii îi erau cunoscuți și făceau parte din echipajul lui San Crescenzio. Erau doi dintre *naucleri,* al căror nume nu și-l amintea, marinari pe care îi știa din vedere, iar în rândul din față se afla ser Gallezo însuși. Căpitanul îi aruncă o privire scurtă, apoi îl ignoră. Ștefan vru să-l întrebe pe Spytko ce făceau acolo, atât de departe de tabără, dar nu îndrăzni, tulburat de fețele solemne ale celorlalți.

Privi în jur și de abia atunci îi văzu pe cei doi bărbați legați cu mâinile la spate și cu picioarele prinse în

legături care le permiteau să păşească, dar nu să fugă. Unul dintre ei era tânăr, înalt şi slab, cu păr negru, ce îi curgea în laţe murdare de-a lungul obrajilor. Cât îl văzu pe băiat, murmură ceva şi aruncă priviri îngrozite în jur. Faţa albă îi era plină de dâre întunecate, şi lui Ştefan i se păru că erau de lacrimi. Parcă îl mai văzuse la bordul navei, alegând pe scări şi ajutând călătorii la diferite treburi, dar nu credea că-i adresase vreodată vreun cuvânt. Celălalt bărbat era mai în vârstă, cu barbă scurtă, faţa uscată, întunecată, brăzdată de riduri adânci, ca şi când nici nu ar fi fost viu, ci doar conservat de soare şi vânt. Şi pe el îl cunoştea, dar la fel ca pe tânărul ce plângea, nu prea bine.

Auzi un nechezat şi atunci văzu cei doi cai ce frământau cu copitele solul nisipos. Se întrebă ce căutau acolo, apoi începu să se uite unde se uitau toţi, la patru marinari care desfăşurau un colac de frânghie. Unul dintre ei scoase un cuţit, păru că măsoară din ochi o anumită lungime, apoi tăie două bucăţi destul de lungi şi de egale. Un tânăr desculţ îşi răsuci prima frânghie în jurul trupului, se apucă de trunchi, de parcă ar fi vrut să îmbrăţişeze copacul, şi se urcă cu îndemânare până la prima pereche de ramuri ce păreau mai solide. Acolo, trecu frânghia peste crengi, apoi lăsă un capăt să atârne în jos, în timp ce pe celălalt îl aruncă spre cei ce ţineau caii. Aceştia îl prinseră şi îl legară zdravăn de o şa. La fel se întâmplă şi cu a doua frânghie, după care altcineva luă câte un cap de funie ce atârna încă liber şi îl răsuci într-un laţ destul de strâns.

Spytko rânji şi îi făcu cu ochiul.

– De ce suntem aici? îl întrebă Ștefan în șoaptă, aplecându-se spre el.

Acesta clătină din cap și îi făcu semn să fie atent la ce se întâmpla. Cei doi bărbați legați fură trași lângă copac și li se puseră ștreangurile de gât, nu fără strigăte și împotriviri. Ștefan își coborî privirile, hotărât să nu mai urmărească ce avea să urmeze, dar Spytko îl apucă de bărbie și îl sili să ridice capul. Cineva lovi caii îndemnându-i cu strigăte puternice, iar animalele se îndepărtară, trăgând cu ele și cele două funii. Într-o clipă, cei doi condamnați se zbăteau și se răsuceau în aer. Ștefan se simți copleșit de căldură și de soare. Mai auzea încă sunetele gâtuite scoase de cei doi, dar nu mai vedea mare lucru. La un moment dat, Spytko îl trase din cercul de marinari și îl lăsă să se așeze pe o piatră, la o distanță de locul execuției. Îi întinse o ploscă și îl îndemnă să bea cu înghițituri mici.

– Ăștia au omorât un om. Cel mai bătrân a împrumutat niște bani de la un alt membru al echipajului, apoi i-a cheltuit împreună cu cel tânăr, iar când a trebuit să îi dea înapoi, și-au zis că era mai bine dacă scăpau și de cel cu datoria. Și nu s-ar fi aflat nimic dacă nu s-ar fi îmbătat și nu s-ar fi lăudat cu asta. Minciuna și crima au picioare scurte și nu aleargă prea departe.

Ștefan îl privi tăcut, apoi ochii i se îndreptară spre grupul de oameni și spre cele două siluete ridicate ca două momâi deasupra capetelor lor. Se mai legănau ușor, dar nu își dădu seama dacă mai trăiau sau doar briza îi mișca. Observă însă că erau desculți și că

tălpile le erau murdare de pământ. Ce mai însemna proprietatea în fața morții? Obiectele ce nu puteau fi apărate cu forța sau cu legea ajungeau ale cui era mai puternic sau mai iute de mână! Că era un castel, un cal, mâncare sau doar niște încălțări rupte – care mai era diferența?

– De ce m-ai adus aici? întrebă simțind în gură un gust amar, de fiere.

– Am vrut să vezi ce ți s-ar întâmpla dacă ai continua să îi ieși în cale lui Miro. Nici nu ar trebui să-l omori, ci doar să mai încerci. A doua oară nu te-ar mai scăpa nimeni. Ce va fi în viitor, nimeni nu știe, iar ser Ruggiero e un om bun, care te și apreciază, dar totul are o limită, iar crimele nu se fac așa, în pripă și în văzul lumii, altfel nu am mai putea să ne uităm unii în ochii celorlalți.

Ștefan dădu din cap, apoi privi dincolo de el, la trupurile ce se legănau înconjurate de lumina soarelui, ca de un halo pictat.

– Voi face tot ce-mi veți cere! zise pe un ton ce nu mai avea nimic din slăbiciunea de mai devreme.

– Ești un băiat bun!

Dădu din cap, nu fără să observe că bărbatul i se adresase la fel ca unui câine. Și lui Miro îi plăceau câinii, dar când se sătura de ei îi omora. Pe el îl lăsase în viață pentru că îl putuse vinde ca pe un bun oarecare, dar asta nu însemna că Ștefan avea să meargă înainte atâta timp cât Miro mai făcea umbră pământului. Nu era vorba de dreptate sau de nedreptate. El era acum ca o navă ale cărei pânze atârnau de catarge în lipsa vântului providențial, iar dacă Miro murea de mâna lui,

atunci pânzele lui ar fi prins viață, chiar dacă avea să fie sclav.

– Vă voi asculta! repetă, iar ochii îi sclipiră veseli, pentru că unul dintre spânzurați împrumutase brusc fața lui Miro.

Nu putea să acționeze la întâmplare – acesta fusese mesajul lui Spytko. Dacă îl întâlnea pe Miro pe vreo uliță, trebuia să se plece până la pământ în fața lui. Nu era altă cale decât să pară că se împăcase cu soarta. Totuși, speranța că se va răzbuna îl ajuta să se poarte ca și când odată cu boala i s-ar fi șters și amintirile. Într-un fel era măgulit de atenția pe care i-o acorda Ruggiero. Acesta îi spusese în mai multe rânduri că avea să-l elibereze în momentul în care se dovedea că putea avea încredere în el, dar Ștefan se gândea că asta însemna oricum sclavie de vreme ce, și dacă era liber, existența lui urma să se învârtă tot în jurul lui Ruggiero.

Spytko, care era la rândul lui legat de medic prin niște lucruri la care făcea doar aluzie din când în când, îi repetase că era norocos că Ruggiero îl cumpărase și era dispus să-l învețe. Cum Dumnezeu dădea, dar nu băga de-a dreptul în traistă, Ștefan trebuia să facă și el ceva ca să merite pleașca ce-i căzuse în cap. Așa că, după întâmplarea cu Miro, se chinui să se ridice la înălțimea încrederii pe care ceilalți și-o puseseră în el. Curând descoperi că tocmai această încredere ce i se arăta era o povară mai greu de dus decât jignirile și loviturile,

tocmai pentru că știa că o va înșela la un moment dat. De aceea, cel puțin deocamdată, muncea din greu, învăța și făcea totul ca să-l mulțumească pe Ruggiero.

Rana i se vindecă repede, deși țesutul cicatrizat îl deranja când mișca brațul. După promisiunea făcută lui Spytko, fusese lăsat liber prin tabără, iar Ruggiero începuse să-l ia din nou cu el sau să-i încredințeze diferite comisioane. Nu îl mai văzu pe Miro, dar într-o zi o reîntâlni pe Maura, care căra pe cap un coș cu lucrurile stăpânei ce trebuiau spălate la pârâu. Pentru că mai erau oameni în preajmă, nu îi vorbi, dar îi aruncă o privire lungă, iar fata îi zâmbi și-i făcu un semn cu capul, parcă invitându-l să o urmeze. După ce duse leacurile, o luă și el repede spre pârâu, sigur că avea să o găsească acolo.

De când îl însoțise pe Spytko să vadă execuția, nu mai fusese în zona aceea a taberei, dar din fericire, dâmbul pe care-l urcase alături de acesta ascundea trupurile spânzuraților. Dincolo de coama lui, se agitau însă păsări ce scoteau strigăte ascuțite, atrase de ceva ce se afla deocamdată ascuns. Ștefan încercă să nu se gândească la motivul agitației lor. O văzu de la distanță și pe Maura, îngenuncheată la marginea apei, bătând o haină cu un băț de lemn. Avea o fustă roșie și o cămașă albă, prinsă cu un brâu din material împletit. Părul lung îi era acoperit de o legătură galbenă. Imaginea ei alungă în mintea lui oricare alta, așa că se apropie fără să facă zgomot și îi apucă umerii. Fata scoase un strigăt și se smuci, apoi îl văzu și încercă să-și folosească pumnii mici ca să-l lovească. Ștefan o prinse și mai bine și își

apropie buzele de ale ei. Curând, Maura se desprinse de el și îl împinse în joacă.

– Nu am timp de asta, trebuie să termin de spălat.

– Nu cu mine aici, îi replică cu vocea plină de siguranță.

– Și cu tine, dacă trebuie să fac altceva!

– Atunci, de ce m-ai chemat?

– Nu te-am chemat, ce-ți trece prin gând?

Doar că ochii ei spuneau altceva.

În curând, abandonară apele pârâului și o luară spre tufișurile de pe malul celălalt. Fata se aplecă și o porni târâș. Desișul părea de nepătruns, dar nu era așa dacă știai pe unde să o iei. Își murdări genunchii și palmele, simți crenguțele agățându-i-se de păr, dar le îndepărtă și o luă spre locul unde fusta roșie a fetei se vedea licărind printre frunze. O prinse de un picior și o trase spre el. La început, se zbătu și îi spuse ceva într-o limbă pe care nu o înțelese, dar nu părea cu adevărat supărată, așa că nu se opri. Îi desfăcu bluza și îi eliberă sânii. Erau mai plini decât păreau prin haine și de cum își amintea, cu sfârcuri de un maroniu catifelat. Toată pielea ei avea moliciunea unui material de mare preț, iar părul întunecat îi amintea de mișcările algelor în apropierea malului stâncos. Curând se lăsă prins de bezna lor și tras în adâncuri, fără să se mai gândească la Miro și la răzbunare.

Continuară să se întâlnească, chiar dacă asta însemna doar să li se încrucișeze drumurile de câteva ori pe zi. Deseori bătea ulițele la întâmplare, sperând să o întâlnească, iar uneori avea și noroc. Începu să

insiste pe lângă Ruggiero și Spytko să fie luat în tabără sau să fie lăsat să facă toate comisioanele. Se ducea la pârâu de câteva ori pe zi, iar cum toate vasele de prin cort erau pline de apă, începu să le verse pe furiș ca să aibă de ce să le umple apoi. Tot se mai gândea la răzbunare, dar, de când era cu Maura, i se părea că avea acces la o putere de care nu fusese conștient până atunci. Ceva se trezea în el, iar lumea i se părea dintr-odată diferită. Treptat, schimbarea îi afectă și imaginea pe care o avea despre ceilalți, ca și cum i-ar fi văzut într-o oglindă strâmbă. Spytko, spre exemplu, îi apăru brusc ca un om periculos și observă cu surprindere că mulți alții îl vedeau în același fel. Fusese până atunci ca un cal căruia i se puseseră apărătoare pentru ochi pentru a fi mânat doar într-o direcție necunoscută, pe când acum i se părea dintr-odată că era liber ca un armăsar pe o pajiște.

Ruggiero avea și el secrete, iar simpla asociere cu Spytko îl făcea să pară și mai misterios. Ștefan începu să observe că de multe ori era trimis în altă parte cu treabă când era vizitat de necunoscuți: unii ce păreau dregători, alții negustori, alții, tăcuți și alunecoși, oameni pe care nu ar fi vrut să-i întâlnească noaptea pe uliță. Aceștia apăreau de obicei seara, sau chiar și noaptea târziu, când toată suflarea dormea, și îl invitau pe doctor să îi urmeze. Ruggiero lipsea câteva ore și de câteva ori se întoarse chiar înaintea zorilor. Unde se ducea și cine erau oamenii aceștia?

Într-o noapte, îndrăzni să se ridice din culcușul lui și să îl urmărească. Afară era întuneric, luna nu răsărise,

dar cerul era traversat de cărarea cețoasă, căruia i se spunea și Drumul Robilor. Dacă se întâmpla să moară păcătuind și încercând să se răzbune, sufletul lui nu avea să se urce la cer luând-o pe acest drum fiindcă urma să se prăbușească în Iad, dar prefera să nu se gândească la asta. Miro, în schimb, îi vorbise despre stelele fixe și despre faptul că sufletul se putea întoarce în alt trup ca să trăiască altă viață. Doar că Miro era un hoț și un mincinos!

Cerul nopții era mai copleșitor decât cel al zilei, pentru că semăna cu un clopot tras peste talgerul lumii și care, după dispariția soarelui, lăsa să se întrevadă ceva din strălucirea Raiului. Asta îi spusese Bogdan și prefera să creadă că avea dreptate.

Ruggiero o apucă spre mare, iar el încercă să nu-l piardă din ochi, dar nici să se apropie prea mult. În liniștea nopții, zgomotul valurilor se auzea mai tare, parcă și văzduhul avea un miros deosebit. Figurile de stele desenate pe cer păreau mai apropiate decât le văzuse până atunci la Suceava, semănând cu cele pe care le-ar fi pictat Bogdan pe tavanul unei biserici. Ruggiero coborî spre țărm, spre un loc unde stâncile erau mai puțin periculoase și unde văzuse înainte bărci de pescari. Și acum erau două bărci, dar Ștefan se îndoia că aduseseră pește. Nu îndrăzni să mai înainteze, ci rămase pe culmea unei mici dune, ascuns de un tufiș cu frunze țepoase. Medicul se apropie fără să se grăbească de una dintre bărci și se aplecă spre ea. Ștefan se gândi că poate consulta pe cineva, dar își dădu seama că era puțin probabil, de vreme ce nu-și

luase instrumentele cu el. Cum avea să ia sânge dacă nu avea scalpelul și lighenașul?

Un timp nu se întâmplă nimic, apoi cineva se ridică din barcă și sări pe plajă. Vorbea și gesticula spre Ruggiero, care dădu la rândul lui din cap de câteva ori. Necunoscutul era un bărbat înalt, deși cu un cap mai scund decât medicul, și părea îmbrăcat ca un negustor, cu un anteriu închis la culoare și pe cap cu o legătură de pânză. Cum cei doi veneau drept spre el, discutând cu voce scăzută, nu mai așteptă și o luă la fugă spre cort. Când ajunse acolo, se ghemui în așternut, cu inima bătându-i atât de tare, încât se temu că Ruggiero o va auzi. Doar că nu se întâmplă nimic, medicul nu se întoarse, iar băiatul rămase un timp treaz, apoi teama îi fu învinsă de somn. Când se trezi a doua zi, totul era ca de obicei, Ruggiero citea, așa cum făcea în fiecare dimineață, iar de afară se auzeau strigătele păsărilor și glasurile oamenilor.

Părea să fi fost un vis, doar că nu era. Pe unul dintre vizitatorii lui Ruggiero, pe chir Babylas, îl văzu de câteva ori și, la fel ca în celelalte dăți, stăpânul lui îl trimise afară. Simțea că se pregătea ceva, dar asta nu-l deranja de vreme ce acum destinul lui părea să se împletească cu cel al lui Ruggiero, ci se temea doar că va pleca din zona de carantină și nu va apuca să se răzbune pe Miro. Citise că răzbunarea era ca o sete arzătoare și singurul lucru care-o ostoia era rănirea sau moartea celui care o cauzase. De aceea, trebuia să-l înfrunte pe Miro înainte ca drumurile lor să se despartă.

În noaptea în care îl urmări pe Ruggiero își dădu seama că se lăsase distras de misterul din jurul

acestuia, de Maura, chiar și de sentimentul că nu primise ce merita și că soarta îi jucase o festă când îl aruncase în drumul lui Miro, așa că procedase greșit cu răzbunarea. Spytko avea dreptate: Miro era prea puternic pentru el și nu avea să îl dovedească prea curând dacă nu-și făcea un plan. Totuși, aștepta cu nerăbdare să fie din nou trimis în tabără, iar când Ruggiero îi dădu niște leacuri și îi spuse unde să meargă, le luă repede și fugi peste câmp ca un iepure tânăr, spre amuzamentul medicului. Ceva dedusese și acesta din comportamentul lui din ultimul timp, pentru că îi spusese să aibă grijă să nu fie prins în mreje de vreuna dintre sclavele tinere ale negustorilor. Uneori, locul era ocupat de stăpân și putea avea necazuri. Ștefan îl asigurase că va umbla cu grijă și roșise, așa cum era de așteptat, iar Ruggiero zâmbise cu subînțeles, dar nu îl certase și nici nu îi interzise să hoinărească dacă își termina treburile.

Această confuzie îi dădu o libertate și mai mare, totuși nu îi rezolvă decât o problemă. Era în continuare foarte greu să se apropie de Miro, fără să fie observat de acesta, care i se putea plânge lui Ruggiero.

În acea zi, la adăpostul tufișurilor, după ce se satisfăcuseră unul pe altul, Maura se ridică într-un cot și îi ceru socoteală.

– De când mă văd cu tine, mă urmărește un bărbat ciudat! i se plânse ea.

Ștefan se răsuci speriat spre ea. Primul lui gând fusese la Miro, deși el nu prea putea fi descris ca ciudat.

– Cum arată? Ți-a făcut ceva?

Fata clătină din cap și îi dădu o descriere în care-l recunoscu pe Spytko. Gândul că Ruggiero își trimisese omul să îl spioneze întâi pe el, apoi pe ea, i se păru amuzant.

– Nu mă crezi? Nu vreau să te fac gelos, ar fi o prostie. Chiar m-a urmărit și a încercat să intre în vorbă cu mine.

– Și când s-a întâmplat asta?

– Acum câteva zile, pe înserat. Părea că mă aștepta când veneam cu rufele de la apă și m-a speriat de moarte când a zis că i se pare că mă cunoaște și că m-a văzut vorbind cu tine. Nici măcar nu e adevărat! Nu avea cum să ne vadă! Așa că i-am zis că nu te cunosc. Avea o față urâtă și părea pus pe rele. Am crezut că era beat, deși părea foarte treaz.

Ștefan zâmbi la gândul că fata îl înfruntase pe Spytko.

– Nu cred să fie vreun pericol, o liniști. Bărbatul acesta lucrează pentru stăpânul meu și cred că el l-a trimis ca să vadă ce fac și că nu..., că nu mă întâlnesc cu cine nu trebuie.

– Ce vrei să spui cu asta? Cu cine ai putea să te întâlnești?

Maura deveni dintr-odată interesată și uită să mai pară speriată de întâlnirea cu Spytko. Ștefan își dădu seama că îi scăpase ce nu ar fi trebuit, așa că se închise în sine, dar fata insistă, se bosumflă când văzu că nu îi răspunde, apoi se răsuci, îl prinse în brațe și-l sărută, frecându-și trupul de al lui. În cele din urmă, după ce se hârjoniră un timp, Ștefan cedă și îi povesti despre Miro.

Părea un joc, așa că nu era niciun pericol pentru ea. Nu îi spuse că voia să se răzbune, ci doar că suferise din cauza lui, că nu era bine să-l întâlnească și că Spytko îl proteja de el într-un fel pe care nu-l înțelegea.

– Ești norocos că ai un stăpân care are grijă de tine! îi spuse ea oftând.

Până atunci refuzase să vorbească despre Jacopo da Padova, ci doar îi scăpaseră câteva cuvinte despre copiii obraznici ai acestuia și despre nevasta cea tânără, care nu îl strunea și nici nu părea interesată de altceva decât de mâncare.

– Dar măcar se poartă bine cu tine?

Fata ridică din umeri. Nici mai bine, nici mai rău decât alții, pentru că nu toți aveau norocul lui. Ștefan se simți rușinat. Până atunci nu se gândise că Maura ar fi avut nevoie de ceva, că poate nu era tratată bine, că suferea de foame. Îi privi trupul frumos și își zise că măcar nu era lovită de vreme ce nu se vedeau vânătăi, iar pielea îi era curată.

– Cum arată acest Miro?

Ștefan îi răspunse, punând mai multă fiere în descrierea acestuia decât intenționa, iar fata îl ascultă cu luare aminte, apoi dădu încet din cap.

– Îl cunosc, îi spuse. A venit de câteva ori la stăpânul meu ca să împrumute bani, dar nu l-am mai văzut de câteva zile, fiindcă ultima dată a cam fost dat afară. Stăpâna zice că nu ia banii ca să îi folosească și să trăiască din ei, ci ca să-i bea și să-i joace la zaruri. Așa că și stăpânul i-a închis ușa în nas. Tot stăpâna zicea că e haimana, dar e arătos și face o mulțime de victime.

– Da, așa e Miro. Dar credeam că are bani acum.

Ar fi trebuit să aibă prețul trădării, dar se pare că sorții îi erau potrivnici. Dintr-odată, faptul că Maura îl cunoștea i se păru o coincidență cum sunt cele pe care numai soarta le rânduiește spre binele sau tocmai spre răul oamenilor.

– El te-a observat?

– Oh, și încă cum! Dacă nu era stăpâna de față... Însă nu-mi place de el, deși arată bine, are ceva bolnăvicios în ochi, ceva murdar. Te privește, dar nu te vede pe tine, ci altceva, așa că mă feresc de el. Nu m-am născut sclavă, dar am fost furată din satul părinților mei, de dincolo de Caffa, când eram foarte mică. M-am obișnuit cu viața asta, iar Jacopo nu a fost primul meu stăpân, ci doar unul din mulți, așa că nu mă sperie bărbații și îi cunosc. Știu ce vor când te privesc, doar că tânărul acesta nici măcar nu pare că vrea ceva anume, ci numai să facă rău. Știi că acum câteva zile umbla după el un negustor din Veneția, pentru că-i necinstise nevasta? Râse ușor, apoi continuă: Vorba vine, necinstise, nimeni nu crede asta, dar el insista să-l bată.

Ștefan păru interesat de poveste.

– Deci și-a făcut dușmani.

– Da, și negustorul acela nu e singurul care-i poartă sâmbetele. Și când venea la stăpânul meu, arunca niște ocheade stăpânei, că e posibil și din cauza asta să nu mai fie primit. Se aplecă spre el, zâmbind șăgalnic: Am auzit că nu se dă îndărăt să primească cadouri, doar că nu sunt prea multe femei libere pe aici. Așa că mai dă iama și printre noi și prinde ce poate.

– Să nu te încurci cu el, e periculos! îi atrase Ștefan atenția, simțind ochii verzi ai geloziei ațintiți asupra lui.

– N-o s-o fac pentru că nu-mi place și te am pe tine, îi răspunse ea, privindu-l cu duioșie și mângâindu-l pe obraz. Nu am nevoie de nimeni altcineva, cu atât mai puțin de unul care este al tuturor. Însă atrage atenția pe unde se duce. Păcat că e nestatornic, iar pentru ce ți-a făcut ar merita pedepsit.

– Aș vrea să pot face ceva... oftă Ștefan.

Maura îl privi serioasă și dădu încet din cap.

– Știu că ai vrea, dar nu ar fi bine. Mai bine ferește-te de el și așteaptă să rezolve alții ce nu poți face tu. Ar fi păcat să fii spânzurat pentru unul ca el.

Ștefan îi dădu dreptate, deși își simțea inima grea. Începu să-i ceară și mai multe amănunte, ca și când ar fi avut o rană pe care i-ar fi plăcut să o zgândărească. Își spuse că făcea asta doar ca să afle pe unde umbla Miro și să se gândească la un plan, dar adevărul era că se bucura să afle că tânărul rămăsese din nou fără vreo para și că era în pericol să fie bătut de alții. Totuși, răzbunarea altora nu era aceeași cu a lui, iar din cele șase săptămâni în tabără, mai avea, după socoteala lui, cam jumătate. Timpul se scurgea repede, fără să știe cum îi va veni de hac lui Miro.

– Stăpânul tău e bun, dar aș avea grijă și cu el, urmă Maura gânditoare.

– De ce spui asta?

– Uite așa! El și cu stăpânul meu se cunosc foarte bine, deși se prefac că nu e așa. Știai că ser Ruggiero a îngrijit-o pe fosta mea stăpână, prima soție a stăpânului?

Avea o indispoziție a pântecului, nu ceva ce nu mai avusese, din cauză că mânca prea mult, apoi stăpânul Jacopo l-a chemat pe medic și totul s-a agravat, stăpâna n-a mai mâncat nimic, s-a uscat dând totul afară din ea și a murit în câteva zile. Ce zici de asta? Mulți au bârfit că stăpânul voia o soție mai tânără și cu zestre ca să-și acopere datoriile, apoi am plecat de la Caffa și nu știu ce bârfe or mai fi fost în urma noastră.

– Boli sunt tot timpul, la fel și bârfe, iar stăpânul meu este un om învățat, protestă Ștefan. Dacă soția lui Jacopo a murit, nu e neapărat vina lui, pentru că nu orice boală se poate vindeca.

Deși îi luă apărarea lui Ruggiero, în adâncul sufletului nu mai era atât de sigur de cinstea medicului. Fata observă că îl supărase și începu să îl mângâie, prefăcându-se la rândul ei supărată când văzu că nu îi răspundea.

Tempus fugit! îi spusese Ruggiero când se plânsese cu o zi înainte că stăteau prea mult în carantină. Era adevărat că vremea trecea, doar că părea să fie încălțată cu nouăzeci și nouă de ocale de fier și se târa cu greu de la un răsărit la altul. Ca să-l împace, Maura îi povesti că Miro își ducea veacul într-o cameră unde se strângeau mai mulți oameni fără căpătâi ca să joace și să bea. Dintr-odată, băiatul uită de acuzele la adresa medicului și începu să o descoasă, punându-i întrebări și hrănindu-și astfel diavolul care nu-l lăsa să nu se gândească decât la trădarea lui Miro. La fiecare întâlnire îi ceru tot mai multe amănunte, până când fata îi spuse că nu mai are nimic de adăugat.

– Să fi fost amanți și nu te-ar fi bântuit atât gândul de el! exclamă ea, supărată de atâta insistență.

– Știi de ce mă obsedează, dar nu știi ce mă bucur când aud că se afundă din ce în ce mai mult în datorii.

– Dacă e așa, o să mai aflu vești despre el, chiar dacă nu îl întâlnesc.

Baraca unde mergea Miro se afla pe o latură a taberei. Începu să îi dea târcoale, urmărind de la distanță ce se întâmpla, dar fu repede dezamăgit, fiindcă ziua puțin oameni intrau sau ieșeau. Începu să vină și mai pe seară, cerând voie lui Ruggiero sau chiar lui Spytko, care îl supraveghea prietenește în absența doctorului. Bărbatul nu părea să se sinchisească prea mult de ce făcea, dar îi spuse totuși să nu-l deranjeze pe stăpânul drăguței lui. Ștefan nu protestă și lăsă să se înțeleagă că o vizita pe Maura în fiecare zi.

– Vezi să nu o lași grea, îi atrase Spytko atenția. Jacopo o onorează și el, dar nu ar vrea să rămână cu burta la gură după altul.

Ștefan înghiți în sec – cuvintele lui Spytko fuseseră ca un duș rece, deși deja bănuia că nu era singurul care se bucura de grațiile Maurei –, dar îi promise să aibă grijă.

– Mai mult ca sigur asta o să faci! replică Spytko rânjind. Așa făceam și eu la vârsta ta. În rest, ar fi bine să te rogi, din câte țin minte, rugăciunea ajută să-ți limpezești sufletul, dar și capul. Mi se pare că încă îți umblă gânduri de răzbunare prin el și nu-i bine. Ser Ruggiero n-o să te mai apere dacă iar îi ții calea lui ser Miro, a jurat chiar să îți jupoaie pielea de pe spinare dacă nu îți vezi de treabă.

– Mie nu mi-a spus nimic!

Spytko se încruntă la el.

– Mi-a zis mie și e de ajuns! I-am dat pehlivanului de Miro câteva parale ca să te lase în pace, numai Cel de Sus știe că iubitele lui sunt paralele și monedele, așa că ai scăpat! Să nu crezi însă că nu ți s-a pus pe răboj și asta.

Vorbele lui Spytko îl lămuriseră însă motivul pentru care Jacopo se purta bine cu fata și de ce aceasta nu se plânsese că ar fi fost lovită sau ținută nemâncată. Nu îi reproșă însă nimic când o văzu în ascunzișul lor de pe malul pârâului, pentru că nici nu era nimic de zis. Peste câteva săptămâni aveau să se despartă ca să nu se mai vadă niciodată, deci trebuiau să se bucure de ce aveau. Ce rost avea să piardă timpul cu certuri, când puteau face lucruri mult mai plăcute? Cât despre rugăciune, nu se mai gândise la cele sfinte de când plecase de la mânăstire, dar nici înainte nu o făcuse cum trebuia, dacă ar fi fost să îl asculte pe chir Antim, care se plânsese de atâtea ori de lenea lui.

Când rămase singur în după amiaza aceea, lăsă treaba și îngenunche în pragul cortului, împreunându-și palmele și coborându-și fruntea. Încercă să se gândească la greșelile pe care le făcuse, la nestatornicia de care dăduse dovadă, la lipsa de recunoștință față de Bogdan și de chir Antim însuși, pe care îl mai și bănuise de ce era mai rău. Își spuse că îl va ierta pe Miro pentru că așa era creștinește, iar dacă pedeapsa acestuia avea să vină, el nu trebuia să-l urască. Cu cât se ruga mai mult și cerea iertare pentru greșelile

făcute, cu atât fața triumfătoare a lui Miro îi apărea în fața ochilor ca o ispită a întunericului. Miro râdea de el, râsese tot timpul, îl luase din Suceava ca pe o marfă pe care-o cari cu tine, fiindcă știi că o vei vinde la nevoie și vei scoate parale bune pe ea. Orice rugăciune ar fi spus, chipul acela batjocoritor nu-i dădea pace.

Deschise ochii, își strânse palmele în pumni și se lovi de câteva ori peste frunte. De vină erau capul și mintea lui proaste. Poate și sufletul! Nu reușea să uite și să ierte. În loc să ceară iertare lui Dumnezeu pentru păcatele lui, se gândea cum s-ar fi simțit dacă Miro ar fi căzut lovit de-o boală năprasnică. Îl vedea gemând pe pământul gol, acoperit de zdrențele hainelor lui scumpe, dar și de alte necurățenii, și implorându-i ajutorul. El se apropia încet, ținând în mâini o ulcică cu apă, dar nu i-o apropia de buzele însetate, ci doar îl umplea de ocări. Imaginându-și vorbele pe care avea să i le spună, se simți mai bine decât când se rugase mai devreme. Poate că Spytko se înșelase totuși și nu rugi îi trebuiau lui.

Pe Miro îl revăzu într-o seară, pe când ținea sub supraveghere intrarea în casa unde se strângeau mai mulți pierde-vară ca să joace cărți. Afară soarele se domolise și se aplecase spre orizont, iar el nu ar fi trebuit să se afle acolo. Venise din întâmplare, în drum spre cortul lui Ruggiero, ca să mai arunce o privire, fără însă să se aștepte să descopere ceva. Se așezase

după un butoi aflat în spatele altei barăci din șirul ce mărginea tabăra, se prefăcuse că era obosit și se întinsese cu spatele lipit de doagele fierbinți încă. Din când în când, arunca câte o privire spre ușa închisă a încăperii ce-l interesa. Casa aceasta, spre deosebire de altele, avea pereții construiți din pietre de diferite mărimi, clădite unele peste altele și care formau un mozaic ciudat și instabil. Dincolo de ea nu se mai găseau decât câteva tufișuri uscate și un mal stâncos, înalt, ce cobora aproape vertical în mare. Cu câteva zile înainte, se târâse până la marginea lui și privise în jos, la stâncile ce-l mărgineau, ascuțite ca dinții unui animal preistoric. Apa albastră se învolbura printre ele, nelăsând prea multe șanse celui care ar fi căzut acolo. Cât de diferit era acest loc de plaja cu dune aurii unde Ruggiero mergea destul de des în ultima vreme!

La un moment dat, profitase că nu se afla nimeni prin preajmă și se apropiase curios de casă. Aceasta avea două încăperi, doar că numai una era locuită, iar în cealaltă se aflau închise câteva oi și găini. Ziua, ele umblau pe afară, în ciuda apropierii de faleză, și se amestecau cu alte orătănii venite odată cu navele ce intrau în carantină. Privind printr-un spațiu dintre pietrele prost așezate, văzu o încăpere mică, luminată de o lampă, așezată pe o masă. Pe pereți atârnau niște coșuri de nuiele și niște tigve dolofane cu gâturi lungi de care erau prinse sfori. Nu era nimeni înăuntru, dar se temu să mai rămână ca să nu apară cineva.

În seara în care îl văzu pe Miro, casa era tot goală. La început, auzi o melodie ce i se păru că aducea cu

Douce Dame Jolie, pe care acesta i-o tot fredonase la Suceava. Sunetele erau însă împrăștiate de șoaptele brizei, așa că nu fu sigur că era el decât când îl văzu. Îi recunoscu vesta, cămașa brodată, ciorapii în două culori și bereta împodobită cu mărgele aurii – haine pe care le purtase și la Suceava, apoi luaseră drumul surghiunului însoțindu-și stăpânul la Cetatea Albă. În colțul gurii avea un fir de iarbă ce se mișca alene urmând ritmul cântecului. Arăta neschimbat, parcă mai sigur pe el decât înainte.

Nu părea să meargă spre casă, pentru că o coti înainte de ea, urcând un mic dâmb, lângă care fuseseră aruncate diverse gunoaie. Acolo se opri nehotărât, strâmbă din nas din cauza duhorii, scoase firul de iarbă din gură și îl aruncă scârbit. Privi în jur, aruncă o ocheadă locuinței, dând însă impresia că nu-l interesa, ci doar se aflase din întâmplare în câmpul lui vizual. Părea pradă unei dileme. Din ascunzișul lui, Ștefan nu-i vedea prea bine expresia feței, dar poziția capului și a umerilor îi sugeră nehotărâre. Voia și, în același timp, nu voia să meargă spre casă. În cele din urmă se hotărî și o luă spre faleză. Ștefan auzise că locul era înșelător chiar și la lumina zilei și că marginea se fărâmița, trimițând fuioare de praf în apa ce fierbea dedesubt. Miro nu știa sau nu îi păsa, fiindcă îl văzu cum se apropie periculos de mult de buza prăpastiei, privește în jos și rămâne așa un timp, cu trupul înclinat și cu mâna sprijinită de piciorul drept.

Briza începuse să bată mai rece pe măsură ce soarele se culca dincolo de linia orizontului, iar de jur-

împrejur tot nu era nimeni. Miro se aplecă și mai mult, iar Ștefan simți fiori reci. Pentru o clipă și-l imagină căzând ca o pasăre mare cu mânecile albe ale cămășii umflate de vânt. Se ridică fără să se mai gândească și păși dincolo de adăpostul butoiului.

Dacă se mișca repede, putea să-l împingă chiar el și cine l-ar fi bănuit?

Miro era urât de mulți, avea dușmani, iar lucrurile puteau fi foarte simple. El îi luase libertatea, așa că Ștefan avea să îi ia viața. Se repezi spre el, fără să se mai gândească decât la cât de ușor avea să fie, însă Miro îl auzi cu tot zgomotul mării și al vântului și se îndepărtă de margine. Ajunsese deja lângă casă când îl văzu cum îl privea batjocoritor, detașat pe fundalul cerului. Inima începu să-i bată și se înroși surprins asupra faptului. Vru să se întoarcă, dar Miro se repezi și-i tăie calea.

– Prietenul Ștefan, ce surpriză! Ne întâlnim din nou, deși credeam că ești pe moarte, cel puțin așa mi-a spus omul bun la toate al medicului. Așa că, iată-ne din nou, Ștefan *e il pazzo*!

– Nu-mi mai spune așa! se enervă Ștefan.

– De ce? Nu ești așa? Ce făceai aici?

– Nimic.

– Nimic? Să nu-mi spui că te gândeai să mă împingi de pe faleză. Ai fi scăpat repede de mine și nimeni nu te-ar fi bănuit, chiar dacă și-ar fi pus cineva mintea să mă caute.

Îl apucă de cămașă și îl trase spre el. Ștefan se smuci, dar nu reuși să se elibereze, așa că își sprijini și el mâna dreaptă în pieptul celuilalt.

– Nu te căutam pe tine, îi spuse gâfâind de efortul de a-l ține la distanță. Stăpânul mi-a poruncit să nu îți mai ies în cale.

Gura frumoasă a lui Miro se strâmbă într-un rânjet.

– Și ce mai asculți tu de ser Ruggiero! Sau poate ți-e frică de el, având în vedere meseria lui. Te temi să nu îți toarne ceva în băutură sau să te înece în mare? Nici nu ar fi de mirare, mai ales că am auzit niște zvonuri legate de a doua meserie a lui. Dar poate știi deja. Ziua vindecă, iar noaptea dezleagă ce a vindecat! îl încercă el.

Ștefan clătină din cap.

– E o minciună, indiferent ce vrei să spui!

– Asta e culmea, *caro Stefano*, să mă învinuiești de minciună pentru cuvinte pe care nici nu le-am rostit. Dar, dacă e așa, tu minți, că mă pândeai și te-am văzut cum te ascundeai după butoiul de acolo. Poate o să-i spun lui ser Ruggiero, adăugă Miro gânditor, sau, și mai bine, lui ser Spytko, că pare omul care chiar te-ar biciui pentru neascultare.

Ștefan neagă din nou, apoi își adună puterile și reuși să se smulgă din strânsoarea lui și să fugă. Când ajunse destul de departe, îl auzi aruncându-i cuvinte batjocoritoare, așa că se opri o clipă.

– Mă odihneam, nu te urmăream pe tine. Nici nu știam că aveai să vii aici. Mai bine te-ai gândi la asta.

Fugi spre cortul lui Ruggiero, temându-se că Miro avea să-și ducă amenințarea la îndeplinire. Când intră într-un suflet, medicul era așezat la o măsuță scundă și sfărâma niște boabe uscate într-un mojar. Nu ridică privirile când intră ca o furtună, dar i se adresă:

– Ai pierdut iar vremea pe undeva.

Nu părea supărat pe el, ci doar concentrat la ce făcea.

– Am fost puțin pe faleză, mărturisi Ștefan încurcat.

Nu era prima dată când îl vedea pe doctor pregătindu-și medicamente, dar mirosul înțepător din cort îl făcu să-și amintească vorbele lui Miro.

– Ce sunt astea? îl întrebă.

Ruggiero îi aruncă o privire rapidă.

– De ce ești așa agitat? Ai alergat sau s-a întâmplat altceva?

Ștefan neagă repede sub privirea ascuțită a medicului, apoi se apropie, prefăcându-se interesat de ce făcea acesta.

– Pregătesc un medicament pentru durerea de cap și sper să obțin ceva rezultate.

– De ce nu ați obține dacă tratamentul este corect?

– Ah, pot fi multe cauze, inclusiv faptul că durerea de cap e doar un simptom al altei probleme, cum ar fi a reumatismului, și atunci nu se va vindeca, îl lămuri el. În plus, nu numai tratamentul contează, după cum ți-am mai spus, ci și vârsta pacientului, temperamentul acestuia și anotimpul. Adică un tratament va fi administrat cui trebuie și la ce moment trebuie ca să fie eficient. Uneori o boală devine ea însăși medicamentul care vindecă altă boală. Cei care au fost bolnavi de febra *cuartă* se pot vindeca după ce aceasta trece și de varice, podagră și epilepsie. Nu ar fi nemaiîntâlnit, încheie zâmbind.

Ștefan aprobă, gândindu-se la Miro și la moartea acestuia, care putea fi un tratament foarte bun împotriva dorinței de răzbunare, așa că-i întoarse zâmbetul.

– Mă bucur că ești vesel, până deunăzi păreai că-ți tot cauți în pungă, remarcă Ruggiero, îndreptându-și din nou atenția spre mojar. Îl roti în mâini ca și când l-ar fi cântărit, apoi i-l întinse lui Ștefan: Continuă tu, în timp ce iau celelalte ingrediente.

– Deci un tratament poate face bine la altceva, așa cum și o boală face bine la alta, trase Ștefan concluzia pe când pisa boabele uscate. Pistilul se lovi de câteva ori de pereții mojarului scoțând un sunet înfundat.

– Din păcate, există și tratamente care nu fac bine la nimic, dar nu putem ști până nu le aplicăm. Sunt și unele care cauzează moartea, mai ales când există și o boală ascunsă.

Ștefan deveni brusc interesat.

– Când mai eram la mânăstirea Negrea, am ajutat deseori un călugăr care se ocupa de plante. Asta mi-a spus și el.

Ruggiero luă o parte dintre boabele pisate și le trecu într-un bol unde începu să le amestece cu alte plante uscate și pisate pe care le scotea din săculețe.

– Nu știam că ai mai făcut asta și înainte și nici că ai fost la o mânăstire. De ce ai plecat de-acolo? Nicăieri nu ești mai la adăpost de năpastă decât într-o mânăstire, desigur, dacă e bine întocmită și apărată.

Ștefan se gândi o clipă. Fusese în siguranță, nu umblase pe drumuri, avusese suficientă hrană, inclusiv din cea sufletească, dar ceva îl mânase mai departe. Îi povesti toate acestea lui Ruggiero, care îl ascultă cu atenție.

– Poate ai greșit că ai vrut mai mult. Mai binele este dușmanul binelui, se știe. Ai avut însă noroc că ai

ajuns la mine și nu la altul, iar dacă vei învăța și mă vei asculta, te voi elibera cum ți-am promis și vei deveni ajutorul meu.

– Nici nu aș vrea altceva!

– Pentru asta trebuie să am deplină încredere în tine, iar încrederea se capătă în timp și se spulberă mai repede decât un nor pe cer. Meseria de medic are și laturi care nu sunt pentru toate urechile. Vei putea să-ți ții gura? Chiar și față de un prieten, de-o iubită?

Ochii ciudați ai lui Ruggiero îl priviră stăruitor, deși băiatul aprobă din toată inima.

– De bună-seamă că voi face tot ce-mi veți cere!

În timp ce vorbele îi scăpau de pe buze, se gândi la ce-i povestise Maura despre prima soție a lui Jacopo. Oare la asta voia Ruggiero să se refere? Că va trebui să ia viața unor bolnavi? Ceva din ce gândea se oglindi pe fața lui, pentru că Ruggiero îl întrebă cu asprime:

– De ce mă minți? Nu cred că ai fugit de la mânăstire doar pentru că nu puteai picta, așa cum mi-ai povestit. Ce s-a întâmplat acolo? Să-mi spui adevărul!

Ștefan își coborî încurcat privirile în mojar, întrebându-se de unde își dăduse Ruggiero seama că mai era și altceva.

– Am crezut că voia să mă otrăvească!

– Cine, băiete? Vorbește deslușit!

– Chir Antim, călugărul pe care-l ajutam! Mi-a dat o fiertură dintr-un amestec și era să nu mă mai trezesc.

– De ce să facă asta? Îmi ascunzi ceva, îmi dau seama. Doctorul este ca un preot, așa că poți să-mi spui ce s-a întâmplat.

Ștefan se mai codi puțin, apoi începu să-i povestească. Pe măsură ce vorbea, cuvintele îi zburau ca niște păsări scăpate din colivie și nu se opri până nu îi deșertă sufletul cu totul. La sfârșit, se simți eliberat, dar și rușinat.

– Miro mi-a spus că am fost otrăvit și că e bine că am fugit, deși meșterul Bogdan a zis că nu aveam stare ca să rămân la o mânăstire și de aceea am inventat totul. Doar că nu am mințit, chir Antim chiar mi-a dat băutura aceea din prafurile despre care-mi spusese că sunt periculoase. Asta ca să ascundă că Bogdan îi vânduse niște lucruri care nu trebuiau să fie într-o mânăstire.

– Ce fel de lucruri?

– Nu știu sigur. Mi s-au zis că niște prafuri.

– Și de ce nu ar fi fost prafurile primite acolo, chiar și unele otrăvitoare. Sunt otrăvuri care fac bine în cantitate mică, așa că nu cred că asta e pricina.

Ștefan se gândi o clipă. Ar fi vrut să-i spună altceva, dar nici el nu știa ce.

– L-ai crezut pe Miro, dar nu pe zugravul Bogdan, care mi se pare un om serios și muncitor, acum ce-oi crede despre tine? adăugă Ruggiero într-o doară, apoi nu mai spuse nimic, concentrat la treaba pe care-o făcea.

Stătea așezat pe o rogojină, iar pe jos, în fața lui, ținea vasul în care amestecase plantele cu alte pulberi. Folosind un instrument cu coadă lungă și mai lat în partea de jos, lua o cantitate de pulbere, pe care o punea pe talgerul unei mici balanțe și o cântărea. La final o introducea cu grijă într-un săculeț, pe care îl lega cu bucăți de sfoară. Avea deja șase astfel de pachete.

– Mai mulți oameni se plâng de pântecăraie, poate au mâncat ceva stricat, dar poate fi și altă cauză. Sper ca prafurile astea să le facă bine, îi spuse fără să se uite la el. Cât despre ce mi-ai povestit, nu cred că a vrut să te otrăvească, poate doar să te liniștească. Iar Miro Voglia e un mincinos și un escroc, cum singur ți-ai dat seama. Încă mai crezi ce ți-a spus? El nu e decât spoială, am aflat de la alții că se laudă că tatăl lui a fost genovez, doar că el nu a trăit deloc la Genova, iar tot ce-a învățat a fost numai ca să facă paradă cu asta – nu e nimic adevărat din ce spune sau face.

Ștefan se înroși și lăsă capul în jos. I se părea și lui de necrezut că fusese atât de credul.

– Îi plăcea atât de mult să cânte și să spună versuri, murmură ca și când ar fi avut vreo importanță.

– Altă înșelătorie! Se știe că *sotto il velame de li versi strani*[38] nu se află nimic. A învățat poezie, care pentru el nu e decât o înșiruire de cuvinte, niciun sentiment sau idee. Totul făcut ca să înșele, iar tu nu ai fost nici primul, nici ultimul amăgit de el. Nu te necăji, îl liniști doctorul. Totul se învață. Ai avut noroc că rana ta nu a fost deloc gravă, iar dacă te-ai îmbolnăvit și ai făcut febră, a fost numai din cauza inimii tale, care nu s-a împăcat încă cu lumea în care trăiești. Dacă trebuie să ierți pe cineva sau ceva, află de la mine, că mai întâi cu sufletul și inima ta va trebui să cazi la pace.

Vru să-l întrebe, la fel ca pe Spytko, de ce unii oameni păreau să fie într-un fel buni, dar nu făceau

38 „cântarea mea ciudată, sub vălul ei", Dante Alighieri, *Divina Comedie*, traducere George Coșbuc

decât rău, dar se simți cuprins de sfială. Poate și Ruggiero era o astfel de persoană, altfel ar fi fost mai presus de bănuielile lui, sau ale altora.

– Și demonii sunt creații ale lui Dumnezeu, care se află în ei, cel puțin în partea care nu este deformată de păcate, urmă Ruggiero, ca și cum ar fi avut puterea să-i pătrundă gândurile.

– Dar dacă Dumnezeu se află în toate, atunci nu este și în păcat?

– Se spune că adevărul este mai presus de mintea omenească, totuși sunt unii care spun că adevărurile sunt micșorate de fiii oamenilor. Deci, așa cum într-o oglindă, un chip poate să aibă mai multe reprezentări, și un adevăr Dumnezeiesc poate avea mai multe interpretări.

Ștefan se opri o clipă încercând să înțeleagă.

– E bine să înrobești pe cineva?

– Nu asta am vrut să spun, dar poate fi și bine, și rău.

– În ce fel?

– Să zicem că ai fi ajuns să mori de foame alături de Miro, sau el te-ar fi dus într-un deșert unde ai fi fost atacat de tâlhari și omorât. Să zicem că asta s-ar fi întâmplat peste câteva luni. Ar mai fi rău că nu ai mers cu el, ci te-a vândut? Ar mai fi robia așa o nenorocire?

Ștefan tăcu încurcat, apoi spuse cu sfială:

– Dar nu știm cu siguranță că aș fi murit. Poate mi-ar fi fost mai bine.

Ruggiero îl opri cu un gest.

– Nu vorbeam acum despre cum te simți alături de mine, pentru că oricum vei rămâne aici, dar

voiam să-ți arăt că nimic din ce cunoaște, speră, visează mintea omenească nu este adevărul-adevărat, ci doar o iluzie sau o reflexie a altui adevăr pe care cu greu îl putem atinge. Ceea ce este adevăr în prezent, întotdeauna a fost și va fi adevărul, chiar dacă noi acceptăm asta sau nu. O moarte este o moarte, e adevărată, dar modul în care aceasta este percepută diferă de la om la om, de la epocă la epocă. Deci și Miro al tău, a existat, există și va exista într-un anumit fel, indiferent de cum vrei tu, sau eu, să-l vedem. El este oglinda înconjurată de reflexii care se oglindesc în ochii noștri. Dacă scăpăm de reflexii, sub toate acestea nu este însă decât un singur om!

– Miro poate fi bun? întrebă Ștefan.

– Dacă așa îl vezi tu, așa este pentru tine, chiar dacă el ar fi întruchiparea răului. E ca un actor care interpretează rolul altcuiva care a existat, sau există, dar pe care noi nu-l cunoaștem decât prin interpretarea aceluia. Apoi, și Augustin spune că simțurile ne fac să tragem concluzii greșite: *Noi denumim lucruri sau corpuri false pe care le contactăm ca verosimile.* Miro nu e ce pare a fi, deci e fals, dar câți oameni nu sunt așa?

– Dacă e fals, înseamnă că e rău, urmă băiatul ca și când nu ar fi auzit decât o parte din ce i se spusese, și atunci am dreptate să vreau să mă răzbun?

Ruggiero râse, apoi întinse mâna dreaptă și i-o așeză pe umăr. Degetele mari și palide i se întinseră ușor, mângâindu-i obrazul, pe care i-l prinse apoi într-un căuș rece. Ștefan se cutremură, dar continuă să-l privească plin de curaj.

– Mi-a spus Spytko de ce-ți umblă prin cap, dar ultima dată ai dat greș. Așa se întâmplă când nu se chibzuiesc lucrurile bine. El este liber, tu nu, el este mai vârstnic și are mai multă experiență, e înarmat, a mai omorât și pe alții, sau cel puțin așa s-a lăudat. Dacă vrei să-l dobori, trebuie să te pregătești, să lași regretele, să privești adevărul tău și al lui în față. Altfel, dragul meu, vei da greș și, ori te va ucide el, ori eu, pentru că un sclav nu atacă un om liber fără să primească o pedeapsă pe măsură. Așa că, gândește-te bine ce vrei să faci. Mai rău decât să fii nerăzbunat este să fii mort. În lumea asta a noastră se crede că păcătosul iese din ordinea divină când păcătuiește, dar dacă este pedepsit, se întoarce la ea. Nu aș vrea să trebuiască să fii și tu mântuit prin moarte, ar fi păcat. Și apoi, chiar și Miro se află în aceeași situație...

Ștefan dădu serios din cap, semn că avea să se gândească și nu negă că ar fi dorit moartea lui Miro. Totuși, cuvintele lui Ruggiero îl nedumeriseră, voia oare doctorul să-i sugereze că răzbunarea lui ar fi adus și purificarea fostului său prieten? Un Miro, care ar fi suferit, ar fi fost unul mai aproape de Dumnezeu decât el? Chiar și numai gândul acesta și simțea că lumea îi aluneca printre degete ca nisipul de pe plaja bătută de valuri.

Ruggiero avea dreptate. Învățase să bănuiască oamenii pe nedrept, să mintă, să înșele, să dorească

moartea aproapelui, iar viața lui devenise o oglindă strâmbă. Aproape nu-i mai păsa ce avea să se întâmple cu el. Cu cât trecea timpul, cu atât voia ca Miro să dispară. Doar că nu se întâmpla nimic, iar tânărul vizita în fiecare zi casa de jocuri, bea și cânta alături de alți tineri. Uneori îi auzea când trecea prin apropiere. Carantina însemna pentru el numai distracție, deși și alții își făceau de cap din lipsă de treabă. Femei erau puține – multe neveste și fiice de negustori care aproape nu ieșeau din încăperi –, dar și slujnice și sclave. Acestea erau mai accesibile, așa că erau urmărite pe ulițe de tinerii fără căpătâi. Totuși, nimic nu se întâmpla la lumina zilei.

De când cei doi marinari fuseseră spânzurați, comunitatea se mai liniștise, deși Ruggiero era chemat destul de des ca să se îngrijească de răni și îl lua și pe Ștefan cu el. Băiatul îl urmărea cum lucra și îl ajuta, însă uneori se întreba dacă ce-i povestise Maura despre el era adevărat sau doar o bârfă născută din faptul că Jacopo din Padova se recăsătorise prea repede. Avea însă doi copii mici de crescut, așa că graba putea fi justificată.

Ziua se împărțea astfel între plimbările pe la bolnavi, pregătirea de medicamente, învățătură și somn. Din când în când o vedea pe Maura, asta dacă reușea să scape. Se zvonea că în tabără apăruseră și alte cazuri de ciumă de la niște călători veniți de la Nicosia, așa că ulițele erau mai pustii ca niciodată. Chiar și Ruggiero își rărise vizitele nocturne, iar Spytko nu mai hoinărea și stătea mai mult pe lângă cortul lor. Asta însemna că

Ștefan nu mai putea să profite de momentele în care ar fi fost singur.

Sub supravegherea lui Ruggiero amesteca medicamente din plante și din pulberea pe care o obținea pisând substanțe cu miros ciudat ce semănau cu niște pietricele. Una dintre ele, de culoare gălbuie, îi atrase atenția. Mirosea ca o pădure de munte, deși semăna cu apa înghețată ce s-ar fi găsit lângă hârdaiele în care se puneau la vopsit pânzele ce urmau să împrumute culoarea solară.

– Ce este asta? îl întrebă pe Ruggiero, ridicând o pietricică galbenă și prinzând în ea razele ce intrau prin deschizătura cortului.

Privită prin ea, lumea căpăta forme și culori ciudate.

– Acesta e un leac prețios, căruia unii îi spun ambră, *ambre*, *kéhribar*, chihlimbar sau *chelimbár*. Chiar Hipocrate vorbește despre el, iar Calistratus ne îndeamnă să-l folosim pentru a trata nebunia, durerile de gât și de urechi. Dacă îl bei, îți va liniști stomacul, iar dacă îl porți în jurul gâtului, te va proteja de boli, așa cum ne spune și Pliniu cel Tânăr. Sunt destui negustori care plătesc bine pentru astfel de leacuri, dacă nu le-au adus deja cu ei, iar dacă nu, avem noi grijă să le aibă.

Îi zâmbi și îi întinse încă două bobițe galbene.

– Banii contează, nu-i așa? îi spuse Ștefan întorcându-i zâmbetul.

– Nu în sensul în care îl dai tu, dar da, contează. Foarte puține lucruri sunt gratuite pe lumea asta și, de obicei, cele la care nu te aștepți, așa că le iei cu greu în calcul.

– Dragostea și prietenia?

– Nu, dacă te gândești la ele în general, dar, cu siguranță o dragoste și o prietenie anume pot fi așa cum spui. Nu generaliza, pentru că nu este posibil. Vei vedea că în viață nimic nu este sigur, lucrurile merg atât spre bine, cât și spre rău, așa că trebuie să înveți să recunoști această curgere firească a lumii.

Ștefan rămase o clipă cu pisălogul în aer, încercând să înțeleagă ce i se spunea. Făcea oare aluzie la Miro? Se feri să-l întrebe, pentru că observase că nu îi plăcea când menționa numele tânărului.

– O să încerc, spuse în schimb, iar bărbatul îi aruncă o privire amuzată și pufni.

Deși viața în apropierea bolii ar fi trebuit să fie periculoasă, cu Ruggiero nu simțea acest lucru. Era un om foarte socotit, foarte organizat, orice gest părea să ascundă o motivație, orice privire avea un sens. Deși erau spițeri în tabără, prefera să-și facă singur medicamentele, pentru că – susținea el – așa era sigur de calitatea și cantitatea ingredientelor. Ștefan se mirase când auzise că unii spițeri vindeau leacuri calpe sau îndoielnice și că nimeni nu verifica, nimeni nu-i condamna la spânzurătoare.

– Există crime mici, pe care mintea noastră le poate cuprinde, cum este furtul, cum sunt poftele trupești, așa că vor fi pedepsite pe măsură, îi explică Ruggiero pe când se duceau să viziteze un pelerin care tușea și scuipa sânge. Există însă și alte crime, pe care mintea noastră nu le poate cuprinde, de aceea nici nu le va putea pedepsi așa cum trebuie.

Era o zi înnorată, iar briza părea mai tăioasă. Marea avea o culoare întunecată, metalică, și valurile se foiau neliniștite în josul falezei, spărgându-se de stânci. Ștefan se gândi din nou la Miro, dar din nou nu îl pomeni.

– Și totuși, pe acestea cine le pedepsește?

Ruggiero îi aruncă o privire ce păru întunecată sub norii groși de furtună. Briza îi umfla poalele hainei închise la culoare ca și când ar fi fost o pasăre mare și rea.

– Orice urcior dus de multe ori la apă se va sparge cu siguranță într-o zi. Asta e ceea ce oamenii numesc justiția divină. Deci, nu te îngrijora, faptele rele se plătesc de obicei, deși nu când, sau cum ne-am aștepta.

Bolnavul se afla singur într-o cămăruță ce nu părea mai mare decât poiata orătăniilor. Când ajunseră în apropiere, îi întâmpină un bărbat scund și nervos care le indică cu un semn pripit unde să meargă, apoi se îndepărtă repede, ca și când vântul rece l-ar fi împins și pe el de la spate. Ștefan privi neliniștit după el. Ruggiero îi atinse umărul atrăgându-i atenția.

– Vezi dacă avem unde să ne spălăm după ce ieșim.

Ștefan dădu ocol construcției și găsi un butoi plin pe jumătate cu apă. Părea destul de stătută, dar se putea folosi. Câteva găini scurmau prin preajmă și îl priviră ofensate ca și când l-ar fi găsit pe el vinovat, fiindcă adăpostul le fuseseră luat. Se întoarse la Ruggiero și îi spuse ce descoperise.

– Foarte bine, atunci, să ne pregătim.

Își așeză pe jos ranița și scoase din ea două măști din piele, cu aspect ciudat, ca niște ciocuri de pasăre

și două perechi de mânuși. Îi arătă cum să și le pună, apoi îi atrase atenția să nu atingă nimic după ce intrau. Ambele piese duhneau ciudat și păreau unsuroase, ca și când ar fi fost frecate cu un ulei înțepător, iar când Ștefan își trase masca peste față, aproape că nu mai putea să respire.

Ruggiero privi în jur, găsi un băț gros și îi făcu semn să-l urmeze. Înăuntru era destul de întuneric, iar în spațiul mic nu se vedea decât un corp trântit pe jos, acoperit cu o pătură, un blid gol și un vas cu apă. Ștefan rămase pironit în cadrul ușii. Corpul era al unui bărbat slab, așezat pe-o parte. Era chircit, cu genunchii adunați spre gură, cu ochii pe jumătate închiși. Era ciudat de liniște, așa că Ștefan ciuli urechile. Auzi doar bâzâitul mușteloi și cotcodăcitul găinilor de afară. Poate acoperământul din piele de pe cap îl împiedica să prindă respirația bolnavului. Ruggiero era cu un pas înaintea lui și se apropia cu grijă, ca și când s-ar fi temut ca bărbatul să nu se trezească dintr-odată, să arunce pătura murdară și să sară la el.

Îl văzu că se aplecă spre bolnav, așa că îndrăzni și el să facă un pas înainte. La lumina ce venea prin golul ușii, mâinile ce strângeau pătura erau acoperite de pete vinete și umflături, iar fața părea scobită și murdară. Buzele arătau ciudat, supte, uscate, iar urme roșiatice îi înconjurau pleoapele.

– Ce e cu el? întrebă cu teamă.

Ruggiero nu păru să-l audă. Se aplecă mai mult asupra bolnavului și îl cercetă cu atenție. Folosi bățul ca să tragă pătura de pe corpul lui și reuși după ceva cazmă

să-i dezvelească gâtul și umerii. Masca cu cioc lung îi dădea o înfățișare ciudată, iar Ștefan se gândi la un corb gata să se înfrupte din carnea unui condamnat. Asta se întâmplase probabil și cu marinarii spânzurați, doar că nu se dusese să vadă. Gâtul bărbatului era ciudat de slab, plin de pete de culoare și cu două umflături destul de mari. Una se spărsese deja, iar din ea cursese un lichid ce murdărise partea de sus a cămășii. Ștefan își îndreptă privirile spre materialul odată alb. Existau și alte pete acolo, de un roșu închis. Simți că amețește. Gura i se umplu de salivă și își dădu seama că, dacă nu ieșea atunci, avea să verse tot ce mâncase de dimineață. Privi alarmat spre Ruggiero, iar acesta îi făcu semn să-l lase singur, ghicind din tremurul umerilor că îi era rău.

Se repezi afară, înconjură clădirea și se opri la hârdăul cu apă. Aruncă masca cât acolo și își clăti fața cu apă. Ar fi vrut să bea, dar era mai bine să se abțină. Mânușile urmară curând drumul măștii, înainte să se așeze la marginea uliței. Încercă să se gândească la mare și să respire cât mai adânc aerul ce deja se mai încălzise. Ruggiero îl urmă curând. Ștefan îl văzu cu coada ochiului ca pe o nălucă, apoi se ridică și se duse pe drum până într-un punct de unde chiar putea vedea marea. Rămase nemișcat, cu vântul lovindu-i fața până când îl simți pe medic apropiindu-se.

– E mort, îl auzi spunându-i.

Întoarse încet capul spre el și descoperi că își scosese masca și că arăta ca de obicei.

– A avut ciumă, așa cum mă temeam, și încă una dintre formele cele mai periculoase, în care plămânii bolnavului se umblu de sânge.

– De aceea avea pete roșii pe piept?

– De aceea. A tușit și a împrăștiat molima în jur, dar, din fericire, nu era nimeni ca să fie molipsit.

Ștefan se întoarse spre el.

– Din fericire? A murit singur!

Ruggiero clătină din cap.

– Da, asta-i fericirea, că a murit singur și nu a mai luat și pe alții cu el. Hai să mergem, nu mai avem ce face aici. O să-l anunț eu pe mai marele taberei, tu du-te la cort și spală-te bine.

Mirosul morții îl deranja. Până atunci mai văzuse moartea, dar o luase ca pe un lucru ce se întâmpla doar unor necunoscuți. Undeva, nu credea că el putea să moară, ci doar alții. La fel ca boala, credea că moartea era o pedeapsă pentru felul în care oamenii își trăiseră viața. Sigur că, dacă lua lucrurile în acest fel, însemna că și Miro merita să moară pentru ce îi făcuse. Prima dată când își dădu seama însă că și viața lui se putea încheia la fel de brusc ca și a altora fusese când începuse să-l însoțească pe Ruggiero și să ducă leacuri celor bolnavi de ciumă. De obicei le lăsa lângă ușă și a doua zi vedea dacă le luase cineva sau nu. Făcea totul după indicațiile medicului și spunea că nu avea de ce să-și bată capul. Totuși, pe măsură ce cazurile se înmulțeau, creștea și neliniștea din sufletul lui.

Existau multe lucruri care îl nelinișteau. Spre exemplu, știa din lecturile și învățăturile de la Negrea că după moarte sufletul lui avea să se ducă în Rai sau

în Iad, mai degrabă în ultimul dacă își urma planul de răzbunare. Pe de altă parte, Miro îi spusese că pentru el lumea de dincolo nu era decât un drum întunecat, luminat de planete ca de niște făclii. Deci, dacă Miro murea de mâna lui, sufletul lui avea să facă o călătorie pe Calea Robilor spre cerurile îndepărtate, printre cele șapte planete despre care-i vorbise cu atâta mândrie, ca și cum s-ar fi aflat în stăpânirea lui – Miro regele încoronat de pe Saturn, Venus, Mercur, din Soare, sau de pe Lună, ce putea fi mai înfiorător? –, apoi urma să se întoarcă în lumea lor ca să se mai înfrupte din bunătățile ei, spre deosebire de Ștefan, care avea să se chinuiască în focurile Iadului. Ce dreptate era asta?

Și aceasta nu era singura problemă care-l frământa!

De la o vreme, oamenii începuseră să-i ocolească din cauza legăturilor, chiar și vagi, cu ciumații. Spytko susținea că asta era un lucru bun, însă lui nu i se părea așa, de vreme ce nu putea să se mai întâlnească cu Maura. De când apăruseră primele cazuri, oamenii își schimbaseră obiceiurile. Unii urmaseră exemplul lor și se mutaseră în corturi, în afara taberei, alții aleseseră punțile aglomerate ale navelor, astfel încât o tăcere de rău augur se coborâse asupra clădirilor de lemn. Vocile oamenilor dispăruseră, la fel și cele ale dobitoacelor, doar strigătele păsărilor deveniseră mai puternice și mai apropiate. Deseori, tresărea auzind hohotele pescărușilor ce se roteau deasupra caselor, așa ajunsese să prefere tăcerea oricărui alt zgomot.

De cele mai multe ori era singur pe ulițe, așa că acum putea să meargă unde dorea atâta timp cât urma indicațiile lui Ruggiero. Nu se apropia niciodată mult

de o ușă însemnată cu cruce și își manifesta prezența lovind-o cu un băț lung. Tot de băț agăța și punga cu leacuri. Nu mai aștepta să vadă ce se întâmpla, însă în ziua următoare, dacă punga mai era acolo, o lua, folosind tot bățul, și îl anunța pe Ruggiero de moartea oamenilor. De obicei însă, leacurile dispăreau pentru că în fiecare încăpere se aflau izolate familii întregi.

Acum avea și mai multă libertate decât înainte. Cum de obicei nu se întâlnea cu nimeni pe drum, era ca și când ar fi fost ultimul om de pe pământ. Singurătatea nu îl deranja, din contră. Miro dispăruse fără urmă – poate că reușise să părăsească deja tabăra și asta era rău, pentru că nu se mai putea răzbuna. Ruggiero începuse din nou să lipsească în mod misterios, la fel și Spytko. Era sigur că nu umbla toată ziua pe la bolnavi, nici nu ar fi fost atâția, în afara celor din tabără la care nu se ducea decât rareori, de teama molipsirii.

Pentru că el umbla mai des pe lângă casele cu ciumați, Ruggiero îl punea să se spele în fiecare zi, dar nici pe Spytko nu îl ierta.

– Nimeni nu a murit din prea multă curățenie! le declară Ruggiero într-o zi, după ce se adunaseră toți trei în fața cortului.

– Ba, cum să nu! îi replică Spytko, obligat să se spele la fel ca ei, deși nici nu se apropia de bolnavi. Toată lumea știe cât de periculos este spălatul!

– Periculos sau nu, o să faci ce ți-am zis!

Auzindu-i cum se sfădeau, Ștefan începu să râdă, ca apoi să nu i se mai pară atât de amuzant, când își dădu seama câtă apă trebuia să care pentru baie. Drumurile

la pârâu, care înainte îi făceau atâta plăcere datorită Maurei, deveniseră acum o corvoadă.

– Poți să te speli și în mare! bombăni când Spytko îi ceru să umple încă un hârdău.

Cum bărbatul nu era în toane prea bune, îl apucă de guler și îl scutură de câteva ori.

– Acum, vreau apă acum!

Ștefan se smuci și reuși să scape din mâinile lui, apoi o rupse la fugă și se opri doar când văzu că nu-l mai urmărea. Din locul acela vedea bine pârâul șerpuind spre dune, corturile și marea pe care se legănau corăbiile ancorate. Nu era nimeni pe plajă, decât Spytko. Acesta îl amenință de câteva ori cu pumnul, dar nu se luă după el. Știa că nu avea să-l bată, pentru că ținea oarecum la el, iar Ruggiero îl considera mai mult un servitor neplătit decât un sclav.

Ștefan se așeză înciudat pe nisip, știind prea bine că trebuia să se întoarcă, dar încercând să mai amâne momentul. În dreapta lui se vedeau tufișurile în care se ascundea cu Maura. Îi era dor de ea, dar nu avea ce face. Iscodise pe lângă corturile unde se mutase stăpânul ei, dar fusese alungat de fiecare dată. Oftă privind cerul albastru, aproape fără niciun nor. Undeva, cineva murea scuipând sânge, în altă parte un copil făcuse febră, o femeie năștea, iar Ruggiero fusese chemat pentru că lucrurile nu mergeau bine. O întreagă lume trăind în mizerie și în larmă.

În schimb, pe vârful dunei era liniște. Rămase un timp admirând marea, apoi dădu să se ridice când i se păru că vede pe cineva umblând în apropierea

pârâului. La început era doar o pată de culoare care, în curând, deveni un bărbat blond, îmbrăcat cu o haină roșie, ce se vedea bine pe fundalul auriu al nisipului. Îl urmări cu privirile ca pe o ciudățenie a locului, apoi inima începu să-i bată când îl recunoscu. Nu îl mai văzuse pe Miro de ceva timp, deși iscodise la casa unde se ducea ca să bea și să joace. De băut și jucat, o făcea și Spytko, dar în altă parte, iar la el lucrurile păreau diferite. Spre deosebire de Miro, care se dedica trup și suflet acestor îndeletniciri, Spytko o făcea râzând și păstrându-și capul pe umeri.

Și de data asta nu se putut abține să nuîl urmărească cu privirile, apoi, când silueta lui Miro dispăru printre case, se ridică de la locul lui și o rupse la fugă spre locul unde îl văzuse pentru ultima oară. Uitase de pedeapsa care-l aștepta la întoarcere, pentru că nu-i adusese apă lui Spytko. Când ajunse la primele locuințe, tânărul nu mai era nicăieri. Erau departe de locul în care își făcuse veacul până atunci, aflat în partea cealaltă a taberei. Își domoli pasul, iscodind prin jur și ciulind urechile. La un moment dat, auzi sunetul de pietriș frământat de tălpi și grăbi și el pasul, apoi prinse un murmur de voci, așa că se opri și privi după colțul unei case. Miro se întâlnise cu un alt tânăr cu fața palidă și păr ca lâna oilor. Ștefan nu-l cunoștea, dar asta nu însemna nimic – erau atâția călători ce coborâseră de pe navele nou ancorate în port.

Rămase ascuns până Miro se despărți de individ și își continuă urmărirea. Nici el nu știa de ce nu renunța. Nu se punea problema să-l atace, fiindcă Miro era

mult mai puternic și se pricepea mult mai bine la lupta cu jungherul. Într-o noapte, visase că fostul lui prieten se îmbolnăvise de ciumă, iar el refuzase să-i ducă leacurile lui Ruggiero, doar că acum era zi, iar nălucirile nopții nu își mai găseau locul. Ar fi vrut să-l vadă bolnav și slăbit de excese, dar Miro arăta bine îmbrăcat și chipeș ca de obicei. Fluiera o melodie pe când își punea mâna streașină la ochi și privea spre cer. Fără nicio îndoială, era o zi frumoasă din multe ce aveau să vină pentru el. Nu părea să se grăbească. Își aranjă bereta de catifea, își netezi tunica elegantă, își privi pantofii prăfuiți și scoase un șuierat nemulțumit ce strică melodia de mai devreme.

Deși părea fără treabă, Ștefan îl mai văzuse comportându-se în acest fel când voia să ajungă undeva și se temea să nu fie urmărit, așa că păși cu mai multă grijă ca să nu-i dea de bănuit. Miro se plimbă un timp pe ulițele pustii, nehotărât parcă pe unde să o apuce. În cele din urmă, se opri în fața unei case, bătu la ușă și intră. Ștefan mai rămase afară câtva timp, dar tânărul nu mai ieși. Privi cu luare aminte în jur ca să fie în stare să recunoască locurile, apoi văzu că soarele scăpăta și o rupse la fugă spre cortul lui Ruggiero. Știa că nu va scăpa de ocările lui Spytko, dar nu îi păsa și se simțea ușor, ca și când ar fi avut aripi în loc de tălpi. Descoperise locul unde se mutaseră cei cu jocurile și avea din nou o șansă să se răzbune.

Reveni a doua zi ca să studieze mai bine împrejurimile. Deși i se păruse că se găsea în cu totul altă parte a taberei, faleza stâncoasă era aproape. Ca să nu

mai riște să fie ocărât din nou, începu să-i dea târcoale după ce își termină toate treburile, iar Ruggiero și Spytko dispărură, așa cum obișnuiau s-o mai facă pe la orele amiezii. Pe el îl lăsaseră să strângă lucrurile medicului și să le pună în desagi și în lăzi.

– Plecăm undeva? întrebase.

Spytko îi dăduse o scatoalcă, apoi încă una pentru că își amintise că nu-i adusese apă cu o zi înainte.

– Faci ce ți se spune și nu mai pune întrebări! Nu plecăm nicăieri, mai avem două săptămâni de stat aici. Așa zici dacă ești întrebat. Dar vrem să fim pregătiți pentru orice eventualitate!

Ce eventualitate?

Ștefan trebuia să strângă pungile cu leacuri, cărțile, hainele, și i se părea ciudat să nu presupună că exista o legătură între scena de pe plajă, dispariițiile misterioase ale lui Ruggiero și faptul că i se ceruse să împacheteze, deși nu plecau nicăieri. Făcu ce i se ceruse în timp ce se gândea când și cum să se răzbune pe Miro. Spytko îi interzisese să-l mai vadă ca să nu ajungă să se clatine în ștreang, alături de momâile cu ochii mâncați de păsări, Ruggiero insistase să uite nedreptatea ce i se făcuse și să privească spre viitor, dar el nu putea. Sau nu fusese așa? Cu cât se gândea mai mult că l-ar fi lăsat pe Miro să scape, cu atât nu mai dădea doi bani pe viața lui. Nu se imagina trăind mai departe cu gândul că lăsase pe cineva să-și bată joc de el. Nu mai avea nimic în viață, decât răzbunarea, dacă i se lua și asta, devenea și el tot un nimic.

Miro venea la casa aceea în fiecare seară, chiar înainte de asfințit, și stătea până spre miezul nopții. Ruggiero și Spytko plecau după prânz și se întorceau seara târziu, așa că nu avea prea mult timp să-l urmărească. Două zile îl iscodi ca un câine, adulmecându-i urmele și gândindu-se din nou cu părere de rău la Maura și la ajutorul ei. Noaptea, trupul acesteia îi apărea în întuneric, dar îl alunga, pentru că avea impresia că îi slăbea voința. Dacă voia să reușească, trebuia să se gândească la un singur lucru. Deveni umbra lui Miro și i se păru că nu fusese simțit de acesta, deci se descurca bine pe post de iscoadă. Tânărul nu mergea decât la casa aceea, unde veneau și alții, și pleca apoi să se închidă în cămăruța lui. Vremea hoinărelilor și hârjonelilor trecuse și pentru el, probabil tot de teama ciumei.

Se gândise la un moment dat să intre într-o casă cu ciumați ca să ia o haină, sau alt obiect, și să-l arunce pe Miro când dormea, dar era prea riscant să respire aerul plin de miasme. Nu voia să se îmbolnăvească și el și să moară.

Dacă voia să izbutească în răzbunarea lui, trebuia să-și facă un plan. Spytko nu avea încredere că putea reuși, de aceea îi arătase ce se întâmpla cu cei care erau dovediți criminali, în schimb, vorbele lui Ruggiero îi dăduseră speranță. Acesta înțelesese demonul care pusese stăpânire pe sufletul lui și îi permisese – într-un fel destul de întortocheat – să îi ofere jertfă viața lui Miro. Doar că nu trebuia să dea greș. Continuă să-l urmărească pe tânăr până îi află toate drumurile, toate drăguțele, toate

modurile în care câștiga sau pierdea banii. Se gândea că ajunsese să-l cunoască mai bine decât se cunoștea pe el însuși, ca o umbră care nu ar fi existat fără un corp solid. Dacă ura pe care i-o purta lui Miro era palpabilă, agățată de picioarele lui ca o piatră de moară, doar moartea acestuia mai putea să-l elibereze.

Într-o seară întârzie mai mult prin preajma taberei, îl văzu pe Miro cum stătea cu alții la un foc și bea vin. Erau veseli și cântau, iar vocea lui se auzea mai înaltă și clară decât a celorlalți. Din când în când, se ridica să se plimbe în jurul cercului de lumină și atunci îi vedea bine părul blond și trăsăturile albe și frumoase. Se gândi să îl atace când se ducea spre odaia lui, dar nu îndrăzni, pentru că nu era înarmat. Apoi, Miro plecă însoțit de alt tânăr, așa că nu mai avea rost să se mai gândească la răzbunare în noaptea aceea.

Își părăsi postul de observație privind lung în urma lor. Se clătinau destul de tare, agățați unul de altul, iar la un moment dat izbucniră în hohote de râs, când Miro se împiedică și căzu pe-o parte, trăgându-l și pe celălalt după el. Un timp nu se mai auzi nimic, iar cei doi nu dădeau semne că ar fi vrut să se ridice. Ștefan s-ar fi apropiat să vadă ce se întâmplase, dar șovăi de teamă să nu fie descoperit. Nu credea că Miro căzuse atât de rău încât să moară, așa că nu avea de ce să-și bată capul cum ajungea acasă. O luă încet spre cortul lui Ruggiero, întorcând capul din când în când. Ulița era liniștită, dar auzi murmur de voci, ca și când Miro și prietenul său s-ar fi pus pe vorbă în loc să se pună din nou pe picioare. Clătină din cap, privind spre cer la

felia de lună ce intrase în nori. Era întuneric, aproape nu mai vedea pe unde mergea.

Grăbi pasul, împiedicându-se de câteva ori de pietrele ce ieșeau din solul sterp. Ziua nu i se păruse că drumul ascundea atâtea pericole, dar acum era altceva, fiecare groapă, fiecare denivelare, devenea o capcană în care să-și sucească gleznele.

Își dădu seama că ajunsese lângă pârâu după glasul subțirel al acestuia. Luna ieșise dintre nori și recunoscu locurile – până la cort mai era puțin. Atunci, observă două umbre clătinându-se pe poteca ce ducea la mare, iar inima îi tresări. Să fi fost Miro? Să fi ajuns atât de repede în fața lui? Grăbi pasul fără să știe ce urma să facă dacă era el cu adevărat, încă uluit de acea apariție ubicuă, prin care Miro părea să se afle nu numai imaterial, în toate gândurile lui, ci și material, în mai multe locuri din tabără. Se rugă ca luna să nu-și ascundă din nou fața, și ruga îi fu ascultată.

Când se apropie mai mult, își dădu seama că silueta îndesată, dar musculoasă, nu putea fi a lui, nici cea deșirată cu mâini lungi, ca o sperietoare de ciori. O clipă îi veni să râdă de gândurile lui nebunești. Totuși, silueta scundă aveau un aer familiar. Nu avu impresia că fusese observat, dar cei doi se opriră brusc, sperietoarea de ciori bălăbănindu-se agățată de celălalt.

– Aveai vreo treabă pe aici, sau doar hoinărești?

– Spytko?

Bărbatul îi făcu semn cu mâna să se apropie, în timp ce cu brațul celălalt se căznea să își împiedice

tovarășul să se prăbușească. Ștefan îl ascultă, simțindu-se ușurat.

– Mă urmăreai, deci?

Spytko nu părea beat, în schimb celălalt depășise deja momentul în care mai era stăpân pe gândurile lui.

– Nu, de ce aș fi făcut-o? negă Ștefan. Mergeam spre casă când te-am văzut.

Bărbatul râse ușor, ca și când ar fi ghicit că mințea.

– Dacă tot ești aici, ajută-mă cu ser Balduccio acesta.

Ștefan încuviință și trecu de parte cealaltă a lui, apucându-l pe bărbat de la subțioară și trecându-i brațul peste gât. Chiar și așa, Balduccio era prea greu pentru el. Se opinti, potrivindu-și pasul cu al lui Spytko, simțind că ducea o piatră de moară în spinare. Gâfâiră pe poteca ce cobora spre mare, dar când ajunseră în zona dunelor, iar drumul începu să coboare ușor, povara lor începu să mormăie și să dea din cap. Se poticni de câteva ori, gata să-l doboare pe băiat, însă când acesta protestă, se opri brusc și își încordă brațul cu care-i înconjurase gâtul, trăgându-l spre el. Ștefan îi văzu dinții sclipind în lumina lunii și ochii holbați ca de demon și dădu să se elibereze.

– Voi să mă lăsați pe mine în pace! îl auzi vorbind.

Cuvintele lui Balduccio sunau înfundate, acompaniate de murmurul valurilor.

– Nț, nț, ba nu te lăsăm, cazi pe cine știe unde, îți rupi o mână sau un picior și mâine dai vina pe mine! Lasă-l pe băiat în pace, îl apostrofă Spytko, observând că Ștefan de abia mai respira sugrumat de brațul lung. Nu vrea decât să te ajute. Hai că mai avem puțin!

Bărbatul se mai liniști și porniră târâș-grăpiș pe povârniș. Când se apropiară de plajă, Ștefan simți pe față răsuflarea rece cu miros de mare. Unde mergeau? Dincolo de plajă nu erau decât valurile reci, nicio clădire, niciun cort. Vru să-l întrebe pe Spytko, dar acesta sporovăia fără sens, deși cu voce veselă. Avea un ton aparte pe care nu-l mai auzise la el.

– Pune picioarele alea cum trebuie, că ești pe cât de mare, pe-atât de prost, faci multă umbră pământului și tot degeaba. Acum vrei să ne bagi în bucluc, că ți-ai băut mințile, câte aveai și din alea. Crezi că stau toată noaptea după tine, n-am și eu altă treabă? Poate vreau să dorm, că eu muncesc, nu ca un parazit ca tine!

Ser Balduccio protestă, dar într-un fel foarte neclar. Vântul rece nu părea să-i facă prea bine. La un moment dat, se aplecă brusc în față, gata să-i tragă și pe ei, și dădu afară o zeamă puturoasă. Ștefan vru să-l lase în plata Domnului, îngrețoșat de miros, dar Spytko se răsti la el, așa că fu nevoit să îl apuce din nou de umeri și să se căznească să-l facă să meargă.

– Asta ne mai lipsea! murmură Spytko. Dar nu e de mirare că scoți fiere dacă numai asta ai în tine. Negustor dator până în gât și care îți bei mințile în loc să dai înapoi banii luați cu împrumut... Doar nu credeai că nu vei fi găsit și dacă fugeai la capătul lumii! Ce mai e lumea acum? O covată mai mare!

Acum ajunseseră pe plajă, iar picioarele li se afundau în nisip. Era din ce în ce mai greu să-l țină pe Balduccio să nu se prăbușească, își simțea brațul amorțit, iar spatele i se cocârjase sub greutate. Dacă ar fi putut să-l lase o clipă jos ca să se odihnească!

– Unde mergem? îl întrebă pe Spytko.

Acesta îl certa în continuare pe bărbat și nu îl luă în seamă. Până atunci nu fusese atent la cuvintele lui, concentrându-se doar la respirația întretăiată și mușchii ce i se încordau ca și când ar fi vrut să se rupă, asemeni unor funii putrede. Dintr-odată însă, vorbele lui Spytko i se părură ciudate, jignitoare, nedemne de el, chiar dacă Balduccio nu avea să și le mai amintească a doua zi.

– Spytko, spuse, ridicând vocea de data aceasta, unde îl duci? Nu e nimic aici!

Spytko tăcu și se opri brusc, făcându-l să se dezechilibreze. Erau deja aproape de limita la care valurile sărutau buza plajei, iar în aerul nopții pluteau stropi de apă ca o ceață subțire.

– Lasă-mă pe mine acum! îi spuse pe un ton ce nu admitea replică. Îl înmoi puțin ca să-l trezesc și gata.

Răsuflând ușurat, Ștefan îi dădu drumul negustorului. Spytko îi înconjură bărbatului spatele cu brațul stâng, folosindu-l pe cel drept ca să-l sprijine și porniră legănându-se spre mare. Ștefan se simți copleșit de răcoarea vântului, dar mai făcu câțiva pași în față ca să se oprească când simți apa udându-i picioarele.

– Unde te duci? Ai grijă! strigă, ducându-și mâinile pâlnie la gură.

Spytko nu se întoarse, deși valurile îi mângâiau deja genunchii, făcu doar un gest vag cu brațul drept. Ștefan nu-și dădu seama dacă voia să-l alunge sau, dimpotrivă, îi făcea semn să-l aștepte pe mal, așa că nu plecă, ci doar se trase mai în spate ca să nu mai simtă apa rece. Poate ar fi fost mai bine să îi lase pe

cei doi în plata Celui de Sus și să se întoarcă în cortul lui Ruggiero. Privi cu îndoială în spate, la drumul ce șerpuia printre dune, apoi când se întoarse, inima îi tresări, fiindcă nu-l mai văzu pe Spytko. La început, se gândi că se înecase, apoi își dădu seama că nu se putea întâmpla asta doar în clipa în care privise în altă parte. Se repezi prin apă, fără să mai ia în seamă frigul. Apoi i se păru că vede în lumina vagă a jumătății de lună o umbră aplecată de spate. Era Spytko, după pieptarul de piele, însă negustorul nu se vedea nicăieri.

– Ce s-a întâmplat? strigă ca să acopere murmurul valurilor.

Balduccio căzuse de bună seamă, iar Spytko încerca să-l ridice sau poate chiar el îl cufundase în apă, gândindu-se că îl va trezi astfel. Strigă din nou și atunci vocea lui Spytko ajunse până la el.

– Mă descurc! Mergi la mal!

Ștefan șovăi, apoi se întoarse și se opri din nou pe nisipul rece, țopăind de pe-un picior pe altul ca să se încălzească. Totuși, era neliniștit. Spytko stătea tot aplecat ca o pasăre mare și neagră pe orizontul licărind de stele, moșmondind ceva în mare, iar negustorul tot nu se zărea nicăieri. Când îl văzu în cele din urmă pe Spytko întorcându-se la mal, era singur.

– Unde e Balduccio? se repezi la el.

Bărbatul nu răspunse, păși fără să privească în urmă spre zona unde nisipul uscat mai păstra ceva din căldura zilei precedente, se aplecă și începu să-și stoarcă manșetele pantalonilor. Nu avea niciun rost, nu numai pantalonii îi erau uzi, ci și pieptarul, și cămașa.

Țâțâi nemulțumit din buze și se apucă să se dezbrace. Probabil că negustorul se zbătuse și îl stropise. Își stoarse hainele, tacticos, ca și când ar fi fost singur, apoi le scutură în vânt. Ștefan simți pe față atingerea stropilor. Trupul alb și vânjos al lui Spytko nu părea să sufere de frig. Privi din nou spre mare, dar, în afară de crestele valurilor, nu mai era nimic acolo.

– Va ieși singur, nu-i așa?

Spytko se uită la el în timp ce se îmbrăca la loc.

– Va ieși, dar nu pe picioarele lui, îi spuse într-un târziu. Îți mulțumesc că m-ai ajutat să-l car până aici, ai făcut totul să fie mai ușor!

Ștefan scoase un sunet gâtuit ca și când ar fi vrut să mai spună ceva, dar cuvintele i s-ar fi oprit în gât. Se repezi în mare, dar se opri când apa îi ajunse la mijloc. Nu se vedea nimic, în schimb vocea lui Spytko ajunse la el adusă de vânt.

– Dacă mergi mai departe, nu vin să te scot!

Negustorul dispăruse. Oriunde ar fi privit, nu era decât freamătul valurilor, murmurul lor și lumina argintie a lunii și a stelelor. Începu să tremure și se îndreptă încet spre plajă, simțind cum marea se împotrivea ca el să o părăsească și îl înconjura cu brațe reci, de sirenă.

Se apropie de Spytko fără o vorbă.

– L-am omorât, îi spuse acesta în timp ce se ștergea pe mâini și pe față cu o cârpă pe care o scosese de la brâu. Mă auzi? Am fost plătit să o fac, pentru că a împrumutat bani și nu mai avea de gând să îi dea înapoi. Ce zici de asta?

Ștefan nu putea zice nimic. Spytko pufni în felul lui caracteristic.

– Păcătoșii cu păcătoșii și drepții cu drepții. Nu știu cine a zis asta prima dată, dar eu am auzit-o pe la vârsta ta, înaintea primei mele lupte, deci așa îți spun și ție. Dacă soarta te-a adus în mijlocul nostru, și în mâinile lui ser Ruggiero, înseamnă că menirea ta este să înveți acest meșteșug și cu cât îl înveți mai repede cu atât mai bine. Așa mi-a zis și primul meu stăpân: Faci asta sau mori în rahat, nu ai altă alternativă!

Ștefan tot nu spuse nimic, vântul îi intra pe sub haine stârnindu-i fiori înghețați, așa că tremura și dinții îi clănțăneau ca de febră.

– Ser Ruggiero zicea să te mai lase până ajungeam la Constantinopol, fiindcă e milos, dar eu am văzut că ai fi gata de crimă dacă cel pe care trebuie să-l ucizi ar merita moartea în ochii tăi.

– Și acela, negustorul Balduccio, merita moartea doar pentru bani?

Spytko dădu capul pe spate și râse spre stele.

– Nici Raiul nu se deschide fără bani! Sigur că merita, mai ales că i s-a dat ocazia să plătească, dar a ales să bage pumnalul în cel care venise să i-i ceară, apoi a dispărut. Nu îmi spune că nu te gândești tot timpul să bagi și tu vreun fier în pieptul prietenului acela al tău, care tot pentru niște bani te-a vândut. Să nu mai spui că banii sunt nimic! Nu l-ai atacat tu ziua în amiaza mare, ca un nesocotit, gata să fii spânzurat pentru asta? Nu tot cu bani te-am scos din rahatul în care te băgaseși?

Ștefan tăcu, iar Spytko, văzând că nu spunea nimic, ridică din umeri și îi întoarse spatele luând-o încet spre tabără. Nu ajunse prea departe, că se întoarse șovăind și i se adresă din nou.

– Dacă vrei să omori pe cineva, asta înseamnă, ce tocmai am făcut eu. Uită de dreptate, pentru că ce e drept în ochii tăi, nu e și în ai altora. Dacă te crezi în stare, încearcă din nou să-l omori pe Miro, dar ai grijă să nu mai dai greș de data asta. Dacă reușești, însemnă că ești de-al nostru, dacă nu, ser Ruggiero s-a înșelat, așa că vei muri, ori de mâna lui, ori de a noastră. Ăsta este meșteșugul nostru, din asta trăim, și nu suntem singuri, ci facem parte dintr-un grup puternic. Trebuie să te gândești bine. Ai timp suficient să înveți și meșteșugul acesta dacă nu te pripești și ataci fără să fii pregătit. Ce ai văzut acum a fost un exemplu de cum să omori, dar să scapi de consecințe. Balduccio a băut în casa mea, apoi l-am dus să bea și pe la alții, l-am lăsat singur, dar l-am pândit după ce a ieșit. Nu m-a văzut nimeni, nimeni nu poate spune că l-am înecat eu și că nu a făcut-o singur căzând beat în apele mării. La asta să te gândești! Poți vorbi despre asta cu ser Ruggiero, dar dacă spui altora ce ai văzut acum, aceia vor muri și tu împreună cu ei. Și la asta să te gândești!

Se întoarse și porni din nou prin nisip, cu spatele și umerii drepți. Ștefan rămase la fel de nemișcat ca înainte, neîndrăznind să-l urmeze. Privi din nou spre mare și i se păru că vede o mogâldeață, iar când se uită mai bine, îl descoperi pe negustor mergând

împleticit spre plajă. Scoase un sunet înfundat și vru să se repeadă prin valuri, dar se opri, șovăi și se răsuci spre drumul pe care o apucase Spytko. Acesta înainta mânat de vânt din spate, iar mânecile cămășii îi fluturau ca niște vele pe o corabie în largul mării. Deci îl păcălise! Își bătuse joc de el și de scrupulele lui! Era șocat, mai șocat că nu îl omorâse pe Balduccio, decât fusese când crezuse că o făcuse.

Negustorul ajunse cu bine la țărm, chiar și asta fiind în sine o minune, și începu să îl înjure pe Spytko cu voce răgușită. Avea părul ud, căzându-i pe față, și arăta murat și înfrigurat. Ștefan șovăi între datoria pe care simțea că o are să-l ajute să ajungă în tabără și spatele sfidător al lui Spytko ce se pierdea deja în întuneric. Până la urmă, o luă la fugă peste plaja pustie, urmărit de blestemele negustorului. Dacă Spytko își imaginase că Balduccio avea să învețe ceva din ce se întâmplase, se părea că se înșelase.

În noaptea aceea nu dormi mai deloc, cuprins de frisoane. La un moment dat, îl visă pe Miro așezat pe malul Nistrului cufundându-și mâna în apă – așa cum făcuse și tânărul Narcis, cel despre care Ruggiero îi povestise că se îndrăgostise de propriul chip, văzut în undele unui lac.

– Imaginea reflectată de oglinda apei nu este decât o amăgire, un spirit al lumii de dincolo, așa că Narcis nu își contemplă frumusețea, ci moartea. Tânărul și-a

cufundat mâna în apă, dar ce folos? Nu poate atinge ce este de neatins! îi explicase doctorul.

E clar că îl ura pe Miro și aș fi vrut să dispară, dar, cu toate că se gândea des la cum avea să îl omoare, de fapt, ar fi preferat să fi dispărut de la sine, așa cum dispare apa când fierbe și se transformă în abur, apoi se urcă în văzduh. Dacă Miro ar fi fost asasinat de vreun soț gelos, sau de vreun negustor pe care-l înșelase, sau la vreun joc de cărți, când ar fi trișat și ar fi fost dovedit, nu s-ar fi tulburat deloc. Nu ar fi suferit, adică. Nu ar fi plâns că nu îi curmase el viața. Poate asta însemna că mai ținea la el, poate însemna că era încă un copil care doar credea că pășește spre maturitate. Erau atâția de *dar* și *poate* pe lume – mai mulți decât crezuse posibil.

Mai târziu, după ani și ani, avea să învețe ce însemna ura adevărată, dându-și seama că sentimentele pe care le avusese în timpul carantinei de la Constantinopol nu fuseseră decât durere, dezamăgire, milă pentru soarta lui. Voia să se răzbune, crezând că asta avea să îl facă să se simtă din nou bine, voia să se răzbune pentru că așa făceau bărbații adevărați când erau răniți de dușmani, nu stăteau să își plângă de milă, ci luau sabia, îi căutau pe cei care îi răniseră și își înfigeau fierul în inima lor.

– Așa și trebuie, îi spusese Spytko la un moment dat. Nu poți lăsa oamenii să te creadă laș, altfel toți vor profita de slăbiciunea ta și te vor prigoni.

Ruggiero îl dăscălise și el:

–Sufletul oamenilor, fiind ca o caleașcă trasă de doi cai, are și ceva din cel al animalelor, cu alte cuvinte,

o bestie nesătulă se află deja în noi, chiar dacă vrem sau nu. Un om se poate purta ca un animal, dar nu va deveni niciodată unul *de facto*, și toată lumea va zice că e un porc, un câine, un măgar, o vulpe, dar nimeni nu îl va vedea având blană, coadă și patru picioare.

– Deci Miro e un vulpoi? se mirase Ștefan.

– Oh, da! Viclean ca un vulpoi, cu blană mândră, coadă stufoasă și ochi strălucitori, iar tu ești vânătorul care vrea să-și croiască o scurteică din pielea lui, deși nu știe încă în ce mod să o facă. Lăsând gluma deoparte, așa cum zicea Platon, fiecare devine animalul ce i se potrivește dintr-o altă viață, așa că Orfeu ia forma unei lebede, Aias, fiul lui Telamon, regele Salaminei, devine leu, iar Agamemnon un vultur[39]. Doar că acești eroi legendari au ales animalul care vor să devină, pe când alții, care au comis păcate grele, au ucis, au fost tirani, i-au împilat pe alții, au trăit numai pentru vicii și pentru ei înșiși, vor deveni cu siguranță animale cum ar fi boii și măgarii, iar aici nu mai există posibilitate de alegere, ci se va impune un fel de ordine reparatorie, prin care, cei fără merite vor fi pedepsiți să-și trăiască viața următoare în corpul unui animal nedemn. Proclus spune însă că sufletul nu intră în corpul altui animal, ci practic devine acel animal pe de-a întregul – comentând povestea lui Platon cu un bufon care, după mai multe giumbușlucuri ce țineau de meseria lui, ajunge să se transforme într-o maimuță. La fel interpretează transmigrația și alți filosofi mai aproape de vremea noastră, deși ei susțin că transformarea aceasta nu are loc cu adevărat, de

39 Platon, *Republica*, cartea a X-a

vreme ce e vorba doar despre o metaforă, o trăsătură de caracter care iese la lumină. Adică bufonul, posedând deja ceva dintr-o maimuță, ajunge până la urmă să se și metamorfozeze într-una. E ciudat însă, să te aud pe tine vorbind despre aceste lucruri. Tu îl vezi pe Miro-vulpoiul, ajuns într-o altă viață – doar s-a lăudat că sufletul lui se va întoarce ca să mai guste din bunătățile pământului –, deci vrei să-l vezi pe Miro ca pe Miro-boul, cel pus la jug, mânat de bățul țăranului, arând neobosit câmpul sub soarele necruțător. Așa vrei să fie – prins în lanțuri ca un rob, fără să se poată elibera.

Toată noaptea se perpeli de gânduri, iar dimineață avea ochii roșii și umflați. Ruggiero îi vorbi ca de obicei, cu blândețe și înțelegere, iar Ștefan se gândi că povestea cu Balduccio fusese doar un vis urât. Totuși, știa că nu era așa. Spytko se purta ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat, iar Ruggiero nu dădea semne că ar fi aflat ceva despre întâmplarea de pe plajă, dar parcă atmosfera ce-i înconjura îl făcu să-și dea seama că ambii așteptau ceva. Poate pe el să deschidă discuția sau să mărturisească ce voia să facă în continuare. Doar că nu știa nici el, așa că nu avea nimic de zis. Când se întâlnea cu Spytko simțea un nod în gând, iar cuvintele rămâneau nespuse. Se gândea că fusese azvârlit în Iad pentru păcatele lui și că doi diavoli îl păzeau. Dacă îl lăsa pe Miro în pace, nu aveau să-l disprețuiască? Pe de altă parte, numai ideea că ar fi renunțat la răzbunare îi făcea greață – cum avea să reușească în viață dacă trecea cu vederea nedreptatea de acum? Spytko îi vorbise despre grupul din care

făceau parte el și Ruggiero, asta lămurind și legătura strânsă dintre cei doi. Că medicul era cel care hotăra, Ștefan nu se îndoia, însă, dacă doctorul era creierul unor activități pe care nu le știa, Spytko era trupul zdravăn și brațele oțelite ale acestora.

După câteva zile, reuși să strângă o parte din lucrurile lui Ruggiero, dar să știe și drumurile lui Miro de parcă ar fi fost ale lui. Într-o seară, doctorul se întoarse nesigur pe picioare și mirosind a vin. Îl ajută să se dezbrace și să se întindă pe saltea, iar în timp ce îi aduna hainele, îl auzi murmurând ca și când ar fi vorbit în somn.

– Mă odihnesc puțin, fiindcă vom pleca curând.

Cu anteriul în mână, Ștefan se apropie mirat de el. Bărbatul avea ochii închiși și sforăia ușor. Chiar îi vorbise?

– Plecăm mâine? îndrăzni să îl întrebe.

Ruggiero se răsuci cu spatele la el și murmură ceva, apoi vorbi din nou clar:

– Să îmi cureți hainele!

Ștefan privi spre anteriu, apoi la medic, dar acesta nu mai adăugă nimic, așa că se duse afară și puse haina lângă butoiul cu apă. Luna răsărise și era destulă lumină ca să vadă petele întunecate de pe materialul vopsit într-un cenușiu închis. Le frecă între degete, apa se coloră, iar petele deveniră mai palide, fără să dispară însă. Luă o scândură și întinse haina pe ea, aranjând-o astfel încât petele să fie în partea de sus. Erau mai multe și de dimensiuni diferite, toate dispuse în zona pieptului ca și când ceva l-ar fi stropit. Nu îndrăzni să

se gândească ce putea fi. Ruggiero ascundea multe secrete, își dăduse seama de asta chiar și înainte de întâmplarea de pe plajă, și simțea că era periculos să afle mai mult.

Se duse în cort și căută o pânză curată, apoi cotrobăi după o sticlă de oțet alb. Medicul se răsucise din nou pe spate și sforăia neobosit. Noaptea, când dormea, fața lui părea brutală și colțuroasă, ca și când ziua s-ar fi acoperit de o mască de cuvinte pe care noaptea ar fi fost nevoit să o dea jos.

Sângele era ușor de îndepărtat dacă era proaspăt, dar dacă se învechea, haina era bună de aruncat în foc. Aranjă cârpa sub pete și turnă oțetul, frecând ușor cu buricele degetelor. Materialul se îmbibă și se închise și mai mult la culoare, emanând un miros înțepător. O clipă își imagină că anteriul era al lui, iar sângele al lui Miro și zâmbi. Într-un fel, Ruggiero nu fusese împotriva răzbunării, atâta timp cât nu rata din nou. Asta îi spusese și Spytko. Era ca și când cei doi ar fi deschis ușa iadului și l-ar fi invitat înăuntru, iar el ar fi fost mai mult decât doritor să treacă pragul. Puse dopul la loc și așeză sticla cu grijă pe jos. Noaptea era liniștită și nici măcar atât de înaintată. Miro se afla, desigur, înconjurat de prieteni și juca, și bea, și râdea. Rămase cu privirile pierdute la luna sprijinită molatic de vârful unei movile. Dincolo de ea, se aflau spânzurătoarele și cele două momâi legănându-se încă în știreang. Nu mai fusese acolo, dar din când în când, vântul aducea mirosul morții spre tabără.

Spălă din nou haina și i se păru că petele dispăruseră. Făcuse tot ce se putea pe întuneric și trebuia să

o verifice din nou în dimineața următoare. Se întoarse în cort și puse oțetul la locul lui, printre alte sticluțe. Ruggiero continua să doarmă adânc și doar mormăi când îl strigă încet:

– Stăpâne?

Îl privi cu îndoială. Și în Ruggiero, medicul atât de atent, se aflau cu siguranță două persoane, la fel ca în Miro, doar că acesta nu-i făcuse niciun rău, dimpotrivă. Căzu pe gânduri, întrebându-se dacă viața dublă pe care o ducea nu avea în cele din urmă să îl rănească și pe el și dacă era bine ce urma să facă. Oare înțelesese cu adevărat ce-i spusese stăpânul lui? Chiar îi dăduse voie să se răzbune?

Cotrobăi prin cuferele deja închise, descoperi trusa de chirurg a lui Ruggiero și alese din ea un cuțit foarte ascuțit, cu lamă lungă și subțire, apoi ieși și se uită de jur-împrejur. Peisajul aproape sterp nu îl arăta pe Spytko. Bărbatul rămăsese, probabil, alături de ceilalți marinari de pe San Crescenzio și nu avea să se întoarcă până dimineață. Orice voia să facă, acum era momentul să acționeze. Dacă Ruggiero știa ce vorbea, însemna că nu mai aveau să mai rămână mult timp în tabără.

Strânse cu putere mânerul de os și o luă cu pas vioi spre locul unde spera că se afla Miro. Nu știa ce urma să facă, dar se gândea să improvizeze după ce îl găsea. O porni spre tabără, aproape alergând și ținând cuțitul strâns în mână. Inima vorbea de răzbunare, sângele îi bătea în tâmple, gâfâia de efort, dar nu se opri decât când văzu primul rând de bărăci. În stânga era faleza,

iar casa se afla la capătul celălalt al taberei. Se opri să respire și atunci își dădu seama că ar fi avut probleme dacă s-ar fi întâlnit cu cineva. Respiră adânc și ascunse cuțitul. Ulițele erau pustii, dar asta nu însemna că nu se găsea nimeni dincolo de ușile închise și nu putea fi văzut de o mie de ochi. Aproape îi păru rău că nu chibzuise mai bine la ce voia să facă. A fi putut să ia cu el câteva punguțe cu leacuri și să spună, dacă îl întreba cineva, că trebuia să le ducă unor bolnavi. Putea să născocească altceva, doar că el se repezise, așa cum făcea mereu, fără să se mai gândească la consecințe. I se păru că hotărârea îi scăzuse, așa că își repetă cu voce joasă ce îi făcuse Miro și cât de puțin meritase așa ceva. Dacă atunci s-ar fi întâlnit cu cineva, ar fi fost luat drept bolnav sau nebun.

Auzi primele șoapte aduse de vânt când încă nu vedea casa. Ascultă încordat, strângând din nou în mână mânerul cuțitului. I se păru că aude și pași, dar apoi își dădu seama că se înșelase și își continuă drumul. Casa era luminată, iar glasurile și râsetele izbucneau amestecate prin ferestrele înguste. Ștefan se opri la ceva distanță și căută din priviri un loc în care să se ascundă. În apropiere era un gard cât un stat de om, ceva mai încolo, două butoaie răsturnate și câteva tufișuri rare ce foșneau în vânt. Se aplecă și călcă cu grijă ca să nu facă prea mult zgomot, chiar dacă nu credea să îl audă cineva la hărmălaia din interior. Risca, dar trebuia să se asigure că Miro se afla încă acolo.

Cu mâna pe cuțit, aruncând priviri spre ultimul șir întunecat de bărăci, ajunse la peretele casei. Se

lăsă și mai mult în jos, puse un genunchi în pământ, simțind ascuțișul pietrelor. Își întinse gâtul și privi prin prima fereastră. Interiorul părea destul de mare. Erau mai mulți tineri necunoscuți, unii stăteau așezați cu spatele la el, alții beau, stând în picioare. Toți păreau concentrați la ce se întâmpla la o masă mare, pusă în mijloc. Auzi exclamații nemulțumite, iar un bărbat cu păr negru se ridică brusc de la locul lui, îndreptându-se către zona din încăpere ce-i era ascunsă vederii. Tresări și se încordă, gata să o ia la fugă, dar nu se întâmplă nimic.

Atunci, prinse curaj și se ridică pe jumătate, ferindu-se însă să devină prea vizibil. Căuta chica blondă a lui Miro, printre atâta păr întunecat, și deodată îl văzu stând în picioare și bând dintr-o ulcică roșie. Inima începu să-i bată din nou năvalnică și se retrase brusc de teamă să nu se trădeze.

Miro era acolo.

Miro bea, iar băutura avea în cele din urmă să-l moleșească.

Încercă să-și amintească expresia nemulțumită întipărită pe fața frumoasă, semn că pierdea. Dacă se întâmpla asta, iar ochii nu îi jucau feste, însemna că va bea și mai mult. La final, avea să plece acasă fie pentru că voia, fie pentru că nu mai avea bani.

Se trase încet de la fereastră și se duse să se ascundă după gardul înalt. Se sprijini de uluci, stând cu trupul pe jumătate răsucit în așa fel încât să nu piardă din ochi casa și drumul. Era destul de bine ascuns ca să nu fie văzut nici dinspre aceasta, nici dinspre tabără. Vocile

creșteau sau scădeau, urmând momentele jocului, iar din când în când, câte un bărbat ieșea să se ușureze sau se afunda în întunericul taberei. Atunci tresărea și se încorda gata să se ridice dacă îl recunoștea pe Miro, însă acesta nu părea să se lase dus de la joc.

Cu cât trecea timpul, cu atât se simțea cuprins de îndoieli. De câteva ori scoase cuțitul și îl răsuci încet prinzând lumina lunii pe lama subțire. Ce făcea dacă Miro ieșea în acel moment? Era gata să-l înjunghie? Nu cugetase cum avea să-l omoare. Se vedea amenințându-l, dar numai atât. Nu se gândise mai departe.

Când Miro părăsi casa, Ștefan era gata să adoarmă. Auzi pașii pe pietrișul uliței și se uită printre uluci, sigur că și de data acesta avea să fie altcineva. Părul auriu al lui Miro lucea în lumina încăperii pe când stătea în cadrul ușii și vorbea cu cineva care se afla în interior. Când o porni spre faleză, Ștefan se ridică pe jumătate simțindu-și picioarele moi. Acum era momentul să renunțe. N-o făcu însă.

Miro dispăru după un cot al drumului, așa că Ștefan trebui să se hotărască repede. Nu îl urmă de teamă să nu fie văzut din casă, ci intră în tabără, plănuind să cotească pe una din ulițele ce se terminau pe faleză și să-i taie calea. Când ajunse între barăci, grăbi pasul. Din fericire, luna strălucea cu putere în noaptea aceea ca și când ar fi vrut să lumineze toate faptele rele. Își aminti că Miro îi recitase, în unul dintre elanurile lui poetice, versuri despre lună și o numise *stăpână crudă*. Ei bine, aceasta îl trăda acum!

Când coti spre faleză, i se păru că îl pierduse, apoi îl văzu mergând la ceva distanță în fața lui. Exista un drum care se apropia periculos de zona stâncilor, dar Miro nu șovăia. Ștefan mări pasul. Celălalt părea cufundat în gânduri, pentru că nu păru alertat de zgomotul pașilor lui. Sau poate că își bătea doar joc de el, ignorându-l. Asta îl înfurie, iar oboseala și îndoielile de mai devreme dispărură. Miro nu îl credea în stare să îi țină piept.

Nu mai avea de ce să aștepte. Mătasea roșie a hainei lui Miro îi flutură în fața ochilor când se repezi spre el ținând cuțitul strâns în mână. Credea că nu mai era loc pentru șovăială, dar ezită un moment înainte de a-l lovi între umeri. Dacă Miro, ca păcătos, era pedepsit și urma să se apropie astfel de Dumnezeu, asta însemna că el avea să se îndepărteze de acesta în urma aceluiași gest? O clipă de neatenție fu de ajuns, pentru că Miro se răsuci spre el în timp ce făcu un pas în lateral, astfel încât lama îi atinse doar mâneca bogată. Ștefan se dezechilibră, mânat de avântul de mai devreme, ajungând periculos de aproape de marginea falezei. Se trase îndărăt când auzi pietrișul alunecând pe buza prăpastiei și reuși să îl pună pe Miro între el și apele ce murmurau printre stânci.

Rămase încordat, cu ochii la Miro, care rămăsese nemișcat în mijlocul potecii. Îl auzi râzând ușor, apoi îl văzu cum își ridică brațul atins de lama cuțitului și studiază tăietura. Îl ratase cu totul! fu primul gând care îi veni în minte. Miro pipăi cu degetele despicătura, apoi le ridică în lumina lunii. Erau pete pe ele sau doar i se părea?

– Trebuia să mă gândesc că te vei mai ține după mine, îi spuse Miro în timp ce-și ștergea degetele pe vestă. Omul acela, Spytko, m-a amenințat să te las în pace, dar mi-a și jurat că nu o să-mi mai ieși în cale. Ei bine, se pare că s-a înșelat! Mă întreb ce-o să mai zică acum când o să te duc la el cu o gaură în piept!

Ștefan se dădu un pas în spate.

– Nu am nicio gaură în piept, dar ai tu una în mână!

Miro chicoti.

– N-aș numi-o gaură, nici măcar rană, ci doar o julitură. Cu tine va fi mai rău, să nu crezi că vei reuși față în față ce nu ai reușit pe la spate.

Ștefan simți cum sângele i se ridică în obraji și mulțumi Domnului că nu era suficientă lumină ca Miro să-și dea seama de asta. Îi venea să intre în pământ, dar cel mai rău îl deranja golul pe care îl simțea în stomac. Îi era teamă, dar și rușine de asta. Nu putea să facă altceva decât să încerce să-l lovească din nou și să-și încredințeze sufletul Celui de Sus.

– Doar că n-o să te omor, continuă Miro, o să te rănesc, apoi o să te târăsc la stăpânul tău și o să-i cer să te judece el, fiindcă ai atacat un om liber. Știi ce o să-ți facă?

Ștefan scoase un strigăt ce păru de furie, dar era numai un mod de a-și învinge teama. Se repezi din nou la Miro, dar acesta se feri iar. Se juca cu el, nici măcar nu îl vedea ca pe o amenințare, ci doar ca pe un prilej de amuzament. Așa nu avea să ajungă nicăieri.

– Am crezut că îmi ești prieten! izbucni, încercând să-l rănească astfel.

– Te-ai înșelat!

– Mi-ai promis că o să te însoțesc să văd lumea!

– Acum n-o s-o vezi! Cel puțin puteai până acum câteva clipe.

– Am crezut..., continuă Ștefan, dar vocea i se frânse.

Miro râse ușor.

– Sfinte Dumnezeule, dar ești cu adevărat un țăran fără minte! De ce nu accepți că ai greșit, iar acum vei plăti pentru asta? Nu ți-a luat nimeni viața, ci doar libertatea, cu care nu aveai oricum ce să faci. Nu era să te țin după mine pe vecie, la un moment dat trebuia să-ți porți singur de grijă. E, acum poți și asta! Ce-o să ți se întâmple acum nu este din vina mea, ci din a ta.

Redevenit serios, Miro se apropie încet de el și întinse mâna spre cuțit.

– Dă-mi asta, înainte să te tai și mai rău!

Ștefan privi mirat în jos și își văzu degetele pline de sânge. În tulburarea de mai devreme, mâinile îi asudaseră și acum o parte din lamă i se odihnea în palmă. Ridică mâna și văzu pârâiașul ce se scurgea pe braț, îmbibând mâneca cămășii albe, apoi privi mirat spre Miro, ca și când i-ar fi cerut să-i explice ce se întâmplase cu el. Tânărul îl apucă de mână, îi descleștă degetele și luă cuțitul. Toate acestea în timp ce Ștefan stătea nemișcat ca o statuie.

Răsuci mânerul și păru să admire lama. Uni degetul mare și arătătorul de la mâna stângă și dădu un bobârnac în lama subțire, care scoase un sunet neașteptat de clar.

– Ce faci? întrebă Ștefan pierdut.

Senzația vagă din măruntaie i se transformase într-una de greață.

Miro lăsă în jos mâna în care ținea cuțitul și îl privi. Își pierduse bereta mai devreme, iar părul blond i se agita în vântul nopții.

– E o armă ciudată acesta. Nu am mai văzut una la fel, mai spuse liniștit, înainte ca brațul să-i zvâcnească înainte.

Ștefan simți că fusese lovit în piept. Rămase mirat, cu ochii la el, apoi o senzație ciudată îl făcu să privească în jos. Acum partea dreaptă a cămășii se colora la fel ca mâneca lui mai devreme.

Miro păru preocupat.

– Cred că e o alegere mai bună, nu am chef de discuții și scandal cu stăpânul tău.

Ștefan deschise gura și gemu, dar izbuti să murmure.

– De ce ai făcut asta?

Miro dădu din umeri.

– Nu știu. De ce nu? Așa mi-a venit! Așa a fost și cu chir Ioannidis – am simțit pur și simplu că trebuia să-l omor! Tu ce voiai să faci când ai sărit la mine, noaptea, într-un loc pustiu? Voiai doar să discutăm? M-am săturat să te ții după mine, nici măcar nu mai ești amuzant. Curând o să plec de aici și nu vreau să las lucruri neterminate. Ține cont de faptul că am încercat să nu te bag în seamă, dar acum nu mai pot trece peste faptul că m-ai urmărit noaptea ca să mă omori. Noroc că ești un nevolnic, altfel ce s-ar fi întâmplat?

Spuse toate acestea pe un ton plictisit, în timp ce lui Ștefan îi clănțăneau dinții. Pieptul îl durea acum la fiecare respirație și capul îi vâjâia. Miro ridică din nou din umeri și privi cuțitul cu un soi de părere de rău.

– Va trebui să-l arunc, deși e o marfă foarte bună și scumpă, cred că furată de la stăpânul tău, nu-i așa? Te văd în stare de asta!

Îi întoarse spatele, mormăind încă, se apropie de marginea falezei, împingându-și brațul drept în spate și pregătindu-se să azvârle cuțitul departe, în mare.

– O să te trimit și pe tine după el, nu ai grijă, doar n-o să te las aici ca să se întrebe cineva cine te-a omorât. Prefer să se mire cum ai fugit, decât să pună întrebări. Spytko, acela, e genul care își bagă nasul în treburile altora și nu am chef să-mi cheltuiesc banii ca să plătesc despăgubire pentru tine. Până la urmă, e greu să dovedesc că m-ai atacat și cineva isteț ar putea zice că mint ca să nu dau gologanii. E o noapte și o lună prea frumoasă ca să-mi fac probleme inutile. Chiar m-am săturat, să știi, de mutra și văicărelile tale! Ești un laș, să știi!

Încă mai vorbea când execută o voltă și trimise arma peste marginea falezei. Nu era prima dată când îl făcea laș pe Ștefan, însă atunci, la Suceava, îl apărase, pe când acum voia să-l omoare. Băiatul tuși, iar durerea îl copleși nemiloasă, tăindu-i răsuflarea și obligându-l să se aplece de spate și să-și ducă mâna la rană. Avea să moară curând, așa că nu mai conta că putea să pună capăt chinului mai devreme. Nu gândi totul deslușit, ci se repezi cu capul înainte izbindu-se de Miro, care

mai rămăsese pe malul abrupt, privind la jocul lunii în apa mării. Tânărul nu se aşteptase la asta şi nu avea cum să se ferească de ce nu vedea, doar scoase un strigăt de surpriză şi se prăbuşi în gol, la fel ca arma lui Ştefan. Băiatul credea că o să-l urmeze, pregătit pentru căderea de câţiva zeci de metri, dar probabil că durerea îl făcu să se răsucească la final, aşa că, în momentul în care privirea i se limpezi şi durerea scăzu, se trezi îngenuncheat pe buza hăului, privind în jos şi simţind pe faţă mângâierea brizei sărate.

Valurile vuiau izbindu-se de stânci. I se păru că vede o umbră pe plaja îngustă de jos, dar poate că nu era trupul lui Miro. De fapt, nici nu putea fi el, doar cu câteva clipe mai devreme trăia! Se agăţă de faptul că nu îşi amintea momentul când acesta căzuse şi se lăsă încet pe-o rână, apăsându-şi pieptul şi respirând cât mai uşor.

– Doare tare, să ştii! i se adresă, ca şi când Miro ar mai fi fost cu el pe marginea îngustă, în bătaia brizei.

Se trezi legănat de valuri şi ascultându-le murmurul. Nu deschise ochii, dar se miră că nu simţea nicio durere. Totuşi, nu se mişcă, convins că junghiurile din piept aveau să revină. Îşi aminti vag că Miro se prăbuşise în apă, că el îl împinsese, dar că ar fi trebuit să-l fi urmat curând. Nu ţinea minte să fi căzut de pe faleză, dar probabil că asta se întâmplase de vreme ce se afla acum în braţele mării. Nu îi era frig, din contră,

simțea mângâierea razelor pe față. Avea să moară în curând, dar era atât de împăcat cu sine și copleșit de liniște, încât nu îi părea rău. Știa că se va odihni în final, așa cum o corabie își găsea limanul după ce se luptase cu furtuna.

– Se trezește! spuse cineva.

Se simți apucat de umăr și scuturat ușor. Întredeschise ochii, apoi clipi în lumina puternică. Deasupra lui se legăna un chip învăluit în strălucirea galbenă a soarelui. Încercă să vorbească, dar durerea din piept îl reduse la tăcere. Spytko îl privea mustrător, amenințându-l cu degetul.

– Cred că te-ai născut sub o stea norocoasă, altfel nu ai mai trăi acum!

Ștefan ridică o mână și se apucă de marginea bărcii. Reuși să se tragă în sus în ciuda durerii, strângând din dinți și cuprins de o sfârșeală de moarte. Privi în jur, la marea calmă și albastră, apoi întoarse capul spre linia întunecată a țărmului. Nu își dădea seama dacă faleza aceea era cea de pe care îl împinsese pe Miro, dar poate că nu mai avea importanță.

Barca era urmată de alte trei în care se vedeau lucrurile lui Ruggiero. Ștefan îl căută din priviri și îl descoperi așezat la pupa, cu picioarele lungi chircite și pe jumătate întors spre el.

– Da, noroc scris în stele, întări și acesta, privindu-l însă sever. De acum ești altă persoană, pentru că ai murit și ai renăscut, așa că vei purta și alt nume și vei vorbi și altă limbă. Stefano Moro o să te strigăm cu toții și vei fi fiul meu!

Ștefan îl privi cuprins de sfârșeală. Fața lui Ruggiero era înconjurată de un halo și părea zugrăvită, la fel ca picturile de la Negrea. Se gândi la lupul sur, la câinele Baros, la Antim, la Bogdan, apoi din nou la Miro. O imagine nu îi dădea pace, deși știa că nu era reală: el și prietenul lui plutind într-o barcă aproape de malul Nistrului. Ar fi vrut să se ridice mai mult, să se aplece peste bord și să își contemple fața tremurătoare, apărută în oglinda apei. Ar mai fi recunoscut-o drept a lui? Dacă aceasta ar fi dispărut în mișcarea bărcii, sufletul i s-ar fi rupt de jale, la fel ca al lui Narcis? Sau și-ar fi cufundat mâna în apă și ar fi reușit să-și atingă chipul, păstrându-l pentru totdeauna alături de el? Nu era însă cu putință, fiindcă Ștefan nu mai exista. Ștefan era acum un altul.

SFÂRȘIT

Cuprins

Prima oglindă
1415-1423.....15

A doua oglindă
1423-1426.....67

A treia oglindă
iunie-septembrie 1426.....211

A patra oglindă
septembrie-octombrie 1426.....291

www.Hyperliteratura.ro
www.Facebook.com/Hyperliteratura
www.Instagram.com/Hyperliteratura
e-mail: office@hyperliteratura.ro

DISCLAIMER:
Pentru o viață sănătoasă,
consumați minimum două cărți pe lună.

Harta realizată de artistul Ionuț Bănuță a pornit de la desenele și informațiile publicate de cercetătorul Ioan Emil Emandi în lucrarea *Să dărâmi dacă nu știi să construiești* (Iași, 1991). Harta este o reconstrucție detaliată și artistică a târgului Sucevei din sec. al XV-lea, singura realizată vreodată.

Ioan Emil Emandi (1948-1996), a fost muzeograf și director adjunct al Muzeului Județean Suceava (1979-1990), cercetător la Institutul de Arheologie al Filialei Iași a Academiei Române (1990-1992), apoi la Centrul de Istorie și Civilizație Europeană (1992-1996).

© Ionuț Bănuță, singura hartă a târgului Sucevei din sec. al XV-lea realizată vreodată

Acesta este manuscrisul bătrânului Stefano Moro, medic și filozof în Florența, în care își istorisește povestea vieții sale. Născut în Moldova, salvat din sălbăticia codrilor de un vânător, capabil să vorbească cu animalele, Ștefan ajunge la o mânăstire pentru a-și perfecționa talentul de desenator. Implicat fără voie într-un complot misterios, unde Necuratul pare să-și facă apariția, ajunge să afle atât tainele poțiunilor vindecătoare, dar mai ales puterile nebănuite ale alchimiștilor. Destinul îl poartă însă spre Cetatea Sucevei, în vremea lui Alexandru cel Bun, iar aici îl întâlnește pe Miro, un personaj misterios, căruia un bătrân îi spusese că va deveni nemuritor. Acesta îi insuflă iluzia de a pleca și a vedea minunățiile lumii. Planul călătoriei spre Genova nu iese așa cum speră, și aventura sa de la Cetatea Albă la Constantinopol, plină de trădări și întorsături neașteptate, îl duce la pierderea lucrului cel mai de preț, al libertății lui.

Ana-Maria Negrilă readuce în scenă un univers din trecut unic și îl face atât de palpabil, încât lectura celor patru oglinzi se transformă într-o veritabilă călătorie în timp. Drama lui Ștefan, presărată admirabil și cu elemente fantastice și ezoterism, ne arată visul naiv al unui om simplu, într-un secol al violenței și nedreptății, unde nimic nu e ceea ce pare.

Carte recomandată de

ISTORIA PE RĂZĂTOARE

www.Hyperliteratura.ro
facebook.com/hyperliteratura
instagram.com/hyperliteratura

ISBN 978-606-9671-16-0
9 786069 671160